

Turap-2 2025

Turap-2 2025

GEMEENTE Arnhem

Turap-2 2025

Inhoudsopgave

Hoofdlijnen Turap-2 2025 7
Totaalbeeld financiën 11
Bijlagen 13
Voortgang doelen en financiële afwijkingen per programma 13
Investeringen 135
Beheersing verbonden partijen 137
Stand van zaken amendementen en moties 147

Hoofdlijnen Turap-2 2025

Twee keer per jaar maakt het college een tussenrapportage - de 'Turap' - voor de gemeenteraad. In de Turap is de stand van zaken geduid rondom de uitvoering van de in de begroting voor 2025 opgenomen ambities, doelen en inspanningen binnen de verschillende programma's. Ook worden de verwachte financiële afwijkingen over het lopende jaar 2025 vermeld. Die ontstaan door autonome ontwikkelingen, maar ook door de uitvoering van moties en het aanpakken van urgente knelpunten in lopend beleid.

Financieel beeld
In Turap-1 meldden we een verwacht voordeel van € 7,4 miljoen in 2025. Met Turap-2 wordt daarbovenop een voordeel verwacht van € 11,3 miljoen. In de jaarrekening over 2025 zal de definitieve afwijking bekend worden.

Actualiteiten, doelen en inspanningen
In maart werd Arnhem opgeschrikt door een ingrijpende brand in de historische binnenstad. Een brand met grote impact op met name bewoners, ondernemers en de directe leefomgeving. De brand bracht niet alleen acute schade met zich mee, maar stelt de stad ook voor belangrijke opgaven op het gebied van herstel, veiligheid en samenwerking. We zetten alle stappen die noodzakelijk zijn om onze stad weer veerkrachtig en toekomstbestendig op te bouwen.
Met de recente toekenning als rijksmonument wordt het omgevingskunstwerk De Blauwe Golven, gelegen bij de Nelson Mandelabrug, voortaan beschermd als representatief voorbeeld van ‘Post-65-werken’: de jongste generatie monumenten die symbool staan voor welvaart, groei en vrijheid.

Uit deze Turap blijkt dat de meeste doelen en inspanningen op koers liggen. Een greep hieruit: we zetten stappen om de veiligheid in Arnhem te vergroten door in te zetten op zowel veiliger en leefbaardere wijken, als op het terugdringen van overlast en ondermijnende criminaliteit. De renaissance van de Velperweg is afgerond en er zijn stappen gezet in de vaststelling van het stedelijk parkeerbeleid. Er zijn resultaten geboekt in het tegengaan van verkeersoverlast. De doelen om te komen tot een duurzame, creatieve en levendige economie worden of zijn allemaal gerealiseerd, bijvoorbeeld de positionering van Arnhem als Hotspot Energie, de transformatie van de binnenstad en investeringen in de Arnhemse werklocaties. We zetten volgende stappen in het realiseren van goede toekomstbestendige (onderwijs) huisvesting. De beoogde doelen binnen verbreding van het cultuurbereik en -participatie worden gerealiseerd. De inzet op het vergroten van het bereik van inkomensregelingen en het schuldenvrij maken van inwoners leidt tot de gewenste resultaten. De inspanningen om meer kwetsbare jeugdigen veilig thuis te laten wonen, worden gerealiseerd. Dit geldt ook voor de inzet om zelf- en samenredzaamheid van de inwoners te vergroten, bijvoorbeeld door de uitvoering van het ouderenbeleid. De voorgenomen inspanningen binnen inclusief Arnhem liggen allemaal op koers. Net als de inzet om meer Arnhemmers te laten voldoen aan de beweegrichtlijn, het streven naar minder Arnhemmers met overgewicht en het terugdringen van problematisch alcohol- en drugsgebruik. De inspanningen voor meer lokale energiesystemen en verduurzaming van bedrijven worden grotendeels gerealiseerd. Er worden stappen gezet in de doelen en kansen die de Omgevingsvisie biedt en de diverse maatregelen binnen de aanpak gezonde en veilige leefomgeving werpen zijn vruchten af. Om te werken aan woonruimte voor iedereen, wordt bijvoorbeeld de doorstroming bevorderd en leegstand tegengegaan. De inspanningen om te komen tot een meer groene en klimaatadaptieve stad zijn afgerond of liggen op koers.

Er zijn ook onderwerpen die (nog) niet geheel op koers liggen. Ook hieruit een greep: de digitalisering van het inwonerproces loopt enige vertraging op. In het ontwikkelen van het integraal accommodatiebeleid zijn de beoogde resultaten nog niet bereikt. Een aantal onderdelen uit het Duurzaam Mobiliteitsplan is nog niet opgepakt, mede doordat in de voorbereiding en uitvoering er krapte is op de (arbeids)markt. Om te komen tot een beter en schoner taxivervoer, zullen nog stappen moeten worden gezet. Het zorgen voor meer ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad is mede afhankelijk van de beschikbaarheid van gebouwen. De isolatieaanpak loopt enige vertraging op. Uitbreiding van opwek van zonne-energie loopt niet conform planning, met name door netcongestie en doordat mogelijke opweklocaties (ook) voor andere doeleinden, zoals recreatie en defensie, kunnen worden ingezet. De uitvoering van het plan van aanpak woonwagenlocaties is vertraagd en de hoeveelheid restafval laat nog niet de gewenste daling zien.

Ondanks dat we veel van onze doelen realiseren zien we dat het de organisatie en onze externe partners in toenemende mate moeite kost de ambities en doelen tijdig te realiseren. Bovendien constateren we dat er in de komende jaren meer nodig is om onze lange termijn ambities verbonden aan bijvoorbeeld de groei van de stad, energietransitie en de realisatie van de Visie op het sociaal domein te kunnen behalen en de dienstverlening aan

onze inwoners op peil te houden. Uw raad heeft dit ook geconstateerd en ons bij motie 'Capaciteit in beeld voor realistische ambities' (25M108) opgedragen:

- Een overzicht op te stellen van de structurele capaciteit die per programma nodig is om de vastgestelde ambities te realiseren;
- daarbij inzichtelijk te maken welke keuzes nu gemaakt worden in de prioritering van inzet, en wat daarvan de gevolgen zijn voor andere programma's of dossiers;
- dit overzicht uiterlijk vóór de behandeling van de Begroting 2026 met de raad te delen.

Toelichting doelen en inspanningen

In Turap-2 wordt de voortgang aangegeven van alle doelen en inspanningen die in de Begroting 2025 zijn opgenomen. Per doel en inspanning is de stand van zaken beschreven. Ook wordt bij de doelen en inspanningen de status aangegeven door middel van verschillende icoontjes. Deze icoontjes houden het volgende in:

- Groene pijl schuin omhoog - Het doel/ de activiteit loopt op koers
- Oranje pijl naar rechts - Het doel/ de activiteit loopt gedeeltelijk op koers
- Rode pijl schuin omlaag - Het doel/ de activiteiten lopen niet op koers
- Groen vinkje - Het doel/ de activiteit is gerealiseerd

In de Begroting 2025 waren eveneens 4 programma's opgenomen die op een andere wijze gepresenteerd werden in het kader van doorontwikkeling begroting en verantwoording. Deze 4 programma's zijn in deze Turap ook op een nieuwe wijze gepresenteerd zoals vermeld in de raadsbrief 'Vervolg Doorontwikkeling Begroten en Verantwoorden' van 1 april 2025.

Voor deze 4 programma's wordt per inspanning middels een kruis of een vinkje aangegeven of de inspanning een afwijking heeft op de onderdelen inhoud, financiën, planning en risico's volgens de volgende richtlijnen:

Definities	V	X
Inhoud	De inspanning in het verantwoordingsjaar wordt zoals omschreven uitgevoerd	De inspanning in het verantwoordingsjaar wordt niet of op andere wijze dan omschreven uitgevoerd
Financiën	De uitvoering van de inspanning zorgt in het verantwoordingsjaar niet voor een belangrijke financiële afwijking* (voordeel of nadeel)	De uitvoering van de inspanning zorgt in het verantwoordingsjaar voor een belangrijke financiële afwijking* (voordeel of nadeel)
Planning	De inspanning wordt in het verantwoordingsjaar zonder vertraging uitgevoerd	De inspanning loopt in het verantwoordingsjaar vertraging op
Risico's	Er wordt geen risico voorzien dat de inspanning alsnog niet of anders wordt uitgevoerd, dat er een financiële afwijking of vertraging ontstaat	Er wordt een risico voorzien waardoor de inspanning alsnog niet of anders wordt uitgevoerd, er een financiële afwijking of vertraging ontstaat

Daarnaast is bij deze programma's bij de financiële afwijkingen aangegeven op welk doel de afwijking betrekking heeft, om op deze wijze de koppeling te kunnen leggen tussen de afwijkingen en de doelen.

Presentatie baten en lasten

De presentatie van de baten en de lasten die in de begroting van 2025 is gebruikt, is doorgezet in deze Turap. Daarom wordt een positief bedrag gepresenteerd op het moment dat er sprake is van meer baten of meer lasten. Concreet betekent dit dat als er hogere lasten zijn, dit als een positief bedrag in de lasten is gepresenteerd. Dit veroorzaakt een nadeel voor de algemene reserve. Wanneer een negatief bedrag als afwijking in de lasten is gepresenteerd, betekent dit dat er sprake is van minder lasten, dus een voordeel voor de algemene reserve.

Wat betreft de baten werkt dit hetzelfde: een positieve afwijking in de baten betekent hogere baten en een voordeel voor de algemene reserve. Of een afwijking een voordeel of nadeel voor de algemene reserve veroorzaakt, is eveneens weergegeven in de kolommen in de bijlagen.

Tabel afwijkingen
Per afwijking is in de tabellen de nodige informatie verstrekt. Hieronder is per kolom aangegeven welke informatie wordt weergegeven:

- I/S: Is de afwijking incidenteel of structureel;
- AR/BR: Komt de afwijking ten gunste of laste van de algemene reserve (AR) of een bestemmingsreserve (BR);

Begrotingswijziging
Bij deze Turap is een begrotingswijziging opgenomen. De afwijkingen in de Turap welke zijn opgenomen in de begrotingswijziging moeten namelijk in het kader van de begrotingsrechtmatigheid in de begroting verwerkt worden. Alle in de Turap genoemde afwijkingen in bijlage 1 worden in de begroting verwerkt.

Leeswijzer
In het volgende hoofdstuk wordt het financiële totaalbeeld geschetst, waarbij toegelicht wordt hoe Turap-1 en Turap-2 in samenhang met elkaar gelezen moeten worden. Waar Turap-1 alleen de verwachte financiële afwijkingen beschrijft, wordt in deze Turap-2 in de bijlagen een integraal overzicht gegeven van de voortgang op de beleidsdoelen en inspanningen in combinatie met een verwachte financiële prognose. Zowel de exploitatie als de voortgang op de investeringen wordt toegelicht. Tevens staan we stil bij de beheersing van de verbonden partijen, lichten we de voortgang op de overgehevelde budgetten uit 2024 toe en blikken we vooruit naar de budgetoverhevelingen 2025. Tot slot wordt een overzicht gegeven van de stand van zaken op de bij de Begroting 2025 aangenomen moties en amendementen.

Totaalbeeld financiën

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	1.053.581	4.863	1.058.444	N
Baten	1.025.816	18.257	1.044.073	V
Saldo lasten en baten	-27.765	13.394	**-14.371**	**V**
Toevoegingen aan reserves	53.142	3.400	56.542	N
Onttrekkingen aan reserves	88.271	1.278	89.549	V
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	35.129	-2.122	**33.007**	**N**
Prognose resultaat	**7.364**	**11.272**	**18.636**	**V**

Onderwerp	Programma	Doel	Bedrag Turap-2
Nieuwe afwijkingen Turap-2			
Dekking Jongerenwerk uit BR WMO en Jeugdzorg	W00		610
Aanpassen reserveringscapaciteit Bijzondere Bijstand	W00		-25
Geldzaken voor Ondernemers: meer begeleiding Over Rood	W00		-30
Jongerenwerk	W00		-610
Beheer MFC's	W00		-641
Gemeentefonds meicirculaire	S00		11.978
Afrekening gemeentefonds voorgaande jaren	S00		2.499
Bijstelling nominale ontwikkeling	S00		734
Opbrengsten OZB	S00		500
Actualisatie MIP	S00		-14
Versterken democratische betrokkenheid	S00		-50
VerSaaSing financieel pakket	S00		-210
Informatieveiligheid & Privacy	S00		-440
Crisiskosten openbare orde en veiligheid	S01	9.8	-150
Arnhem op de kaart (25M112g)	S03		-150
Gratis bibliotheekpas tot 24 jaar (25M145)	S04		-13
Nabetaling inhuurkosten beheer MFCs	S04		-458
Cultuurcentrum Arnhem-Zuid	S05	1.2	500
Financieel voordeel aanwijsbesluit sociale werkvoorziening Scalabor B.V.	S06	1.3	778
Financieel voordeel pilot bijverdienbeloning	S06	1.3	200
Extra capaciteit schuldhulpverlening	S06	1.2	-100
Actualisatie SW	S06	1.3	-247
Actualisatie BUIG Nader Voorlopig Budget	S06	1.3	-3.421
Beschermd wonen	S07		400
Toevoeging BR WMO en Jeugdzorg Beschermd wonen	S07		-400
Woonplaatsbeginsel	S07		1.500
Toevoeging BR WMO en Jeugdzorg Woonplaatsbeginsel	S07		-1.500
Eigen bijdrage WMO	S07		1.500

Toevoeging BR WMO en Jeugdzorg Eigen bijdrage WMO	S07		-1.500
Dekking overschrijding planmatig onderhoud Kinderkamp 11 uit BR Onderhoud vastgoed	S08		50
Subsidie City at home	S08		-43
Overschrijding planmatig onderhoud Kinderkamp 11	S08		-100
D&I Officer tijdelijke vervanging en structurele invulling	S08		-120
Jaarresultaat VGGM	S09		514
Sportpark Schuytgraaf (25M123)	S09		-100
Laadpleinen (Uitvoeringskader elektrisch laden 2019)	S10	1.6	-450
Dekking verstedelijkingsopgave	S11		88
Trillingen Gelredome	S11		-105
Herbouw Jansstraat	S11		-170
Verstedelijkingsopgave	S11		-370
Dekking Arnhem Oost herbestemmingen 2025	S12		530
Arnhem Oost herbestemmingen 2025	S12		-530
Aanvullende kosten exploitatie afval	S12		517
Havenbeheer	S12		300
Dekking Investeringskediet Toegankelijke hoofdlooproutes	S12		260
Dierenthuis	S12		-60
Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie (25M124)	S12		-180
Nieuwe afwijkingen in Turap-2			**11.272**
Totaal afwijkingen Turap-2			**11.272**

Bijlagen

Voortgang doelen en financiële afwijkingen per programma

Wijken Algemeen

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhem is/ wordt een levendige en vitale stad waar het volgens inwoners en ondernemers fijn wonen, werken en verblijven is (T)

Verkleinen van de kloof tussen inwoners/ondernemers en de lokale overheid (D)

De uitvoering van het uitvoeringsplan Koersnota Van Wijken Weten is volop gaande. Eind 2025 wordt de raad geïnformeerd over de voortgang.

Uitvoeren Koersnota Van Wijken Weten (I)

De uitvoeringsmaatregelen worden intern opgepakt. Daarbij wordt de verbinding gezocht met andere ontwikkelingen binnen de organisatie van de gemeente Arnhem. Denk hierbij aan de Dienstverleningsvisie en de organisatievisie. Eind 2025 wordt de raad geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering.

Uitvoeren veranderplan wijksturing (I)

Het verandertraject (onder de naam Samensturen) is volop in uitvoering. De voorbereiding van de meerjarenbegroting 2026 - 2029 is gaande en wordt samengesteld conform de aanpassing van de begrotingsstructuur en zal zichtbaar worden in de begroting die in het najaar van 2025 zal worden gepresenteerd aan de raad.

Ontwikkelen van integraal accommodatiebeleid (I)

Het aantal vragen waar het Integraal Accommodatiebeleid antwoord op moet geven is groot en er zijn veel opgaven/beleidsvelden en partners in de stad waar afstemming mee nodig is. Daardoor is het binnen de tot nu toe gekozen projectfocus niet gelukt de toegezegde resultaten te bereiken. Bovendien missen we een deel van de benodigde informatie en is er tijd voor nodig om daarin te voorzien. Verder was er te weinig capaciteit beschikbaar en is mede daardoor veel vertraging opgelopen. We zijn wel getart met pilots in de wijken Schuytgraaf/Elderveld en Presikhaaf. Komend najaar maken we een herstart door o.a. de opdracht en de verwachtingen aan te scherpen, concept beleidslijnen mee te geven aan de pilots (ter afstemming met de partners) en te zorgen voor een aanpak met een haalbare planning.

	Rekening	Begroting 2025		Rekening	
	2024	Primitief	Juli	2025	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	227.851	242.304	243.283	65.368	177.915
Baten	31.016	32.726	34.261	21.207	-13.053
Saldo lasten en baten	***-196.835***	***-209.577***	***-209.022***	***-44.161***	***164.862***
Toevoegingen aan reserves	3.540	1.762	1.838	1.762	76
Onttrekkingen aan reserves	7.820	1.406	3.705	2.430	-1.275
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***4.280***	***-356***	***1.867***	***668***	***-1.199***
Gerealiseerd resultaat	**-192.555**	**-209.934**	**-207.155**	**-43.493**	**163.663**

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	243.283	1.456	244.739
Baten	34.261	0	34.261
Saldo lasten en baten	**-209.022**	**-1.456**	**-210.478**
Toevoegingen aan reserves	1.838	0	1.838
Onttrekkingen aan reserves	3.705	352	4.057
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.867	352	2.219
Prognose resultaat	**-207.155**	**-1.104**	**-208.259**

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	1.456	N			
Onderwijs	641	N	Beheer MFC's	I	AR
Welzijn	610	N	Jongerenwerk	I	BR
Schulddienstverlening	150	N	Arnhem Oost herbestemmingen 2025	I	BR
Schulddienstverlening	30	N	Geldzaken voor ondernemers: meer begeleiding over rood	I	AR
Armoedebeleid	25	N	Aanpassen reserveringscapaciteit Bijzondere Bijstand	S	AR
Baten	0				
Toevoeginge n aan reserves	0				
Onttrekkinge n aan reserves	352	V			
Welzijn	352	V	Dekking Jongerenwerk uit de BR WMO en jeugdzorg	I	BR

Beheer MFC's

De kosten voor het beheer van de MFC's zijn niet in lijn met de beschikbare middelen en dit leidde de afgelopen jaren tot een overschrijding in de jaarrekening en zorgt bovendien voor een overbelasting van vaste medewerkers. Want waar ooit de insteek was om het (gebruiks)beheer deels ‘erbij’ te doen of te werken met vrijwilligers, is dat in de praktijk niet of nauwelijks mogelijk gebleken. Dit vraagt nu om een oplossing, maar tegelijkertijd ook om een inhoudelijk voorstel en afweging over de structurele invulling. In afwachting van het integraal accommodatiebeleid is nu besloten tot en met 2026 de capaciteitsmiddelen te verhogen. D.w.z. om het beheer overdag voor onze vaste gebruikers tussen 7-19u nu te borgen zijn 8,1 FTE beheerders en 2 FTE locatiemanagers extra nodig. De formatie is hiervoor tijdelijk verhoogd. Verder werden voor de avond- en weekendopenstelling al beheerders ingehuurd en dat blijft voorlopig zo. Ter dekking hiervan is het budget tijdelijk verhoogd.

Jongerenwerk

De subsidies aan jongerenwerk zijn in het verleden incidenteel geborgd. In begroting 2026 is structurele financiering opgenomen. Voor 2025 levert dit echter een tekort op van € 610.000. Voorstel is dit tekort te dekken uit de bestemmingsreserve Wmo en Jeugdzorg. Dit bedrag is verdeeld over de wijk en stad.

Arnhem Oost herbestemmingen 2025

Zie voor de toelichting programma S12 Wonen en leefomgeving

Geldzaken voor ondernemers: meer begeleiding Over Rood

We ondersteunen Arnhemmers met een onderneming met geldzorgen. Hiervoor verwijzen we ondernemers vaak door naar Over Rood voor begeleiding en naar Zuidweg & partners voor een Schuldhulpverleningstraject. We zien dat ondernemers meer beroep doen op Over Rood. Dat aantal zal nog verder stijgen met goede interne doorverwijzing vanuit schuldhulpverlening particulieren en communicatiecampagnes. Ter dekking daarvan wordt in 2025 voor de dienstverlening van Over Rood het budget met € 30.000 verhoogd.

Aanpassen reserveringscapaciteit Bijzondere Bijstand
Bij het meer 'werken vanuit vertrouwen' laten we los dat een inwoner in langdurige armoede moet aantonen dat hij niet heeft kunnen sparen. Dit kan mogelijk leiden tot een groter aantal toekenningen op aanvragen voor Duurzame Gebruiksgoederen. De raming van de extra kosten hiervan is € 25.000.

Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Bewoners hebben meer contact en ervaren meer sociale cohesie (D)

Om de sociale cohesie in het gebied te versterken, faciliteren we goed functionerende wijkorganisaties en het wijknetwerk.

Inspanningen 2025 (I)

In het Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek (CSA) worden diverse initiatieven ontplooid. Zo wordt wijkorganisatie ZIJ=WIJ gestimuleerd en gefaciliteerd om tot een gezamenlijk programma te komen rondom het gebouw en speelterrein van de Blokhut in het Broek. De DAZO (Blauwe (Wijk)economie) in het Spijkerkwartier faciliteren we onder andere Spijkerkracht; een initiatief ter versterking van de gemeenschapsvorming. En in het Centrum faciliteren we het organiseren van activiteiten voor ouderen.

Bewoners zijn meer (financieel) zelfstandig en staan steviger in de maatschappij (D)

Het vergroten van zelf- en samenredzaamheid nemen wij mee als speerpunt bij alle (wijk) initiatieven die wij stimuleren en faciliteren.

Inspanningen 2025 (I)

We werken op dit speerpunt actief samen met welzijnspartners zoals Rijnstad, SWOA, Zij=Wij, De Kansen en Stichting Raak om de zelf- en samenredzaamheid van de inwoners te bevorderen.

Kansengelijkheid (T)

Meer kinderen hebben de mogelijkheid om hun talent te ontdekken en te ontwikkelen (D)

We faciliteren wijkpartners en basisscholen via de subsidie 'Kansrijk Opgroeien' om stevig in te zetten op extra programma's voor de leerlingen en extra ontwikkelmogelijkheden voor jongeren en jongvolwassenen.

Inspanningen 2025 (I)

We hebben op de Paulusschool het programma opnieuw gefaciliteerd. We verbeteren speelplekken zoals de Blokhut in het Arnhemse Broek. We organiseren het overleg tussen de partners -9mnd tot 4 jaar, om het aanbod voor deze groep zo optimaal mogelijk in te kunnen zetten. In het Centrum brengen we de behoefte van de jongeren in beeld zodat wij hier in de toekomst nog beter op kunnen inspelen.

Gezondheid (T)

Meer inwoners hebben een gezonde en actieve leefstijl (D)

Om een gezondere leefstijl te bevorderen subsidiëren en faciliteren we (wijk)initiatieven en projecten.

Inspanningen 2025 (I)

We investeren in Thialf om het gebruik van deze speelplek aantrekkelijk te houden. Andere sport- en speelplekken in het Arnhemse Broek worden verbeterd in samenwerking met het NPAO. Daarnaast maken we met subsidiepartners afspraken op maat, zoals gezinskoken of bewegen voor ouderen. Zo wordt er in Het Broek sinds kort bij de Rietgrachtstraat/Broekstraat tweewekelijks bewogen met ouderen bij de nieuwe jeu de boulesbaan. En is in het Centrum een wandelclub opgericht.

Openbare Ruimte (T)

Bewoners en bezoekers ervaren CSA als een aantrekkelijke, veilige en duurzame omgeving (D)

We investeren in een aantrekkelijke buitenruimte, waarbij veel verharding plaats maakt voor groen en verloederde plekken worden opgeknapt.

Inspanningen 2025 (I)

We pakken versteende, verloederde en gevaarlijke plekken aan. We faciliteren bewonersinitiatieven die hieraan bijdragen. Voorbeelden zijn de 14e tuin in het Spijkerkwartier en het Transformatorplein in Het Broek. Samen met de werkgroep graffiti Spijkerkwartier pakken we weer een aantal plekken aan. De Driekoningenstraat wordt in het Spijkerkwartier in het kader van het groot onderhoud opnieuw ingericht. In Het Broek is in samenwerking met de eigenaar een grote muurschildering gerealiseerd op een plek die eerst met veel graffiti beklad was.

Veiligheid (T)

Bewoners en ondernemers ervaren minder overlast (D)

Veiligheid blijft in CSA een belangrijk thema. Door verschillende incidenten is op sommige plekken sprake van (een gevoel van) onveiligheid. In overleg met bewoners en wijkpartners blijven we aandacht vragen om de situatie te verbeteren. In Het Broek blijft met name verkeersveiligheid een belangrijk issue.

Inspanningen 2025 (I)

Binnen het actieprogramma Schoon Heel Veilig Steenstraat en omgeving, worden uitgelichte onderwerpen met bijbehorende acties uitgevoerd. Dit jaar is dat onder andere extra aandacht voor onveiligheid in de Spoorhoek, bij Velperpoort, maar ook het verbeteren van de gevel uitstraling in de winkelstraten en terugdringen van graffiti.
We werken aan een integrale aanpak rondom leefbaarheid en veiligheid langs de Johan de Wittlaan. Ook onderzoeken we samen met ondernemers uit de straat de mogelijkheden om de kwaliteit en samenwerking van de winkelstrips te vergroten. In het Centrum werken we aan de nazorg van de stadsbrand, die nog steeds veel impact heeft op bewoners.

Noordwest

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Meer inwoners kunnen meedoen in de wijk (D)

Om de sociale cohesie en de maximale participatie van inwoners te bevorderen is het van belang om ontmoetingsplekken in de wijk te creëren die passen bij de vraag uit de wijk. Deze fysieke ontmoetingsplekken moeten toegankelijk, nabij en laagdrempelig zijn.

Inspanningen 2025 (I)

We faciliteren in buurthuizen en stimuleren een passend en goed aanbod aan activiteiten;
We brengen sociale wijkinitiatieven in Klarendal en Sint Marten bijeen en hebben in juni een update uitgebracht van hun activiteiten in een sociale kaart;
In Noord-West kijken we op verschillende plekken samen met bewoners naar het aanpassen van speelplekken en groen. Hierbij hebben we aandacht voor spelen en bewegen, vergroening en klimaatadaptatie;
We hebben ingezet op beweeg- en ontmoetingsprogramma's voor ouderen in en rondom de buurthuizen en ontmoetingsplekken in samenwerking Stichting Welzijn Ouderen Arnhem en Sportbedrijf Arnhem;
We hebben in maart 2025 onze eerste halfjaarlijkse bijeenkomst georganiseerd voor alle professionals in het sociaal domein in Klarendal en Sint Marten. We organiseren een maandelijks inloopspreekuur voor inwoners in De Nieuwe Hommel in samenwerking met uitvoerend medewerkers van UWV, Sociaal Wijkteam, Werk en Inkomen. We organiseren om de 6 weken een sociale tafel met sociale partners op managementniveau.

Kansengelijkheid (T)

In Klarendal en Sint Marten kunnen kinderen en hun ouders zich beter ontplooien in een stimulerende omgeving (D)

We zien dat bewoners te maken hebben met armoede en schulden. We zien ook dat kinderen en jongeren belemmerd worden in hun kansen op een positieve persoonlijke ontwikkeling doordat ze opgroeien in armoede, hun ouders onvoldoende betrokken zijn bij de opvoeding en er onvoldoende gebruik gemaakt wordt van ondersteuningsstructuren in de wijk. We willen dat meer bewoners zonder geldzorgen en geldproblemen kunnen leven en dat kinderen en jongeren zich in vrijheid, veiligheid en zonder ontwikkelachterstanden kunnen ontwikkelen tot zelfstandige en krachtige individuen.

Inspanningen 2025 (I)

We geven opdracht aan de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) voor thuisbezoek door jeugdverpleegkundige voor alle kinderen op het moment dat ze 18 maanden oud zijn;
Professionaliseren aanbod Speelmorgen in Klarendal in samenwerking met Rijnstad;
We hebben uitvoering gegeven aan de uitvoeringsagenda en de benoemde actiepunten van het Nationaal Programma Arnhem Oost in samenwerking met het wijknetwerk van (basis)scholen, jeugdverpleegkundigen, Sportbedrijf Arnhem, Rijnstad, Rozet en het Sociaal Wijkteam;
De eerste ronde van het zakgeld project is afgerond in februari. Daarin worden ouders en hun kinderen begeleid aan de hand van thema avonden. Het netwerk van de ouders wordt vergroot en de gezinnen leren op een positieve manier leren omgaan met geld. Een tweede ronde is in april gestart onder leiding van een projectleider en in samenwerking met Jeugdcentrum Vogelwijk, Rijnstad kinderwerk, Sociaal Wijkteam voor ouders en hun kinderen tot 12 jaar.

Gezondheid (T)

Kwetsbare inwoners leven langer in goede gezondheid en blijven vitaal (D)

Inwoners van Klarendal en Sint Marten hebben voldoende inkomen om rond te kunnen komen, voelen zich gezond en worden geholpen om aansluiting te vinden bij de maatschappij en krijgen kansen om zich te ontwikkelen.

Inspanningen 2025 (I)

We werken samen met de kennisinstellingen Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN), ArtEZ, Van Hal Larenstein. We zijn bezig met het opstellen van een langjarig programma voor Sint Marten Klarendal op basis van positieve gezondheid;
We zetten in op beweeg- en ontmoetingsprogramma's voor ouderen in en rondom de buurthuizen en ontmoetingsplekken in samenwerking met de buurthuizen, Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) en Sportbedrijf Arnhem;
We zetten in op bewustwording en regie op de eigen gezondheid en het voorkomen van zorg door de inzet van Welzijn op Recept door Stichting Welzijn Ouderen Arnhem en Rijnstad.

Veiligheid (T)

Bewoners hebben minder last van gevoelens van onveiligheid (D)

Bewoners ervaren minder gevoelens van onveiligheid, doordat er minder drugsoverlast is, minder overlast van verwarde personen en verloederde plekken zijn opgeknapt. De focus ligt daarbij op de wijken Klarendal en Sint Marten. Bewoners van de Burgemeesterswijk en de Hoogkamp ervaren minder overlast van jeugd.

Inspanningen 2025 (I)

We leiden het wijkveiligheidsoverleg waarbij we signalen verzamen en omzetten in acties. We geven sturing aan de opdracht van de stadsmarinier ten behoeve van het meerjarige actieplan Hommel en Singel, in het kader van de aanpak Schoon, Heel & Veilig. Samen met het jongerenwerk van Rijnstad en de straathoekwerkers van Pactum dringen we de overlast van jeugd in de Burgemeesterswijk en Hoogkamp terug. Een onderdeel hiervan is het realiseren van een Jongerenontmoetingsplek. We dragen bij aan lijn 3 van Nationaal Programma Arnhem-Oost door middel van het opstellen van een handelingskader Klarendal-Sint Marten. Dit doen we samen met de woningbouwcorporaties Vivare, Portaal en Volkshuisvesting. Samen met de politie initiëren we het initiatief 'Bondgenoten'. We investeren in relaties met sleutelfiguren in tijden van rust, om in tijden van nood een beroep op elkaar te kunnen doen.

Noordoost

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Meer bewoners zijn zelf- en samenredzaam (D)

De financiële dekking voor de exploitatie van de buurthuizen is een blijvend aandachtspunt.

Er wordt door de verschillende buurtinitiatieven actief gekeken naar een passend aanbod voor ouderen, vaak zijn deze er wel, maar niet bekend bij deze doelgroep. Daarom wordt er meer aandacht besteed om de bekendheid van activiteiten te vergroten; denk hierbij aan koffie-ochtenden en bewegingsactiviteiten.

Inspanningen 2025 (I)

- Bij de diverse ontmoetingsplekken bespreken we de voortgang en ondersteunen daar waar nodig;
- We ondersteunen regelmatig de partijen/inwoners bij subsidieaanvragen;
- Bij de opdracht van SWOA zetten we nu actiever in bij het opzetten van Buurtcirkels (Plattenburg en Cranenvelt) i.s.m. samenwerking met de lokale partijen;
- We monitoren de wijkdeal middels een kwartaaloverleg met betrokkenen (Buurtfabriek);
- We ondersteunen het Taalhuis en de betrokken partijen (Rijnstad, Schatgravers etc);

Meer bewoners participeren in de vorm van (vrijwilligers)werk (D)

MOES is op de goede weg om een erkende leer- en werkervaringsplek te worden. Inmiddels zijn daar circa 60 vrijwilligers actief.

Inspanningen 2025 (I)

- Kwartiermaker is aangesteld voor de Vlindertuin met de opdracht meer sociaal ondernemers aan te trekken en te bouwen aan een duurzame samenwerkingsconstructie. Slak stopt per juli '25 met beheer- en exploitatie;
- Er is regelmatig voortgangsoverleg, Geitenkamp Werkt is zeer succesvol en een voorbeeldproject voor de Gemeente en NPAO;
-We verzorgen vier keer per jaar een netwerktafel waarin de voortgang besproken (PDCA-cyclus).

Kansengelijkheid (T)

Meer kinderen hebben de mogelijkheid om hun talent te ontdekken en te ontwikkelen (D)

Door middel van onder andere de verlengde leertijd krijgen steeds meer kinderen een bredere blik om te onderzoeken waar hun talenten liggen en daardoor meer mogelijkheden krijgen en -zien om zich te ontplooien.
Ook bij het overige aanbod (denk Sportbedrijf, kinderwerk etc.) wordt meer ingezet op sociale vaardigheden en talentontwikkeling. Hier worden telkens ouders bij betrokken.

Inspanningen 2025 (I)

- Voor het schooljaar 2025/26 wordt een nieuw programma opgesteld, daarbij sluiten we aan bij Regeling Rijke Schooldag (NPAO) en we breiden deze uit naar niet Arnhem-Oost scholen. Er komt één verlengde leertijd programma voor de drie scholen (Julianaschool, Witte Vlinder en de Boomhut);
- Tweemaandelijks is er overleg met de Netwerkpartners over de voortgang- en afstemming;
- Met het Taalhuis zijn we aan het onderzoeken of we meer activiteiten kunnen aanbieden voor ouder en kind;
- Na de zomervakantie (derde kwartaal) wordt er gestart met het opstellen van de pedagogische wijkvisie (Geitenkamp);
- Voor een geschikte plek van het jongerenwerk wordt er momenteel gekeken of het mogelijk is om de Sperwer aan te kopen, dit traject loopt.

Gezondheid (T)

De sociaaleconomische gezondheidsverschillen in de wijk Geitenkamp worden kleiner (D)

Wij voeren doorlopend gesprekken met partners om de gezonde eet- en leefstijl aan te moedigen bij activiteiten van kinderen en ouders.

Inspanningen 2025 (I)

Verwachting realisatie Rommelkist is december 2025. Binnenkort denken we een voorstel m.b.t. sportpark Paasberg te kunnen voorleggen aan de raad. Inhoudelijke besluitvorming wordt aan het einde van het jaar verwacht. Hierbij wordt ook gewerkt aan de aantrekkelijkheid van de locaties.
Met de netwerkpartners geven we opdracht aan het mixen van de jeugd bij activiteiten.
Er worden positieve resultaten geboekt met de drie basisscholen (Boomhut, Julianaschool en de Witte Vlinder).
Verder wordt er via opdrachten en -subsidies aan partners meegegeven dat ze een gezonde leefstijl stimuleren, zoals gezond koken, bewust boodschappen doen, gezonde voeding op locaties.

Openbare ruimte (T)

Noord-Oost is klimaatbestendiger (D)

Voor de wijken Velperweg e.o. en Geitenkamp/Monnikenhuizen is gestart met de Wijkgroenagenda en zijn er al bijeenkomsten georganiseerd. Op deze wijze kunnen bewoners aangeven waar hun behoefte ligt.

Inspanningen 2025 (I)

- Er is gestart met de wijkgroenagenda (Geitenkamp/Monnikenhuizen en Velperweg e.o). Daarnaast is het vergroenen van het schoolplein van de Witte Vlinder financieel ondersteund en wordt het Oremusplein ('t Cranenvelt) vergroend;
- Bij woningmutatie plaatst de woningbouwcorporatie een Ligusterhaag daar waar ze deel uit maken van het beschermde stadsgezicht;

Wonen (T)

Noord-Oost wordt vitaler (D)

We blijven inzetten op het thema samen wonen, samen leven. We sturen op nieuwe instroom, en zetten meer draagkrachtige bewoners in als instrument in bepaalde ‘hotspots’.

Inspanningen 2025 (I)

- Periodiek (6-wekelijks) is er een overleg met de woningbouwcorporaties waarin de voortgang van de nieuwe instroom besproken wordt.
- Er zijn diverse straatgesprekken geweest waarbij Opbouwwerk betrokken was; opbrengsten worden gedeeld met de diverse professionals in de wijk; denk hierbij aan wijkagenten, jongerenwerkers en woningbouwcorporaties.
- We zijn goed aangesloten bij de diverse bewonersgroepen (wijkvereniging en Buurtfabriek) om het participatieproces te kunnen ondersteunen.

Wijkeconomie (T)

Bruisender marktplein Geitenkamp (D)

Voor het realiseren van een Bruisende Marktplein is een publiekstrekker als een supermarkt noodzakelijk. Al jaren spant de gemeente zich in om de realisatie van een grotere supermarkt mogelijk te maken. De huidige supermarkt heeft in april haar deuren gesloten aan het marktplein en ook de tweede locatie is recent gesloten. Dat betekent dat er op dit moment geen supermarkt meer aanwezig is, dat is zichtbaar en voelbaar in de wijk. De supermarkt was meer dan een winkel om boodschappen te doen. Het was ook een plek voor ontmoeting, en om een praatje te maken. Er wordt gewerkt aan een tijdelijke winkelvoorziening, getrokken vanuit het Nationaal Programma Arnhem Oost en tegelijkertijd wordt er ook gewerkt aan een structurele oplossing. Het blijft spannend of er een nieuwe grotere supermarkt zich vestigt op Geitenkamp. Er zijn forse investeringen nodig om dit te realiseren, met name door de grote hoogte verschillen die moeten worden overbrugd in relatie tot de verwachte omzet (laag bestedingsniveau Geitenkamp).

Bewoners en ondernemers maken zich grote zorgen over de toekomst van het marktplein en de buurtcentrumfunctie, verloedering en verpaupering ligt op de loer.

Inspanningen 2025 **(I)**

De komst van een nieuwe, grotere supermarkt is nog steeds belangrijk voor de levensvatbaarheid van het marktplein op lange termijn en om een bruisend marktplein te realiseren. Op dit moment zijn er nog twee geïnteresseerd supermarkten die zich eventueel willen vestigen op Geitenkamp. Een definitief ja of nee is er nog niet.
Het is merkbaar dat de supermarkt coop haar deuren in april heeft gesloten, meer winkelaanbod verdwijnt (Gulden Bloementje, tabakszaak), het plein bloedt dood.
In samenwerking met het Nationaal Programma Arnhem Oost wordt een bijeenkomst met georganiseerd met de wijk om eerste inventarisatie te doen over de belangrijkste speerpunten van de wijk. Bruisend marktplein is in ieder geval een van de speerpunten vanuit het bewonersoverleg Geitenkamp – Monnikenhuizen.

Veiligheid (T)

Bewoners ervaren minder verkeer- en parkeeroverlast (D)

Er is regelmatig overleg met de diverse bewonersgroepen, afdeling Verkeer en TLO om de overlast te bespreken en daar waar mogelijk aan te pakken. Rijnstate is bezig met een plan om hun buitenruimte te herinrichten, daarbij wordt gekeken naar efficiënter gebruik van parkeergarage en parkeerterreinen.

Inspanningen 2025 **(I)**

De Velperweg is opnieuw ingericht en daarbij is er prettig samengewerkt met de diverse bewoners(groepen). Hierdoor is ook de Plattenburgerweg blijvend eenrichtingsverkeer geworden, dit was eerst een tijdelijke maatregel, maar via een online enquête stemde de buurt massaal voor het behoud van deze ingreep.
In Alteveer-Cranevelt is er goed contact met de verkeerswerkgroep, afdeling Verkeer en TLO. Hierdoor zijn verbeteringen aangegeven die (deels) zijn uitgevoerd.

Bewoners ervaren meer veiligheid in hun directe omgeving (D)

Met de bewoners van Highpark (Velperweg-Noord) is er een overleg geweest met de afdeling Veiligheid en TLO voor wat betreft de overlast en gevoel van onveiligheid (drankmisbruik, drugsdealers, fietsers etc.). Daarnaast is er een plan van de VVE besproken om de buitenruimte meer veilig in te richten. (lees: o.a. afsluiten parkeergarage voor onbevoegden). Deze locatie wordt door verschillende netwerkpartners meegenomen in hun ronde, denk aan straathoekwerk, straatcoaches, handhaving en politie.

In Geitenkamp was sportpark Valkenhuizen een plek waar veel overlast door jongeren plaatsvond. De overlast is teruggedrongen door snel en gezamenlijk op te treden van netwerkpartners ieder vanuit zijn verantwoordelijkheid, preventief en repressief waar nodig. Ook worden ouders sneller betrokken/geïnformeerd over het overlastgevend gedrag van hun kinderen. Voor sommige jongeren is een persoonsgerichte aanpak ingezet.
Park Angerenstein is ook een bekende locatie waar overlast van jongeren voorkomt. In het wijkveiligheidsoverleg worden de signalen besproken en acties uitgezet. Daarnaast is er wijkveiligheidsapp-groep, waar signalen van overlast worden gedeeld, zodat verschillende netwerkpartners de overlastlocatie meenemen in hun ronde. Het is belangrijk om snel te handelen en zichtbaar te zijn in de wijk.

Inspanningen 2025 **(I)**

In Velperweg e.o. (High Park) ervaren bewoners overlast van met name daklozen en personen met onbegrepen gedrag (overnachten in de parkeergarage) en hangjongeren voor de supermarkt. Hier zijn in overleg met netwerkpartners veiligheid en de bewoners acties op uitgezet.
Er is geen structurele overlast van jongeren op Geitenkamp, maar dit popt af en toe op, op bekende locaties. Hier wordt snel op geacteerd door de netwerkpartners veiligheid.

Presikhaaf

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Meer inwoners kennen de ontmoetingsplekken en voelen zich welkom om mee te doen met de activiteiten (D)

We versterken de verbinding tussen bewoners onderling. Bewoners en professionals en bouwen daarmee aan sterke wijknetwerken. Zo zorgen we dat iedereen de ontmoetingsplekken kent en zich welkom voelt om mee te doen.

Inspanningen 2025 (I)

In de eerste twee kwartalen van 2025 is vervolg gegeven aan de in 2024 opgestarte 'meet & greets' tussen bewoners en professionals. Dit is uitgewerkt naar een structureel en herkenbaar programma onder de naam 'Presikhaaf Ontmoet'. Hiermee bouwen we actief verder aan een duurzaam netwerk tussen bewoners en professionals om initiatieven in de wijk te versterken.

De borging van het opbouwwerk van Rijnstad in Presikhaaf is gerealiseerd en levert zichtbare resultaten op. Dit is in lijn met de perspectiefnota 2024- 2027. De tijdelijke inzet van een community builder in P1 (flexwonen Merwedeterrein) is gestart. Voor een effectievere samenwerking met netwerkpartners zoals woningcorporaties is extra sturing ingezet. Dit proces is momenteel in ontwikkeling.

Via voortgangsgesprekken met wijkorganisaties is geïnvesteerd in de vertaling van de thema's positieve gezondheid, taalontwikkeling/taalrijkheid, ouderbetrokkenheid, inclusie en outreachend werken naar concrete acties. Een voorbeeld hiervan is de inzet van welzijnswerkers die proactief de wijk ingaan met een koffiekar om op laagdrempelige wijze in contact te komen met bewoners.

De gezondheidsmakelaar is ondersteunend bij de opbouw van een gezondheidsnetwerk in Presikhaaf. Dit heeft geleid tot een beter ingerichte verwijzingsstructuur van huisartsen naar het voorliggend veld, waardoor bewoners sneller de juiste ondersteuning vinden.

De voorbereidingen voor een communicatiecampagne ter vergroting van de bekendheid van laagdrempelige faciliteiten zoals de buurtbalie, Goed Geregeld Arnhem, sociale wijkteams en The Point is nog in ontwikkeling en wordt in het derde en vierde kwartaal van 2025 verder vormgegeven.

Een wijk narratief is opgesteld en gedeeld met collega’s die verantwoordelijk zijn voor de accommodaties van welzijnspartijen. We nemen actief deel aan werkgroepen rondom integraal accommodatiebeleid. Daarnaast is een opdracht verstrekt aan een welzijnspartner om onderzoek te doen naar de ontmoetingsbehoefte van tienermeiden in de wijk.

In samenwerking met Stichting Welzijn Ouderen (SWOA) en het Sportbedrijf is ingezet op het stimuleren van beweging onder ouderen. Deze samenwerking is succesvol en loopt volgens planning.

De voorbereidende gesprekken voor het inrichten van een sociale tafel zijn uitgevoerd en vertaald naar een opzet die van meerwaarde is op de reeds bestaande overlegstructuur in de wijk. De uitrol en invulling van de nieuwe opzet staat gepland voor de tweede helft van 2025.

We hebben kansen opgepakt die aansluiten bij het doel om programmering en inrichting van plekken in de openbare ruimte te versterken voor spelen, bewegen en ontmoeten. De eerste resultaten hiervan zijn zichtbaar in Park Presikhaaf en het project Buurttuinen.

We ondersteunen bewonersinitiatieven op een laagdrempelige wijze waarin we bewoners één op één adviseren hoe ze hun initiatief het beste van idee tot uitvoering kunnen brengen. Daarbij zorgen we voor een warme overdracht naar wijkpartners en/of andere bewoners.

Er is een vaste overlegstructuur opgezet om de aansluiting op het Nationaal Programma Arnhem Oost te waarborgen. Vanuit wijkperspectief leveren we input voor de verdere ontwikkeling van het programma.

Kansengelijkheid (T)

Bewoners weten steeds beter waar ze terecht kunnen met vragen over werk, inkomen en het voorkomen van schulden en ouders en kinderen krijgen alle ruimte om hun talenten te ontwikkelen (D)

We vergroten de bekendheid van hulpstructuren op diverse hulpvragen, zodat meer bewoners de weg naar de juiste ondersteuning weten te vinden. We zetten ons in dat kinderen en jongeren Presikhaaf ervaren als een fijne en stimulerende wijk om in op te groeien.

Inspanningen 2025 (I)

In de eerste helft van 2025 hebben verkennende gesprekken plaatsgevonden met de programmamanager van het NPAO. Het streven naar een integraal concept voor wijkgerichte informatie- en adviespunten is gekoppeld aan de bredere transformatie van het sociaal domein. Hierdoor is dit doel vertraagd. Voor de vervolgstappen is besluitvorming op bestuurlijk en politiek niveau nodig. Dit doel wordt dit jaar niet gehaald en loopt over in 2026.

De voorbereidende werkzaamheden voor een vernieuwde opzet van de sociale tafel zijn afgerond. De uitrol van deze samenwerking tussen sociaal wijkteam, Werk & Inkomen, Goed Geregeld Arnhem en welzijnspartners staat gepland voor het tweede deel van 2025.

Er zijn voorbereidingen getroffen voor een wijkbrede communicatiecampagne om de bekendheid van voorzieningen op het gebied van armoede, schulden en participatie te vergroten. De uitvoering vindt plaats in het tweede deel van 2025.

Na een korte onderbreking van de huisbezoeken door capaciteitsuitdagingen bij het consultatiebureau 1ste kwartaal 2025, zijn daarna alle 18 maanden bezoeken weer opgepakt. Het bereik van deze huisbezoeken is hoog in Presikhaaf (90%). Tijdens deze bezoeken is aandacht besteed aan taalrijk opvoeden, voorschoolse educatie en opvoedondersteuning.

De pilot Power Parents is nog onvoldoende van de grond gekomen vanwege beperkte aanmeldingen. Op basis van deze ervaring wordt de werkwijze aangepast om beter aan te sluiten bij de behoefte van ouders. Samen met de bestuursadviseur(s) en de wijkwerkgroep jonge kind is gewerkt aan de doorontwikkeling van de inzet op taalrijk opvoeden, opvoedondersteuning en voorschoolse educatie.

De visie op een uitnodigend ouder-kind centrum binnen het MFC is opgesteld en gedeeld met de werkgroep voor het integraal accommodatiebeleid.

In de eerste helft van 2025 zijn twee bijeenkomsten van het netwerk Kansrijk Opgroeien georganiseerd. Deze hadden als doel het verbeteren van de samenwerking en afstemming van het aanbod aan activiteiten voor kinderen, inclusief ouderbetrokkenheid.

Summerprikko is samen met wijkpartners van zomerprogramma doorontwikkeld naar een vast vakantieprogramma voor het hele jaar en succesvol geborgd in hun reguliere werk. Hiermee is de basis gelegd voor een structureel jeugdprogramma gedurende de vakantieperiode.

De in 2023 gestarte coalitie jongerenwerk (Presikhaaf University en Kansenmakers) is voor 2025 geborgd. Dit is in lijn met de perspectiefnota 2024-2027. Er is uitvoering gegeven aan jongerenwerk op school, ambulant en locatiegericht jongerenwerk, als mede online jongerenwerk. Talentontwikkeling en mentale weerbaarheid staan hierin centraal, in nauwe samenwerking met scholen, het Sportbedrijf en cultuuraanbieders.

Binnen het wijknetwerk is actief bekendheid gegeven aan de inzet van energiecoaches. Zij zijn gekoppeld aan relevante partners en gefaciliteerd in het leggen van verbindingen in de wijk.

Openbare ruimte (T)

Samen met bewoners zorgen we voor een gezellige en schone buitenruimte waar je graag je tijd doorbrengt (D)

Samen met bewoners en professionals werken we aan een aantrekkelijke wijk Presikhaaf, waar mensen graag hun tijd doorbrengen. We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan een prettige en leefbare omgeving.

Inspanningen 2025 (I)

Een extern bureau heeft onderzoek gedaan naar verbetering van de afvaldienstverlening richting bewoners. Daarnaast is vanuit het NPAO een coördinator aangesteld voor de aanpak van dumplocaties in de wijk.

Door actieve regievoering is de samenwerking tussen team Leefomgeving, Mobiliteit en Openbare Ruimte versterkt. Dit heeft geleid tot snelle en gerichte afhandeling van signalen uit de wijk.

De realisatie van de buurttuinen is afgerond. Er wordt blijvend geïnvesteerd in het stimuleren van spelen, bewegen en ontmoeten.

Er is gewerkt aan de inrichting en programmering van speel-, ontmoetings- en beweegruimte in de wijk. Eerste resultaten zijn zichtbaar in Park Presikhaaf en bij het project Buurttuinen. Voor locaties waar nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden, zoals De Overkant, is de uitvoering nog niet gestart.

In P1 is geïnvesteerd in een netwerk van bewoners en professionals om structureel aandacht te geven aan lokale vraagstukken. De recente opening van Merwijde, inclusief paviljoen en community builder, versterkt de sociale cohesie in het gebied.

Er is geadviseerd vanuit wijkperspectief binnen diverse fysieke projecten, met nadruk op participatie van bewoners bij het verbeteren van fiets-, wandel- en speelverbindingen. Het doel is het vergroten van verkeersveiligheid en leefbaarheid.

De opening van Merwijde markeert een belangrijke stap in de sociale verankering van het Merwedeterrein in de wijk. De community builder speelt hierin een centrale rol. Vanuit team Leefomgeving wordt actief gestuurd op deze verbinding.

Er is actief gecommuniceerd over subsidiemogelijkheden via wijkkrant en netwerken. Hoewel het wijkplatform nog niet zelfstandig aanvragen beoordeelt, neemt team Leefomgeving de beoordeling van het bewonersbudget op zich.

Veiligheid (T)

Samen met bewoners, organisaties en ondernemers pakken we overlast en criminaliteit aan (D)

We werken intensief samen aan een veiligere en leefbaardere wijk, met alle betrokken professionals op het gebied van veiligheid, handhaving, straatcoaching (VIOS) en jongerenwerk. Ieder draagt bij vanuit zijn eigen rol en expertise, maar met een gedeelde focus en een gezamenlijke agenda.

Inspanningen 2025 (I)

In het wijkveiligheidsoverleg is afgestemd op zowel actuele veiligheidssituaties als lange termijnvraagstukken zoals sociale cohesie, jongerenoverlast en overlastgevende personen. In de donkere maanden is een schouw georganiseerd, waaruit concrete verbetermaatregelen zijn voortgekomen. Daarnaast is het wijkveiligheidsplan gezamenlijk herzien en geactualiseerd, wat heeft bijgedragen aan een daling van meldingen van jongerenoverlast.

Signalering van risicovolle jongeren (10-14 jaar) is actief ingebracht in het netwerk Kansrijk Opgroeien. Van daaruit zijn gerichte interventies ingezet in samenwerking met veiligheidspartners.

Team Leefomgeving heeft aangesloten bij stedelijke campagnes zoals het Donkere Dagen Offensief en Meld Misdaad Anoniem. Deze campagnes zijn onderbouwd met lokale acties, waaronder schouwen en communicatie richting bewoners.

Binnen het wijkveiligheidsplan is het winkelcentrum aangemerkt als prioritaire hotspot. Hierop wordt gezamenlijk ingezet door de veiligheidspartners.

Gezien de afname van problematische jeugddynamiek is in overleg met veiligheidspartners besloten de inzet van de stadsmarinier te beëindigen.

Via het platform 'Presikhaaf Ontmoet' wordt actief ingezet op het versterken van gemeenschapszin. Dit platform faciliteert samenwerking en ontmoeting tussen bewoners, wijkprofessionals en veiligheidspartners.

Malburgen

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Meer inwoners van Malburgen maken gebruik van de locaties in de wijk die beschikbaar zijn voor ontmoeting en ontwikkeling (D)

Met uitzondering van de buurthuiskamer de Duiventil, zien we op de belangrijkste ontmoetingslocaties in de wijk (Hobbit, de Fresh, de Plint, Huis voor de Wijk, een toename van de bezoekers. In de Fresh is recent een buurtbalie geopend waar bewoners terecht kunnen met vragen over voorzieningen en ontwikkelingen in de wijk.

Inspanningen 2025 (I)

In het gebied Oost-Noord onderzoeken we of de Malburcht naast de kind-functie een plek kan worden die aantrekkijk is voor ontmoeting en activiteiten. Sociale partners in de wijk zijn uitgenodigd om hiervoor met een plan te komen. Dit traject loopt nog.
Voor de Duiventil is gekozen voor een andere constructie omdat de bestaande buurthuiskamer niet voldeed. We hebben de huur van het pand beëindigd en de huur wordt overgenomen door Huis voor de Wijk met een inloopfunctie voor de buurt. Of de sportkantines op de Bakenhof ook een rol kunnen vervullen in de behoefte aan ontmoeten wordt nog onderzocht.
De structurele voorziening voor de groep bewoners die zelf niet de stap naar activiteiten kunnen maken maar daar wel behoefte aan hebben, is gerealiseerd. In Malburgen kan het sociaal wijkteam daarvoor gebruik maken van het instrument welzijn op recept.
Verder zijn alle activiteiten in Malburgen waar bewoners bij aan kunnen sluiten, via een website inzichtelijk gemaakt.

Meer bewoners kunnen gebruik maken van een collectieve voorziening ter voorkoming van en/of het verminderen van individuele zorgindicaties. (D)

Door het creëren van een voorliggende voorziening voor een specifieke doelgroep op het snijvlak van ontmoeting en dagvoorziening zijn individuele zorgindicaties op het gebied van dagbesteding en individuele begeleiding verminderd.

Inspanningen 2025 (I)

De structurele voorliggende voorziening ter voorkoming van sociaal isolement en individuele indicaties voor ondersteuning en dagbesteding voor oudere vrouwen met een migratie achtergrond, is gerealiseerd.
We onderzoeken nog of andere individuele zorgvragen zich lenen voor een collectieve aanpak.

Bewoners in (nieuwgebouwde) buurten voelen zich meer verbonden met hun buurtgenoten en woonomgeving door buurtlandingen en versterkte netwerken. (D)

De buurtlanding in de Whemedreef en omgeving heeft ertoe geleid dat de bewoners zich gehoord voelen en een aantal bewoners denkt nu actief mee over ontwikkelingen in dit wijkdeel. Voor de komenden maanden staat nog een aantal acties op het programma om de band tussen nieuwe bewoners en oude bewoners te verstevigen. Er is gebleken dat hier behoefte aan is.

Inspanningen 2025 (I)

In de afgelopen periode zijn in de nieuw gebouwde omgeving van de Whemedreef en omstreken circa 40 bewoners gesproken via straatgesprekken, koffiemomenten en contact via de wijkfiets. Dat heeft veel waardevolle informatie opgeleverd over de woonbeleving en sociale dynamiek in deze buurt. Er is een stevige basis gelegd: bewoners voelen zich gehoord, tonen betrokkenheid en denken actief mee. Deze energie zetten we de komende maanden in om gezamenlijk toe te werken naar concrete verbeteringen en verbinding in de wijk.
Net na de zomer start een soortgelijke actie in het gebied sluiseiland.

Eind 2025 is er een integrale aanpak van gezinnen in de bijstand (D)

De werkwijze waarin de gemeente samenwerkt met Stichting sociale wijkteams om te beoordelen hoe gezinnen in de bijstand op de verschillende levensdomeinen kunnen worden ondersteund, is gestart. Binnen het project is het plan om een integrale aanpak te ontwikkelen.
Gezinnen zijn gevraagd om mee te werken aan deze aanpak. Helaas doen er minder gezinnen mee dan verwacht. Hierdoor verwachten wij in het eerste kwartaal van 2026 de resultaten aan te kunnen bieden.

Inspanningen 2025 **(I)**

Het project is gestart waarbij gemeente en het sociaal wijkteam samenwerken rond een aantal gezinnen met een multiproblematiek. Binnen het project wordt gewerkt aan het ontwikkelen van een integrale werkwijze zodat meer gezinnen op deze wijze geholpen kunnen worden. Op dit moment nemen echter minder gezinnen deel dat gehoopt waardoor de ontwikkeling van de werkwijze vertraging oploopt.

Kansengelijkheid (T)

Er is een intensievere samenwerking tussen partners die zich richten op de jeugd in Malburgen (D)

De diverse jongerenpartners werken samen, o.a. op het gebied van (vakantie)programmering, de aanpak van overlast en het uitdragen van dezelfde pedagogische visie en het belang van een gezonde leefstijl.

Inspanningen 2025 **(I)**

Er zijn duidelijke werkafspraken over de inzet en uitvoering van het ambulant jongerenwerk vanuit de verschillende partijen en er is een aanpak voor overlastgevende en hinderlijke jeugdgroepen.
De jeugdpartners hebben een diverse programmering zodat jongeren met verschillende talenten en behoefte aansluiting kunnen vinden. Politiekids maakt hier ook deel van uit. In alle delen van Malburgen is er een divers vakantieprogramma dat de kind- en jongeren partijen onderling hebben afgestemd
Door inzet van tienerwerk in het gebied Oost-Noord is er nu opvolging voor het succesvolle kinderwerk in dit gebied.
Het plan voor een doorgaande ontwikkellijn voor kinderen op de SKAR en de basisschool voor de Malbucht maakt deel uit van het gemeentebrede plan voor versterken van de doorgaande lijn van voorschools- naar primair onderwijs.

Minder kinderen in Malburgen starten met een motorische, taal en/of hechtingsachterstand op het Primair Onderwijs (D)

Ondanks een aantal inspanningen in voorschoolse voorzieningen lijken de achterstanden waarmee kinderen op het Prmair onderwijs starten niet te verminderen maar stabiel te zijn. Met name de sociaal economische situatie van de gezinnen en de geringe ouderparticipatie dragen hieraan bij.

Inspanningen 2025 **(I)**

Deze inspanningen staan, behoudens de professionalisering van de speelmorgen, voor het tweede half jaar gepland.

Gezondheid (T)

Meer jeugd uit Malburgen ontwikkelt een gezonde leefstijl (D)

Gezonde voeding en bewegen zijn thema's die centraal staan bij de activiteiten. Bij de activiteiten voor jongeren wordt door alle subsidiepartners altijd gezonde voeding aangeboden. Deze thema's worden elk jaar besproken in de netwerkoverleggen voor het jonge kind en de kind- en jeugdpartners.
De sportvoorzieningen zijn, op basis van de behoeften van jongeren, uitgebreid om meer jongeren in staat te stellen om te bewegen en te sporten.

Inspanningen 2025 **(I)**

Voor de tweede helft van het jaar staat het afsluiten van een wijkconvenant op de planning.
De interprofessionele stuurgroep Gezond Malburgen is bijna klaar met de analyse van stressfactoren die de jeugd in Malburgen belemmert in hun mentale gezondheid. De uitkomsten daarvan worden gebruikt voor de verbetering van het aanbod in de wijk.
Het sportbedrijf voert in samenwerking met AM Supportteam de opdracht uit om meiden via de middelbare scholen toe te leiden naar (sport) verenigingen in de wijk. Ook zijn er flyers gemaakt met het huidige aanbod in de wijk die sportcoaches gebruiken bij hun doelgroep.

Openbare ruimte (T)

Een gezonde leefomgeving (D)

De leefomgeving in Malburgen is gezonder geworden door verschillende verbeteringen zoals, vergroening, meer beweeg gelegenheden en verbeteringen van speeltuinen.

Inspanningen 2025 (I)

We vernieuwen in nauwe samenwerking met bewoners de speeltuinen op de Wout Wagtmanshof, de Volierlaan en Dovenetellaan. Deze sluiten beter aan op de behoefte van de omgeving met als gevolg dat er meer wordt bewogen.
In Malburgen West onderzoekt de gemeente de mogelijkheid van een multisportveld met onder andere een 3x3 basketbalveld in Malburgen west.
Daarnaast zijn er diverse acties ingezet om Malburgers te stimuleren gebruik te maken van de groene route en de diverse spelaanleidingen op deze route.

Er is onderzocht en gesignaleerd wat er nodig is om voortuinen meer klimaatadaptief te maken tijdens woningverduurzamingstrajecten. De woningbouwcoöperatie gaat hier uitvoering aan geven bij de verduurzamingsprojecten.

De maatregelen op de Drieslag om de openbare ruimte te verbeteren en te vergroenen zijn uitgevoerd

De verbeteringen op de Bakenhof zijn uitgevoerd.

We spannen ons in om rond de herinrichting Vissenbuurt na de sloop ervan een gezonde leefomgeving te ontwerpen met behulp van het model van Positieve Gezondheid.
Tot op heden is het proces rond de herinrichting na de sloop van de Vissenbuurt nog niet in de fase om te adviseren op een inrichting van de gezonde leefomgeving. Wanneer de ontwikkeling op het juiste moment in het proces is, dán adviseert TLO hierop vanuit het model van Positieve Gezondheid.

Bewoners van Malburgen voelen zich meer eigenaar van hun leefomgeving (D)

We hadden doelstelling om 75% van de ondernemers en 30% van de bewoners te bereiken bij de ontwikkelingen rond de Drieslag.
Er is nu een actieve groep van 25 ondernemers. Daarmee wordt de 75% nog niet gehaald, We hebben onze doelstelling inmiddels ook bijgesteld naar 50%. Dit percentage is nodig voor het inrichten van een bedrijfsinvesteringszone. Ook de betrokkenheid van bewoners zit, ondanks verschillende inspanningen nog op een lager percentage. We zijn onlangs een buurtcirkel gestart om de betrokkenheid van bewoners rond Drieslag en vooral de betrokkenheid naar elkaar, meer te stimuleren. De resultaten daarvan zijn nog niet bekend.

Inspanningen 2025 (I)

Het actieplan Drieslag is uitgevoerd. De openbare ruimte is vergroend en verbeterd en het binnenterrein is opnieuw bestraat .
Bij de ruimtelijke projecten zoals Malburgen samen vooruit, de aanpak van de Nijmeegseweg, en de ontwikkelingen rond de Hobbit zijn wij intensief betrokken en adviseren wij over de wijze van bewonersparticipatie.

Schuytgraaf / Elderveld

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Meer bewoners kennen elkaar en hebben oog voor elkaar (D)

We merken dat voor de laatste velden in Schuytgraaf nog wijzigingen mogelijk zijn in bijvoorbeeld de aan te leggen speelplekken en oefenen daar invloed op uit. In Elderveld merken we dat verschillende groepen bewoners actief zijn of willen zijn. Ze doen bijvoorbeeld activiteiten in het groen of hebben ideeën voor het organiseren van activiteiten in en het aantrekkelijker maken van wijkcentrum Elderveld.

Inspanningen 2025 (I)

* We faciliteren en begeleiden bewoners en partners bij het organiseren van nieuwe activiteiten, zoals een bordspellenavond en het mamacafe.
* Bij vragen die we krijgen rondom bijvoorbeeld het aanpakken van speelplekken of het vergroenen van plekken nemen we altijd het realiseren van ontmoetingsmogelijkheden mee in de aanpak.
* Er vindt een pilot plaats rondom ontmoetingsactiviteiten voor ouders. Het kinderwerk en jongerenwerk organiseren samen activiteiten voor de tussengroep 10-14 jaar. De ruimte is te huur via het Makelpunt voor andere maatschappelijke activiteiten uit Arnhem.
* We zetten de wijkdiners van Vitanos voort in de wijk. We sluiten aan bij activiteiten rondom (het opleveren van) nieuwe woningen en spelen in op bewonerswensen die daarbij opkomen, bijvoorbeeld rondom samen vergroenen. We ondersteunen het nieuwe bestuur van de wijkvereniging met het ontwikkelen van nieuwe activiteiten.
* 's Heerenloo is een kookgroep "Smaken van Zuid" gestart om te onderzoeken of koffie- en lunchmomenten aanslaan. Samen met scholen en Rozet bekijken we op welke termijn een rozetje kan starten.

Meer bewoners beheersen de basisvaardigheden (D)

We hebben nog niet scherp genoeg welke activiteiten er nodig zijn naast bijvoorbeeld de taallessen aan groepen moeders via school. Onze inzet ligt nu vooral op het begrijpelijk zijn van aangeboden informatie in de wijk. We merken dat er steeds meer aandacht is voor communiceren op B1 niveau, zodat zoveel mogelijk bewoners de aangeboden informatie kunnen begrijpen.

Inspanningen 2025 (I)

* Er gaat een rozetje starten in MFC de Omnibus. We kijken samen met partners hoe er meer begeleide leesactiviteiten plaats kunnen vinden in en rondom de rozetjes.
* We sluiten aan bij het plan Taalvaardig Arnhem en zorgen dat er aandacht is voor lage basisvaardigheden in de werkzaamheden van partners.
* We zorgen samen met partners in de wijk dat communicatie aansluit bij de bewoners van de wijken en ondersteunen bijvoorbeeld de wijkkranten hierbij.

Kansengelijkheid (T)

Meer ouders voelen zich in staat hun kinderen op te voeden (D)

Ouders in Schuytgraaf weten elkaar beter te vinden, een groep van circa 50 moeders heeft een netwerk gevormd, waarbij zij digitaal en bij het mamacafe contact hebben en elkaar om advies en hulp kunnen vragen. In Elderveld merken we dit effect minder, het mamacafe bestaat hier minder lang en is minder vaak fysiek bij elkaar.

Inspanningen 2025 (I)

* We ondersteunen het mamacafe in beide wijken financieel om bekendheid te genereren en om door te ontwikkelen. Professionals worden verbonden aan de organisatoren van het mamacafe om op deze manier vormen van uitwisseling en samenwerking te starten.
* Een pilot ouderschap is topsport is gestart in Schuytgraaf en breidt haar doelgroep en activiteiten uit naar Elderveld, de Laar en Rijkerswoerd/Kronenburg/Vredenburg. Er is geïnvesteerd in bekendheid bij partners en

ouders en er worden tweewekelijks activiteiten georganiseerd. Er wordt vastgelegd welke manieren van contact, werven en activiteiten goed of minder goed werken.

Meer jeugdigen 0-18 jaar met (dreigende) ontwikkelingsachterstanden of kwetsbare thuissituaties maken gebruik van voorschoolse voorzieningen en naschools aanbod (D)

We zien dat steeds meer kinderen van de basisscholen mee (kunnen) doen aan naschools aanbod en hier ook gebruik van maken.

Inspanningen 2025 **(I)**

* We werken met een kernteam van partners onder begeleiding van de HAN aan het (her)formuleren van een gezamenlijke visie en vervolgplan om het naschoolse programma te bestendigen en de lijnen naar ander aanbod in de wijk (de gemeenschap) te versterken.
* Er vinden gesprekken plaats met alle basisscholen en een aantal partners om te onderzoeken of een gezamenlijk aanbod in de wijk passend is of dat er toch op andere manieren aanbod voor kinderen die het nodig hebben georganiseerd en uitgebreid wordt.
* Het naschoolse programma van IKC de Kringloop kent een hoog bereik en de motorische en sociale vaardigheden van deelnemers verbeteren. Het aantal deelnemers bij Huiswerk en Thee op de Confetti is gegroeid, waarbij kinderen naast huiswerkbegeleiding ook activiteiten op het gebied van bewegen, kunst & cultuur en gezonde leefstijl krijgen aangeboden.

Meer jeugdigen ontwikkelen een gezonde identiteit (talentonwikkeling, zelfbeeld en mentale veerkracht) (D)

We zien dat steeds meer tieners en jongeren in beeld zijn bij het welzijnswerk en open staan voor begeleiding op mentaal vlak en/of het werken aan talenten.

Inspanningen 2025 **(I)**

* Na aansluiting op water en elektriciteit eind januari draait een wekelijks programma in the Mall (jeugdruimte Schuytgraaf) met aparte activiteiten voor meiden en jongere tieners. Het samenwerkingsverband jongerenwerk start extra programmering op om jongeren ruimte te bieden zelf projecten op te zetten, een jaarlijks groot evenement te organiseren en meer workshops om talenten te ontdekken te volgen.
* het kennen van de online wereld en jongeren hier actief opzoeken en in begeleiden is in de subsidieopdrachten van het jongerenwerk verankerd.
* In de evaluatie van alle naschoolse programma's wordt gekeken hoe er aandacht en plek is voor weerbaarheid en talentontwikkeling.

Openbare ruimte **(T)**

Meer bewoners ervaren dat zij gehoord en betrokken worden bij het creëren van een verkeersveilige omgeving (D)

De gemeente en veiligheidspartners ontvangen, vooral uit Schuytgraaf en over de Hollandweg, nog steeds veel meldingen over verkeersveiligheid en parkeren. Door beperkte ruimte zijn er niet altijd ideale oplossingen mogelijk.

Inspanningen 2025 **(I)**

In verband met bouwwerkzaamheden rondom de Confetti is de start van een gedragscampagne naar een later moment verplaatst. Het aanpassen van de snelheid op de Marasingel staat opgenomen in het duurzaam mobiliteitsplan. Voor fysieke maatregelen rondom MFC de Salamander is weinig plek, een onderzoeksbureau heeft in kaart gebracht wat er mogelijk is. Een schoolzone rondom het Breezandpad wordt meegenomen in de volgende fase van de realisatie van het totale plan om het gebied her in te richten.
* Een ontwerp met veel aandacht voor groene oplossingen is besproken met ondernemers en veiligheidspartners. Er wordt nu bekeken welk deel met het beschikbare budget meteen gerealiseerd kan worden.
* samen met de politie en het wijkplatform monitoren we de verkeersveiligheid rondom de Hollandweg en vragen we aandacht voor tijdige en duidelijke communicatie over (on)mogelijkheden tot ingrepen, vooral voor het stuk tussen winkelcentrum en de Pettenstraat.

Meer bewoners ervaren dat er voldoende speelfaciliteiten zijn die passen bij het karakter van de wijk (D)

We zien dat het samen met ouders en kinderen herinrichten van speelplekken een positief effect heeft op Elderveld. Rondom de betreffende plekken ontstaat meer sociale cohesie en plekken worden beter benut. In Schuytgraaf zien we dat onze inspanningen leiden tot meer ruimte voor spelen in de laatste te ontwikkelen velden.

Inspanningen 2025 **(I)**

* In de nu en toekomstig ontwikkelde velden komt meer ruimte voor spelen door aanpassingen in het oorspronkelijke ontwerp. We onderzoeken de mogelijkheden voor speelaanleidingen in de droge ecologische zone. We adviseren bij initiatieven rondom bijvoorbeeld sportpark Schuytgraaf en het laten landen van een pumptrack in de wijk.
* In Elderveld worden op dit moment 3 speelplekken grootschalig aangepakt samen met bewoners; Asperenpad, Bleiswijkpad en het Zoetermeerplantsoen. Daarnaast werken we nauw samen met het junior beweegteam in de wijk (leerlingen van groep 7 en 8 van de Klimboom en de Kringloop). Zij hebben zelf een verfbeurt gegeven aan de elementen in de waterspeeltuin, hebben onderzoek gedaan onder kinderen naar behoeften rondom spelen en gaan aan de slag met het opnieuw inrichten van een samen aangewezen speelplek.
* De heringerichte speeltuin aan het Asperenpad is eind juni officieel geopend met een feestelijk evenement door omwonenden zelf georganiseerd. Aan de speelplek Bakerwaard blijkt helaas geen aanpassing mogelijk door de naastgelegen weg. Het trapveldje Staatsspoor is naar tevredenheid van bewoners aangepast en wordt weer goed gebruikt.

De Laar / Elden

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Bewoners voelen zich prettig en kunnen meedoen in hun omgeving (sociaal zelfredzaam) (D)

De Laarhof, huiskamer van de wijk, floreert. Er zijn veel activiteiten en samenkomsten die druk worden bezocht. Passend aanbod, elkaar ontmoeten en ondersteunen is de kracht op deze plek. Zowel de binnen- als de buitenruimte wordt daarvoor benut. De ontwikkeling gaat door.
Initiatieven van bewoners(groepen) worden gestimuleerd en gefaciliteerd.
Vindbaarheid van activiteiten en voorzieningen in de wijk worden geborgd door het actueel houden van passende wijkcommunicatie.

Inspanningen 2025 (I)

De doorontwikkeling van Boerderij De Kroon is een belangrijk aandachtspunt.

Kansengelijkheid (T)

Kinderen en jongeren hebben gelijke kansen om zich te ontwikkelen (D)

Voor de groep 12- is een aanbod via het kansrijk opgroeien programma voorhanden en wordt benut.
Voor de oudere doelgroep is het jongerencentrum in De Laar nog te beperkt beschikbaar.
Voor alle doelgroepen is er in schoolvakanties een uitgebalanceerd en divers aanbod.

Inspanningen 2025 (I)

Het aanbod voor de doelgroep 10-14 moet nader uitgewerkt en ingezet worden.
Rondom schooluitval moeten nog stappen gezet worden.
Op het gebied van jongerenwerk is er zorg over de locatie en de financiering van de professionals.

Openbare ruimte (T)

Bewoners ervaren De Laar/Elden als een aantrekkelijke, veilige en duurzame omgeving (D)

Er zijn diverse projecten gerealiseerd. Andere lopen nog door, of staan gepland voor later in het jaar.

Inspanningen 2025 (I)

Er is zorg over de uitvoering van de toekomstvisie van Boerderij de Kroon

Veiligheid (T)

Bewoners voelen zich veiliger in hun leefomgeving (D)

Er is voldoende ontwikkeling en bewoners zijn betrokken.
Samen met partners is er een heldere werkwijze en voldoende contact rondom leefbaarheid en veiligheid.
Een aantal los van elkaar staande incidenten geven desondanks een gevoel van achteruitgang in De Laar.

Inspanningen 2025 (I)

Voor de herinrichting van het winkelcentrum is tijd een belangrijke factor.
Er zijn enkele verkeersknelpunten die steeds terug keren.

Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Meer bewoners weten elkaar te vinden zodat de sociale cohesie en het sociale netwerk onder bewoners wordt vergroot (D)

We werken samen met partners aan een passend aanbod voor verschillende doelgroepen in de wijk, waarbij inwoners terecht kunnen in toegankelijke wijkvoorzieningen.

Inspanningen 2025 (I)

- Bijvoorbeeld de huurconstructies van Kemphaan en de Fontein worden onderzocht.
- Wijkpartners zoals Rijnstad, Sportbedrijf Arnhem, Stichting Welzijn Ouderen Arnhem en Rozet werken samen en stemmen het maatwerkprogramma goed af met elkaar en de verschillende doelgroepen in de wijken.
- Bijvoorbeeld verharding van het pad van de Tuinmaat, zodat de tuin fysiek bereikbaar en toegankelijk is voor iedereen.
- Bijvoorbeeld jeugdtafels, volwassen tafel, sociale tafel en wijk/netwerkbijeenkomsten.

Kansengelijkheid (T)

Meer ouders ontvangen opvoedondersteuning (D)

Er wordt extra aandacht gegeven aan ondersteuning van ouders van kinderen van -9 maanden tot 4 jaar, waarbij het netwerk van wijkpartners wordt betrokken.

Inspanningen 2025 (I)

- De jeugdtafels van -9 maanden tot 4 jaar, 4 t/m 12 jaar en 12 t/m 18 jaar zijn ingepland.
- We zijn met diverse sociale partners en scholen, kortom het netwerk in de wijk, met regelmaat in gesprek over wat er nodig is en of het aanbod passend is.
- Welzijnspartner Rijnstad biedt hierin een wekelijkse moedergroep aan, waarin thema's als omgaan met geld, gezonde leefstijl en innerlijk rust worden behandeld.
- Partners die in de wijk werken met jeugd en jongeren zijn vernieuwend en sluiten aan met bij aanbod op de hedendaagse problematiek en bezigheden van de jeugd.

Meer jongeren ronden hun opleiding af, zijn in staat om mee te doen in de maatschappij en vinden hun weg naar een ontmoetingsplek in de wijk (D)

We werken aan toereikende ondersteuning voor jongeren in RKV, zowel in programmering als in fysieke ontmoetingsruimten.

Inspanningen 2025 (I)

- Jongerenwelzijnspartner Powerplug biedt huiswerkbegeleiding en meer aan bij een selecte groep jongeren.
- Dit wordt meegenomen in onze opdracht aan jeugd-/jongerenpartners.
- Alle jeugd en jongerenpartners ondersteunen jongeren en kinderen die het nodig hebben. Daarin werken zij nauw samen met scholen, sociale wijkteams en andere partners binnen het wijknetwerk.
- Onderdelen binnen dit programma zijn: schermen, schaken, schilderen, taalontwikkelingslessen en oriëntatie op wetenschap en techniek.
- De doorontwikkeling van het activiteitenprogramma van Rijnstad voor jongeren in de Kemphaan is in volle gang. De doorontwikkeling van het jongerenprogramma met Nour al Houda is op basis van de ervaringen in 2024 in overleg gestopt.

In RKV zijn meer voorzieningen en initiatieven op het gebied van (arbeids)participatie voor bewoners met een afstand tot de arbeidsmarkt, vrouwen en jongeren (D)

Er wordt gewerkt aan initiatieven om jongeren toe te leiden naar werk of stappen te laten zetten op de participatieladder.
Het laagdrempelig aanbieden van de voorziening om geïnformeerd te worden over schuldhulpverlening is gewenst op meerdere locaties in het gebied. De haalbaarheid hiervan wordt onderzocht.

Inspanningen 2025 **(I)**

- Subsidie voor 2025 is niet van toepassing, subsidie-aanvrager is gestopt met haar project in RKV. Deze inspanning wordt door een andere partij opgepakt.
- De wens om Goed Geregeld Arnhem op meer locaties in Arnhem Zuid inloop/spreekuren te laten verzorgen is bekend bij bestuursadviseurs Welzijn en accounthouder Rijnstad.
- De werkzaamheden; zoals het begeleiden en toeleiding van jongeren naar werk wordt deels uitgevoerd via Scalabor in samenwerking met uitzendbureau HTR Werkt en is deels ondergebracht in de opdracht aan Powerplug.

Openbare ruimte (T)

Ook in 2025 wordt volop ingezet om de omgeving groener en minder stenig te maken, zodat bewoners minder hittestress en een fijnere leefomgeving ervaren (D)

De wijkgroenagenda's voor Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg zijn gemaakt en deels uitgevoerd. In de tweede helft van 2025 wordt verdergegaan met de uitvoering.

Inspanningen 2025 **(I)**

- Wijkgroenagenda is met inwoners gereed gemaakt. Uitvoering in Vredenburg vindt plaats in tweede helft 2025.
- Bijvoorbeeld ondersteuning van de Groengroep Rijkerswoerd bij de uitvoering van bewonersparticipatie in het project Toekomstbomen Rijkerswoerd.
- Schetsontwerp voor vergroening en verkeersveiliger maken is gemaakt.
- Bijvoorbeeld project toekomstbomen in Rijkerswoerd.

Meer (toegankelijke) speel- en beweegplekken in de wijk (D)

Een aantal speel- en beweegplekken is verbeterd. Daarnaast zijn de voorbereidingen voor het aanpakken van een aantal andere beweeg- en speelplekken gestart.

Inspanningen 2025 **(I)**

- Voorbeelden zijn het 3x3-basketbalveld Groningenpark en vernieuwing speeltuinen Schepen van Hemerthstraat en Rosa Luxemburgstraat.

Veiligheid (T)

Een groter gevoel van veiligheid in de wijk (D)

Op verschillende plekken in de openbare ruimte is en wordt gewerkt aan een veiliger gevoel voor inwoners.

Inspanningen 2025 **(I)**

- Drie plekken worden in overleg met Veiligheid aangepakt: Loppersumhof/Stedumhof/Rijnlandflat.
- Geen actuele initiatieven van bewoners.

Meer bewoners ervaren hun leefomgeving als prettig en veilig (D)

Het wijkveiligheidsplan is in samenwerking met wijkpartners opgesteld en dient als leidraad om overlast te verlagen en het gevoel van veiligheid te vergroten. Plekken die extra aandacht verdienen zijn onder de loep genomen en worden aangepakt.

Inspanningen 2025 **(I)**

- Wijkveiligheidsplan is gemaakt.
- Is onderdeel van het wijkveiligheidsplan.
- Is onderdeel van het wijkveiligheidsplan.
- De directe omgeving van de Rijnlandflat is opgeknapt. Er is een ontmoetingsplek in de Rijnlandflat geopend en in gebruik. Het toevoegen van een wijkpunt voor politie en boa’s is in ontwikkeling.

Bestuur, dienstverlening en financiën

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhem is een dienstverlenende en herkenbare netwerkgemeente, die open staat voor maatschappelijke initiatieven in het publieke domein zowel vanuit de stad als vanuit de wijken (A)

Samen met de stad - Arnhem heeft een transparant, democratisch bestuur dat zich richt op samenwerking met inwoners en bedrijven (D)

Zie toelichting bij onderstaande inspanningen.

Rekenkamer: Uitvoeren onderzoeksprogramma (I)

Op basis van het inmiddels vastgestelde Onderzoeksprogramma 2024-2026 heeft de Rekenkamer in juni haar onderzoek naar het subsidiebeleid met de gemeenteraad gedeeld. In juli presenteerde zij haar onderzoek naar bouwgerelateerde omgevingsvergunningen uitgevoerd door de ODRA. Naar verwachting wordt het doorwerkingsonderzoek, dat voortbouwt op het eerdere onderzoek naar New Energy Made in Arnhem (NEMIA), medio september met de gemeenteraad gedeeld. Het vervolgonderzoek naar het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) in Arnhem-Oost start dit najaar. In mei 2025 heeft de gemeenteraad via een motie de Rekenkamer verzocht onderzoek te doen naar de participatieprocessen rondom Schaapsdrift. Dit onderzoek is inmiddels van start gegaan.

College: De kracht, kennis en kunde van inwoners en ondernemers benutten (I)

Het burgerberaad op het thema klimaat, getiteld: Duurzaam warm wonen, is in het eerste kwartaal opgestart. Hierin zijn al diverse lessen uit het burgerberaad afval verwerkt, zoals het eerder instellen van een klankbordgroep en tussentijdse toetsing van de adviezen. In mei zijn 11.200 uitnodigingsbrieven bezorgd. De ontvangers zijn geselecteerd via een gestratificeerde steekproef. Om extra aandacht te vragen voor de uitnodigingen voerden we een fysieke campagne. Uit de aanmeldingen zijn 150 Arnhemmers geloot die met elkaar een goede afspiegeling vormen van de stad. De vijf bijeenkomsten vinden tussen 2 september en 29 november plaats in het stadhuis. In december ontvangt de gemeenteraad de adviezen.

In januari zijn we gestart met de voorbereiding van de participatieverordening. We doorliepen een zorgvuldig participatietraject, met ondersteuning van bureau Necker. Op basis van ons bestaande beleid en voorbereidende gesprekken stelden we een vragenlijst op. 1.661 Arnhemmers vulden deze in. Die resultaten gebruikten we als basis voor een gesprek met de raad over haar visie op participatie. Vervolgens hebben we een conceptverordening opgesteld en getoetst op praktische haalbaarheid. Het college behandelt de participatieverordening na de zomer, zodat de raad in de tweede helft van 2025 een besluit kan nemen.

Eind januari 2025 is de derde Arnhemse kinderburgemeester gestart. In 2025 ontwikkelen we kinderparticipatie verder. In maart bespraken we met de gemeenteraad verschillende scenario's voor de voortzetting ervan. Op basis van dit gesprek en onze ervaringen, zoals beschreven in de evaluatierapporten, werkten we aan een voorstel voor de toekomstige inrichting van kinderparticipatie. Ons voorstel leest u in de begroting 2026. Gelijktijdig met de begroting ontvangt de gemeenteraad ook een raadsbrief met meer informatie over dit voorstel.

College: Eenduidige werkwijze leveren (I)

In 2025 heeft de gemeente Arnhem een algehele evaluatie uitgevoerd van haar burgerparticipatiebeleid, beschikbare middelen en de uitvoering in de praktijk. Doel was om lerend te reflecteren op ervaringen, knelpunten en kansen, zodat participatie effectiever, inclusiever en consistenter kan worden vormgegeven. De evaluatie is gebaseerd op documentanalyse, interviews met medewerkers, experts en inwoners en twee vragenlijsten.

Het Arnhems Stappenplan Participatie biedt structuur en ruimte voor maatwerk, maar sluit op onderdelen niet meer aan bij de praktijk. Cruciale elementen zoals terugkoppeling, nazorg, rolverdeling en bestuurlijke kaders zijn onvoldoende uitgewerkt. Ook de aansluiting met de handreiking voor externe initiatiefnemers is beperkt. Dit proces en de opgedane lessen zijn tijdens het zomerreces vastgelegd in een evaluatierapport. Na afronding bespreekt het college het rapport en ontvangt uw raad de uitkomsten van de evaluatie. Op basis van deze inzichten scherpen we het Arnhems Stappenplan Participatie aan en maken we keuzes over de inzet van middelen. Vanwege de grote overlap met dit traject voeren we dit jaar geen afzonderlijke evaluaties uit van losse burgerparticipatietrajecten. Aanvullend zijn we gestart met een pilot om ervaringen met participatietrajecten continu te monitoren.

Ook in 2025 trainen we onze medewerkers om te werken met het stappenplan. In de eerste helft van 2025 zijn er drie trainingen geweest. In de tweede helft van het jaar verwachten we nog twee of drie van deze trainingen. Daarnaast bieden we sessies aan ter ondersteuning bij het opstarten van participatietrajecten, bijvoorbeeld voor het schrijven van een participatieplan. Van deze ondersteuning wordt regelmatig gebruikgemaakt, met een grote variatie aan vragen.

Samen met de regio - Arnhem speelt een relevante en betekenisvolle rol in de regionale, landelijke en grensoverschrijdende netwerken (D)

Arnhem levert een actieve bijdrage aan regionale samenwerking in de Groene Metropoolregio en werkt aan de uitvoering van de regionale agenda 2025-2028. Landelijk is Arnhem bestuurlijk en ambtelijk vertegenwoordigd in netwerken zoals VNG en G40 en zet het in op gezamenlijke lobbytrajecten. Daarin wordt sinds dit jaar nadrukkelijker in geïnvesteerd. In de Euregio is Arnhem actief betrokken bij het stedennetwerk 100.000+ en de uitwerking van de Strategische Agenda 2025+

Arnhem werkt in de Groene Metropoolregio samen aan maatschappelijke opgaven die om een regionale aanpak vragen **(I)**

Arnhem is bestuurlijk actief in de Groene Metropoolregio en levert een stevige bijdrage aan de uitvoering van de regionale agenda 2025-2028. Er zijn meerdere werkbezoeken en bestuurlijke overleggen georganiseerd om regionale samenwerking te versterken en opgaven verder te brengen.
Groen

Arnhem werkt in netwerken van steden in Nederland en de Euregio én in belangenorganisaties als VNG en G40 samen aan beleidsafstemming en -beïnvloeding en draagt bij aan lobbydossiers richting het Rijk en Europa **(I)**

Arnhem is actief betrokken bij The Economic Board, onder andere via het voorzitterschap van de burgemeester en de wethouder als bestuurslid. Er is bestuurlijke en ambtelijke inzet op de uitvoering van gezamenlijke regionale projecten en richting het Rijk.

Arnhem versterkt de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio en met steden in Noordrijn-Westfalen (NRW) **(I)**

Arnhem is actief in de Euregioraad en in het 100.000+ stedennetwerk. De strategische agenda 2025+ wordt verder uitgewerkt en er zijn gezamenlijke projecten en overlegmomenten om de samenwerking met NRW-steden te verdiepen. Het project 100.00 + Zero is van start gegaan door de organisatie van een workshop. In november 2025 wordt een symposium georganiseerd.

Arnhem: dienstverlenend en herkenbaar - Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de (digitale) dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers (D)

Inwoners kunnen met hun vragen via verschillende kanalen terecht bij de gemeente Arnhem. Online, telefonisch en op locatie. Zo kunnen inwoners in Loket Zuid bij de informatiebalie hun vragen stellen over gemeentelijke diensten en producten. In het voorjaar is de gemeentelijke visie op dienstverlening door de raad vastgesteld. Deze visie is een extra handvat om onze dienstverlening verder te verbeteren. In de loop van het jaar wordt uitgewerkt welke concrete doelen en acties hier aan worden gekoppeld.

We optimaliseren onze dienstverlening **(I)**

Door de doorontwikkeling op de afdeling Burgerzaken hebben we meer inzicht in (komende) werkvoorraad en zijn we beter in staat om onze capaciteit efficiënt in te zetten. Dit heeft ertoe geleid dat we het jaarlijkse piekmoment in aanvragen voor reisdocumenten in het voorjaar, goed konden opvangen. Inwoners konden gedurende die periode altijd binnen een week terecht. Aanvullende acties, zoals een zaterdagopenstelling, waren daarom niet nodig. In het doorlopende tevredenheidsonderzoek zien we dat inwoners in de meeste gevallen tevreden zijn over de dienstverlening aan de balie. In de eerste helft van dit jaar scoorden we gemiddeld een 9.

De telefonische bereikbaarheid zit over het algemeen op het gewenste niveau. Dit staat echter continu onder druk, mede vanwege een relatief hoog (langdurig) ziekteverzuim op de afdeling. Daarnaast kunnen uiteraard door onvoorziene situaties, zoals IT-storingen, piekmomenten ontstaan. Omdat er geen sprake is van overbezetting, leiden die momenten als vanzelf tot langere wachttijden aan de telefoon. Het opleggen van de gemeentelijke belastingaanslag is een piekmoment die we voorzien en daar hebben we dan ook op ingespeeld door onze capaciteit tijdelijk te verruimen. Deze inzet heeft merkbaar geholpen om de verhoogde stroom aan vragen op te vangen.

Met de inzet van een kwaliteitsmedewerker hebben we een impuls gegeven aan het kwaliteitsbeleid van de telefonie en receptie. Onder andere door inzet van structurele coaching op inwonersgesprekken vragen medewerkers

gerichter en consistenter door bij complexe hulpvragen. Hierdoor is doorschakelen naar andere afdelingen minder vaak nodig en krijgen inwoners sneller een volledig antwoord. De functie is inmiddels structureel belegd op de afdeling, waarmee we de monitoring en doorlopende aanscherping van de kwaliteit van de dienstverlening hebben geborgd.

Vanuit de BRP-straat Zevenaar leveren we onze bijdrage aan de inschrijving van asielzoekers, statushouders en nareizigers in de BRP. Samen met de extra inzet in andere gemeenten met een BRP-straat, zijn in de eerste helft van 2025 de wachtlijsten weggewerkt. In Zevenaar richten we ons inmiddels specifiek op nareizigers. Dit vraagt een aanpassing van het werkproces, in samenwerking met de IND. Dit proces wordt momenteel getest en verbeterd. We verwachten dat we in de tweede helft van 2025 in aantallen kunnen opschalen.

Digitaliseren van het inwonerproces **(I)**

Op de afdeling Burgerzaken lichten we per team de werkprocessen door. Op basis van de analyse die daaruit volgt, scherpen we deze werkprocessen aan. De analyse brengt ook de kansen en behoeften om de dienstverlening aan de inwoner te digitaliseren scherper in beeld. Door meer overzicht te creëren, zijn we beter in staat om prioriteiten te stellen en hier samen met interne en externe partners een plan op te ontwikkelen. De realisatie van dat plan is niet haalbaar in 2025, we koersen daarvoor af op 2026. In de begroting voor 2026 zijn daarvoor extra middelen opgenomen.

In het tweede kwartaal is het project ‘aanvraag uittreksel en akten’ afgerond. Het proces is deels gedigitaliseerd en geautomatiseerd. Dit draagt bij aan efficiënte verwerking en een betere dienstverlening aan inwoners en derden.

	Rekening	Begroting 2025		Rekening	
	2024	Primitief	Juli	2025	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	113.151	108.158	104.874	86.555	18.319
Baten	641.384	651.351	655.477	493.725	-161.751
Saldo lasten en baten	***528.232***	***543.193***	***550.603***	***407.170***	***-143.432***
Toevoegingen aan reserves	1.707	2.435	2.452	2.435	17
Onttrekkingen aan reserves	12.896	1.292	2.770	1.712	-1.058
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***11.189***	***-1.143***	***318***	***-723***	***-1.040***
Gerealiseerd resultaat	**539.422**	**542.050**	**550.920**	**406.448**	**-144.473**

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	104.874	430	105.304
Baten	655.477	21.678	677.155
Saldo lasten en baten	**550.603**	**21.248**	**571.851**
Toevoegingen aan reserves	2.452	0	2.452
Onttrekkingen aan reserves	2.770	0	2.770
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	318	0	318
Prognose resultaat	**550.921**	**21.248**	**572.169**

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	430	N			
Publieke dienstverlening	900	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU BRP 2025	I	AR
Digitalisering en automatisering	440	N	Informatieveiligheid & Privacy	I	AR
Digitalisering en automatisering	210	N	VerSaaSing financieel pakket	I	AR
Publieke dienstverlening	50	N	Versterken democratische betrokkenheid	S	AR
Publieke dienstverlening	50	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU landelijke aanpak adreskwaliteit	I	AR
Financiën	14	N	Actualisatie MIP	S	AR
Financiën	-500	V	Opbrengsten OZB	I	AR
Financiën	-734	V	Bijstelling nominale ontwikkeling doorrekening CAO	S	AR
Baten	21.678	V			
Financiën	18.247	V	Gemeentefonds meicirculaire	S	AR
Financiën	2.499	V	Afrekening gemeentefonds voorgaande jaren	I	AR
Financiën	932	V	Vergoeding kosten afval	I	AR
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	0				

Gemeentefonds meicirculaire - DU Basisregistratie Personen (BRP)
Enkele gemeenten ontvangen een bijdrage in verband met het inrichten en in stand houden van de BRP-straat. Door een wijziging van de taakverdeling tussen de operationele BRP-straten wordt de verdeling van de decentralisatie-uitkering gewijzigd en krijgt Arnhem vanaf 2025 bijna € 900.000 meer. Daar tegenover staan ook € 900.000 meer lasten, wat nadelig is.

Informatieveiligheid & Privacy
Op Informatieveiligheid & Privacy Basis op Orde verwachten we in 2025 een overschrijding van € 440.000. Binnen het programma is geconstateerd dat deze hogere uitgaven noodzakelijk zijn om de minimale basis neer te kunnen zetten om in 2026 door te kunnen pakken op de beoogde verbeteringen. Zoals in de Perspectiefnota 2026 opgenomen zijn we bezig met een inhaalslag om te gaan voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de aankomende Europese NIS2 richtlijn. Tijdens risicoanalyses is gebleken dat er meer kritieke processen verbeterd dienden te worden dan oorspronkelijk beoogd. We zijn daardoor meer en sneller gaan inzetten op onder andere trajecten rondom bedrijfscontinuïteit (BCM) en identity and access management (IAM). Dit vormt het fundament waarop verder uitgebouwd kan worden en bevat de minimale wettelijke vereisten. Zonder deze extra inspanning raken we verder achterop en moet er in 2026 en verder meer hersteld worden tegen hogere kosten. Vanuit dat oogpunt is daarom besloten om proactief meer inzet te plegen in 2025 om hiermee hogere meerkosten in 2026 te voorkomen.

VerSaaSing financieel pakket
De softwareleveranciers van het financiële pakket heeft aangegeven met ingang van 31 december 2026 de dienstverlening alleen nog als een SaaS (Software as a Service) dienst aan te bieden. Gelet op de intentie om De Connectie met ingang van 1 januari 2026 onder te brengen bij de gemeente Arnhem enerzijds, en het traject rondom de keuze voor een (nieuw) financieel pakket anderzijds, is besloten om dit proces en de organisatorische omvorming en invlechting zo min mogelijk gelijktijdig te laten plaatsvinden. De intentie is om met de huidige softwareleverancier een nieuw contract aan te gaan. Om deze overgang tot stand te brengen, is een project gestart om de nieuwe SaaS-omgeving in te richten. De hiermee gepaard gaande kosten zorgen in 2025 voor een incidenteel nadeel van € 210.000.

Versterken democratische betrokkenheid en opkomstbevordering
We werken continu aan het versterken van de betrokkenheid bij de lokale democratie. Dat doen we doelgroepgericht, gebiedsgericht, en met oog voor de aard van verschillende verkiezingen. Binnen die doorlopende aanpak zien we verkiezingen als piekmomenten. Oorspronkelijk zouden we ons dit jaar richten op de gemeenteraadsverkiezingen van 2026. Vanwege de val van het kabinet en de ongeplande Tweede Kamer verkiezing in oktober, organiseren we in 2025 een extra campagne. Voor deze inzet gebruiken we het huidige budget van €50.000 voor het versterken van democratische betrokkenheid en opkomstbevordering. De geraamde kosten voor beide onderdelen samen bedragen samen € 100.000, waardoor er € 50.000 meer nodig is.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Landelijke aanpak adreskwaliteit
Dit zijn middelen voor onderzoek of een persoon als ingezetene in de BRP op een adres in de gemeente dient te worden ingeschreven en voor onderzoek naar de juistheid van de gegevens betreffende het adres van een ingezetene in de BRP. Arnhem ontvangt in 2025 hiervoor € 50.000, waar tegenover ook voor hetzelfde bedrag extra lasten ontstaan, wat nadelig is.

Actualisatie MIP
Er heeft een administratieve correctie van de actualisatie van het Meerjareninvesteringsplan (MIP) zoals die in Turap-1 is opgenomen doorgevoerd. Hieruit volgt een nadeel van € 14.000.

Opbrengsten OZB
Voor 2025 is een bedrag van € 63,6 miljoen begroot aan opbrengsten OZB. In dit bedrag is rekening gehouden met verminderingen naar aanleiding van bezwaar tegen de WOZ-waarde. Het aantal bezwaren tegen de WOZ-waarde ligt in 2025 fors lager dan in piekjaar 2023 en ook lager dan in 2024. De minder sterke waardestijging is daarvoor waarschijnlijk een belangrijke oorzaak. Daarnaast hebben de per 1 januari 2024 ingevoerde maatregelen om de rol van de no-cure-no-pay bureaus in te perken mogelijk hun effect. Door het lagere aantal bezwaren vallen de opbrengsten OZB naar verwachting € 500.000 hoger uit dan begroot. De komende jaren zal duidelijk worden op welk niveau het aantal WOZ-bezwaren zich structureel zal ontwikkelen.

Bijstelling nominale ontwikkeling
In juni is een nieuwe cao voor gemeenten vastgesteld. Op basis van de hierin afgesproken loonontwikkeling kan nog € 0,7 miljoen incidenteel in 2025 van de eerder geraamde loonontwikkeling vrijvallen.

Gemeentefonds meicirculaire
In de meicirculaire zijn de afspraken uit de Voorjaarsnota verwerkt. Dat betekent een actualisatie van het accres voor loon- en prijsontwikkelingen op basis van de macro-economische cijfers van het Centraal Economisch Plan (CEP) 2025. Samen met actualisatie van de maatstaven en de uitkeringsbasis leidt dit tot een voordeel van circa € 3 miljoen. Daarnaast is op basis van het rapport van de commissie Van Ark in 2025 € 5 miljoen voor jeugdzorg toegevoegd aan het gemeentefonds. Het BTW-Compensatiefonds (BCF) heeft een plafond. Gemeenten zijn in 2024 € 332 miljoen onder dit plafond gebleven met declaraties. In de septembercirculaire 2024 werd echter een voorschot van € 447 miljoen uitbetaald. De definitieve afrekening BCF bedraagt hierdoor € 115 miljoen lager en dit bedrag wordt in 2025 incidenteel onttrokken aan het gemeentefonds. Dit betekent een nadeel van ruim € 1 miljoen voor Arnhem. Daarnaast ontstaat vanaf 2025 een structureel voordeel van circa € 5 miljoen als gevolg van indexatie van de integratie-uitkeringen beschermd wonen en participatie. Tot slot zijn er in 2025 voor ruim € 6 miljoen nieuwe decentralisatie-uitkeringen (DU's) en taakmutaties toegekend (of zijn bestaande DU's aangepast). Deze leiden op andere programma's tot extra lasten en worden daar inhoudelijk toegelicht.

Afrekening gemeentefonds voorgaande jaren
In het lopende jaar 2025 is een aantal afrekeningen ontvangen van het gemeentefonds over voorgaande jaren. Het betreft een actualisatie van aantallen op verdeelmaatstaven en aanpassingen in de uitkeringsfactor in de jaren 2023 en 2024. Per saldo valt dit voor Arnhem gunstig uit en ontvangen we incidenteel bijna € 2,5 miljoen.

Vergoeding kosten afval
Door het Rijk is besloten om gemeenten een vergoeding te geven voor de verwerking van zwerfafval. De vergoeding zal via het gemeentefonds worden uitgekeerd. Vooralsnog ontvangt Arnhem over de jaren 2023 en 2024 een vergoeding die in 2025 zal worden ontvangen. In totaal gaat het om € 932.000.

Invlechting De Connectie
Per 1 januari 2026 zal, volgens planning, De Connectie worden ondergebracht binnen de gemeentelijke organisatie van Arnhem. Arnhem zal als centrumgemeente fungeren, waarbij de gemeente Rheden en Renkum de mogelijkheid hebben om verschillende producten en diensten van de gemeente Arnhem af te nemen. Deze transitie heeft impact op de bedrijfsvoering, samenwerking en dienstverlening, met als doel de efficiëntie te verbeteren en de kwaliteit van dienstverlening te behouden.

Werkdruk door Transitie en Verandering
De integratie van De Connectie legt extra druk op de bedrijfsvoeringsafdelingen van de gemeente Arnhem, die naast het beheren van de transitie ook verantwoordelijk blijven voor de reguliere bedrijfsvoering. De "winkel moet open blijven" - de dagelijkse operatie en dienstverlening moeten doorlopen terwijl tegelijkertijd veranderingen worden doorgevoerd. Dit vraagt mogelijk om extra capaciteit en middelen om de werkdruk te verlichten. De incidentele kosten hiervan zijn nog niet allemaal bekend. Richting de definitieve besluitvorming over de Connectie maken we deze voor zover bekend voor de raad inzichtelijk, inclusief de beoogde dekkingsmogelijkheden daarvan.

Veiligheid

Voortgang doelen en inspanningen

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
1.1 Veiliger en leefbaardere wijken	1.1.1 We pakken verloedering en overlast aan	We hebben in alle tien gebieden een drietal prioriteiten om overlast en veelvoorkomende criminaliteit aan te pakken en monitoren de uitvoering daarvan. De inspanningen die de diverse partners in het gebied hiervoor gaan uitvoeren, worden concreet benoemd: aantal controles, acties door handhaving en politie, interventie door straat- en jongerenwerk enz. Een keer per maand (per wijk) worden de inspanningen en resultaten in het wijkveiligheidsoverleg met de partners besproken, waarbij ook de resultaten van de radar-sonar (overlastcijfers) worden betrokken. Bovendien wordt (per wijk) twee keer per jaar een wijkschouw gehouden. Professionals en wijkbewoners toetsen hun gezamenlijke beeld aan de werkelijkheid op straat.	✔	✔	✔	✔
	1.1.2 We maken kwetsbare plekken schoon, heel en veilig	We pakken ten minste tien kwetsbare plekken (zogenoemde hotspots) aan. We voeren een integrale aanpak uit in een afgebakend gebied om verloedering en onveiligheid tegen te gaan. Het gaat hierbij om hotspots waarbij overlast en criminaliteit hardnekkig zijn en daarbij zwaar drukken op bewoners, ondernemers en bezoekers van het gebied. Onder leiding van een speciaal hiertoe aangestelde functionaris zetten we hier integraal op in: veiligheid (toezicht/controles), openbare ruimte (vergroening/aanpak gribusplekken), economie (branchering) en mobiliteit (aanpak verkeersoverlast) slaan de handen ineen.	✔	✔	✔	✔
	1.1.3 We sluiten gevaarlijke en overlast gevende panden	Voor alle overlast gevende en gevaarlijke panden maken we een aanpak. We dringen de overlast vanuit panden terug met het integrale Interventieteam Panden. Iedere zes weken vindt een integrale controle plaats van alle overlast gevende panden in de wijken. Naar aanleiding hiervan zorgen we dat overlast en gevaarzetting afneemt, door met de partners te zorgen voor maatregelen tegen panden waar inderdaad sprake is van misstanden, zoals overbewoning, illegale uitbouw, onveilige elektra, illegale huisvesting of woonoverlast.	✔	✔	✔	✔
	1.1.4 We zorgen voor voldoende handhavers op straat	We zorgen voor 30-35 handhavers op straat, die een significant deel van hun tijd zichtbaar handhavend en aanspreekbaar zijn op de plekken waar dat het hardst nodig is. Tevens zorgen we ervoor dat een deel van de handhavers zich specialiseert op ondermijningstaken, waardoor handhaving deel kan nemen aan alle integrale controles. Door goede arbeidsvoorwaarden en contacten met opleidingscentra blijven we aantrekkelijk voor (aspirant)handhavers.	✔	✔	✔	✔
1.2 Terugdringen van overlast en onveiligheid	1.2.1 We voorkomen veiligheidsproblemen door een persoonsgerichte aanpak op wijkniveau	In iedere wijk is een persoonsgerichte aanpak actief die zich richt op de aanpak van overlast door personen die zorg nodig hebben. Door lokale zorg-, welzijns- en veiligheidspartijen nog beter te verbinden, zorgen we ervoor dat we meer en tijdiger personen die significant overlast in een wijk veroorzaken in beeld hebben en zorgen we voor een persoonsgerichte aanpak (PGA).	✔	✔	✔	✔

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.2.2 We verbeteren de aanpak van ernstige problematiek in het Zorg- en Veiligheidshuis	Bij complexe problematiek zorgen we voor een goede overdracht aan het Zorg- en Veiligheidshuis, en zetten we ons in om de casus sneller en beter af te doen. We zorgen voor een triagepunt tussen de bovengenoemde PGA in de wijken en het regionale niveau van het ZVH van belang.	✓	✓	✓	✓
	1.2.3 We zorgen voor opvang van personen met wie het toch mis gaat	Als het mis gaat en een persoon zorgt voor overlast en onveiligheid op straat, dan heeft de politie tot taak de onveiligheid te beëindigen. We zorgen voor een samenwerking tussen veiligheidspartners en zorgpartners waardoor personen die op straat overlast veroorzaken sneller worden overgedragen en de zorg krijgen die ze nodig hebben. De pilot met het Interventieteam Arnhem heeft nog niet het beoogde resultaat gebracht. Momenteel wordt extra geïnvesteerd in de samenwerking tussen politie, interventieteam en zorgorganisaties.	✗	✓	✓	✓
	1.2.4 We behandelen de binnenkomende meldingen woonoverlast snel en adequaat	Wij spannen ons in om 80% van de aangemelde zaken op te pakken en in zeker de helft ervan de woonoverlast te kunnen beëindigen. Waar dat nodig is verbinden we direct de structurele hulp aan en zorg voor de mensen die deze overlast veroorzaken.	✓	✓	✓	✓
	1.2.5 We begeleiden jongeren in en uit detentie	We zetten een re-integratie officier Jeugd (RIO) voor iedere Arnhemse jeugdige die in detentie komt. De RIO spant zich in om samen met de jeugdreclassering degene die een zo groot mogelijk deel van de jeugdigen bij zijn/haar re-integratie in de maatschappij te begeleiden in onder andere het vinden van woonruimte, een baan en hulp bij financiële zaken.	✓	✓	✓	✓
1.3 Verminderen van ondermijnende criminaliteit en digitale criminaliteit	1.3.1 We wapenen ons tegen ondermijnende invloed	We maken de medewerkers die met de ondermijning te maken kunnen krijgen en de bestuurders bewust van ondermijnende criminaliteit. We zorgen voor voorlichting en opleidingen over ondermijning en over integer handelen van de medewerkers zelf. Zo willen we dat sneller en meer signalen van ondermijning worden herkend en gemeld, zodat die kunnen worden voorzien van een aanpak.	✓	✓	✓	✓
	1.3.2 We maken burgers bewust	We zorgen dat we met voorlichting en campagne meer inwoners en professionals bereiken en hen aanzetten tot meldingen inzake ondermijnende en digitale criminaliteit. Daarnaast blijven we investeren in meldingsbereidheid: goede tips van burgers maken dat we de criminelen daadwerkelijk kunnen aanpakken. Ook van hen willen we meer signalen van ondermijning en digitale criminaliteit herkennen en voorzien van een aanpak.	✓	✓	✓	✓

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.3.3 We pakken drugslocaties aan	We zorgen voor een aanpak van iedere drugslocatie die bij ons bekend is. Risicolocaties voor drugs brengen we in beeld en controleren we in een zo vroeg mogelijk stadium. We houden wijkgerichte acties, zowel preventief als repressief en we krijgen zicht op de hoofdrolspelers in de Arnhemse drugswereld. We pakken samen met de politie met acties de straathandel aan. Met het experiment gesloten coffeeshopketen pakken we de illegale uitwassen aan; door monitoring meten we zorgvuldig of de doelen van het experiment worden gehaald.	✓	✓	✓	✓
	1.3.4 We pakken mensenhandel aan	Door inzet van ons netwerk zorgen we voor meer signalen inzake mensenhandel, die we met de partners aanpakken. Dit netwerk is door voorlichting en training geschoold in het herkennen van signalen van uitbuiting. We zetten in op controles van kwetsbare branches als uitzendbureaus, vergunningsplichtige horeca- en seksinrichtingen. Ook de onvergunde seksinrichtingen komen aan bod. We willen meer signalen ontvangen en kunnen voorzien van een aanpak. In die aanpak richten we ons op alle pijlers: voorkomen, signaleren, bestrijden en beschermen.	✓	✓	✓	✓
	1.3.5 We pakken witwassen aan	We zorgen voor bibob-toetsing en controles voor iedere ondernemer in kwetsbare branches, zodat criminelen worden geweerd. We intensiveren de inzet van de wet Bibob en breiden de toepassing ervan naar meer branches uit. Opkopers worden verplicht een doorlopend en gewaarmerkt inkoopregister bij te houden. Met het regisseren van steeds meer integrale controles krijgen we meer zicht op kwetsbare mensen en bedrijven. Met het Arnhemse interventieteam gaan we het toezicht en de controles op bedrijventerreinen, horeca en andere gebieden intensiveren. Daarbij hoort ook dat we de voorbereidingen daarvoor verbeteren. Dat doen we onder andere door te bouwen aan een goede informatiepositie.	✓	✓	✓	✓
	1.3.6 We lichten kwetsbare personen voor	We willen slachtofferschap van online criminaliteit terugbrengen. Daarom zetten we in op de kwetsbare inwoners van onze stad. We zetten onze activiteiten gericht op kinderen en jongeren onverminderd voort: met Joinhackshield en het Youth Cyber Team (tenminste trajecten t.a.v. tien Arnhemse klassen) blijven we een vuist maken. Verder organiseren we samen met de politie in de wijken voorlichting aan (met name) de oudere inwoners van de stad en zullen we voorlichting aan ondernemers organiseren over de gevaren van cybercrime. Om deze activiteiten op een hoger niveau te tillen zetten we een speciale aanjager online criminaliteit in.	✓	✓	✓	✓
	1.3.7 We bouwen een sterk netwerk tegen cybercriminaliteit	We zorgen voor een netwerk inzake cybercriminaliteit dat twee keer per jaar bijeenkomt en de te leren lessen verspreidt. Wij bouwen het netwerk uit met meer partners en zorgen voor een aantal bijeenkomsten. De gemeente blijft aangesloten bij de City Deal Cybercrime van het CCV en JenV. Doel van dit consortium is om expertise uit te wisselen, gezamenlijk interventies te ontwikkelen en het effect van deze interventies te meten.	✓	✓	✓	✓

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
1.4 Een veiliger openbare ruimte voor iedereen (incl. bijdrage Veiligheidsregio)	1.4.1 We zorgen voor veilige demonstraties, manifestaties en evenementen	We bereiden alle demonstraties, manifestaties en evenementen goed voor, zodat het risico op incidenten minimaal is. We versterken het netwerk van partijen die hun steentje bijdragen aan het veilig verloop van demonstraties, manifestaties en evenementen. We zorgen voor ruimte binnen de grenzen van de rechtsstaat om onderling van mening te verschillen of onvrede kenbaar te maken. We zorgen ervoor dat we beter, sneller en zorgvuldiger relevante signalen over geweldsdreiging zien. Ook zorgen we dat we flexibel kunnen inspelen op onvoorziene ontwikkelingen, met partners binnen en buiten de veiligheidsketen. Het onze ambitie om in de toekomst meer en meer de verantwoordelijkheid voor veilige evenementen te delen met de organisatoren. We bezien de plaatsing van camera's periodiek en meten het effect en de toegevoegde waarde. Naast politie en handhaving blijven we sfeerteams inzetten van Stichting Veilige Steden op de Korenmarkt. Onze inzet is om de sfeerteams een (gedeelde) verantwoordelijkheid met de ondernemers in het gebied te maken. Onder onze regie worden alle relschoppers gericht aangepakt (bijvoorbeeld middels een PGA) en volgt bestraffing op wanordelijkheden in en rondom de stadions (bijvoorbeeld door het generiek weren van supporters die zich hebben misdragen).	✔	✔	✔	✔
	1.4.2 We investeren in brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg	We behouden onze bijdrage aan de kerntaken van de regionale brandweer, crisisbeheersing en gezondheidszorg. Deze investeringen zijn noodzakelijk om ook in tijden van crisis goed voor onze inwoners te kunnen zorgen en in voorkomende situaties zelfs levensreddend te kunnen zijn. We spannen ons in om met de partners ieder incident snel, efficiënt en zorgvuldig te behandelen.	✔	✔	✔	✔
	1.4.3 We investeren in bondgenoten	We zorgen voor een netwerk van bondgenoten in ieder gebied, dat minstens jaarlijks bijeenkomt. Wij zetten ons in om belangrijke sleutelfiguren in de stad bij elkaar te brengen en een bondgenootschap met ons te vormen; voor een stad waar mensen met verschillende achtergronden samenkomen in wat hen verbindt en waar we polarisatie en agressie geen kans geven.	✔	✔	✘	✔
		De inspanning geeft enig vertraging in de realisatie, omdat het tijd nodig heeft vanwege de complexiteit van het opbouwen van een kwalitatief goed netwerk in de wijk: goede bondgenoten hebben een grote achterban en/of bereik en staan voor dezelfde waarden. Tevens moet het bondgenootschap als geheel kunnen samenwerken en met kracht kunnen staan voor de stad. Het vergt tijd om een goed bondgenootschap te maken, op wijkniveau is dit eenvoudiger en duurzamer dan op stadsniveau. We kiezen ervoor eerst in de bestaande gebieden een gedegen netwerk te maken, we zullen stapsgewijs alle wijken aansluiten, om vervolgens stedelijk te kunnen werken.				

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.4.4 We leren kinderen en jongeren kritisch denken en verantwoord met informatie om te gaan	We geven voorlichting aan een groot deel van de kinderen en jongeren om kritisch denken en informatiewijsheid te stimuleren. We zorgen ervoor dat kinderen en jongeren vaker voorlichting krijgen over mediawijsheid en een kritische omgang met de informatie die op internet wordt aangeboden, met name nepnieuws en complottheorieën. Doel is om meer grip te krijgen op de invloed van radicalisering en extremisme online. We vergroten de kennis bij jongeren, ouders en professionals en ontwikkelen manieren om (preventief) op te treden.	✔	✔	✔	✔
	1.4.5 We signaleren radicalisering en gaan het tegen	We bouwen het signaleringsnetwerk uit en voorzien alle bij ons bekende casussen van radicalisering en extremisme van een aanpak. We verbreden onze kennis- en signaleringsnetwerken, vooral op het gebied van anti-institutionalisme, accelerationisme, gewelddadig jihadisme, links- en rechtsextremisme en (problematische) complottheorieën. In geval van risicocasussen zorgen we voor een Zorg- en Veiligheidshuis dat alle casussen tijdig en assertief aanpakt en dreiging wegneemt.	✔	✔	✔	✔
1.5 Minder jongeren komen in aanmerking voor criminaliteit	1.5.1 We bieden persoonsgerichte begeleiding van kwetsbare jongeren (jongerenwerk 3.0)	We spannen ons in om ervoor te zorgen dat een aantal kinderen en jongeren uit Geitenkamp, Presikhaaf en Malburgen niet in de ondermijnende georganiseerde criminaliteit terecht komt en kansen en perspectief krijgen. Deze jongeren, vaak tussen de 11-23 jaar oud, krijgen een begeleidingstraject waarin doelen worden gesteld op het gebied van school, werk, familie en vrienden: (inzet op vergroten van sociaal emotionele ontwikkeling, executieve vaardigheden en metacognitieve vaardigheden). De thuis- / gezinssituatie wordt, waar het kan, geïntegreerd in de aanpak. Een ambitie binnen de aanpak is om de groeiende onlinewereld van kinderen en jongeren beter in het vizier te hebben en hierop beter te kunnen inspelen.	✔	✔	✔	✔
	1.5.2 We houden toezicht in de wijken en rondom scholen en signaleren situaties van overlast of criminaliteit vroegtijdig	We zetten fors in op toezicht in de wijk en rond scholen alsmede vroegtijdige signalering van situaties van overlast of criminaliteit. Straatcoaches zijn zichtbaar aanwezig in de wijken, rond scholen en bij het jongerenwerk. Ze spreken overlast gevende jeugd aan, moedigen positief gedrag aan. Ze surveilleren, de-escaleren, dringen overlast terug en signaleren vroegtijdig situaties die tot overlast of criminaliteit kunnen leiden. De focus ligt op drugshandel en drugsgebruik door jeugdigen in Arnhem-Oost. De straatcoaches nemen de aanpak VIOS op zich, die enerzijds scholen van handelingsperspectief voorziet bij het omgaan met ondermijnende jeugdcriminaliteit.	✔	✔	✔	✔
	1.5.3 We helpen kinderen vanaf 6 jaar met verhoogd risico op afglijden naar drugsgerelateerde criminaliteit bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling (Preventief Interventie Team, PIT)	We zorgen ervoor dat een significant aantal kinderen vanaf 6 jaar met een verhoogd risico op afglijden naar druggerelateerde criminaliteit vanwege externaliserend probleemgedrag op primair onderwijs scholen worden begeleid in een PIT-traject. De PIT-coach biedt een maatwerktraject, waarbij school en ouders belangrijke partners zijn. Het uitgangspunt is doen wat nodig is: zo vroeg mogelijk bijsturen van probleemgedrag waardoor het kind met een relatief lichte interventie geholpen kan worden bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling.	✔	✔	✔	✔

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.5.4 We helpen jongeren aan betaald werk als tegenhanger van het kunnen 'verkrijgen' van crimineel geld	We krijgen een significant aantal jongeren aan betaald werk met Prospect4Cash, bij voorkeur in de eigen wijk, als tegenhanger van het kunnen ‘verkrijgen’ van crimineel geld. Door dit werk kunnen jongeren op een eerlijke manier geld verdienen, werkgeversvaardigheden leren en zicht oriënteren op de arbeidsmarkt. De jongere kan een voorbeeld worden voor anderen jongeren in de wijk, wanneer zij zien dat ‘regulier’ werken loont.	✔	✔	✔	✔
	1.5.5 We zorgen voor versterking van de aanpak van jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit	We zorgen ervoor dat in de geëscaleerde casussen van jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit een aanpak in het Veiligheidshuis wordt ingezet.	✔	✔	✔	✔

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	31.307	198	31.505
Baten	5.611	0	5.611
Saldo lasten en baten	**-25.696**	**-198**	**-25.894**
Toevoegingen aan reserves	90	0	90
Onttrekkingen aan reserves	1.490	0	1.490
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.400	0	1.400
Prognose resultaat	**-24.296**	**-198**	**-24.494**

		Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
1.1	Veiliger en leefbaardere wijken	1.164	0	1.164
1.2	Terugdringen van overlast	-1.038	0	-1.038
1.3	Ondermijnende criminaliteit	1.018	0	1.018
1.4	Een veiliger openbare ruimte	-15.182	-48	-15.230
1.5	Minder jongeren in criminaliteit	-1.876	0	-1.876
9.8	Doeloverstijgend	-8.381	-150	-8.531
9.9	Overig	0	0	0
Prognose resultaat		**-24.295**	**-198**	**-24.493**

Portefeuilleonderdeel		Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	**Doel**	198	N			
Openbare orde en veiligheid	9.8	150	N	Crisiskosten openbare orde en veiligheid	S	AR
Openbare orde en veiligheid	1.4	120	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU natuurbrandpreventie en mitigatie	I	AR
Openbare orde en veiligheid	1.4	35	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU Weerbare gemeenschappen tegen ondermijnende criminaliteit	I	AR
Openbare orde en veiligheid	1.4	-107	V	Jaarresultaat VGGM voordeel brandweer uit inwonersbijdrage	S	AR
Baten		0				
Toevoegingen aan reserves		0				
Onttrekkingen aan reserves		0				

Crisiskosten openbare orde en veiligheid

Er is een toename zichtbaar in crisissituaties in het domein openbare orde en veiligheid met een grote impact op betrokkenen en omwonenden. Dit brengt extra kosten met zich mee ter beveiliging en afwending van directe risico's alsmede in de nazorg. Het gaat om inzet bij risicovolle demonstraties, mitigatie van impact bij geweld onderling, zoals gebruik van explosieven en brandstichting en mensen in crisis die een gevaar voor anderen en zichzelf vormen. We moeten mensen in acute situaties huisvesten, onderkomen geven of stabiliseren waar het gaat om persoonlijke crisis. Dit budget is nodig om snel kosten te kunnen dekken in acute crisissituaties.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Natuurbrandpreventie en mitigatie
Er worden middelen beschikbaar gesteld aan gemeenten waar een verhoogd risico op natuurbranden aan de orde is. Arnhem krijgt in 2025 € 120.000.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Weerbare gemeenschappen tegen ondermijnende criminaliteit
Arnhem ontvangt in 2025 een bijdrage van € 35.000 voor het uitvoeren van activiteiten in het kader van het weerbaar maken van moeilijk bereikbare gemeenschappen tegen ondermijning en het leggen van de verbinding tussen gemeente en deze gemeenschappen.

Jaarresultaat VGGM
Zie voor de toelichting programma S09 Gezondheid en sport.

Bereikbaarheid

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Een duurzaam bereikbare stad (A)

Bewerkstelligen van een mobiliteitstransitie: eerst de voetganger, dan de fietser, dan het OV en dan pas de auto (D)

We zijn bezig met het opstellen van voetgangersbeleid.

We voeren het mobiliteitsbeleid uit (I)

Het Duurzaam Mobiliteitsplan is in de loop van 2025 vastgesteld. Een aantal onderdelen zijn nog niet opgepakt. In zijn algemeenheid lopen we er ook tegenaan dat in de voorbereiding en uitvoering er krapte is op de (arbeids)markt. We merken dat we rekening moeten houden met langere looptijden (voorbereiding en uitvoering).

Groter aandeel fiets en voetgangers om de stad duurzaam bereikbaar te maken (D)

Oplevering Renaissance Velperweg. Meer ruimte voor voetganger en fiets. Voorbereiding aanpassingen RijnWaalpad zijn gestart. De rotonde op de Marga Klompelaan is gerealiseerd.

We verbeteren/ breiden het stedelijk fietspadennetwerk uit, waaronder regionale snelfietsroutes (I)

Bij de Noordelijke Parallelweg is gekozen voor een uitgebreider participatieproces en is de problematiek rondom de Oranjebrug toegevoegd aan het project. Dit zou implicaties kunnen krijgen voor de planning.

We stellen een actieplan aanpak voetgangersknelpunten op (I)

Het gunstiger afstellen voor voetgangers en fietsers is naast de singels inmiddels ook toegepast rondom winkelcentrum Presikhaaf.

We realiseren maatregelen uit het fietsparkeerplan (I)

In 2025 hebben we verder gewerkt aan de kortetermijnmaatregelen uit het fietsparkeerplan en zetten we de langetermijnmaatregelen in gang.

We verkennen mogelijkheden van nieuwe fietsbruggen over de Rijn (I)

Het onderzoek naar de inpassing van twee nieuwe fietsbruggen in Arnhem loopt. Goede brugverbindingen zijn nodig om meer mensen te verleiden te gaan lopen en fietsen. De plannen moeten het Arnhemse verkeerssysteem robuuster maken en mensen minder auto-afhankelijk. De nieuwe fietsbrug in Arnhem Oost is onderdeel van de besluitvorming over de Gebiedsontwikkeling Rijnpark. Er is onderzoek gedaan om meer inzicht te krijgen in het aantal gebruikers van een fietsbrug tussen Malburgen en Arnhem Oost, in het kader van het verkeerskundige onderzoek Spoorzone Arnhem Oost. Dat levert een bijzonder inzicht op. Het onderzoek naar de ligging brugoverspanning en aanlanding van deze fiets-voetgangersbrug in Rijnpark en Malburgen is gestart. De brug is onderdeel van de regionale doorfietsroute naar Huissen.

In Arnhem West is een fietsbrug onderdeel van het regionale plan voor de doorfietsroute VeluweWaalpad. We verkennen de mogelijke oplossingen, kosten en effecten (bijvoorbeeld het verwacht aantal gebruikers) voor zover die nog niet bekend zijn. We kijken nadrukkelijk naar de ruimtelijke ontwikkelingen in de stad en de regio. Voor beide bruggen zetten we in op regionale samenwerking en samenwerking met het Rijk, ook om de kans op cofinanciering te vergroten.

Meer openbaar vervoer om de stad duurzaam bereikbaar te maken (D)

We werken er aan meer mensen met de bus te laten nemen door dit alternatief aantrekkelijker te maken. We blijven openbaarvervoerprojecten verkennen en voorbereiden.

We voeren concrete hoogwaardig openbaar vervoer-projecten uit **(I)**

De uitvoering van het project Velperweg is gereed. Het project doseerpunten Westervoortsedijk (westelijk deel) is nog niet gestart, deze zal starten eind 2025. Daarnaast is er door de provincie een subsidie verleend voor busstroken ter hoogte van winkelcentrum Presikhaaf op de IJssellaan. De uitvoering van dit project kan nu starten doordat de Velperweg is afgerond.

Beter openbaar vervoer in de stad, de regio en naar de Randstad en Duitsland (D)

We lobbyen met betrekking tot het spoordossier en het lokale en regionale openbaar vervoer **(I)**

Op de volgende onderdelen wordt nog steeds inspanning geleverd maar is nog niet afgerond;

- MIRT verkenning Spoorknoop Arnhem Oost;
- Goederenroutering (onderzoek nut en noodzaak);
- Een integrale gebiedsontwikkeling A12-corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens.

Daarnaast blijven we lobbyen voor een betere ICE verbinding.

Met behulp van modern parkeerbeleid maken we het makkelijker om in de binnenstad en op OV-locaties woningen te bouwen (D)

We ontwikkelen stedelijk parkeerbeleid **(I)**

De kaders voor het parkeerbeleid zijn in het DMP vastgesteld. De vertaling naar een nota parkeerbeleid is in de maak.

Zodra dit parkeerbeleid gereed is kunnen vervolginspanningen worden uitgevoerd. Kaders voor de wijze waarop dit kan worden uitgevoerd worden immers bepaald in het parkeerbeleid. Het gaat om de volgende inspanningen:

- parkeerverwijssysteem;
- vaststellen nieuwe parkeernormen;
- uitbreiding van het gereguleerd gebied.

We passen de parkeertarieven aan **(I)**

De parkeertarieven worden geïndexeerd.

Tegengaan verkeersoverlast **(A)**

Meer ruimte voor de voetganger, de fietser en het OV (D)

Dit wordt bijvoorbeeld uitgewerkt voor het Voorlopig Ontwerp Willemsplein.

We stellen een verkeersstructuurplan op **(I)**

Er wordt gewerkt aan het Loopbeleid en het Netwerkmanagementkader (bepaling prioriteiten in verkeerslichtennetwerk).

We passen de wegenstructuur aan **(I)**

Ten behoeve van de ontwikkeling Stadsblokken Meinerswijk is de structuur op de Eldenseweg aangepast. Ook worden er voorbereidingen getroffen om de Utrechtseweg aan te passen (verlagen snelheid).

Minder ruimte voor de auto in en rond de binnenstad (D)

We verminderen het aantal straatparkeerplaatsen **(I)**

Op de Rijnkade (hoge kade) is het aantal straatparkeren iets afgenomen.

We richten de Rijnkade in als wandel- en fietspromenade **(I)**

Het project is bijna afgerond. De laatste werkzaamheden worden in 2025 uitgevoerd.

Een betere verkeersveiligheid (D)

We houden in de gaten waar de ongelukken plaatsvinden en schakelen hierop. Ook worden projecten voorbereid om de verkeersveiligheid te vergroten.

We pakken verkeersonveilige locaties aan **(I)**

De derde tranche SPV is aangevraagd en goedgekeurd.

We leggen schoolzones aan **(I)**

Met de Mesdaglaan zijn we nog in gesprek tav de Schoolzone. De werkzaamheden Dalweg zijn uitgesteld, waardoor de gesprekken over de schoolzone nog lopen. Hier willen we graag samen in optrekken/gelijk laten lopen. Schoolzone Schuytgraaf loopt, hierover zijn gesprekken met OV. Mogelijk loopt aanleg van schoolzone vertraging op (2026).

Beter en schoner taxivervoer (D)

Door enkele actuele ontwikkelingen wordt op dit moment een plan gemaakt om alsnog over te gaan tot regulering van de lokale taximarkt (= implementatie taxiverordening). Daarbij wordt gekeken naar de fysieke aanpassingen in de openbare ruimte, de regelgeving en draagvlak bij de taxibranche. Focus voor 2025 ligt op het verbeteren van de infrastructuur voor taxi's om vervolgens nader te verkennen of invoer van de taxi verordening mogelijk is. Daarna zal dan verduurzaming worden meegenomen om het doel van 100% zero emissie voor taxi's in de binnenstad te bereiken in 2030.

We stellen samen met de taxibranche maatregelen op om het taxivervoer beter en schoner te krijgen **(I)**

Door enkele actuele ontwikkelingen wordt op dit moment een plan gemaakt om alsnog over te gaan tot regulering van de lokale taximarkt (= implementatie taxiverordening). Daarbij wordt gekeken naar de fysieke aanpassingen in de openbare ruimte, de regelgeving en draagvlak bij de taxibranche.

Schonere lucht in de stad (A)

Minder doorgaand verkeer door de stad (D)

We stellen een plan op om doorgaand verkeer te weren **(I)**

De voorbereiding voor de selectieve doorgang Oranjebrug is gestart. Ook de 1e fase aanpassing Centrumring is gestart.
Ook het onderzoek naar een mogelijke selectieve doorgang Bethaniënstraat/lange Wal is gestart.

Beter benutten van stations en realisatie transferia/stadsrandhubs (D)

Voorbereiding voor de Hub GelreDome is met enige vertraging opgestart, vanwege te weinig personele capaciteit.

We stellen een visie op Arnhemse hubs op **(I)**

Een algemene visie op hubs is gemaakt, nu volgt de stap naar gedetailleerdere invulling: hoe gaat het bijvoorbeeld in Rijnpark functioneren?

We voeren de visie Arnhemse hubs uit **(I)**

Motie 'Begin direct met verbeteren stadsrandhubs' (25M08), binnen bestaande middelen verbeteren van hub Gelredome vergt meer overleg dan vooraf ingeschat.

Motie 'Impuls voor Gelredome' (25M09), voor de zomer van 2025 een haalbaarheidsonderzoek uit te voeren om te verkennen hoe de impuls van stadsrandhub Gelredome naar voren gehaald kan worden in DMP. Dit is opgestart voor de zomer, er wordt geschoven met personele capaciteit om hier invulling aan te geven.
IPKW krijgt waarschijnlijk een neutralere naam: Westervoortsedijk, zodat ook geschikte locaties aan de noordzijde van de Westervoortsedijk toegevoegd kunnen worden als potentiële stadsrandhub.

Minder vervuilende voertuigen in de binnenstad (D)

We zijn met de binnenstadondernemer en PBA / BIZ en vertegenwoordigers van de bewoners volop in gesprek over meer bundeling.

We handhaven de milieuzone en waar mogelijk passen we strengere normering en uitbreiding toe **(I)**

De voorbereiding van de verzwaring is in 2025 uitgevoerd. In 2026 gaan we de volgende verzwaring invoeren: de milieuzone gaat van emissieklasse 4 naar emissieklasse 5 voor diesel personenwagen. De milieuzone en de zero-emissiezone zijn qua gebied op elkaar afgestemd. Aanscherping milieuzone en invoering zero-emissie worden tegelijkertijd ingevoerd op 1 juni 2026.

We stimuleren en faciliteren duurzame stadsdistributie, met name in de binnenstad **(I)**

Overleg met ondernemers wordt gevoerd over op welke wijze de zero-emissie kan worden ingevoerd.
Het verkeersbesluit voor de zero-emmissiezone en aanscherping milieuzone is opgesteld en gepubliceerd. Er zijn beperkt zienswijzen binnengekomen. 9 in totaal; 4 over de Milieuzone, 2 over de zero-emissie en 3 over beide.

	Rekening	Begroting 2025		Rekening	
	2024	Primitief	Juli	2025	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	30.240	33.679	36.004	22.048	13.956
Baten	10.346	13.067	12.608	6.435	-6.174
Saldo lasten en baten	***-19.894***	***-20.612***	***-23.396***	***-15.613***	***7.783***
Toevoegingen aan reserves	14.073	17.455	17.211	17.438	-227
Onttrekkingen aan reserves	11.363	16.023	18.986	17.023	-1.964
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-2.711***	***-1.432***	***1.775***	***-415***	***-2.190***
Gerealiseerd resultaat	**-22.605**	**-22.043**	**-21.621**	**-16.028**	**5.592**

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	36.004	-200	35.804
Baten	12.608	0	12.608
Saldo lasten en baten	**-23.396**	**200**	**-23.196**
Toevoegingen aan reserves	17.211	0	17.211
Onttrekkingen aan reserves	18.986	0	18.986
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.775	0	1.775
Prognose resultaat	**-21.621**	**200**	**-21.421**

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	-200	V			
Mobiliteit	-200	V	Dekking Investeringskrediet Toegankelijke hoofdlooproutes	I	AR
Baten	0				
Toevoeginge n aan reserves	0				
Onttrekkinge n aan reserves	0				

Dekking Investeringskrediet Toegankelijke hoofdlooproutes
Zie voor de toelichting programma S12 Wonen en leefomgeving

Economie

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Vol energie zetten wij in op een duurzame, creatieve en levendige economie voor het welzijn en de welvaart van de Arnhemmers (A)

Dé Europese Energy hotspot worden (D)

Voor Arnhem vormen de maatschappelijke opgaven op het gebied van duurzaamheid en energietransitie, niet alleen uitdagingen, maar ook economische kansen. Een goed voorbeeld hiervan is het geïnitieerde Europese project ZERO vanuit programma creatief x energie.
Onze ambitie is dat het regionale energie-ecosysteem stevig groeit en binnen Europa bekend staat als 'Hotspot Energy', ideaal voor het versneld ontwikkelen en toepassen van energie-innovaties. We werken aan deze ambitie door middel van het uitvoeren van verschillende activiteiten binnen verschillende actielijnen. We brengen deze ambitie dichterbij door Connectr en de energievoucherregeling, de Arnhem Electricity Week waarbij we bestaande relaties versterken en nieuwe relaties aangaan.

We bouwen aan innovatieve campussen (I)

De in de samenwerkingsovereenkomst Kenniscampus Arnhem-Velp opgenomen onderzoeken zijn voor de zomer van 2025 afgerond. Zo heeft de verkenning naar een beoogd gezamenlijk programma in het middengebied input geleverd voor de ontwikkeling van het gebied die vastgelegd is in de startnotitie Middengebied Kenniscampus. Daarnaast gaan de samenwerkingspartners aan de slag met de resultaten van de mobiliteitsverkenning waarin maatregelen opgenomen zijn om duurzame mobiliteit van en naar de Kenniscampus te bevorderen. We werken nu aan het vernieuwen van de samenwerkingsovereenkomst om de resultaten van de verschillende onderzoeken verder tot uitvoering te brengen.
We werken momenteel aan de totstandkoming van de Gebiedsvisie Het Broek –Cleantech Park Arnhem (IPKW) – Nieuwe Haven.
Arnhems Buiten profileert zich verder als Electricity campus en toonde dit bij haar deelname aan de Arnhem Electricity Week. De campus heeft haar ontwikkelvisie verder uitgewerkt en besproken met de commissie ruimtelijke omgevingskwaliteit. De positieve ontvangst en feedback wordt nu verwerkt in een programmerinsgaanpak. Helaas maakt de stikstofzonering door de provincie Gelderland het onmogelijk om renovaties en/of uitbreidingen uit te voeren die vergunningplichtig zijn. Dit stopt ook de geplande -en deels door de gemeente gesubsidieerde- renovatie en uitbreiding van een pand ("B17") tot gedeelde werk en ontmoetingsplek voor de Arnhem Electricity campus.
De campus concentreert zich op het werk dat wel doorgang kan vinden en volgt hoe het stikstofdossier zich verder ontwikkelt.

We werken aan het stimuleren, toepassen en zichtbaar maken van energie innovaties (I)

Tot dusverre zijn er in 2025 vier energievouchers uitgereikt voor het testen van innovatieve oplossingen. Ook waren er tijdens de Arnhem Electricity Week op het innovatieplein ondernemers die hun innovaties lieten zijn aan de bezoekers.
De Hogeschool Arnhem Nijmegen heeft nu drie onderzoeksplannen in voorbereiding en bij een positief besluit van de subsidiërende partijen start de uitvoering; één zou dan dit najaar kunnen starten, twee vanaf januari 2026. In alle plannen komt de Arnhemse energietransitie en de verduurzamingsopgave van woon en/of werklocaties aan bod.

We versterken onderlinge samenwerking en relaties in het energiecluster (I)

De onderlinge samenwerking in het energiecluster is versterkt met de terugkeer van de helixgroep energie bij The Economic Board. Hierin zitten vertegenwoordigers van ondernemers, onderwijs en overheid. Onderwerpen die hierin zijn opgepakt zijn lobby, acquisitieplan en talentplan energy.

We versterken de samenwerking van het energie- en creatieve cluster **(I)**

De samenwerking tussen onze twee topsectoren energie en creatief maakt ons nog sterker en onderscheidend. Hiervoor is het programma Creatief x Energie opgezet. Dit programma heeft diverse samenwerkingen tussen de energiesector en creatieve professionals tot stand gebracht onder meer bij Alliander. Ook hebben we door deze unieke samenwerking met project ZERO een Europese subsidie van 6 miljoen euro voor het verduurzamen van een woonwijk op door middel van een innovatieve aanpak. Waarbij creatief Arnhem zorgt voor de sociale innovatie en Connectr voor de technische innovatie. Het project is onlangs van start gegaan.

We werken aan een betere (inter)nationale positionering van Arnhem als Hotspot Energie **(I)**

In mei heeft de tweede editie van de Arnhem Electricity Week plaatsgevonden. Tijdens deze week is ook het Nationaal Expertisecentrum Netcongestie aangekondigd. Ook is er een delegatie uit de Duitse stad Essen (Noordrijn Westfalen) aanwezig geweest. Dit positioneert Arnhem (inter)nationaal nog meer als een Hotspot Energy. Met een mediadag die ook georganiseerd is tijdens de Arnhem Electricity Week heeft de media kunnen zien en horen wat Arnhem te bieden heeft op het gebied van energie.

Arnhem is de aantrekkelijkste stad van Oost-Nederland om te wonen, werken, ondernemen, studeren, verblijven, ontmoeten en ontspannen (D)

Met veel partijen in de stad werken we dagelijks aan het versterken van Arnhem als energieke hub in de regio. Daarbij werken we zowel aan het product als aan de marketing daarvan.

We werken aan de transformatie van de binnenstad **(I)**

Er wordt in ieder geval in 2025 en doorlopend in 2026 gewerkt aan de sloop en herbouw van de locatie van de stadsbrand. Vanaf maart 2025 is veel gewerkt aan de gevolgen van de verwoestende brand in de Jansstraat en wordt er door een integraal projectteam ondersteuning geboden bij de aanpak en uitvoering van de herbouw van de getroffen panden. Het ontwikkelperspectief Arnhem Centrum is daardoor gepauzeerd. Naar verwachting wordt dit in het najaar weer opgepakt. De uitvoering van de vastgestelde Visie Openbare ruimte en koele netwerken wordt in het tweede deel van 2025 gestart. De werkzaamheden aan de in de begroting genoemde gebiedsontwikkelingen zoals Gele Rijdersplein en Bestuurskwartier, worden voortgezet in het verdere verloop van 2025 en kennen daarin hun eigen mijlpalen in de planvorming en realisatie. De inzet van de transformatiemanager is voornamelijk gericht op kansrijke initiatieven in het westelijke deel van de binnenstad, zoals in de Rijnstraat en verbeteringen op de Korenmarkt. Met de organisatie van de Dag voor de Binnenstad in Arnhem is samen met Platform Binnenstad Arnhem (PBA) een landelijk netwerk van binnenstadsprofessionals inzicht gegeven in de kansen en uitdagingen van de Arnhemse binnenstad. In samenwerking met de Vereniging Eigenaren Citycenter Arnhem (VECA) is een matchmaker gestart die zich voornamelijk richt op het invullen van winkelleegstand in het kernwinkelgebied door eigenaren van panden te verbinden met potentiële vestigers zoals (nieuwe) winkelformules of kantoorgebruikers.

We realiseren een aanbod van duurzame en toegankelijke evenementen **(I)**

In mei is de Leidraad Sportevenementen vastgesteld. Met de leidraad kunnen we scherpe keuzes maken. Het document geeft richting, zodat de middelen zo
zinvol mogelijk besteed worden en we maximaal kunnen sturen op economische en maatschappelijke impact. De Quick scan duurzaamheid is samengevoegd met de Checklist toegankelijkheid, zodat organisatoren snel inzichtelijk krijgen waar ze verbeteringen kunnen doorvoeren. Tijdens de Arnhem Electricity Week was er een goed bezochte meet-up over energiesystemen voor evenementenlocaties.
Met diverse organisaties uit de stad hebben we een wervend bidbook gemaakt voor Roze Zaterdag 2027. In mei is Roze Zaterdag toegekend aan Arnhem.

We werken aan een vitale en duurzame recreatieve sector **(I)**

Het ontwikkelperspectief Recreatie en Toerisme en de bijbehorende Uitvoeringsagenda zijn in de afrondende fase en worden in het najaar aan de raad aangeboden. Alle voorbereidende acties voor de verbinding van Arnhem Centraal naar Sonsbeek (en daarmee richting Veluwe) zijn uitgevoerd, zodat in september de fysieke uitvoering kan starten. Samen met veel partners in de stad is een nieuw raadsvoorstel gemaakt over de toekomst van herdenken van de Slag om Arnhem. In september wordt het voorstel in de raad geagendeerd.

We positioneren Arnhem met gerichte citymarketing **(I)**

Citymarketing heeft dit jaar een promotiefilm over Arnhem gelanceerd, waarin de kernwaarden en het dna van de stad naar voren komt. Er wordt gewerkt aan een bidbook voor congresaquisitie waarin Arnhem nationaal gepositioneerd wordt als een aantrekkelijke stad voor congressen. In de eerste helft van het jaar vond ook

een perstour tijdens de Arnhem Electricity Week plaats en konden studenten deelnemen aan de eerste Talenttour langs Arnhemse bedrijven.

Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst, met innovatie, circulariteit en duurzaamheid als belangrijke en zichtbare dragers (D)

We werken in verschillende (beleids)trajecten en projecten samen met partners in de stad aan de duurzame ontwikkeling van werklocaties. Op gebiedsniveau in Spoorzone Arnhem – Oost en op het niveau van individuele werklocaties. Dit doen we bijvoorbeeld vanuit de Green Deals die voor meerdere terreinen vastgesteld zijn en met projecten die de (OV-)bereikbaarheid verbeteren. Daarnaast is beleid ontwikkeld dat bijdraagt aan toekomstbestendige werklocaties, zoals het Detailhandelsbeleid Arnhem 2025 (voor o.a. wijk- en buurtwinkelcentra) en het Regionaal Programma Werklocaties 2025-2029 (voor o.a. het ruimtelijk en functioneel beter benutten van de bestaande bedrijventerreinen).

We bieden ruimte voor ondernemen **(I)**

We werken momenteel aan de totstandkoming van de Gebiedsvisie Het Broek – Cleantech Park Arnhem (voorheen IPKW) – Nieuwe Haven (beoogde oplevering is Q3 2025) en aan oplevering van het Transformatieplan deel 2 voor bestaande en nieuwe bedrijven in Rijnpark en omgeving (beoogde oplevering is Q4 2025). Daarnaast zijn er met verschillende bedrijven gesprekken gevoerd, onder andere naar aanleiding van het vaststellen van omgevingsplannen voor Rijnpark e.o. De ontwikkeling van de Nieuwe Haven en de campussen kent een doorlopende inzet en samenwerking met de betrokken partners, waarbij voor de ontwikkeling van Kenniscampus Arnhem – Velp toegewerkt wordt naar besluitvorming over een vernieuwde samenwerkingsovereenkomst in Q4.
Het Detailhandelsbeleid Arnhem 2025 is in juni vastgesteld door het college en ter vaststelling aan de raad aangeboden. Er wordt nu al gewerkt aan de acties uit het aparte actieplan. De herijking van de regels voor standplaatsen en van de Winkeltijdenverordening (voor nachtwinkels) volgen nadat de raad het detailhandelsbeleid heeft vastgesteld. Een aantal van deze visies en plannen kennen, zoals het Detailhandelsplan en de Gebiedsvisie, een vertraging in de oplevering ten opzichte van de oorspronkelijke planning.

In Q4 wordt gestart met het opstellen van het uitvoeringsprogramma Horeca als uitwerking van de horecavisie. In het najaar wordt het Toekomstperspectief Recreatie en Toerisme aan de raad aangeboden. Na vaststelling zal als een van de uitwerkingen van dit beleid gestart worden met de herijking van het Hotelbeleid.
De raad heeft in mei ingestemd met het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) 2025-2029 en Gedeputeerde Staten heeft deze in juli vastgesteld. Samen met de GMR, Provincie en regiogemeenten is aan de slag gegaan met de uitvoering ervan, waaronder het initiëren van een regionaal campus-overleg. Vanwege het RPW heeft het college het compensatieplan gebiedsontwikkeling Rijnpark vastgesteld, om aan te geven hoe de arbeidsplaatsen, vierkante meters bedrijfsruimte en de milieuruimte worden gecompenseerd.

We werken samen met partners aan kwalitatief goede werklocaties **(I)**

Dit jaar zijn de bestaande samenwerkingsagenda's op het gebied van duurzaamheid, veiligheid, bereikbaarheid en organisatiegraad voortgezet. Dit heeft onder ander geleid tot continueren van de Green Deals op de Gelderse Poort en IJsseloord I en het sluiten van een Green Deal op De Overmaat-Rijkerswoerd en De Bakenhof. Daarnaast is er een parkeeronderzoek uitgevoerd op de Gelderse Poort (voorbeeld omtrent Veiligheid) en is een verkeersonderzoek op IJsseloord I uitgevoerd gericht op verkeersveiligheid (voorbeeld parkeren, rij(in)richting en fietspaden). Tot slot zijn er stappen gezet in het versterken van de organisatiegraad. Voor Het Broek is vanuit de SPUK-regeling (provincie Gelderland/VNO-NCW) een routekaart opgesteld om het organiserend vermogen te verbeteren.

Betere balans tussen vraag en aanbod op de (regionale) arbeidsmarkt (D)

We initiëren, verbinden en faciliteren diverse programma's en projecten die zorgen voor een arbeidsmarkt die werkt. Dat betekent een betere aansluiting aansluiting tussen onderwijs en werk. We jagen innovaties aan in de sectoren waar de krapte het grootst is; Energie, Onderwijs- Kinderopvang, Zorg en Techniek.

We faciliteren Leven lang ontwikkelen **(I)**

Voor de ontwikkeling van een Talentplan Energy is een triple helix programmaraad en werkgroep opgericht. In beiden zijn we als Arnhem vertegenwoordigd. Er wordt in het talentplan onderscheid gemaakt tussen de uitvoering van de energietransitie en innovatie in de transitie. In dat laatste, die innovatie, zijn wij als regio uniek. Investering in talent op innovatie moet zorgen voor arbeidsbesparende maatregelen in de uitvoering.
Momenteel wordt dit uitgewerkt aan de hand van 3 actielijnen die uiteindelijk gevuld gaan worden met diverse concrete acties en projecten.

De beroepentuin blijft zich verder doorontwikkelen door meer werkgevers te verbinden aan dit initiatief maar ook de verkennen hoe te kunnen uitbreiden naar andere focussectoren en meer deelnemers kunnen aansluiten op deze programma's. Het commiteren van diverse werkgevers uit verschillende sectoren blijft een aandachtsgebied.

We zetten in op het aantrekken en behouden van talent **(I)**

We hebben het samenwerkingsverband Arnhem studiestad doorontwikkeld. We werken samen met City Marketing aan het platform IntoArnhem en de eerste succesvolle talenttours zijn een feit, waarin studenten vanuit verschillende opleidingen op een innovatieve manier bedrijven bezoeken in de sectoren waar de krapte het grootst is. Vanuit het samenwerkingsverband Arnhem Studiestad hebben we een 2e editie van het ASM studentfestival georganiseerd. Het was een succes door kwalitatief goede verbindingen te hebben gerealiseerd tussen de studenten en de werkgevers uit de regio. Voor potentiele stages, afstuurdeeropdrachten en (bij)banen. Daarnaast zijn de eerste studententeams gevormd voor de Airborne freedomrun die we organiseren met strategische partners. Het Ondernemerslab is gevestigd in de binnenstad van Arnhem waar studenten van het MBO en HBO samenwerken aan vraagstukken voor het bedrijfsleven.

We activeren onbenut arbeidspotentieel **(I)**

De beroepentuin genaamd de Vakmakers is van start met een eerste aantal deelnemers die in 2-3 maanden tijd opgeleid worden richting een beroep in de techniek/bouwsector.
De vakmakers is gevestigd in een pand gelegen in Arnhem-Oost. Momenteel wordt er gewerkt aan de doorontwikkeling van dit concept en zal uitbreiding plaats vinden richting andere focussectoren.
Recent is er door het werkgeversservicepunt een bijeenkomst georganiseerd voor aanbieders in de kinderopvang. De branche ervaart meerdere uitdagingen, maar personeelstekort is daar op dit moment amper aan de orde. Zij kunnen de bestaande groepen draaiende houden waardoor er op dit moment geen prioriteit wordt gegeven aan een structurele oplossing.
Voor huishoudelijke ondersteuning faciliteren we een cursus taal op de werkvloer voor 15 deelnemers. Door deze interventie worden medewerkers beter inzetbaar voor werkgevers in deze sector.

In 2030 hebben we een 50% circulaire economie, in 2050 zijn we volledig circulair (D)

De Uitvoeringsagenda Arnhem Circulair 2024-2026 is vorig jaar oktober vastgesteld. Hierin wordt beschreven hoe we zowel in de gemeentelijke organisatie als met de stad werken aan de circulaire ambities. We werken daarin aan de volgende thema's. We kijken in de prioritering altijd naar de combinatie van milieu-impact en gemeentelijke invloed. Circulair bouwen en circulaire openbare ruimte hebben daarom onze prioriteit.

- Circulair bouwen
- Circulaire openbare ruimte
- Circulair ondernemen
- Circulaire wijken/inwoners
- Circulaire waardenketens (voedsel & textiel)
- Circulaire organisatie (facilitaire voorzieningen & vastgoed)

We stellen een nieuw uitvoeringsplan circulaire economie op **(I)**

We geven nu invulling aan de uitvoering. Dat betekent dat we inzetten op circulair bouwen waarbij we ons richten op grotere ontwikkelingen en renovaties (vanaf 50 woningen) en het circulair isoleren. Binnen de openbare ruimte werken we aan de reductie van de milieu-impact van, in het bijzonder beton en asfalt producten. Op het gebied van circulair ondernemen blijven jagen we aan en ondersteunen we middels Green Deals en de subsidieregeling voor circulaire initiatieven. Voor circulaire wijken en inwoners verkennen we nu de mogelijkheden om reparatie voor Arnhemmers laagdrempeliger te maken. Voor de circulair waardenketens zijn nu beide gevallen een groep van ruim 25 textiel- en horecaondernemers aangesloten waarmee we stappen zetten naar een duurzamere textiel- en voedselketen. Ook in de eigen organisatie blijven we inzetten op het geven van het goede voorbeeld. Onder andere met het vernieuwde inkoopbeleid en het actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeverschap en Inkopen (MVOI).

Verbeteren van de dienstverlening naar ondernemers (D)

We blijven continue de dienstverlening vanuit de gemeente naar haar ondernemers verbeteren en optimaliseren. De gemeentelijke website is geprofessionaliseerd, de samenwerking met startclub Arnhem, Kamer van Koophandel en diverse ondernemersverenigingen is geïntensiveerd waardoor multidisciplinaire samenwerking ontstaat om de ondernemers in de stad te ondersteunen.

Professionaliseren en optimaliseren ondernemersdesk **(I)**

De gemeentelijke website is geprofessionaliseerd en daarmee toegankelijke voor ondernemers. Tevens werken we mee aan de inrichting van de website Into Arnhem waar ook een belangrijk onderdeel Werk en Ondernemers is ingevuld in samenwerking met de gemeente Arnhem. De samenwerking met de Kamer van Koophandel is verder uitgebreid bijvoorbeeld in het organiseren van inloopdagen. Tevens zijn we bezig om de invulling van het gedachtengoed één loket voor ondernemers waarbij diverse diensten (zoals kamer van koophandel, belastingdienst) beschikbaar zijn vorm te geven.

Bereikbaarheid en zichtbaarheid vergroten **(I)**

We continueren de samenwerking met de ondernemersverenigingen in de stad en onze accountmanagers zijn daar zichtbaar en vindbaar.
Het eerste ondernemerspanel gericht op circulair ondernemen was succesvol door de hoeveelheid belangstelling bij ondernemers en de input die is opgehaald om processen intern te kunnen optimaliseren. De uitkomsten zijn gedeeld via diverse kanalen waaronder de gemeentelijke website, de nieuwsbrief en andere uitingen.

Netwerken en verbinden met betrokken organisaties **(I)**

Accountmanagers zijn zichtbaar bij en voor ondernemers. Accountmanagers bezoeken bedrijven variërend van groot tot klein, in de focussectoren maar ook daarbuiten. De voorbereidingen voor het Ondernemersevenement wat samen georganiseerd wordt met strategische partners is in volle gang en de eerste 200 aanmeldingen zijn een feit. Tijdens dit evenement faciliteren we informele ontmoetingen tussen onderwerpen gericht op een specifiek voor hen interessant onderwerp in de vorm van verdiepingscafes.
Daarnaast is Arnhem verkozen tot MKB stad van 2026 waarbij de eerste voorbereidingen zijn gestart om 2026 in te richten als MKB stad. Waarbij het hoogtepunt zal liggen in juni 2026, het MKB jaarcongres in de vorm van een festival in samenwerking met MKB Nederland en partners in de stad.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	11.415	250	11.665
Baten	3.031	0	3.031
Saldo lasten en baten	**-8.384**	**-250**	**-8.634**
Toevoegingen aan reserves	130	0	130
Onttrekkingen aan reserves	1.382	100	1.482
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.252	100	1.352
Prognose resultaat	**-7.132**	**-150**	**-7.282**

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	250	N			
Economische Zaken en citymarketing	150	N	Arnhem op de kaart (25M112)	S	AR
Evenementen	100	N	Tour of Holland	I	BR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	100	V			
Evenementen	100	V	Tour of Holland	I	BR

Arnhem op de kaart (25M112)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie ‘Arnhem op de kaart’ (25M112g) aangenomen. Deze motie vraagt om middelen ter dekking voor het op de kaart zetten van Arnhem (toerisme, recreatie en citymarketing) en samen met de Stichting City Marketing Arnhem te kijken hoe dit bedrag het beste besteed kan worden. Voorgesteld is om hiervoor structureel € 150.000 ten laste van de algemene middelen in te zetten. In deze Turap wordt dit verwerkt.

Tour of Holland

In 2025 dagen we bij aan de Tour of Holland: een meerdaagse internationale wielerwedstrijd die in 2025 voor het eerst georganiseerd wordt en waarvan de slotetappe in Arnhem is. De kosten worden gedekt vanuit de bestemmingsreserve Evenementen.

Onderwijs

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen (A)

Meer Arnhemse kinderen hebben een goede startpositie op school (D)

Met de opmerking dat er steeds meer jonge kinderen al bij de peuteropvang (dus met 2 jaar) instromen met een taal- of ontwikkelingsachterstand.

We vergroten het bereik van peuteropvang en zorgen voor een kwalitatief goed aanbod (I)

Het bereik van VVE- peuteropvang ligt boven het landelijk gemiddelde.

We vergroten het aanbod ten behoeve van kansengelijkheid op de 25 OKB-scholen (I)

Scholen die subsidie ontvangen in het kader van het gemeentelijk onderwijskansenbeleid voeren de interventies uit zoals aangevraagd. Dit binnen de daarvoor gestelde financiële kaders.

We investeren in het Nationaal Programma Arnhem-Oost (I)

We investeren in natuureducatie, zodat meer kinderen leren over natuur, duurzaamheid, gezondheid en groen (I)

In 2025 zijn we met alle basisscholen die dat willen in gesprek gegaan over het aanbieden van natuureducatie en schoolmoestuinieren. Per school wordt nagedacht over een passend aanbod. Daarnaast is begin dit jaar de subsidieregeling schoolmoestuinen aangepast zodat deze beter aansluit bij de behoefte van de scholen. Ook is deze regeling verlengd tot eind 2026. Op deze manier proberen we de scholen zo goed mogelijk te ondersteunen bij het schoolmoestuinieren.

Daarnaast is natuureducatie, naast o.a. kunst, cultuur en sport, één van de onderdelen waarop ingezet wordt bij de Rijke Schooldag. De Rijke Schooldag voorziet in een aanbod van extra activiteiten tijdens en na schooltijd in Arnhem-Oost.

We zorgen voor goede toekomstbestendige (onderwijs) huisvesting (I)

In 2024 is het nieuwe beleidsrijke Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) voor het funderend onderwijs aangenomen door de raad. Het IHP 2024-2039 beschrijft voor een periode van 16 jaar voor het primair, voortgezet en speciaal onderwijs het pad naar vervanging en renovatie van de huidige schoollocaties. Dit plan is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de onderwijsbesturen. Het plan helpt ons om het Arnhemse onderwijsveld de best mogelijke faciliteiten te bieden, zodat de onderwijspartners in staat zijn om onze kinderen en jongeren optimaal te kunnen faciliteren in hun ontwikkeling.

Inmiddels ligt de focus op de uitvoering van dit plan, in samenwerking met de schoolbesturen. Dit komt dan ook tot uitdrukking in het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026, dat door de raad is geaccordeerd.

In 2026 gaan we verder met de uitvoering van de projecten uit het IHP, het jaarprogramma onderwijshuisvesting vormt hierin de basis. Zichtbaar is dat de projecten veelal weer conform de planning van het IHP starten. Ook de binnengekomen aanvragen zijn opgenomen in het jaarprogramma. Gezien de urgentie van sommige aanvragen is, in afwijking op de procedure conform de verordening, besloten deze in 2025 nog af te ronden. Dekking hiervoor komt uit het reeds bestaande budget voor tijdelijke huisvesting. Tot slot is in het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026 aan de raad ook over de voortgang van de projecten uit het jaarplan 2025 gerapporteerd.

Met enige vertraging is ook gestart, samen met onze onderwijspartners, met een gemeente breed aanmeldings- en spreidingsbeleid van scholen om segregatie in de stad tegen te gaan. De eerste gesprekken hiervoor worden in het MEAA gevoerd. Ook wordt, vanaf Q4, met de schoolbesturen gezamenlijk gekeken hoe inclusief onderwijs vorm dient te krijgen.

Meer Arnhemmers hebben een startkwalificatie en voldoende basisvaardigheden (D)

Voor wat betreft meer Arnhemmers met een startkwalificatie:
We zien dat het aantal voortijdig schoolverlaters redelijk stabiel is gebleven in de gemeente Arnhem. Zie voor de toelichting het kopje 'we werken eraan dat meer jongeren hun startkwalificatie behalen'.

Voor wat betreft het hebben van voldoende basisvaardigheden:
Landelijk zet de afname van basisvaardigheden bij jongeren door (PISA onderzoek). De schoolbesturen in Arnhem houden ons via de MEAA (maatschappelijke educatieve agenda Arnhem) op de hoogte van de acties die zij hierop uitvoeren. Vanuit zowel de regio als in de stad Arnhem zetten we in op het tegengaan van laaggeletterdheid en het vergroten van basisvaardigheden van verschillende doelgroepen. We werken aan een plan van aanpak taalontwikkeling van -10 maanden tot 100 die in Q3 2025 aan de raad wordt gepresenteerd.

We werken er aan dat meer jongeren hun startkwalificatie behalen (I)

De afgelopen periode is er aan een aantal zaken gewerkt:
1. Het plan van aanpak thuiszitters is opgeleverd. Momenteel werkt er een projectleider aan de uitvoering hiervan, in samenwerking met relevante samenwerkingspartners.
2. De projectleider van het plan van aanpak thuiszitters is ook verbonden aan het plan van aanpak hoogbegaafdheid en geeft ook uitvoering aan de actiepunten.
3. Voor het lokale plan van aanpak voortijdig schoolverlaten is er dit jaar sprake van een overbruggingsjaar. Hier is voor gekozen, omdat de wetgeving rondom voortijdig schoolverlaten gaat veranderen middels de wet 'van school naar duurzaam werk'. Dit betekent dat er een nieuw regionaal programma komt gericht op voortijdig schoolverlaten en het tegengaan van jeugdwerkloosheid. Als gemeente Arnhem werken we hier actief aan mee én we sluiten hier graag op aan met onze lokale aanpak.
In Q3 van 2025 wordt duidelijk of de beoogde ingangsdatum van 1 januari 2026 van deze nieuwe wet wordt gehaald en welke gevolgen dit heeft voor de aanvullende acties die de gemeente Arnhem lokaal uitzet gericht op voortijdig schoolverlaten.

In de meest recent gepubliceerde cijfers van voortijdig schoolverlaten zien we dat het aantal voortijdig schoolverlaters in de gemeente Arnhem redelijk stabiel is gebleven ten opzichte van een jaar eerder (3,08% in schooljaar 2023-2024 t.o.v. 3,05% in schooljaar 2022-2023). Dit ligt boven het landelijk gemiddelde van 2,29%,

Als we het percentage vergelijken met het gemiddelde van de benchmarkgemeenten van Arnhem, dan zien we dat Arnhem net iets lager scoort (3,08% t.o.v. 3.17% als gemiddelde van de benchmarkgemeenten).

We gaan laaggeletterdheid tegen (I)

Landelijk zet de afname van basisvaardigheden bij jongeren door (PISA onderzoek). De schoolbesturen in Arnhem houden ons via de MEAA (maatschappelijke educatieve agenda Arnhem) op de hoogte van de acties die zij hierop uitvoeren.

In 2026 komt een subsidie beschikbaar, het LLO-Collectief – initiatief van het Nationaal Groeifonds. Doel van de subsidieregeling is mensen met lage basisvaardigheden en lager opgeleiden te bereiken en scholing voor deze mensen toegankelijker te maken. De regio Midden-Gelderland bereidt in de maanden juli- oktober 2025 een subsidieaanvraag voor. Met deze aanvraag wil de regio mensen met lage basisvaardigheden bereiken, de leercultuur bij bedrijven versterken en scholingstrajecten (combinatie van vakvaardigheden en basisvaardigheden aanbieden. Dat doen we in een regionale aanpak die samen met RijnIJssel, UWV, Scalabor e.a. ontwikkeld wordt. Met de toegekende subsidie kan de regio vanaf januari 2026 twee jaar lang aan de slag door mensen met beperkte basisvaardigheden en weinig opleidingsachtergrond te helpen om hun scholingsdeelname en arbeidsparticipatie te versterken. Zo hebben ze meer kans om een baan te vinden die bij hen past. Met hulp van bedrijven wordt baanverlies bij werknemers voorkomen en de verdere loopbaanontwikkeling gestimuleerd.

Als gemeente Arnhem werken we daarnaast aan een plan van aanpak taalontwikkeling van -10 maanden tot 100 voor de stad Arnhem die in Q3 2025 aan de raad wordt gepresenteerd. We richten ons op drie doelgroepen: het jonge kind, schoolgaande kinderen/jongeren en volwassenen/nieuwkomers. We doen dit wijkgericht om (het risico op) laaggeletterdheid vroeg te signaleren en tegen te gaan, of aan te pakken via toeleiding naar aanbod.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	34.465	646	35.111
Baten	4.749	0	4.749
Saldo lasten en baten	**-29.716**	**-646**	**-30.362**
Toevoegingen aan reserves	10.587	0	10.587
Onttrekkingen aan reserves	10.726	0	10.726
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	139	0	139
Prognose resultaat	**-29.577**	**-646**	**-30.223**

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	646	N			
Onderwijs	458	N	Nabetaling inhuurkosten beher MFCs	I	AR
Onderwijs	175	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU aanpak laaggeletterdheid	I	AR
Onderwijs	13	N	Gratis bibliotheekpas tot 24 jaar (25M145)	S	AR
Baten	0				
Toevoeginge n aan reserves	0				
Onttrekkinge n aan reserves	0				

Nabetaling inhuurkosten beheer MFCs

Door wijzigingen in de wetgeving zijn er meer salariscomponenten opgenomen in de nieuwe inlenersbeloning dan voorheen. Bij de laatste controle door de inspecteur van Cicero bleek dat niet alle toeslagen correct (conform gemeente CAO) werden toegepast en hersteld dient te worden. De leverancier heeft, naar aanleiding hiervan, Gemeente Arnhem verzocht over te gaan tot nabetaling van de bedragen die over de periode 2020 tot en met 2024 op basis van het tussen partijen geldende contract in rekening hadden moeten worden gebracht. Het gaat hierbij om de beloning van (ex-) medewerkers van Ves & Co die in de genoemde periode werkzaamheden hebben verricht voor de Gemeente Arnhem. Uit deze audit is gebleken dat bepaalde looncomponenten mogelijk niet, althans niet volledig, aan de betreffende medewerkers zijn uitbetaald. Het gaat om:

- De buitendagvenstertoelage;
- De correctie van het uurtarief;
- De vergoedingen voor gemaakte overuren.

Na het inwinnen van juridisch advies op vlak van arbeidsvoorwaarden, is geconcludeerd dat de leverancier recht heeft op een nabetaling van gemiste vergoedingen. Het gaat om € 402.630 als nabetaling over 2020 t/m 2024 voor dagbeheer en voor sociaal beheer (avondbeheer). Daarnaast wordt de eindejaarsuitkering 2024 nog in rekening gebracht. Dit gaat om € 55.453.

Gemeentefonds meicirculaire - DU aanpak laaggeletterdheid

De middelen die nu beschikbaar worden gesteld, stellen gemeenten in staat om nieuwe regionale plannen te maken voor de periode 2025-2028 en dus de coördinatie van de regionale aanpak voort te zetten. Arnhem krijgt € 175.000 in 2025.

Gratis bibliotheekpas tot 24 jaar (25M145)
Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie Behoud gratis bibliotheekpas voor jongeren (25M145) aangenomen. Met dit voorstel wordt deze maatregel vanaf 2026 structureel geborgd. Daarnaast wordt het budget in 2025 bijgesteld met afgerond € 13.000 om aan te sluiten met de geraamde kosten van het gebruik van deze regeling in 2025.

Cultuur

Voortgang doelen en inspanningen

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar						
Wat willen we bereiken?		**Wat gaan we daarvoor doen?**	**Waar staan we nu?**			
Doel	**Inspanning**		**Inh**	**Fin**	**Plan**	**Ris**
1.1 Verbreding van cultuurbereik en participatie	1.1.1 We versterken cultuur op en na school	• Samen met onderwijs- en cultuurinstellingen integreren we cultuureducatie in het onderwijsprogramma van het primair onderwijs. Dit doen wij door middel van: o Pr8 programma, waarbij leerlingen in het primair onderwijs elk jaar een andere Arnhemse culturele instelling bezoeken o Cultuureducatie met Kwaliteit/Meer Muziek in de Klas: het bevorderen van kansengelijkheid door voor ieder kind cultuureducatie toegankelijk te maken. We helpen scholen een leerlijn voor cultuureducatie te ontwikkelen en bevorderen de deskundigheid van leerkrachten. We werken hierbij samen met professionele kunstaanbieders. • We breiden cultuureducatie uit naar buitenschoolse activiteiten en werken hierbij samen met het Nationaal Programma Arnhem Oost. • We versterken het cultuuraanbod in buitenschoolse activiteiten, zoals in het jongerencentrum in Schuytgraaf.	✓	✓	✓	✓
	1.1.2 We vergroten cultuurdeelname en stimuleren kunstbeoefening	• Met subsidies stimuleren en faciliteren wij: - Het beoefenen van amateur- en breedtekunst: a) We geven subsidie aan Rozet, Huis van Puck en de Jacobiberg voor het bieden van locaties voor lessen en presentatie b) We geven subsidie via de Amateurkunstregeling en de subsidieregeling Productie en Presentatie Amateurkunst aan verenigingen en organisaties c) We geven subsidie voor het organiseren van een jaarlijks amateurkunstfestival - Jongerencultuur, door gratis cultuurprogramma's te bieden waarbij jongeren zelf het programma selecteren - De maatschappelijke betrokkenheid van ouderen door kunst en cultuur • We dragen bij aan gemeentebreed accommodatiebeleid, waarbij de vraag naar betaalbare en goed gefaciliteerde ruimtes voor de breedtekunst wordt meegenomen • Komende jaren gaan we cultuurdeelname vergroten door samen met platform Amateurkunst ruimte en programma te realiseren. • We verkennen de mogelijkheden om kunst en cultuur nog meer in te zetten bij sociaal maatschappelijke vraagstukken, zoals bij de wijken in Arnhem Oost. Dit doen we samen met Nationaal Programma Arnhem Oost.	✓	✓	✓	✓

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar			
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?
Doel	Inspanning		Inh Fin Plan Ris
1.2 Versterken van de culturele infrastructuur	1.2.1 We stimuleren het makersklimaat	• Met subsidies faciliteren en stimuleren we: - Voldoende voorzieningen (podia en presentatiemogelijkheden) en randvoorwaarden (ateliers en repetitieruimte) - Programmering, voor een artistiek interessant, divers, veelzijdig en actueel cultureel aanbod dat aansluit bij de behoeftes van verschillende doelgroepen - Het Cultuurplatform Cultuur Academy (een fusie tussen Schakel025 en Cultuur Academy), waarbij we vragen om een stevig programma voor makers met een focus op het delen van kennis, ondernemerschap en professionalisering • We verstrekken opdrachten voor Kunst in de Openbare Ruimte, waarmee we het makersklimaat versterken, kwaliteit toevoegen aan de openbare ruimte en de stad aantrekkelijker maken voor inwoners en bezoekers • Samen met de door ons aangestelde Arnhemse straatcurator verstrekken we opdrachten voor muurschilderingen, waarmee we een extra impuls geven aan streetart. • We verkennen hoe we de debatfunctie in de stad kunnen verbeteren, waarbij we de verschillende locaties met een debatfunctie in kaart brengen • Samen met onze Arnhemse modepartners (ArtEZ, State of Fashion, Design Festival Arnhem, Museum Arnhem en Rijn IJssel) versterken we het mode-ecosysteem in Arnhem en regio. In een meerjarenprogramma versterken we gezamenlijk de relatie tussen mode en de maakindustrie en verbinden we mode met maatschappelijke vraagstukken zoals duurzaamheid, circulaire economie en inclusie. Op basis van een tussentijdse evaluatie worden in het najaar de accenten voor de komende 2 jaar bepaald.	✔ ✔ ✔ ✔

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.2.2 We zorgen voor meer ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad	• We geven uitvoering aan het door de raad vastgestelde 'plan van aanpak huisvesting creatieve en culturele sector', waarmee we 12.000m² permanente werkruimte voor de sector realiseren, waaronder voor makers. Hiervan is inmiddels 2100m² gerealiseerd. • Via de regeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen ondersteunen we makers in hun planvorming voor permanente ruimte. • We nemen een nog actievere regierol van de gemeente bij het realiseren van permanente werkruimte. Als gemeentelijk vastgoed vrijkomt kijken we eerst of dit kan worden ingezet ten behoeve van maatschappelijke functies, zoals voor culturele makers. Waar nodig en met een passende businesscase kunnen voor dit doel ook strategische aankopen worden gedaan. • We verkennen de mogelijkheden voor een cultureel verzamelgebouw met goede werkplekken, studio's, oefen- en podiumruimtes en presentatiemogelijkheden voor de locatie aan de Groningensingel 1245. Na het uitwerken van het concept, onderzoeken we de haalbaarheid hiervan en werken we de bijbehorende businesscase verder uit. Naar verwachting leveren we in 2027 het nieuwe cultuurverzamelgebouw op. Popcentrum Jacobiberg is al gehuisvest op de Groningensingel; na de verbouwing worden er meer culturele functies toegevoegd. • Met onze subsidie aan stichting SLAK Ateliers zorgen we dat de ateliervoorraad in de stad behouden blijft, professioneel wordt beheerd en financieel gezond wordt geëxploiteerd. Voor ons staan betaalbaarheid, verduurzaming en continuïteit daarbij centraal. We monitoren actief, samen met gemeente Nijmegen, het herstructureringstraject van SLAK, dat in 2025 verder wordt geïmplementeerd. Met dit traject worden verschillende herstructureringsmaatregelen genomen: maatregelen n.a.v. pandenanalyse, invoeren van doelgroepenbeleid, aanpassen van de organisatiestructuur en het verbeteren van de communicatie	✔	✔	✘	✘
	Het berekende tekort van 12.000m² aan maakplekken is in de afgelopen jaren ingelopen, maar nog niet opgelost. Tot op heden is er 10.000m² gerealiseerd. We actualiseren het plan van aanpak creatieve bedrijfsverzamelgebouwen voor de periode 2025-2030 en continueren de subsidieregelingen die zijn gericht op het realiseren van extra werkruimte in de stad voor culturele en creatieve ondernemers. Tot 2030 zetten we in op 4400m² aan extra ruimte, waarbij we afhankelijk blijven van beschikbaarheid van gebouwen. Dat vormt een risico.					

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.2.3 We realiseren meer cultuur (programmering en –locaties) in Arnhem-Zuid	• We verkennen verschillende scenario's en locaties voor een cultuurcentrum in en om winkelcentrum Kronenburg waarbij we de uitkomsten van het kwalitatieve behoefteonderzoek onder inwoners, cultuurpartners en andere betrokkenen betrekken Daarbij kijken we ook naar synergie met de Groningensingel met o.a. Popcentrum Jacobiberg en andere culturele en ontmoetingsfuncties. • We onderzoeken of de ontwikkeling van winkelcentrum Kronenburg naar een full servicecentrum, kansen biedt voor Rozet Kronenburg om cultureel en sociaal-maatschappelijke functies sterker met elkaar te verbinden. • De komende jaren meten we de waardering van het culturele aanbod in Arnhem Zuid, om zo stadsbreed tot een gelijkwaardige en evenredige waardering te komen.	✓	✗	✗	✓
	We onderzoeken de haalbaarheid van drie locaties in Kronenburg voor het cultuurcentrum. We koersen op besluitvorming in het najaar, maar zijn afhankelijk van meerdere factoren. We verwachten dit jaar met name kosten voor onderzoek en ureninzet te maken en nog geen huisvestings- en exploitatielasten. Dit betekent dat we niet alle middelen zullen besteden.					
1.3 Versterken en behouden van onze culturele toppositie	1.3.1 We realiseren een toekomstbestendig Stadstheater en ondersteunen onze Rijksgezelschappen Oostpool en Introdans bij hun huisvesting	• We ondersteunen en monitoren de voortgaande renovatie en verbouwing van het Stadstheater, inclusief kleine zaal. Het Stadstheater is tot in 2027 gesloten. In de tussentijd vindt een groot deel van de voorstellingen van het Stadstheater in Musis plaats, dat hiervoor is aangepast. • We steunen en ondersteunen BIS-instellingen Theater Oostpool en Introdans in hun samenwerking en, hoewel zij hier zelf aan zet zijn, stimuleren wij een passende oplossing in hun zoektocht naar huisvesting.	✓	✓	✗	✓
	Renovatie Stadstheater loopt iets achter op de planning, deze zal naar waarschijnlijkheid in 2028 worden geopend in plaats van 2027.					
	1.3.2 We ondersteunen de Sonsbeektentoonstelling en State of Fashion in hun doorontwikkeling	• We subsidiëren stichting Sonsbeek voor de volgende editie van de Sonsbeektentoonstelling, waarbij we de locatie in het park, stevige betrokkenheid van de stad en verbinding met Arnhemse/regionale kunstenaars(initiatieven) als randvoorwaarden meegeven. Ook willen we dat de Sonsbeektentoonstelling bekender wordt bij een bredere groep Arnhemmers. • Door het subsidiëren van State of Fashion bouwen we voort aan de internationale reputatie van Arnhem als modestad.	✓	✓	✓	✓

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.3.3 We versterken de (samenwerking in de) Cultuurregio 025	• We werken steeds intensiever samen in Cultuurregio 025. Met het Uitvoeringsplan Transformatievoorstel Cultuurregio 025 werken we samen met onze regiogemeenten, provincie en culturele instellingen aan duurzame structuurversterking van de complete culturele keten in de hele regio. Dat betekent dat de acties een regiobreed en blijvend effect moeten hebben op de keten van top- en middensegment, cultuureducatie, kunstvakonderwijs en amateurkunst. • Als G9-stad en via Cultuurregio 025 nemen we actief deel aan het structureel overleg met het Ministerie van OCW, het IPO en de VNG om actuele ontwikkelingen (zoals impact maatregelen hoofdlijnenakkoord) en toekomstige ontwikkelingen (zoals naar een nieuw cultuurbestel) te bespreken.	✓	✓	✓	✓
	1.3.4 We behouden de werkgelegenheid in de culturele en creatieve sector	• We faciliteren de sector in hun informatiebehoefte en professionalisering. Zo organiseert Cultuur Academy sessies, trainingen en workshops in de stad en heeft contact met relevante partijen zoals Kunsten ’92 en Platform Arbeidsmarkt Culturele en Creatieve Toekomst (ACCT). • We monitoren het aantal werkenden in de Arnhemse culturele en creatieve sector.	✓	✓	✓	✓
Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving						
2.1 Kerntaken zijn meer op orde	2.1.1 We geven erfgoed een stevige plek in gemeentelijke processen, zoals de omgevingstafel en ruimtelijke ontwikkelingsplannen	We zorgen dat erfgoed een vaste en continue plek krijgt in gemeentelijke processen. Om erfgoed te borgen moet je weten wat je hebt en vooral waar het zich bevindt. Inventarisaties maken dus een belangrijk deel uit van deze wettelijke taak. Uit die inventarisaties komt naar voren wat behouden moet blijven en hoe daar het beste mee kan worden omgegaan. We passen de erfgoedverordening aan om mobiel erfgoed te kunnen aanwijzen als gemeentelijk monument. We houden de deskundigheid van de gemeentelijke archeologische dienst op peil om in acute situaties de archeologische waarden te bergen en te documenteren. We zetten de regioarcheologie op basis van de liggende overeenkomsten voort en onderzoeken de mogelijkheden om externe subsidies te verwerven voor kwaliteitsverbetering.	✓	✓	✓	✓
	2.1.2 We wijzen maximaal 5 nieuwe gemeentelijke monumenten aan	Door de erfgoedwaarden letterlijk op de kaart te zetten, vormen ze een onderlegger voor het eigen werk en voor dat van andere beleidsvelden zoals gebiedsontwikkeling en het omgevingsplan. Op basis hiervan is een prioriteitenlijst gemaakt voor de bescherming daarvan. In 2025 worden er op basis van prioriteitenstelling maximaal 5 gebouwen of structuren met een hoge cultuurhistorische waarde aangewezen als monument.	✓	✓	✓	✓

Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	2.1.3 We richten een nieuw depot systeem in	Een nieuw depotsysteem is noodzakelijk om de wettelijke taken die horen bij het archeologisch depot efficiënter in te gaan richten. Dit is een grote kans om het erfgoed van Arnhem beleefbaar te maken. Het archeologisch depot bevat een grote hoeveelheid vondsten die informatie geven over het verleden van Arnhem. In 2025 zullen we op deze manier beginnen met het beschikbaar maken van archeologische vondsten voor een breed publiek, als onderdeel van een beleidsmatig plan van aanpak voor het depot.	✔	✔	✔	✔
2.2 Erfgoed en cultuur meer gebruiken bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad	2.2.1 We ronden de cultuurhistorische waardenkaart af en zetten deze in bij ruimtelijke ontwikkelingen en het omgevingsplan en beheervisies van de parken en andere groene gebieden.	Ook groen erfgoed is een belangrijk speerpunt. Arnhem heeft bijzonder veel vierkante meters monumentaal groen, zoals de bekende parken Sonsbeek en de singels. Deze groenstructuren gaan de komende jaren door klimaatadaptie veranderen. Om cultuurhistorische waarden in de parken en landgoederen te behouden wordt de nieuwe Cultuurhistorische Waardenkaart (voor het landschap) ingezet bij ruimtelijke ontwikkelingsprojecten. Aanvullend kan cultuurhistorisch onderzoek gedaan worden om de kwaliteit en samenhang van de landgoederen te versterken om vervolgens een strategie te ontwikkelen voor klimaatrobuuste landgoederen. Ook buiten de parken positioneren we in groene gebieden erfgoed nog duidelijker als kans.	✔	✔	✔	✔
	2.2.2 We werken verder aan versnellen en versoepelen van de verduurzaming van erfgoed	We voeren een subsidieregeling voor erfgoedeigenaren ten behoeve van verduurzaming uit. We ondersteunen erfgoedeigenaren op het gebied van verduurzaming door informatievoorziening en advies	✔	✔	✔	✔
	2.2.3 We werken aan versterking religieus erfgoed	We hebben het religieus erfgoed in kaart gebracht, komend jaar werken we aan de essentie van het religieuze erfgoed van Arnhem te waarborgen, beleefbaar te maken en te versterken. Het gaat dan over de waarden van de gebedshuizen voor de stad, zoals bijvoorbeeld het toekomstplan voor de synagoge dat uitgevoerd gaat worden.	✔	✔	✔	✔
2.3 Erfgoed beter beleefbaar maken	2.3.1 We delen onze kennis over erfgoed met de inwoners en bezoekers van de stad	We delen onze kennis tijdens de Nationale Archeologiedagen, Open Monumentendagen en Dag van de Arnhemse Geschiedenis. We dragen bij aan de verschijning van erfgoedpublicaties en ondersteunen binnen onze mogelijkheden overige initiatieven op het gebied van erfgoed.	✔	✔	✔	✔
	2.3.2 We zorgen ervoor dat bij de herontwikkeling van de historische kelders de aanwezige erfgoedwaarden worden benut	We zorgen ervoor dat bij de herontwikkeling van de historische kelders de aanwezige erfgoedwaarden	✔	✔	✔	✔

Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	2.3.3 We werken binnen onze mogelijkheden verder aan het publieksbereik van archeologie	Door archeologische vondsten voor een breed publiek toegankelijk te maken en daarbij ook het nieuwe archeologiedepotsysteem in te zetten. Daarnaast onderzoeken nut, noodzaak en vorm van een door te ontwikkelen archeohotspot of vergelijkbaar instrument voor publieksbereik en -participatie. We gaan ook regionaal samenwerken in het kader van het Masterplan Limes met als eerste actie het maken van een Romeins doeboek, samen met de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe.	✓	✓	✓	✓

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	43.802	-500	43.302
Baten	8.157	0	8.157
Saldo lasten en baten	**-35.645**	**500**	**-35.145**
Toevoegingen aan reserves	1.294	0	1.294
Onttrekkingen aan reserves	3.200	0	3.200
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.906	0	1.906
Prognose resultaat	**-33.739**	**500**	**-33.239**

		Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
1.1	Verbreding van cultuurbereik	-513	0	-513
1.2	Versterken van de infrastructuur	-27.524	500	-27.024
1.3	Culturele toppositie	0	0	0
2.1	Kerntaken zijn meer op orde	-762	0	-762
2.2	Gebruik ruimtelijke ontwikkelingen	0	0	0
2.3	Erfgoed beter beleefbaar maken	-572	0	-572
9.8	Doeloverstijgend	-4.368	0	-4.368
9.9	Overige	0	0	0
Prognose resultaat		**-33.739**	**500**	**-33.239**

Portefeuilleonderdeel		Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	**Doel**	-500	V			
Cultuur	1.2	-500	V	Cultuurcentrum Arnhem-Zuid	I	AR
Baten		0				
Toevoegingen aan reserves		0				
Onttrekkingen aan reserves		0				

Cultuurcentrum Arnhem-Zuid
We onderzoeken de haalbaarheid van drie locaties in Kronenburg voor het cultuurcentrum. We koersen op besluitvorming in het najaar, maar zijn afhankelijk van meerdere factoren. We verwachten dit jaar met name kosten voor onderzoek en ureninzet te maken en nog geen huisvestings- en exploitatielasten. Dit betekent dat we niet alle middelen zullen besteden.

Participatie en armoedebestrijding

Voortgang doelen en inspanningen

We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
1.1 Bij meer inwoners voorkomen we financiële problemen	1.1.1 We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden	Wij voorkomen zo veel mogelijk dat inwoners geldzorgen en/of schulden krijgen. Inwoners kunnen in acht wijken terecht bij een Goed Geregeld Arnhem loket voor financiële ondersteuning. Zij verwijzen indien nodig actief door naar onze schuldhulpverlening. Via Rijnstad bieden wij ketenpartners de training "Alert op geldzorgen aan, zodat zij geldzorgen kunnen herkennen en bespreekbaar kunnen maken én bekend zijn met de Arnhemse routekaart. We bieden kinderen en jongeren financiële educatie in het onderwijs met als doel te voorkomen dat jongeren in de schulden belanden.	✓	✓	✓	✓
	1.1.2 We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden	We blijven inzetten op de aanpak vroegsignalering. Hierbij benaderen we mensen persoonlijk en bieden we hen hulp bij betaalachterstanden. Daarnaast nemen we deel aan landelijke experimenten om samen met andere gemeenten en overheidsinstellingen te onderzoeken of ook andere schuldeisers, zoals de Belastingdienst, aan de aanpak vroegsignalering kunnen meedoen.	✓	✓	✓	✓
1.2 Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	1.2.1 We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen	We vereenvoudigen onze gemeentelijke inkomensregelingen voor zowel onze inwoners als de uitvoering. Wij investeren in verdere harmonisatie van de regelingen, soms ook regionaal, en zetten waar mogelijk in op automatische toekenning. Wij zetten in op een toename van het gebruik van de Gelrepas.	✓	✗	✓	✓
		Het vergrootte bereik van de IIT (27% meer toekenningen) brengt met zich mee dat er ook meer handmatige beoordelingen moeten worden gedaan voor een deel van de toekenningen. Dit is uitval uit het proces van de automatische beoordeling, waar nog een menselijk oordeel op nodig is. Hier was geen extra capaciteit voor geraamd, maar inmiddels is duidelijk dat dit structureel meerwerk oplevert van 1-1,25 FTE consulent minima.				
	1.2.2 Met partners in de stad realiseren van een vangnet voor inwoners met een laag inkomen	We ondersteunen partners - zoals de voedselbank – bij het ondersteunen van inwoners die in armoede leven. Ook werken we met diverse partners en regiogemeenten aan een jeugdarmoedepact, waarbij we het aanvragen van middelen en voorzieningen bij de diverse partners vereenvoudigen, op elkaar afstemmen en vanuit gezamenlijkheid met het perspectief van de inwoner voor ogen werken. Jongeren moeten mee kunnen doen ongeacht "hun financiële situatie of die van hun ouders. In Arnhem stemmen we dit tevens af met de wijkplannen, het onderwijs, het Nationaal Programma Arnhem-Oost en het programma perspectief voor Jeugd om dubbelingen te voorkomen, witte vlekken te signaleren, de goede ingangen te creëren en te leren met elkaar.	✓	✓	✓	✓

We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.2.3 We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners	We gaan in 2025 vroegsignalering, aanmelding, intake, stabilisatie, schuldregeling en budgetbeheer/coaching in eigen beheer uitvoeren. Daardoor kunnen we beter inspelen op de vraag en ondersteuningsbehoefte van de inwoner. In onze hulpverlening blijven we aandacht geven aan doelgroepen zoals jongeren, ondernemers en gedupeerden van het Kinderopvangtoeslagenschandaal. We voeren in Immerloo een experiment uit waarbij we 40-60 gezinnen op een innovatieve manier helpen met hun schulden en hen begeleiden bij multiproblematiek (NPAO).	✓	✗	✓	✓
	Door de stijging van het aantal aanmeldingen voor Schuldhulpverlening is er een uitbreiding van capaciteit nodig. Binnen het totale personeelsbudget is er daarmee een tekort van € 100.000.					
1.3 Meer Arnhemmers met een uitkering worden begeleid naar werk of werk met ondersteuning	1.3.1 We stimuleren inwoners te participeren	We willen dat onze inwoners naar vermogen deelnemen aan de Arnhemse samenleving. We kijken met hen naar wat kan en beslissen samen wat ondersteunend en passend is bij hun persoonlijke situatie. Deze ondersteuning kan zijn bemiddeling naar betaald werk, inzet van arbeidsontwikkeling, voor nieuwkomers kunnen dit taaltrajecten zijn, voor jongeren ondersteuning bij de keuze voor een opleiding en voor weer anderen werkervaring opdoen in nieuwe branches. Scalabor, ons sociaal ontwikkelbedrijf, speelt hierbij een belangrijke rol.	✓	✓	✓	✓
	1.3.2 We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering	Op 1 juli 2023 startte de tweejarige proef Bijverdienbeloning. Deze is in 2024 uitgebreid met de deelname van jongeren t/m 27 jaar. Met deze proef willen wij de bestaanszekerheid van inwoners vergroten en stimuleren dat zij gaan werken en uitstromen uit de uitkering.	✓	✓	✓	✓
	1.3.3 We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners	We zien dat een groot deel van de inwoners met een uitkering meer ondersteuning nodig heeft om stappen te kunnen zetten op weg naar werk. Voor deze inwoners kunnen we de volgende instrumenten inzetten: loonkostensubsidie, beschut werk en persoonlijke ondersteuning. We zetten in op de bekendheid van deze instrumenten bij professionals en werkgevers. De huidige CAO voor de medewerkers van de Sociale Werkvoorziening loopt tot en met 31 december 2025. Wij willen goede arbeidsvoorwaarden voor deze groep met daarbij een passende vergoeding vanuit het Rijk. Met regionale partners hebben we het gesprek over de voorbereiding op een werkcentrum in lijn met de landelijke ontwikkelingen.	✓	✗	✓	✓
	Op basis van de meicirculaire ontvangen we extra middelen ten behoeve van de samenwerking in de regio. Voorstellen hiervoor zijn in voorbereiding. De raad wordt hier op een later moment over geïnformeerd. Als gevolg van een hogere SW bijdrage in het gemeentefonds moeten we als centrumgemeente € 247.000 terugbetalen aan de regiogemeenten ter compensatie van de eigen bijdrage voor de buitengemeenten.					

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	195.485	3.156	198.641
Baten	127.538	-3.421	124.117
Saldo lasten en baten	**-67.947**	**-6.577**	**-74.524**
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	5.163	0	5.163
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	5.163	0	5.163
Prognose resultaat	**-62.784**	**-6.577**	**-69.361**

		Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
1.1	Voorkomen financiële problemen	0	0	0
1.2	Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	-2.548	-807	-3.355
1.3	Begeleiding naar werk	-57.130	-3.327	-60.457
9.8	Doeloverstijgend	0	-3.421	-3.421
9.9	Overige	-3.106	0	-3.106
Prognose resultaat		**-62.784**	**-7.555**	**-70.339**

Portefeuilleonderdeel		Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	**Doel**	3.156	N			
Werk en Inkomen	1.3	1.009	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU versterking sociale infrastructuur	I	AR
Werk en Inkomen	1.3	1.007	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU impulsbudget arbeidsmarktregio's	I	AR
Werk en Inkomen	1.3	384	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU begeleiden jongeren naar werk	I	AR
Armoedebeleid	1.2	333	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU alleenverdienersproblematiek	I	AR
Schulddienstverlening	1.2	299	N	Gemeentefonds meicirculaire - TM problematische schulden	I	AR
Werk en Inkomen	1.3	283	N	Gemeentefonds meicirculaire - IU participatie	I	AR
Werk en Inkomen	1.3	248	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU versterking arbeidsmarktregio's	I	AR
Werk en Inkomen	1.3	247	N	Actualisatie SW	S	AR
Werk en Inkomen	1.3	149	N	Gemeentefonds meicirulaire - DU Work in NL	I	AR
Schulddienstverlening	1.2	100	N	Extra capaciteit schuldhulpverlening	S	AR
Werk en Inkomen	1.2	75	N	Arnhem Oost herbestemmingen 2025	I	BR
Werk en Inkomen	1.3	-200	V	Financieel voordeel pilot bijverdienbeloning	I	AR
Werk en Inkomen	1.3	-778	V	Financieel voordeel aanwijsbesluit sociale werkvoorziening Scalabor B.V.	I	AR

Baten		-3.421	N			
Werk en Inkomen	9.8	-3.421	N	Actualisatie BUIG Nader Voorlopig Budget	I	AR
Toevoegingen aan reserves		0				
Onttrekkingen aan reserves		0				

Gemeentefonds meicirculaire - DU Versterking sociale infrastructuur
Vanaf 2025 tot en met 2034 is er (impuls)budget beschikbaar om de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven te versterken. Arnhem krijgt ruim € 1 miljoen in 2025.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Impulsbudget arbeidsmarktregio's
De arbeidsmarktregio's ontvangen in de periode 2025-2028 een tijdelijk impulsbudget. Deze middelen maken het mogelijk om gezamenlijke dienstverlening (bijvoorbeeld op het gebied van werk, scholingsinstrumenten of -trajecten) te ontwikkelen met de partners in de arbeidsmarktregio. Arnhem krijgt circa € 1 miljoen in 2025.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Begeleiden jongeren naar werk
Met de Aanpak Jeugdwerkloosheid zetten gemeenten, scholen en hun partners zich in om kwetsbare jongeren te ondersteunen naar vervolgonderwijs of werk. Arnhem ontvangt in dit kader € 384.000 in 2025.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Alleenverdienersproblematiek
Gemeenten kunnen huishoudens die getroffen zijn door de alleenverdienersproblematiek individuele bijzondere bijstand bieden. Arnhem ontvangt daarvoor in 2025 € 333.000.

Gemeentefonds meicirculaire - TM problematische schulden
Het kabinet voert een pakket aan maatregelen in om problematische schulden fundamenteel aan te pakken. Dit pakket is gebaseerd op het basispakket uit het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) Problematische schulden. Voor 2025 worden voor het onderdeel 'vroegsignalering' middelen overgemaakt naar het gemeentefonds. Voor Arnhem is dit € 299.000.

Gemeentefonds meicirculaire - IU participatie
Het Rijk stelt vanaf 2025 extra middelen beschikbaar aan gemeenten waarmee zij op termijn 10.000 werkplekken kunnen faciliteren. De werkplekken zijn bedoeld voor mensen die niet vallen onder beschut werk, maar wel zijn aangewezen op de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven voor hun ontwikkeling richting regulier werk of voor een tijdelijk vangnet. Arnhem krijgt in 2025 hiervoor € 283.000.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Versterking arbeidsmarktregio's
Het doel is om de regiefunctie die centrumgemeenten vervullen ten aanzien van de samenwerking en de gezamenlijke publieke werkgeversdienstverlening in de arbeidsmarktregio's, structureel te ondersteunen en te versterken. Arnhem ontvangt € 248.000 in 2025.

Actualisatie SW
Arnhem ontvangt als centrumgemeente via het gemeentefonds ook de vergoeding voor de medewerkers SW die bij Scalabor werken, maar buiten onze arbeidsmarktregio wonen (de zogenoemde buitengemeenten). Het gaat om ongeveer 49 mensen.

In de modulaire gemeenschappelijke regeling is vastgelegd dat de 11 gemeenten van arbeidsmarktregio Midden-Gelderland de bovengenoemde eigen bijdrage van de buitengemeenten betalen (na verhuizing buiten de regio). Hetzelfde geldt andersom ook als mensen hier wonen en in andere arbeidsmarktregio werken. Deze afspraak geldt in ieder geval sinds de MGR formeel werkgever werd van de SW (2019).

De hogere vergoeding SW leidt daarom tot een terugbetaling in 2025 van € 247.000 aan de regiogemeentes ter compensatie van de eigen bijdrage voor de buitengemeenten.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Work in Nederland
Om goede informatievoorziening, hulp en dienstverlening aan Europese Unie (EU)-arbeidsmigranten te bieden, worden gelden beschikbaar gesteld ten behoeve van de verschillende arbeidsmarktregio's. Arnhem krijgt hiervoor € 150.000 in 2025.

Extra capaciteit schuldhulpverlening
Sinds januari 2025 voeren we Schuldhulpverlening weer zelf uit. We zien mede doordat inwoners zich nu rechtstreeks kunnen aanmelden voor schuldhulpverlening zonder tussenkomst van een ketenpartner, dat het aantal aanmeldingen fors hoger is dan voorgaande jaren bij de externe uitvoerder. Hierdoor is extra capaciteit nodig om aan de wettelijke termijnen te kunnen voldoen.
Hoe het aantal aanmeldingen zich ontwikkelt, zullen we de komende maanden goed blijven monitoren.

Arnhem Oost herbestemmingen 2025
Zie voor de toelichting programma S12 Wonen en leefomgeving.

Financieel voordeel pilot bijverdienbeloning
Met ingang van 1 juli 2023 startte voor de duur van 2 jaar de pilot bijverdienbeloning voor deeltijdwerk. Hiervoor is een budget beschikbaar gesteld van totaal € 3,4 miljoen. Het budget is in 2025 voor 6 maanden tot 1 juli 2025 en daarna stopt deze pilot. De bijverdienbeloning wordt altijd achteraf uitbetaald en over de periode januari t/m juni 2025 vindt de uitbetaling pas in september 2025 plaats. De verwachting is dat er € 200.000 van dit budget onbenut zal blijven, dit komt omdat het gebruik van de regeling iets lager is dan van tevoren verwacht was.

Financieel voordeel aanwijsbesluit sociale werkvoorziening Scalabor B.V.
In 2024 heeft Scalabor een positiever resultaat behaald dan geraamd, wat heeft geleid tot een lagere nettobijdrage voor de inzet van SW-medewerkers. Hierdoor is er sprake van een incidenteel financieel voordeel. Het teveel in rekening gebrachte bedrag wordt in 2025 verrekend als korting op de gemeentelijke bijdrage. Dit resulteert in een positief financieel effect van € 778.000 in 2025. Dit voordeel komt ten gunste van de algemene middelen.

Actualisatie BUIG Nader Voorlopig Budget
Vanuit het rijk is recent een beschikking afgegeven betreffende het nader voorlopig budget BUIG. Een daling van het macrobudget BUIG zorgt voor een daling van het budget dat Arnhem ontvangt voor het betalen van de lasten BUIG. Het geraamde nader voorlopig macrobudget 2025 valt lager uit dan het voorlopig macrobudget 2025. Dit komt voornamelijk door de verwerking van nieuwe werkloosheidsramingen van het CPB (Centraal Economisch Plan 2025) en de voorlopige realisatiecijfers van 2024. Ook zijn verschillende beleidseffecten hierin meegenomen. In totaal ontvangt Arnhem € 3,4 miljoen minder budget voor het betalen van de bijstandslasten. In het najaar volgt nog een beschikking voor het definitieve budget BUIG 2025.

Zorg

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving (A)

Meer Arnhemmers wonen langer zelfstandig thuis, doen mee, ondersteunen elkaar en hebben gelijke kansen op persoonlijke ontwikkeling (D)

Bij de inzet van passende zorg wordt gekeken of deze ertoe leidt dat de eigen kracht en het sociale netwerk van inwoners wordt versterkt en algemene voorzieningen in wijken beter worden benut. Sociale wijkteams spreken inwoners en aanbieders hierop aan. Via het ontwikkelen van wijknetwerken Zorg & welzijn, waarin sociale wijkteams, zorgaanbieders en aanbieders van de sociale basis op wijkniveau beter gaan samenwerken, verwachten we de integrale aanpak verder te stimuleren. We zijn gestart in twee wijken met deze nieuwe werkwijze. Door intensief samen te werken willen we bereiken dat inwoners sneller en beter geholpen worden en dat meer hulpvragen worden opgevangen in het voorliggend veld, bijvoorbeeld door vrijwilligers of in algemene voorzieningen.

Het aantal meldingen van personen met onbegrepen gedrag stijgt de afgelopen jaren. Het bieden van tijdige passende zorg en ondersteuning vraagt om een consistente en meerjarige aanpak. Het interventieplan (november 2023) vormt de basis voor de Arnhemse aanpak. Hoewel de variëteit van de mensen om wie het gaat groot is, is een belangrijk zorgpunt de zogenaamde zorgmijders, inwoners met vaak een lang zorgverleden die moeilijker bereikbaar zijn voor de reguliere zorg. De inzet van o.a. de wijk GGD en preventieve bemoeizorg zijn daarbij van groot belang evenals een goede en actieve ketensamenwerking en het goed aangesloten blijven op en het leren van regionale en landelijke ontwikkelingen. In april 2025 is de consultatiefunctie GGZ gestart. Gezien de korte looptijd zal deze interventie op een later moment worden geëvalueerd door de GGZ en door ons worden toegelicht.

We verbeteren de integrale netwerksamenwerking met een overzichtelijk aantal aanbieders (I)

In februari van 2025 zijn de wijknetwerken feitelijk van start gegaan. In twee pilot gebieden zijn nu operationele netwerken actief voor Wmo en Jeugdzorg apart, in totaal dus vier netwerken. Binnen de netwerken worden nieuwe ondersteuningsvragen afgestemd, besproken en bekeken wie wat oppakt. Hiermee zijn soepele overgangen gerealiseerd, waardoor er voor de inwoner geen schotten meer bestaan tussen de deelnemende organisaties. De eerste resultaten laten zien dat verreweg de meeste vragen op te pakken zijn binnen de wijknetwerken. Veel aandacht gaat uit naar het opvangen van vragen in de sociale basis en het ontwikkelen of versterken van collectief aanbod. Verder is een verkenning uitgevoerd naar de borging van de werkwijze op de langere termijn via inkoop- of subsidie trajecten. De beoogde ingangsdatum is 1 januari 2028.

We verbeteren de effectiviteit en efficiëntie van zorg en ondersteuning en borgen de kwaliteit van zorg (I)

- Het inwonerservaringsonderzoek voor Wmo en jeugdzorg is in samenwerking met de Adviesraad Jeugd & Wmo en sociale wijkteams doorontwikkeld, waarbij we het onderzoek opnieuw vormgegeven hebben. Het inwonerservaringsonderzoek via deze nieuwe vorm is gestart in 2024 en vervolgd in 2025.
- Naast de reguliere contractgesprekken met aanbieders en de kwaliteits- en rechtmatigheidsonderzoeken (door VGGM en afdeling Handhaving W&I) is in de afgelopen periode gewerkt aan het intensiveren van toezicht. Ook zorgaanbieders werken via de regionale inkoop met hogere kwaliteitseisen waarmee zij zorg verlenen.
- Sociale wijkteams hanteren beleidsregels, waardoor duidelijker is wat onder passende, effectieve en efficiënte zorg wordt verstaan. Ook zorgaanbieders werken via de regionale inkoop met hogere kwaliteitseisen waarmee zij zorg verlenen. Binnen deze kaders werken Sociale wijkteams en aanbieders samen om passende zorg te verlenen, waardoor kwetsbare inwoners ondersteund worden om zo zelfstandig en zo thuis mogelijk te kunnen leven.
- In 2024 zijn er 14 (eerder ingediende) bezwaarschriften afgehandeld. Daarvan zijn er 11 ongegrond verklaard en 2 niet-ontvankelijk (te laat ingediend). In 1 van deze gevallen is er in overleg gekozen voor een alternatieve oplossing, waardoor het procesbelang is verdwenen. Er zijn 2 bezwaren ingetrokken. De gevraagde beschikking is in beide gevallen alsnog toegekend. Er zijn in 2024 geen beroepszaken ingediend of afgehandeld.
- Door gezamenlijk te kijken naar ontwikkelingen in de zorg, via een verbeterde Zorgmonitor, kunnen patronen en trends worden herkend. Deze Zorgmonitor vormt de basis voor de bestuursrapportage, die digitaal toegankelijk is voor raadsleden.

- Het streven van het Rijk was dat vanaf 2026 de rijksuitkering over een periode van tien jaar, op basis van objectieve criteria en een rekenmodel, zou worden herverdeeld over alle gemeenten. Vanaf dat moment zijn de gemeenten zelf verantwoordelijk voor de eigen inwoners die (nieuw) willen instromen in beschermd wonen en ontvangt elke gemeente de bijbehorende middelen. Deze herverdeling van middelen gaat gepaard met een vermindering van het huidig budget. Het wetsvoorstel dat het woonplaatsbeginsel regelt, is echter nog steeds niet in behandeling genomen en zal ook in 2026 niet worden ingevoerd. Hiermee is inmiddels duidelijk geworden dat de doordecentralisatie ook in 2026 niet zal worden doorgevoerd. We gaan echter met de regiogemeenten door met de inhoudelijke voorbereidingen op de doordecentralisatie van beschermd wonen.
- De gemeenten in de regio Centraal Gelderland zetten onverminderd door op de nodige inhoudelijke voorbereiding op de gewenste transformatie. Inmiddels is het regionaal uitvoeringsplan vastgesteld en hebben alle gemeenten een lokaal uitvoeringsplannen opgesteld. De versterking van de sociale basis voor de (O)GGZ-doelgroep, is onderdeel van deze lokale plannen, waarmee beoogd wordt om in te zetten op de inrichting van laagdrempelige steunpunten en de lokale samenwerking in mentale gezondheidsnetwerken, zodat de ondersteuning dichtbij de inwoner kan worden geboden en integraal wordt georganiseerd. We zorgen onder andere voor lokale samenwerking via de ontwikkeling van de wijknetwerken en werken hierbij samen met andere gemeenten, aanbieders, zorgverzekeraars en woningcorporaties.

We willen dat alle Arnhemmers kunnen meedoen aan de samenleving. Daartoe stimuleren wij Arnhemmers, die dat nog niet doen, om te participeren, bij voorkeur via betaald werk. Als dit niet haalbaar blijkt, participeren zij via vrijwilligerswerk of activerend werk. Dit kan zo passend mogelijk binnen het diverse aanbod wat er is. We bevorderen ontwikkeling en waar mogelijk de doorstroming vanuit activerend werk richting betaald werk/ opleidingen. Hierbij wordt actief samengewerkt binnen de reïntegratieketen.

We stimuleren en faciliteren dat voldoende zorg en ondersteuning beschikbaar is voor de meest kwetsbare inwoners **(I)**

- Om te zorgen dat de huishoudelijke ondersteuning beschikbaar blijft voor inwoners, heeft de raad op 29 mei 2024 gekozen om over te stappen van de Algemene Voorziening Huishoudelijke Ondersteuning (AVHO) naar maatwerkvoorzieningen. De algemene voorziening is inmiddels afgeschaft. De uitvoering hiervan is gaande en loopt door t/m 2026. Het grootste deel van de indicaties is beoordeeld en omgezet.
- In het leerlingenvervoer zien we mogelijkheden om tot verbeteringen te komen. Op basis hiervan zijn er acht kortetermijnmaatregelen uitgewerkt om leerlingenvervoer meer passend te maken. Het doel van deze maatregelen is om te zorgen voor passend leerlingenvervoer. De maatregelen waaraan gewerkt is worden hierna benoemd. Één van de maatregelen is bijvoorbeeld het werven van nieuwe chauffeurs waar momenteel een pilot voor loopt. Het contact met belangenverenigingen (APCG en BIA is geïntensiveerd. Ook was voorheen de vertrouwenspersoon voor klachten niet bekend (genoeg). Inmiddels hebben APCG en BIA beiden een vermelding op hun website staan of gaan dat op korte termijn doen. Er is in het afgelopen half jaar een gespecialiseerd maatschappelijk werker ingezet om inhoudelijk op casuïstiek mee te kijken. Tot slot is de kilometervergoeding opgehoogd voor ouders die zelfstandig kinderen naar school brengen. Zij krijgen een iets hogere compensatie t.o.v. de landelijke compensatie.
- De pilot "Begeleiding in Kleine groepen" is van start gegaan in voorjaar 2025. We starten hiermee in de wijknetwerken. Er zijn targets gesteld om besparingen te realiseren.

Meer jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende zorg **(A)**

Meer jeugdigen kunnen meedoen aan het dagelijks leven (D)

We willen dat kinderen zo veel mogelijk op eigen kracht meedoen aan het dagelijkse leven. Daarvoor hebben zij een goede sociale basis in de buurt nodig waar ze op kunnen terugvallen. Als het netwerk en de sociale basis bij een kind niet toereikend zijn voor de ontwikkeling, dan zetten wij (tijdelijk) specialistische jeugdhulp in.

Versterken eigen kracht van jeugdigen, sociaal netwerk en inzet algemene voorzieningen **(I)**

· We zetten in op de werving en behoud van steunouders en vraaggezinnen. Steunouder Arnhem heeft afgelopen tijd volop ingezet op de werving en blijft op de werving van nieuwe steunouders, door campagnes op scholen, haken aan bij pleegzorgcampagne en geven o.a. voorlichtingen. Er is een community voor steunouders opgezet en nieuwe steunouders krijgen een training om meer ondersteuning te krijgen gedurende het traject.
· We hebben actief ingezet op de samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs. Dit hebben we gedaan door richtlijnen op te stellen over de inzet van Jeugdhulp Binnen Onderwijs (inclusief thuiszitters). We voeren periodiek overleg met het onderwijs om te komen tot passende afspraken.
- We zorgen dat kinderen met problematiek terecht kunnen binnen de reguliere BSO in hun eigen wijk. Er is een analyse gemaakt om te verkennen hoe deze kinderen extra ondersteuning kunnen ontvangen op de reguliere BSO.
- We stimuleren passend aanbod van algemene voorzieningen dat preventief op specialistische jeugdhulp ingezet kan worden. We zetten laagdrempelige opvoedondersteuning in de wijk en kijken welke activiteiten in de wijk nodig zijn om de specialistische jeugdhulp af te schalen.
· De inspanningen die we gepleegd hebben, zijn conform de doelstellingen.

Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis (D)

Veel kinderen hebben helaas te maken met een onveilige thuissituatie. We willen onveilige thuissituaties zoveel mogelijk voorkomen, sneller signaleren als deze zich voordoen en meer kinderen in een kwetsbare situatie een veilig thuis bieden. We organiseren ambulante zorg bij gezinnen thuis, zodat kinderen niet uit huis geplaatst hoeven de worden maar de zorg binnen het gezin gegeven wordt. Als dat niet kan, zoeken we een tijdelijke plek bij pleegouders of gezinshuizen. We plaatsen kinderen alleen uit huis (jeugdzorg met verblijf) als het echt niet anders kan.

We versterken het gezinssysteem zodat jeugdigen zolang mogelijk thuis kunnen blijven wonen (I)

We voorkomen uithuisplaatsingen vaker door de inzet van Team VAV (Vertrouwd, Aanwezig en Veilig) dat snel en flexibel bij kwetsbare gezinnen thuis ingezet kan worden en escalatie helpt te voorkomen. Door de uitbreiding en doorontwikkeling van de werkwijze VAV, is het aantal gezinnen dat ondersteund is gestegen. Dit heeft ertoe geleid dat gezinnen zelfstandig of met een andere lichtere vorm van jeugdhulp verder konden.

· Het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen en het aantal jongeren in verblijf is licht afgenomen. We hebben in het afgelopen half jaar stappen gezet in de samenwerking tussen de jeugdbescherming en de lokale toegang. Door vaste overlegmomenten en casusoverleg is een betere afstemming tussen de samenwerkende partijen.

-We werken aan de inrichting van een toekomsttuin voor kind- en gezinsbescherming, waarbij medewerkers van Sociale Wijkteams intensief samenwerken met medewerkers van Veilig Thuis, Jeugdbescherming en Raad voor Kinderbescherming. Binnen de toekomsttuin zijn we gestart met het regionaal oppakken van diverse casuïstiekvragen. Dit heeft geleid tot meer samenwerking binnen de veiligheidsketen.

· Het Regionaal Expert Team (RET) ondersteunt bij het bepalen en tijdig inzetten van passende jeugdhulp en het aanbieden van ambulante alternatieven voor verblijf. Met dit regionale overleg doen we er alles aan om uithuisplaatsing te voorkomen en zetten we in op betere uitstroom uit de jeugdzorg. Het aantal aanmeldingen bij het RET neemt toe, dit is een positieve ontwikkeling. In een vroeg stadium wordt gekeken naar de stappen die ondernomen kunnen worden om uithuisplaatsing te voorkomen. Er is sprake van een lichte daling van het aantal Arnhemse jeugdigen in verblijf.

-We zijn gestart met de implementatie van de Verklarende Analyse binnen de wijkteams. Met deze methodiek gaat men met het hele gezinssysteem in gesprek. Er wordt samengewerkt met het gezin om tot een analyse te komen die onderliggende patronen duidelijk maakt. Hierdoor wordt beter passende hulp ingezet.

-De Essentiële Functies zijn gestart per 1 januari 2025. Deze vorm van hoog specialistische zorg is bovenregionaal ingekocht. Omdat complexe vragen veelal niet één oorzaak hebben wordt vaak niet de juiste hulp geboden omdat jeugdigen worden afgewezen vanwege contra indicaties. Hierdoor blijven jeugdigen onnodig lang in verblijf en worden zij vaak overgeplaatst. Door specialistische hulp naar de jeugdige op de verblijfslocatie te brengen, de inzet van een de mobiele brigade krijgt de jeugdige passende hulp en wordt de duur van de plaatsing beperkt.

-We werken aan dakloosheid van jongeren die uitstromen uit verblijf. Hiervoor komen woningen beschikbaar en wordt de verblijfsduur verkort.

Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk (D)

We willen dat kinderen, als zij vastlopen in hun ontwikkeling naar zelfstandigheid, tijdelijke passende hulp ontvangen. We kijken met de ouders, het netwerk en de sociale basis van een kind wat de mogelijkheden zijn. Als deze niet toereikend zijn voor de ontwikkeling, zetten wij (tijdelijk) specialistische hulp in. We richten ons op kinderen die onze hulp het hardst nodig hebben om zich te kunnen (blijven) ontwikkelen. Daarbij accepteren we dat sommige problemen horen bij het opgroeien (normaliseren).

We zetten tijdig, best passende zorg in (I)

·In de afgelopen periode zijn veel inspanningen geleverd om kinderen zo dichtbij huis mogelijk ondersteuning te bieden als zij vastlopen in hun ontwikkeling.

·De inzet van Hervormingsagenda moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en het financieel beheersbaar houden van de zorg. We zijn gestart om uitvoering te geven aan het onderdeel ‘versterken van de lokale teams’.

·Door de inzet van praktijkondersteuning jeugd bij Arnhemse huisartspraktijken willen we dat kinderen en jongeren minder afhankelijk zijn van specialistische jeugdzorg. De inzet van praktijkondersteuners jeugd is de afgelopen periode uitgebreid. Iedere wijk heeft de beschikking over een POH-Jeugd. Daarnaast is extra ingezet op de samenwerking tussen de praktijkondersteuners jeugd en het sociaal wijkteam.

·Samen met de wijkteams hebben we een aantal acties ondernomen met als doel inzet van de juiste wet (Jeugdwet, Verlengde Jeugdwet of Wet Langdurige Zorg). We hebben ingezet op deskundigheidsbevordering van de Sociale wijkteams over inzet van de Verlengde Jeugdwet. We kijken of de Verlengde Jeugdwet correct is ingezet door de verwijzers of dat een voorliggende voorziening (WLZ, WMO, Zorgverzekeringswet) van toepassing is.

- De afgelopen periode zijn veel inspanningen geleverd om inzicht te krijgen in de kosten en kwaliteiten in de zorgtrajecten van > €100.000. We zijn gestart met het onderzoek naar de doel- en rechtmatigheid van deze casussen. We kijken hoe de ondersteuning zo efficiënt mogelijk ingezet kan worden voor de jeugdigen en gezinnen. Binnen dit onderzoek zijn 14 casussen opgepakt.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	88.840	-3.378	85.462
Baten	5.156	0	5.156
Saldo lasten en baten	**-83.684**	**3.378**	**-80.306**
Toevoegingen aan reserves	6.377	3.400	9.777
Onttrekkingen aan reserves	2.588	0	2.588
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-3.789	-3.400	-7.189
Prognose resultaat	**-87.473**	**-22**	**-87.495**

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	-3.378	V			
Jeugdzorg	22	N	Gemeentefonds meicirculaire - TM kinderopvang pleegouders	I	AR
WMO en sociale wijkteams	-400	V	Beschermd wonen	I	BR
Jeugdzorg	-1.500	V	Woonplaatsbeginsel	I	BR
WMO en sociale wijkteams	-1.500	V	Eigen bijdrage WMO	I	BR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	3.400	N			
WMO en sociale wijkteams	400	N	Beschermd wonen	I	BR
Jeugdzorg	1.500	N	Woonplaatsbeginsel naar BR WMO en Jeugdzorg	I	BR
WMO en sociale wijkteams	1.500	N	Eigen bijdrage WMO naar BR WMO en Jeugdzorg	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	0				

Gemeentefonds meicirculaire - TM kinderopvang pleegouders

Per 2025 is structureel € 2,5 miljoen landelijk beschikbaar voor de vergoeding van bijzondere kosten aan pleegouders in het vrijwillig kader. Dit zal ook gepaard gaan met een wijziging van de Regeling Jeugdwet. Arnhem krijgt in 2025 € 22.000.

Beschermd Wonen

De prognose beschermd wonen is gemaakt aan de hand van data van de eerste drie maanden van het jaar. Recentere gegevens waren op moment van schrijven niet beschikbaar. Op basis van deze gegevens lijkt beschermd wonen voor 2025 op lagere kosten uit te komen dan begroot voor deze periode en verwachten we een incidenteel voordeel van € 400.000.
Het incidentele voordeel wordt toegevoegd aan de BR WMO en Jeugdzorg.

Woonplaatsbeginsel
In het kader van de Jeugdwet zijn de casussen woonplaatsbeginsel (WPB) voor de gemeente Arnhem onderzocht. Gemeente Arnhem heeft declaraties van Jeugdzorg ontvangen en betaald welke bij andere gemeenten thuishoren op basis van het woonplaatsbeginsel. Dit leidt in 2025 tot forse verrekeningen met andere gemeenten buiten het berichtenverkeer om. Tot nu toe is er voor € 2,25 miljoen gefactureerd waarvoor de ontvangende gemeenten akkoord zijn. Wij verwachten zelf voor € 0,74 miljoen aan facturen te krijgen. Per saldo is het verwachte incidentele voordeel ongeveer € 1,5 miljoen.

Eigen bijdrage WMO
De baten op de eigen bijdrage voor de Wmo zijn in 2025 hoger dan begroot. Dit leidt tot een incidenteel voordeel. Het incidentele voordeel wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Wmo en jeugdzorg.

Welzijn en inclusie

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhemmers voelen zich thuis en kunnen meedoen in hun stad (A)

Jongeren groeien gezond en veilig op (D)

Jongeren van nu worden geconfronteerd met tal van uitdagingen op school, straat, online of thuis. Ook hebben veel jongeren zorgen. Wij zetten ons in om onze Arnhemse jongeren veerkrachtig en weerbaar te maken. We werken daarbij volgens de principes van de Pedagogische Wijkaanpak aan het gezond- en veilig opgroeien. Iedere jongere is namelijk uniek. Door middel van kinder- en jongerenwerk helpen we jongeren om te leren gaan met stress en tegenslag, werken we aan hun weerbaarheid en zetten we in op het ontwikkelen van hun talenten. Veelal gebeurt dit door middel van een gevarieerd programma met activiteiten waaraan jongeren kunnen deelnemen. Kinder- en jongerenwerk vindt niet alleen plaats op locatie, maar wordt ook ambulant vormgegeven, wat verder gaat dan de grenzen van de wijk. Daarnaast vragen we om een proactieve samenwerking tussen alle kinder- en jongerenwerkpartijen, zodat sneller ingespeeld kan worden op signalen of problemen en er geen versnippering van hulp/zorg plaatsvindt.

Wij constateren dat niet alle Arnhemse jongeren gelijke kansen hebben en daarom investeren wij in die kinderen en jongeren die ons het meest nodig hebben: de kinderen en jongeren die opgroeien in wijken met veel sociale problematiek. Dit doen wij samen met het Nationaal Programma Arnhem-Oost. In een aantal wijken waar nog wat extra aandacht nodig is, bieden wij extra ondersteuning.

Organiseren sluitende aanpak voor vroegsignalering (I)

Kinderen en jongeren zijn goed en zo vroeg mogelijk in beeld, zodat tijdig een eventuele hulp- of ondersteuningsvraag duidelijk wordt. Met onze partners organiseren we een gezamenlijke aanpak om het kind en ouders heen. Ouders hoeven zo niet van de ene naar de andere instantie. In goede samenspraak met GGD JGZ zien we er ook op toe dat de vroegsignalering door de GGD gewaarborgd blijft en dat de zorg voor kwetsbare kinderen en ouders overeind blijft.

Ontwikkelen van voorliggende voorzieningen (I)

Preventieve maatregelen kunnen helpen om ervoor te zorgen dat inwoners niet in de (zwaardere) zorg belanden. Het kan gaan om activiteiten of voorlichting over bepaalde onderwerpen. Maar ook om lichte hulp of ondersteuning, dichtbij de inwoners. Deze voorliggende voorzieningen hebben ook een signaleringsfunctie, zodat, indien wel nodig, op tijd zwaardere hulp kan worden ingeschakeld. Hiermee voorkomen we een opstapeling van problemen. Wij blijven deze voorzieningen doorontwikkelen. We doen dat op basis van de hierboven genoemde nieuwe richting van welzijn.

Maatschappelijke verbindingen (D)

Bewonersondersteuning levert een bijdrage aan actieve, goed geïnformeerde wijkbewoners, die betrokken zijn bij de ontwikkelingen in hun wijk, zich willen inzetten en zich daarvoor verantwoordelijk voelen.

Ontmoeten en Verbinden
In 2025 worden de subsidies in het kader van Ontmoeten en Verbinden doorgezet, waardoor diverse buurthuizen en wijkcentra in Arnhem financieel ondersteund worden. Als opvolger hiervoor is een tweejarige subsidieregeling Ontmoetingsplekken in de wijk voorbereid, als onderdeel van het nieuwe welzijnsbeleid. Deze gaat met ingang van 2026 van start. Ontmoetingsplekken, waaronder buurthuizen, maken het mogelijk dat ontmoeting en verbinding in de wijk kunnen plaatsvinden, doordat er inloop en activiteiten georganiseerd worden. Hierdoor leren buurtbewoners elkaar kennen en groeit hun betekenis voor elkaar; dit draagt bij aan het versterken van de veerkracht van de inwoners en het voorkomen van zorg.

Samen werken in en aan de wijk (I)

We blijven voortdurend met onze inwoners en partners in gesprek om zo concreet inhoud te geven aan wat nodig is in een wijk. Signalen die wij ophalen krijgen een plaats in de wijk- en stadsprogramma's.

Ook werken we in het kader van de transformatie sociaal domein aan de verdere vormgeving van wijknetwerken zorg en welzijn. Samen met partners uit het welzijnsveld, zorgaanbieders en sociale wijkteams geven we invulling aan een wijkgerichte aanpak waarbij we streven naar passend aanbod bij de (zorg)vraag van de inwoner. Dit is één van de transformatieve opgaven in het sociaal domein die moet leiden tot minder inzet van zorg en een “dekkend” aanbod aan voorliggende voorzieningen. In 2025 starten we in twee wijken met deze wijknetwerken.

Suïcidepreventie **(I)**

We zetten ons in voor het bespreekbaar maken van mentale problemen en het zoveel als mogelijk voorkomen en verminderen daarvan inclusief suïcidepreventie. De inzet op suïcidepreventie is inmiddels een wettelijke taak die waarschijnlijk ingaat op 1 juli 2025. Dat betekent dat we ons in 2025 moeten voorbereiden op het uitvoeren van die taak. Dat doen we samen met onze partners en met de regiogemeenten. De kaders daarvoor nemen we op in de Regiovisie Publieke Gezondheid die wordt geactualiseerd nadat de landelijke nota Gezondheidsbeleid voor de periode 2025-2028 is opgesteld. Op basis van de kaders werken we de uitvoeringsplannen uit, zowel regionaal als lokaal en verstrekken we opdrachten aan de partijen die een rol krijgen in de uitvoering (waaronder het Centrum voor Levensvragen en Suïcidepreventie). Binnen Arnhem maakt de inzet op suïcidepreventie onderdeel uit van de brede inzet op mentale gezondheid.

Vooruitlopend op de invoering van de wettelijke taak blijven we de huidige aanpak volgen. Dat betekent dat we gelijktijdig inzetten op vijf pijlers: publiekscampagne (bespreekbaar maken), risicogroepen benaderen, gatekeepers trainen in het herkennen en bespreekbaar maken, het netwerk versterken en de toegang tot dodelijke middelen beperken. Dit doen we met diverse lokale partners en met inzet van ervaringsdeskundigen en naasten.

Zelf- en samenredzaamheid (D)

Arnhemmers zijn zoveel mogelijk zelfredzaam en samenredzaam. Onze inwoners doen mee naar eigen kunnen en maken gebruik van hun sociale netwerk.
Naast dat we inwoners stimuleren gebruik te maken van hun sociale netwerk zetten we in op het faciliteren van vrijwilligersorganisaties en vrijwilligerswerk. Vrijwilligers zijn het cement van onze samenleving en ontzettend belangrijk in het voorliggend veld. In 2024 hebben we hierop een nieuw vrijwilligersbeleid aangeboden aan uw raad. In de eerste helft van 2025 hebben consultatiesessies en –gesprekken plaatsgevonden met betrokkenen. In de tweede helft van 2025 komt de uitvoeringsagenda gereed.

Uitvoering Mantelzorgakkoord **(I)**

Veel Arnhemmers zorgen voor hun geliefden, voor familie en voor buren. Deze informele zorg is van groot belang voor inwoners die hulp nodig hebben en helpt bij het beperken van het beroep op de zorg. Deze informele zorg levert stevige netwerken maar ook een beperkter beroep op maatwerkvoorzieningen. We stimuleren, ondersteunen en faciliteren de informele zorg. We richten ons daarbij op de mantelzorger en op professionals die met mantelzorgers/informele zorg te maken hebben. We hebben extra aandacht voor 'Jonge mantelzorgers', Inzet Sleutelpersonen, Continuering pilot respijtzorg en Campagne 'Mantelzorg is hier'. Wij willen informele zorg stimuleren en helpen hierbij waar dat kan, niet alleen door informele zorgverleners.

Het Mantelzorgakkoord dat er ligt wordt uitgevoerd. Zo werken we aan meer (h)erkenning van, en bewustwording over, mantelzorg en de kwetsbare positie van mantelzorgers. We faciliteren de stichting Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp (MVT) die individuele en collectieve ondersteuning biedt aan mantelzorgers en zorgprofessionals en functioneert als Expertisecentrum.

Uitvoering samenhangend ouderenbeleid **(I)**

In 2024 hebben wij de nota ‘Op eigen wijze oud(er) worden in Arnhem’ opgeleverd voor het samenhangend ouderenbeleid. Dit ouderenbeleid is in co-creatie met inwoners en partners in de stad ontwikkeld. U heeft dit beleidsplan vastgesteld op 2 april 2025.
Vervolgens hebben wij op 24 juni de Uitvoeringsagenda Ouderenbeleid 2025-2026 vastgesteld en aan u aangeboden aan de hand van een raadsbrief. Op basis van deze agenda gaan we in gesprek met inwoners en stimuleren wijkcirkels, welzijn op recept, buurtmaatjes, community building, digitale vaardigheden en zorgzame buurten. Deze aansprekende projecten dragen aantoonbaar bij aan het versterken van de veerkracht van ouderen, worden integraal opgepakt, stimuleren effectieve en innovatieve samenwerking en zorgen ervoor dat ouderen zo lang mogelijk thuis in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen. Wij gebruiken een cyclische aanpak waarbij de projecten continu worden geëvalueerd en aangepast op basis van wat werkt. ‘Zingeving’ wordt als vast onderwerp geïntegreerd binnen de doorverwijsstructuur van Welzijn op Recept. In het derde kwartaal van 2025 volgt een vervolgoverleg met relevante partners, waaronder De D3rde Verdieping, om de verdere positionering in de uitvoeringsagenda van 2026 en verder te bepalen. U wordt als raad jaarlijks meegenomen in de evaluatie.

Duurzaam opvanglandschap en inburgering (D)

Met alle onrust in de wereld wil Arnhem een gastvrije stad zijn. We vangen vluchtelingen en ontheemden van waar ook ter wereld ruimhartig op en realiseren duurzame en structurele opvang. We bieden vluchtelingen (met en zonder papieren) en ontheemden perspectief. Nieuwkomers heten wij welkom in Arnhem. Wij helpen ze met wonen, werken, geld, opleidingen, sport en gezondheid zodat ze mee kunnen doen in onze Arnhemse samenleving. We bouwen aan een stevig fundament om vluchtelingen de mogelijkheid te bieden aan hun toekomst te werken.

De opvang van Oekraïense vluchtelingen is een gemeentelijke taak, gefinancierd door het Rijk. Hoewel het bieden van opvang aan vluchtelingen in principe aan het Rijk is en door het Rijk gefinancierd moet worden, nemen we hier als gemeente ook een actieve rol in.

Opvang voor vluchtelingen (I)

In Arnhem worden op dit moment ruim 3000 vluchtelingen opgevangen, waaronder ongeveer 1000 ontheemden uit Oekraïne. Overal in de wereld blijven mensen vluchten voor geweld, oorlog en onderdrukking. In Nederland is er nog steeds een dringende behoefte aan opvangplekken, zowel voor asielzoekers als voor Oekraïense ontheemden. Er bestaat een voortdurende dreiging dat vluchtelingen in Ter Apel buiten moeten slapen. Ook de aanhoudende oorlog in Oekraïne zorgt voor een constante instroom van ontheemden naar Nederland, terwijl de beschikbare opvangcapaciteit niet in gelijke mate toeneemt. De huidige opvangfaciliteiten, ook in Arnhem, zijn overvol.

Met COA zijn afspraken gemaakt over toekomstbestendige opvang in Arnhem. De afspraken zijn bekrachtigd in een overeenkomst die de komende 30 jaar geldig is. De afspraken richten zich op locaties en meedoen vanaf dag één. Om de ambities te realiseren krijgen we een vergoeding vanuit COA.

Er zijn verschillende locaties aangewezen als toekomstbestendige opvangplekken in de vaste voorraad van COA. Naast de bestaande locaties aan de Groningensingel, de Elderhofsweg, Amsterdamseweg, Frombergstraat en Velperweg, gaat het om twee nieuw te ontwikkelen locaties in Rijnpark fase 1 en fase 2. Daarnaast worden er voorbereidingen getroffen voor een nieuwe tijdelijke locatie aan de Heijenoordseweg en worden bestaande, tijdelijke locaties (Nieuwe Kade, Postillionhotel en NH Rijnhotel) voortgezet. De locatie Old Dutch aan het Stationsplein is per 1 juli 20205 beëindigd.

Oekraïense ontheemden worden opgevangen in Schuytgraaf (Marasingel) , Presikhaaf (Doorwerthlaan) en aan de Nieuwe Kade. Aan de Kemperbergerweg in Schaarsbergen zijn in juni 2025 een paar plekken toegevoegd en aan de Marga Klompélaan in Rijkerswoerd wordt begin september 2025 een nieuwe opvanglocatie geopend. Voorbereidingen worden bovendien getroffen voor een locatie aan Kramersgildeplein in Presikhaaf, die naar verwachting tegen de zomer van 2026 geopend wordt.

Aan de taakstelling voor zowel opvang van asielzoekers in het kader van de spreidingswet, als voor de opvang van Oekraïense ontheemden, wordt in Arnhem zeer ruim voldaan.

Ondanks onze inspanningen, is er wel een achterstand in de taakstelling voor de huisvesting van statushouders. We zetten ons maximaal in om die achterstanden in te lopen. Met de drie grootste woningcorporaties hebben we hierover afspraken gemaakt.

Inburgering voor vluchtelingen (I)

Meedoen vanaf dag één
Iedereen die in Arnhem wordt opgevangen krijgt, binnen geldende kaders, de mogelijkheid om mee te doen vanaf dag één. We zetten hierbij in op extra taal, werk, sport, cultuur, (gezondheids)zorg en verbinding met Arnhemmers. We doen dit in samenwerking met ketenpartners en Arnhemmers.
In september openen we de het ontmoetingsplek voor alle Arnhemmers, Connect. Connect bevindt zich in Rozet en is een samenwerking tussen het COA, Rozet, Stichting Refugee Company en Rijnstad. Arnhemmers kunnen deelnemen aan verschillende activiteiten zoals taal, werk, sport en er kan gezamenlijk geluncht worden.

Asielzoekers
Ook voor mensen die nog in afwachting zijn van hun verblijfsstatus, zetten wij ons volop in zodat zij kunnen meedoen in onze stad. Ook al verblijven zij tijdelijk in Arnhem. Dit draagt bij aan hun zelfstandigheid en een snellere integratie. Dit doen we binnen de huidige landelijke kaders en mogelijkheden die er zijn. Op het gebied van werken vanaf dag één zijn we met Scalabor en met Bureau aanZ aan het pionieren en aan het uitproberen welke manier het beste bijdraagt aan het helpen naar werk van asielzoekers, ondanks de landelijk geldende beperkingen. Naast werk, zijn we afgelopen zomer met het Taalhuis gestart om iedereen vanaf dag één toegang te geven tot taal.

Nieuwkomers
Zodra vluchtelingen een status hebben starten zij met het inburgeringstraject, dit zijn nieuwkomers in Arnhem. We hebben als uitgangspunt om vanaf de koppeling aan de gemeente Arnhem in te zetten op de belangrijkste componenten voor inburgering, namelijk taal, werk en deelname in de Nederlandse maatschappij. We bieden daarbij de juiste en benodigde ondersteuning en zorg en houden regie op het gehele proces. Het opstellen van een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie voor iedere nieuwkomer helpt ons daarbij.

Oudkomers
In 2023 hebben we een, 3-jarige, Europese subsidie (AMIF) toegekend gekregen oudkomers, die onder de oude wet inburgering vallen, extra te ondersteunen in hun integratie en hiermee een aanbod voor de toekomst te creëren. Met meerdere externe partners, zoals Scalabor, Newbees en collega's zetten we in op een brede ontwikkeling op meerdere leefdomeinen zoals gezondheid, sport, werk en financiën. Dit doen we middels een cultuursensitieve benadering door sleutelfiguren uit de wijk in te zetten en landingscoaches om de binding tussen werkgever en werknemer te versterken. De komende periode zullen we onderzoeken hoe we de behaalde successen uit dit project kunnen laten in ons dagelijks werk.

Een passend vangnet (D)

Deze doelstelling ligt gedeeltelijk op koers, de realisatie van extra woonplekken voor dak- en thuislozen loopt vertraging op. Een van de oorzaken daarvan is de wooncrisis.
We streven ernaar dat niemand op straat hoeft te slapen of in een onveilige thuissituatie hoeft te leven. Preventie en nazorg hebben structureel de aandacht. Hierop wordt ingezet door onder meer de inzet van ervaringsdeskundigen, het intensiveren van de ketensamenwerking en het bieden van (ambulante) begeleiding voor iedereen die opvang behoeft.
Voor de resultaten op de inzet van de transitie van maatschappelijke opvang naar wonen, zie hieronder de inspanning 'Aanpak terugdringing dakloosheid'.
Arnhem streeft naar een toekomstbestendige aanpak van vluchtelingenopvang, waarbij er toegewerkt wordt naar een realisatie van 2000 duurzame opvangplekken binnen onze gemeentegrenzen. In de periode tot de realisatie van deze permanente plekken blijven we tijdelijke opvangplekken bieden.

Veteraneninloophuis
Na een brede verkenning is er een geschikte locatie gevonden om een veteraneninloop vorm en inhoud te geven. In het derde kwartaal van 2025 zullen wij hier via een pilot starten met de veteraneninloop. Evaluatie zal plaatsvinden in het 1e kwartaal van 2026 (amendement 23A37 Veteranenhuis).

We zorgen voor een sterk netwerk in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling (I)

Het versterken van de sociale basis en preventie is een rode draad in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarbij richten we ons op het voorkomen en vroegtijdig opsporen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Onze belangrijkste partners zijn Veilig Thuis, Moviera, Centrum Seksueel Geweld, het Zorg- en Veiligheidshuis en de Sociale Wijkteams. We hebben ingezet op het versterken van de sociale basis en preventie door middel van trainingen en netwerkbijeenkomsten voor professionals, met aandacht voor verschillende doelgroepen.
Waar nodig bieden we ambulante hulp en begeleiding aan slachtoffers van huiselijk geweld. Mocht dit onvoldoende veiligheid bieden, is er mogelijkheid tot opvang. De druk op de vrouwenopvang is hoog.

We hebben gewerkt, en werken onverminderd door, aan het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming 0-100, waarbij een nieuwe werkwijze wordt beproefd in de Toekomsttuin met ketenpartners. Het doel is een integrale, systeem- en mensgerichte samenwerking te realiseren. Daarnaast zetten we ons in voor de aanpak van seksuele straatintimidatie door middel van peer-to-peer gastlessen en gerichte handhavingsacties door boa's.

Aanpak terugdringing dakloosheid (I)

Algemeen
In december 2022 is door VWS het Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis gelanceerd. Landelijk is een dashboard ontwikkeld om inzicht te krijgen in de voorgang op de acties, waarvoor de afgelopen periode vanuit Arnhem de benodigde informatie is gedeeld. De laatste resultaten op centrumgemeentelijk niveau zijn in december 2024 gedeeld op https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/aanpak-dakloosheid. Deze gegevens worden twee keer per jaar, in juli en december, geactualiseerd.

Regionaal uitvoeringsplan
De regio Centraal Gelderland heeft een regionaal uitvoeringsplan opgesteld op basis van o.a. de uitgangspunten van het Nationaal Actieplan Dakloosheid, dat in Arnhem bestuurlijk is vastgesteld in januari 2025.

Preventie (het voorkomen van dakloosheid)

De afgelopen periode is met de regiogemeenten ingezet op het afstemmen van de uitkomsten van de aanbevelingen met de uitgevoerde preventiescanner en hebben alle tien samenwerkende gemeenten in de regio Centraal Gelderland een lokaal plan opgesteld. In Arnhem is het lokaal uitvoeringsplan in januari 2025 bestuurlijk vastgesteld.

Naast de reguliere onverminderde inzet op preventie wordt het daklozenloket continu doorontwikkeld. Om uitvoering te kunnen geven aan een al langer bestaande behoefte; een verruiming van de openstelling van het daklozenloket, zijn recent de noodzakelijke aanpassingen aan het pand uitgevoerd en afgerond.

Passend vangnet

- De vernieuwing van de opvang is reeds gerealiseerd, waarmee ook een sluitend gedifferentieerd aanbod is ontstaan. De afbouw van de capaciteit heeft nog niet kunnen plaatsvinden
- Vooruitlopend op landelijke ontwikkelingen en beleid is voor de duur van twee jaar een opvang voor kwetsbare niet-rechthebbende dakloze EU-burgers gerealiseerd, hiermee bieden we een inclusieve aanpak. Deze opvang biedt 10 plekken en is operationeel sinds 1 juli 2024. In het eerste jaar van de pilot (periode 1 juli 2024 tot 1 juli 2025) zijn 35 unieke dakloze EU-burgers opgevangen. Hiervan is bij 28 personen het traject van opvang en begeleiding afgerond. Hiervan zijn 15 personen positief uitgestroomd naar werk & accomodatie, teruggekeerd naar land van herkomst of uitgestroomd naar een andere woon- of verblijfplek. 8 personen zijn negatief uitgestroomd, met als reden detentie of beëindiging van het traject door de zorgaanbieder, 5 personen hebben zelf besloten de opvang te verlaten en de overige 7 personen verblijven nog in de opvang.
- Dakloze volwassenen die recht hebben op opvang bij IrisZorg op de Remisestraat en daar niet meteen terecht kunnen omdat de capaciteit onvoldoende is, hebben ook in het afgelopen jaar tijdens de wachttijd ambulante begeleiding ontvangen. Met deze inzet kan direct een start gemaakt worden met het op orde brengen van de basis (ID-bewijs, uitkering, zorgverzekering) en al een traject richting herstel ingezet kan worden.
- Uit onderzoek naar de voorzieningenbehoefte en de eigen inbreng van de doelgroep is in 2024 de aanbeveling gedaan om de mogelijkheden voor de zogenaamde 'tussenuren' (de uren dat inloopvoorziening Het Kruispunt gesloten is) in pilotvorm een ruimte achter de voordeur te creëren. In dat kader is op 1 januari 2025 gestart met de pilot 22-uursopvang in samenwerking met het Kruispunt en De Duif. Uit een eerste tussentijdse evaluatie lijkt het te voorzien in de behoefte. Vanuit de opvanginstellingen wordt meer doelgroep bereikt.

Van opvang naar wonen (met/zonder begeleiding)
De beweging van opvang naar wonen is verbonden met de brede gemeentelijke huisvestingsopgave, zoals opgenomen in de vastgestelde nota Wonen & Zorg, waarbij duidelijk is dat de realisatie van extra woonplekken voor dak- en thuislozen vertraging oploopt. Een van de oorzaken daarvan is de wooncrisis.

Monitoring
Het onderdeel monitor Dakloosheid in de Gemeentelijke monitor sociaal domein was landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag was voor de benodigde gegevensdeling. Inmiddels is dit op orde gebracht en is vanuit Arnhem ook de noodzakelijke gegevens voor de regio Centraal Gelderland aangeleverd voor deze monitor. Het CBS heeft in december 2024 deze eerste cijfers over dakloze personen in de Maatschappelijke Opvang (MO) per regio de Monitor Dakloosheid gepubliceerd. Dit zijn voorlopige cijfers samengesteld over het aantal geregistreerde dakloze personen in MO-voorzieningen, uitgesplitst naar centrumregio in 2022 en 2023. Deze cijfers zijn beschikbaar voor de centrumregio's die hebben bijgedragen in de aanlevering van de cijfers, waaronder voor de regio Centraal Gelderland. Op https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/monitor-dakloosheid/inleiding staan de regionale cijfers visueel weergegeven. Deze landelijke monitor behoeft in de komende jaren nog de nodige doorontwikkeling.
In mei 2025 zijn de noodzakelijke gegevens over 2024 aangeleverd voor deze landelijke monitor.

Inclusief Arnhem (D)

Onze ambitie is: ‘Arnhem is een inclusieve stad. Een stad waarin iedereen zich gezien, gehoord, gewaardeerd en veilig voelt. Een stad waar iedereen gelijkwaardig is en zo behandeld wordt en waar iedereen dezelfde kansen heeft. Dat is het Arnhem dat we willen zijn’.
Het programma draagt hieraan bij door te werken met vijf focuspunten.
Drie focuspunten waar we ons op richten hebben betrekking op de hele stad:

1. Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme;
2. Versterken positie inwoners met een beperking;
3. Diversiteit in organisaties;

Voor twee focuspunten zijn we als organisatie aan zet:

4. Inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie;
5. Inclusieve gemeentelijke communicatie.

Op deze vijf focuspunten zijn veel inspanningen verricht en ze liggen hoofdzakelijk op koers, zie voor meer toelichting bij de focuspunten hieronder.

Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme **(I)**

- In 2025 heeft de werkgroep Arnhem tegen Racisme speerpunten geformuleerd om discriminatie en racisme te voorkomen en tegen te gaan. (Hiertoe behoort ook het thema koloniaal en slavernijverleden). Daarmee werken zij ernaartoe een langjarig structureel gedragen platform te worden, net zoals het Regenboogoverleg, het Apcg en Bijzonder in Arnhem.
- In de eerste helft van 2025 hebben we verder gewerkt aan de vervolgacties uit het onderzoek 'Sporen van Slavernijverleden in Arnhem'. Zo werd het boek 'Volg het spoor' gelanceerd, een publieksvriendelijke versie van het onderzoeksrapport. En we zijn ook gestart met de ontwikkeling van een Arnhemse educatiemethode over het koloniale en slavernijverleden.
- Uiterlijk in 2026 is het monument voor de gastarbeider gerealiseerd (zie motie 21M299). Verwachting is dat in het najaar van 2025 een keuze kan worden gemaakt voor kunstconcept en kunstenaar.
- We werkten aan een plan van aanpak om te komen tot een actieplan om arbeidsmarktdiscriminatie tegen te gaan. Met extra aandacht voor moslimvrouwen en stagediscriminatie. Hiermee geven we ook uitvoering aan motie 24M109g. We doen dit in samenwerking met partners uit de stad, het bedrijfsleven en de non-profit sector.
- De verwachting is om in 2026 het monument slavernijverleden (motie 21M293) te onthullen.
- In 2025 heeft de gemeente samen met InDifferent een behoefte-inventarisatie gedaan bij alle scholen (po en vo) op het thema 'veilig schoolklimaat'. De informatie die hiermee opgehaald is, wordt gebruikt om samen met InDifferent een werkwijze te ontwikkelen waarmee scholen zelf kunnen werken aan een veilige schoolcultuur vrij van discriminatie en racisme.

Bestendigen regenboogaanpak **(I)**

Samen met onze Regenboogpartners werken we aan het vergroten van de acceptatie, veiligheid en zichtbaarheid van de lhbtiqa+ gemeenschap in Arnhem. Dit doen we door de Regenboogagenda 2023-2026 uit te voeren en ontwikkelingen en voortgang te monitoren in het Arnhemse Regenboogoverleg. We hebben tot nu toe in 2025 het volgende gerealiseerd:

- We maakten samen met het Regenboogoverleg en andere partners in de stad het bidbook 'In vrijheid verbonden' om Roze Zaterdag 2027 naar Arnhem te halen. Hierin namen we aanbevelingen uit de deelmonitor lhbtiqa+ gemeente Arnhem 2023-2024 mee.
- We wonnen de bidprocedure voor Roze Zaterdag 2027.
- We organiseerden een Suikerfeest in café de Kurk, speciaal voor queer moslims.
- We organiseerden een kennissessie over intersectionaliteit door onderzoekers van Movisie voor het Regenboogoverleg
- We verspreidden een enquête onder Arnhemse VO- en Mbo-scholen om te inventariseren wat zij nodig hebben om te werken aan een veilig en inclusief schoolklimaat (zie ook hierboven bij 'Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme).

Positie inwoners met een beperking versterken **(I)**

Het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap is de basis voor de inspanningen die we uitvoeren om de positie van inwoners met een beperking te versterken. We werken volgens twee leidende principes:
1) 'Niets over ons, zonder ons': We werken samen met het Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg) en met Bijzonder in Arnhem. Het includeren van ervaringen van mensen met een beperking in gemeentelijk beleid vormt een rode draad door onze inspanningen.
2) Streven naar duurzame borging: De gewenste veranderingen bestrijken een groot aantal levensterreinen, ook wel domeinen genoemd, en raken daarmee veel collega's binnen de gemeentelijke organisatie en organisaties in de stad. Onze inzet is gericht op een duurzame borging van het includeren van mensen met een beperking. Duurzame borging verloopt in drie fasen: 1) initiatieffase, 2) ontwikkelfase en 3) beheerfase. In de eerste helft van 2025 werkten we aan een update van het uitvoeringsplan voor de periode 2025-2030.

Drie domeinen bevinden zich in de 'initiatieffase', namelijk Wonen, Zorg en Onderwijs (de AST als onderdeel van het domein Onderwijs behoort tot de 'ontwikkelfase'). De 'initiatieffase' betekent dat we in de fase zitten van het formuleren van een ambitie, het vergroten van bewustwording en het starten van het uitvoeren van inspanningen.

Gerealiseerde resultaten:

- Voor de tot nu toe gerealiseerde resultaten op toegankelijke speeltuinen en toegankelijke looproutes, zie het onderdeel Openbare Ruimte.
- Voor de tot nu toe gerealiseerde resultaten op toegankelijk gemeentelijk vastgoed, zie het onderdeel Vastgoed.
- We hebben met Apcg en Bijzonder in Arnhem afspraken gemaakt over hun inbreng vanuit ervaringsdeskundig perspectief bij de ontwikkeling van beleidsvoorstellen gerelateerd aan zorgthema's.

- In het overlegverband van de Maatschappelijke Educatieve Agenda Arnhem (MEAA) hebben we met schoolbesturen en maatschappelijke organisaties een eerste gesprek gevoerd over hoe samen te werken aan inclusief onderwijs.
- De organisatie Scootbezorgd informeert ondernemers over het belang van fysieke toegankelijkheid en hoe hieraan te werken.

Verschillende ondernemers en maatschappelijke organisaties hebben door het Apcg hun pand laten schouwen op toegankelijkheid in het kader van de subsidieregeling Toegankelijkheidsfonds. Het doen van een aanvraag voor aanpassingen om te toegankelijkheid te verbeteren is de vervolgstap.

Diversiteit in organisaties **(I)**

We werken samen met andere Arnhemse organisaties om een inclusief Arnhem te realiseren, waar iedereen gelijkwaardig is en zo behandeld wordt. Dit doen we door het netwerk Diversiteitsreis te coördineren en tegelijkertijd deel te nemen in dit netwerk. Daarnaast maken we afspraken met onze samenwerkingspartners (inkoop-, subsidierelaties en verbonden partijen) over inclusie en diversiteit. We hebben tot nu toe in 2025 het volgende gerealiseerd:

- Twee nieuwe organisaties sloten zich aan bij het netwerk Diversiteitsreis
- We voerden gesprekken met onze verbonden partijen over inclusie en diversiteit.
- Bijna al onze verbonden partijen nemen inclusie en diversiteit op in hun verantwoordingssystematiek.
- Afspraken over diversiteit en inclusie zijn vastgelegd in de subsidiebeschikking- en verantwoording van onze Welzijns- en Cultuursubsidiepartners. Bij de subsidiepartners in het domein Dak- en Thuisloosheid laten we afspraken over diversiteit en inclusie terugkomen in accountgesprekken.
- We deden voorbereidingen om ook met andere structurele en incidentele subsidierelaties afspraken te maken over diversiteit en inclusie, waarbij we behoeften van gemeentelijke accounthouders inventariseerden om hen inhoudelijk te ondersteunen.
- Diversiteit en inclusie bevorderen bij inkopen en aanbesteden is opgenomen in het nieuwe inkoopbeleid.

We deden voorbereidingen om voorwaarden over diversiteit en inclusie op te nemen bij een aanbesteding

Inclusieve gemeentelijke organisatie **(I)**

Alleen met een inclusieve en diverse organisatie kan de gemeente Arnhem haar werk voor de stad beter uitvoeren én een betere werkgever zijn voor alle medewerkers. Hoe meer verscheidenheid in de organisatie, hoe beter het contact met de bewoners van de stad, hoe meer vertrouwen er is in de overheid en hoe scherper het oog voor wat er nodig is. We werken daarom aan een inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie, waar medewerkers zichzelf kunnen zijn, gezien en gewaardeerd worden

Voortgang beoogde resultaten:

- De Nederlandse Inclusiviteitsmonitor (NIM) nemen we in het najaar af. Resultaten zijn waarschijnlijk pas in 2026 beschikbaar.
- Sinds dit jaar bieden we op Leerplein een basistraining over diversiteit en inclusie aan en een training over discriminatie en racisme voor iedereen in de organisatie. Daarnaast een inclusieve leiderschapstraining voor alle leiders. Deze zijn gedurende het hele jaar beschikbaar voor medewerkers voor meer bewustwording op diversiteit en inclusie thema's.
- We zijn een dashboard aan het ontwikkelen waarin alle clusters hun data op inclusie en diversiteit kunnen monitoren. We hebben hier per cluster doelstellingen op geformuleerd en een handreiking waarmee ze binnen clusters en afdeling met inclusie en diversiteit aan de slag kunnen.
- Binnen onze P&O-processen, -systemen en -beleid zijn we aan het bezien hoe we inclusie zoveel mogelijk kunnen toepassen. Waar nodig zijn ze hiervoor aangepast. We zijn bezig met een beleid voor wet banenafspraak en toegankelijkheid, het flexibel inwisselen van verlofdagen hebben we voor dit jaar verlengd.
- Begin 2025 hebben we input geleverd voor het nieuwe huisvestingsplan vanuit het perspectief van een inclusief gebouw en toegankelijkheid.
- In 2025 zijn we gestart met de beweging om diversiteit en inclusie voor en door medewerkers te laten zijn.

In aanvulling op de eerder geformuleerde resultaten:

- We geven een vervolg aan onze deelname aan de pilot van de Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme (raadsbrief). De eerste stap, een inventarisatie per cluster, is uitgevoerd. Na de zomer vindt de selectie plaats, is het door de Staatscommissie o.b.v. de pilot aangepaste doorlichtingsinstrument - de Discriminatietoets Publieke Dienstverlening – beschikbaar en wordt in het najaar gestart met de 1e doorlichting(en).

Inclusieve gemeentelijke communicatie **(I)**

Als gemeente willen we toegankelijk, begrijpelijk en inclusief communiceren. Met de stad en binnen de eigen organisatie. We werken daar op verschillende manieren aan.
Schrijven in begrijpelijke taal
Met het Project Direct Duidelijk stimuleren we dat gemeentelijke medewerkers duidelijke taal gebruiken in hun schriftelijke communicatie. Dat doen we door medewerkers te trainen in het helder schrijven (dit is per 1 januari 2025 belegd bij afdeling P&O, team Leren & Ontwikkelen), door brieven te herschrijven en door nieuwe teksten voor te leggen aan een Lezerspanel van Arnhemmers.

- Sinds januari 2025 draait de pilot Terugstuurservice Onduidelijke Brieven waarbij inwoners onduidelijke brieven van de gemeente Arnhem kunnen terugsturen. We sturen hen dan een duidelijker versie van de brief. Dit in lijn met toezegging ID 1330 aan de raad. In het najaar van 2025 leveren we een evaluatie op met de resultaten van deze pilot.
- Er loopt een onderzoek naar het meer divers maken qua taalvaardigheid van ons Lezerspanel.
- Er verschijnt een afstudeeronderzoek naar de mogelijkheid om met behulp van AI (artificiële intelligentie), medewerkers te helpen bij het schrijven van begrijpelijke teksten.
- Op de planning staat nog een onderzoek naar het inzetten van beeldbrieven.

Inclusief woord- en beeldgebruik
We streven ernaar om in woord en beeld inclusiever te communiceren, zowel in onze externe als in onze interne communicatie. We willen dat Arnhemmers en collega's zich in onze uitingen herkennen en zich erdoor erkend voelen. Drie doelgroepen krijgen daarbij extra aandacht: mensen met een migratieachtergrond, een LHBTIQ+ identiteit of een beperking.
We blijven investeren in de deskundigheidsbevordering van de gemeentelijke communicatieprofessionals en werken aan bewustwording bij de overige collega's.

- Er is voor de organisatie een handleiding inclusieve communicatie en een handleiding meertalig communiceren gemaakt.
- We werken aan een genderneutrale aanhef in onze brieven.
- We zijn begonnen om in de communicatie over gemeentelijke bijeenkomsten aandacht te besteden aan de toegankelijkheid daarvan voor Arnhemmers met een beperking.
- Ten slotte staan we op onze in- en externe communicatiekanalen bij (de achtergrond en betekenis van) feestdagen van alle wereldreligies.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	43.301	441	43.742
Baten	8.775	0	8.775
Saldo lasten en baten	**-34.526**	**-441**	**-34.967**
Toevoegingen aan reserves	1.669	0	1.669
Onttrekkingen aan reserves	4.922	308	5.230
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	3.253	308	3.561
Prognose resultaat	**-31.273**	**-133**	**-31.406**

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	441	N			
Inclusie en integratie	120	N	D&I Officer structurele invulling	S	AR
Welzijn	100	N	Overschrijding planmatig onderhoud Kinderkamp 11	I	BR
Welzijn	60	N	Arnhem Oost herbestemmingen 2025 NPAO JOS	I	BR
Inclusie en integratie	50	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU slavernijverleden	I	AR
Welzijn	45	N	Arnhem Oost herbestemmingen 2025 NPAO Buurtsport	I	BR
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	43	N	Subsidie City at home	I	AR
Inclusie en integratie	23	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU antidiscriminatievoorz	I	AR
Baten	0				
Toevoeginge n aan reserves	0				
Onttrekkinge n aan reserves	308	V			
Welzijn	258	V	Dekking Jongerenwerk uit de BR WMO en jeugdzorg	I	BR
Welzijn	50	V	Dekking overschrijding planmatig onderhoud Kinderkamp 11 uit BR Onderhoud vastgoed	I	BR

D&I Officer structurele invulling
Met ingang van huidige collegeperiode zijn er tijdelijk middelen beschikbaar gesteld voor het aanstellen van een D&I Officer ten behoeve van een Inclusieve en Diverse gemeentelijke organisatie. Inmiddels is duidelijk dat een structurele invulling van deze functie essentieel is om de ingeslagen weg duurzaam te borgen. Daarom wordt gevraagd om een structurele dekking hiervoor.

Overschrijding planmatig onderhoud Kinderkamp 11
Er is een overschrijding op het planmatig onderhoud op locatie Kinderkamp 11. Dit komt deels doordat offertes hoger zijn uitvallen dan in de gemeentelijke onderhoudsbegroting aan middelen was opgenomen. Verder is een groter deel van de plafonds vervangen (in het kader van de brandveiligheid) dan oorspronkelijk nodig werd geacht. Een deel van de werkzaamheden ter omvang van € 50.000 was oorspronkelijk in later jaren in de onderhoudsbegroting voorzien. Deze zullen daarom worden gedekt uit de bestemmingsreserve vastgoed. De overige (meer)kosten ten opzichte van deze raming van zo'n € 50.000 komt ten laste van de algemene middelen.

Arnhem Oost herbestemmingen 2025
Zie de toelichting bij programma Wonen en leefomgeving.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Slavernijverleden
Zeven gemeenten ontvangen een bijdrage voor het uitvoeren van activiteiten in het kader van (het tegengaan van) de doorwerking van het slavernijverleden. Arnhem krijgt in 2025 hiervoor € 50.000.

Subsidie City at home
City@Home is een maatschappelijke organisatie die vrouwen ondersteunt om te participeren in de samenleving van Arnhem. Het aantal vrouwen dat deelneemt aan de activiteiten van City@Home stijgt sterk en daarmee ook de druk op de organisatie. City@Home heeft de gemeente Arnhem om financiële hulp gevraagd om zo de groei van de eigen organisatie aan te kunnen. Om in 2025 hieraan tegemoet te komen is € 43.000 benodigd.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen
Gemeenten en hun antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) werken samen als het gaat om de preventie van discriminatie op lokaal niveau, waarbij gemeenten middelen ontvangen om meer aan preventie te kunnen doen. Arnhem krijgt in 2025 € 24.000.

Dekking Jongerenwerk uit de BR WMO en Jeugdzorg
Zie voor de toelichting programma S00 Wijken.

Gezondheid en sport

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhemmers gezond en fit (A)

Meer Arnhemmers voldoen aan de beweegrichtlijn en minder Arnhemmers hebben overgewicht (D)

De inspanningen liggen op koers.

We stimuleren sporten in de openbare ruimte (I)

In 2025 investeren wij op een aantal plekken in beweegvoorzieningen in de openbare ruimte. In juni is het Skatepark Blauwe Golven geopend. Dit skatepark heeft een lokale en regionale aantrekkingskracht en wordt sinds de opening al veel gebruikt. Daarnaast zetten wij in op 3x3 basketbal. In Sonsbeek Park is het basketbal vernieuwd en het gebruik hiervan is hoog. Wij zijn op andere plekken in de stad ook bezig met nieuwe 3x3 veldjes.

In Presikhaaf zijn wij op twee plekken bezig met investeringen in openbare beweegvoorzieningen namelijk in Park Presikhaaf en bij Sportpark Over ‘t Lange Water. Hier komen onder andere skatevoorzieningen, een pumptrack en 3x3 basketbal; allemaal met een groene inpassing in de omgeving.

Wij werken daarnaast aan het beter verbinden van de sportparken met de openbare ruimte. Hiermee stimuleren wij het ongeorganiseerd en georganiseerd gebruik van onze sportparken. Dit heeft een positieve impact op de sociale veiligheid en hiermee genereren onze sportparken meer maatschappelijk rendement. Wij zijn in 2025 bezig met Sportpark Schuytgraaf, Sportpark de Bakenhof en Sportpark de Paasberg. Wij verwachten in 2025 al de eerste beweegvoorzieningen te realiseren op/rond de Bakenhof en de betonplaat op sportpark Schuytgraaf.

We stimuleren Arnhemmers om gezond te eten en te drinken (I)

Het merendeel van de zorgverzekeraars vergoedt inmiddels (delen van) het programma Gezond Onderweg! (GO!). Hierdoor kan gestart worden met opschaling. De focus ligt op het versterken van toeleiding en doorverwijzing, zodat meer kinderen met overgewicht en obesitas kunnen deelnemen aan het programma.

Met het programma Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) blijven we stappen zetten naar een samenleving waarin de gezonde keuze de makkelijke keuze is. Naast alle basisscholen in Arnhem-Oost ontvangen inmiddels ook 13 scholen in andere wijken schoolfruit. Ook is het aanbod van voedingseducatie vergroot. De Arnhemse aanpak voor een gezonde sportomgeving, gestart begin 2025, is in volle gang. Op alle locaties van het Sportbedrijf is gratis fruit beschikbaar. Vier sportverenigingen hebben een eetwissel doorgevoerd, zoals volkorenbrood in plaats van witbrood of popcorn in plaats van chips. Zeven verenigingen dragen actief bij aan de campagne "Wanneer je sport, eet je groente en fruit!".

We stimuleren Arnhemmers om te gaan sporten bij vitale verenigingen of andere beweegaanbieders (I)

In 2025 zijn we verdergegaan met de uitvoering van de beleidsplannen 'positief sportklimaat' en 'sportclubs voorbereid op de toekomst'. We zijn aan de slag gegaan met sportverenigingen om een positief sportklimaat te realiseren volgens de vier V's (Verenigingsbrede gedragscode, veiligheid, vertrouwen en verantwoordelijkheid). Dit omvat onder andere het aanstellen van een vertrouwenspersoon en het regelen van VOG's. De voetbalverenigingen hebben de eerste prioriteit. Met het Sportbedrijf Arnhem zijn we in overleg hoe de vereisten vanuit het beleidsplan ook een plek kunnen vinden in de huurvoorwaarden naar de verenigingen. De ‘coördinator positief sportklimaat’ geeft uitvoering aan dit plan.

De afgelopen jaren, alsook in 2025 hebben we samen met Nederlands Instituut voor Vechtsport en Maatschappij (NIVM) geïnvesteerd in kwaliteit van de vecht- en budosport. Het vechtsport en Budosportcollectief Arnhem is een groeiend netwerk van vecht en Budoportclubs die zich inzetten voor maatschappelijke thema’s als weerbaarheid, talentontwikkeling en sociale inclusie, veilig pedagogisch verantwoord vecht en Budosport klimaat. 2025 staat in het teken van het behalen van de laatste certificaten van een aantal aanbieders en in het teken van het borgen van dit collectief voor de langere termijn.

Wij willen de Arnhemse sportverenigingen blijvend professionaliseren zodat zij stappen zetten richting een vitale en toekomstbestendige beweegaanbieder. Verenigingen staan voor verschillende uitdagingen die allemaal vragen om gekwalificeerde ‘handjes’. Denk aan: moeite om vrijwilligers te vinden en binden,

complexere regelgeving en administratie, meer eisen vanuit de overheid en de wens om de maatschappelijke waarde van de sport te vergroten. Daarom is extra ondersteuning nodig van de Arnhemse sportverenigingen. We zijn daarom in 2025 van start gegaan met een ‘pool’ van verenigingsmanagers via Sportbedrijf Arnhem. In eerste instantie zullen deze landen bij 6 verenigingen (DFS, Arnhem Eagles, SML, Upward, Eldenia en Arnhemia).

We stimuleren specifieke doelgroepen Arnhemmers extra om naar vermogen te kunnen sporten en bewegen (doelgroepenbeleid) **(I)**

Ook in 2025 stimuleren wij een aantal doelgroepen extra om met plezier te kunnen bewegen. Via het regionale loket Uniek Sporten stimuleren wij het aangepast sporten in Arnhem. In samenwerking met Sportbedrijf Arnhem, COA en Leger des Heils en andere partners brengen wij sport en beweging naar de opvanglocaties in onze stad.

Samen met het onderwijs en Sportbedrijf Arnhem blijven wij inzetten op de doelgroep 4 tot 12 jaar. Dit doen wij door middel van de 2+1+2 aanpak waarmee wij ervoor zorgen dat basisschoolleerlingen vaardig in beweging zijn en blijven. Het schoolzwemmen waarmee wij in Arnhem vooroplopen is hier een belangrijk onderdeel van. In 2025 hebben wij op een aantal scholen extra aandacht voor de fietsvaardigheid. Dit gebeurt o.a. door middel van de inzet van een mobiele pumptrack. Ook op hardlopen wordt in 2025 ingezet door middel van de organisatie van wijklopen.

Tot slot is meer bewegen essentieel voor de doelgroep senioren. In 2025 is de Arnhemse aanpak Vitaal ouder worden en Valpreventie op volle stoom. Er zijn extra beweegconsulenten voor deze doelgroep aangesteld bij Sportbedrijf Arnhem. Er wordt in samenwerking met o.a. de fysiotherapeut gescand op valrisico onder Arnhemse ouderen en door middel van gezondheidschecks in de wijken worden veel Arnhemse ouderen bereikt.

We zorgen dat de stad en de breedtesport optimaal profiteert van de aanwezigheid van topsport(evenementen) **(I)**

We zijn druk met de voorbereidingen van de Tour of Holland en in de zomer van 2025 is er op de Markt weer de TeamNL experience. Verder is 2025 een relatief rustig jaar voor de topsportevenementen in Arnhem. We zijn met Papendal in gesprek over voortzetting van het convenant tussen Papendal en de gemeente en concrete jaarplannen.

Meer Arnhemse kinderen een Kansrijke Start (D)

Op koers.

We zetten in op vroegtijdige signalering van (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie **(I)**

We werken continue aan het verbeteren van signaleren, onder andere:
·de inzet van signaleringsinstrumenten door de professionals;
·het herkennen van (niet-medische) signalen van kwetsbaarheid door professionals;
·de juiste hulpvraag naar boven krijgen door onder andere sensitieve gespreksvoering.

We zorgen voor een passend aanbod aan ondersteuning voor (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie **(I)**

·We brengen het zorglandschap voor de eerste 1000 dagen in beeld voor de professionals, zodat zij weten naar welke ondersteuning zij ‘kwetsbare’ (aanstaande) ouders kunnen doorverwijzen.
·We brengen het zorglandschap voor de eerste 1000 dagen in beeld voor ‘kwetsbare’ (aanstaande) ouders, zodat zij weten waar zij met hun hulpvraag terecht kunnen..
·We continueren bestaande interventies om ‘kwetsbare’ (aanstaande) ouders passende ondersteuning te bieden, onder andere Nu Niet Zwanger, Centering Pregnancy, Stevig Ouderschap, Voorzorg, Bewust Ouderschap, BabythuisZorg.
·We ontwikkelen Centering Pregnancy in de wijk door, zodat ‘kwetsbare’ ouders in hun eigen woonomgeving passende ondersteuning krijgen.
·We bieden extra opvoedondersteuning aan kwetsbare jonge ouders door de interventie Power Parents, waarbij jonge ouders in groepsverband worden ondersteund in de opvoeding.

We versterken de samenwerking in het netwerk **(I)**

·We zetten MDO's (geboortezorgnetwerk) in: een systematisch intercollegiaal overleg tussen de geboortezorg, JGZ en het sociale domein.

·We organiseren jaarlijks drie à vier netwerkbijeenkomsten voor professionals om elkaar beter te leren kennen en van elkaar te leren. Om goed samen te werken, moet je elkaar kennen en weten te vinden.
·We onderzoeken en ontwikkelen communicatietools die professionals ondersteunen in de samenwerking (bijvoorbeeld digitale nieuwsbrief en aansluiten bij OZO-verbindzorg).
·De JGZ biedt als belangrijke netwerkpartner laagdrempelige toegankelijk zorg in de wijk, dichtbij de kinderen (en hun ouders) en andere netwerkpartners in de wijk.

Meer Arnhemmers groeien op in een rookvrije omgeving (D)

We blijven stappen zetten richting een Rookvrije Generatie. Dat doen we met de wijkaanpak Presikhaaf en door meer plekken in Arnhem rookvrij te maken.

We stimuleren laagdrempelige, wijkgerichte en integrale initiatieven voor stoppen met roken **(I)**

De resultaten van de wijkaanpak Rookvrij Presikhaaf worden steeds zichtbaarder. Er is een jongerenklankbordgroep opgericht en er zijn al meer dan 80 gesprekken gevoerd met jongeren in de wijk over vapen. Dit is de basis geweest voor de activiteiten die worden aangeboden in de wijk zoals extra sportaanbod (kickboksen en voetbal), discussiesessies rond roken, vapen en cultuur sensitieve oudervoorlichting.

Op plekken waar vaak kinderen en jongeren komen, zetten wij in op een rookvrije omgeving **(I)**

We zijn bezig om het stadskantoor en stadhuis zichtbaarder rookvrij te maken. Daarnaast voeren we verkennende gesprekken met de horecabranche over rookvrije terrassen. Dit doen we vanuit een positieve benadering met ondernemers die de ambitie hebben om zich te onderscheiden met een rookvrij terras.

Het terugdringen van problematisch alcohol- en drugsgebruik (D)

Alcohol- en drugsgebruik, gokken, overmatig gamen en sociale mediagebruik zijn schadelijk voor de gezondheid. Het kan ook leiden tot slechtere schoolprestaties, verzuim of schooluitval. Het is dus belangrijk om alcohol- en drugsgebruik en gokken zo veel mogelijk te voorkomen en te ontmoedigen en met name jongeren te leren op een gezonde manier om te gaan met gamen en sociale mediagebruik.

Er zijn nog geen nieuwe cijfers beschikbaar ten opzichte van het jaarverslag.

We richten ons op preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen (amendement 23A36 Preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen) **(I)**

Met de inzet van nieuwe Gezonde School adviseurs zetten we het aanbod op scholen nog steviger neer. Dat doen we door het implementeren van het preventieprogramma Helder op School. Dit is een integrale aanpak om jongeren bewust te maken van de gevolgen en hen te stimuleren niet te roken of drinken, geen drugs te gebruiken en niet te veel te gamen. Steeds meer middelbare scholen hebben (onderdelen van) dit preventieprogramma inmiddels geïmplementeerd.

We versterken de signaleringsketen **(I)**

Met de gezondheidscheckdagen zetten we een nieuwe stap in het versterken van de signaleringsketen. Inwoners worden uitgenodigd voor een laagdrempelige gezondheidscheck in de wijk. Wanneer daarbij bijvoorbeeld problematisch middelengebruik aan het licht komt, zorgen we voor een warme en passende doorverwijzing naar hulp of ondersteuning.

Suicidepreventie (D)

De invoering van de wettelijke taak is opgeschoven naar 1 januari 2026. We hebben dan 1 jaar de tijd om die in te voeren. In Arnhem maakt de inzet op suïcidepreventie onderdeel uit van de brede inzet op mentale gezondheid. Voor de inzet op mentale gezondheid werken we een aanpak uit. De kaders daarvoor nemen we op in de Regiovisie Publieke Gezondheid, die in de periode najaar 2025 en 2026 wordt geactualiseerd aan de hand van de landelijke nota Gezondheidsbeleid (2025-2028). Op basis van de kaders werken we uitvoeringsplannen uit, zowel regionaal als lokaal en verstrekken we opdrachten aan de partijen die een rol krijgen in de uitvoering (waaronder het Centrum voor Levensvragen en Suïcidepreventie, invulling amendement 22A709).

We maken mentale problemen bespreekbaar **(I)**

We zetten ons in voor het bespreekbaar maken van mentale problemen en het zoveel als mogelijk voorkomen en verminderen daarvan (inclusief suïcidepreventie). De inzet op suïcidepreventie is inmiddels een wettelijke taak die ingaat op 1 januari 2026. Dat betekent dat we ons in 2025 voorbereiden op het uitvoeren van die taak. Dat doen we samen met onze partners en met de regiogemeenten. De kaders daarvoor nemen we op in de Regiovisie Publieke Gezondheid die wordt geactualiseerd nadat de landelijke nota Gezondheidsbeleid voor de periode 2025-2028 is opgesteld. Op basis van de kaders werken we de uitvoeringsplannen uit, zowel regionaal als lokaal en verstrekken we opdrachten aan de partijen die een rol krijgen in de uitvoering (waaronder het Centrum voor Levensvragen en Suïcidepreventie). Binnen Arnhem maakt de inzet op suïcidepreventie onderdeel uit van de brede inzet op mentale gezondheid.

We blijven de Arnhemse aanpak suïcidepreventie doorontwikkelen **(I)**

Vooruitlopend op de invoering van de wettelijke taak blijven we de huidige aanpak volgen Dat betekent dat we gelijktijdige inzetten op vijf pijlers: publiekscampagne (bespreekbaar maken), risicogroepen benaderen, gatekeepers trainen in het herkennen en bespreekbaar maken, het netwerk versterken en de toegang tot dodelijke middelen beperken. Dit doen we met diverse lokale partners en met inzet van ervaringsdeskundigen en naasten.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	31.294	-307	30.987
Baten	7.322	0	7.322
Saldo lasten en baten	**-23.972**	**307**	**-23.665**
Toevoegingen aan reserves	584	0	584
Onttrekkingen aan reserves	1.440	0	1.440
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	856	0	856
Prognose resultaat	**-23.116**	**307**	**-22.809**

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	-307	V			
Sport	100	N	Sportpark Schuytgraaf (25M123)	I	AR
Publieke gezondheid en GGD	-177	V	Jaarresultaat VGGM voordeel uit lokaal aanbod	S	AR
Publieke gezondheid en GGD	-230	V	Jaarresultaat VGGM voordeel bedrijfsvoering uit inwonersbijdrage	S	AR
Baten	0				
Toevoeginge n aan reserves	0				
Onttrekkinge n aan reserves	0				

Sportpark Schuytgraaf (25M123)

Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie Een multifunctioneel terrein voor én door Schuytgraaf' (25M123) aangenomen. Deze heeft het volgende dictum:

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- Een zorgvuldig participatieproces in Schuytgraaf op te zetten met bewoners, sportverenigingen en andere betrokkenen, om te komen tot een gedragen invulling van het multifunctionele terrein;
- Indien er bij de meicirculaire extra financiële ruimte ontstaat, bij het opstellen van de begroting prioriteit te geven aan het realiseren van dit multifunctionele terrein.

Dit past binnen de ontwikkeling die we zien. Al vele jaren is er de ambitie om een beweegvoorziening (basketbalveld en sport/speelplek) aan te leggen in Schuytgraaf. In dit deel van de stad zijn weinig voorzieningen terwijl het aantal inwoners stijgt. Dit was beoogd op het archeologisch veld (het veld naast Station Zuid en ten noorden van MFC de Omnibus), maar kan op deze locatie geen doorgang vinden. Vanuit de beweegbehoefte die er is in de wijk Schuytgraaf, het lange traject met bewoners en basketbalvereniging rondom het archeologisch veld, het beperkt gebruik van de betonnen schaats/skeeler baan op het sportpark Schuytgraaf en vanuit de wens om de open sportparkgedachte meer vorm te geven is als alternatief voor een voorziening op Sportpark Schuytgraaf gekozen. De ambitie is om op het sportpark een beweeg en verblijfsvoorziening te creëren voor een (3x3) basketbalveld, een buiten gym en een skatevoorziening. De huidige functie kan grotendeels blijven bestaan (schaats en skeeler).
We zullen het Sportbedrijf incidenteel subsidiëren om deze voorziening te realiseren en in eigendom te nemen.

Jaarresultaat VGGM
De jaarrekening 2024 is opgesteld door VGGM en laat zien dat van de € 106,8 miljoen aan baten waarover de gemeente risico loopt € 4,0 miljoen niet is besteed. In de jaarrekening is dit resultaat van € 4,0 miljoen als te bestemmen resultaat verantwoord. Voorstel is om € 1,5 miljoen toe te voegen aan de Algemene Reserve, zodat deze op het minimale gewenste niveau van € 3,0 miljoen komt en het restant van € 2,5 miljoen terug te laten vloeien naar de gemeenten. Met het vaststellen van de nota weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft het Bestuur de ambitie uitgesproken om de algemene reserve minimaal naar het niveau van € 3,0 miljoen te verhogen met de helft van de overschotten van komende jaren.
Tegelijkertijd zijn voor de GGD nog twee incidentele lasten geïdentificeerd voor de implementatie digitaal kind dossier en JGZ onder druk. Voor Arnhem betekent dit een extra bijdrage van € 325.000 in 2025 en € 100.000 in 2026. In de zienswijze op de ontwerpbegroting 2026 wordt voorgesteld om deze direct uit het resultaat (minder administratieve lasten en mogelijkheid op adequate besluitvorming) te dekken. Dit is in eerste instantie niet gelukt via het Algemeen Bestuur.
Het Algemeen Bestuur van VGGM stelt op 10 september 2025 de begroting 2026 met resultaatbestemming 2024 vast. Indien anders wordt besloten dan bovenstaand voorstel vloeit het bedrag voor de GGD terug naar de gemeenten. De besluitvorming van de resultaatbestemming loopt samen met de besluitvorming van de bestuursbegroting 2026 en de gewijzigde begroting 2025. Tevens is er een voordeel gerealiseerd van € 177.000 op het maatwerk voor gezondheid, onderwijs en welzijn, wat de gemeente Arnhem aanvullend afneemt bij VGGM.

Klimaat en energie

Voortgang doelen en inspanningen

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
1.1 Minder energie gebruiken in de sector gebouwde omgeving	1.1.1 We bereiken meer inwoners met onze energie-armoede aanpak	De Arnhemse aanpak energiearmoede is in 2023 fors geïntensiveerd, met extra middelen van het Rijk zetten we deze aanpak voort in 2025. We werken samen met een netwerk van partijen om de doelgroep te bereiken, deelnemers te werven en energiecoaches op te leiden en in te zetten. Verder creëren we in de wijken werkgelegenheid, bijvoorbeeld als energiecoach of als klusser.	✓	✓	✓	✓
	1.1.2 We zetten onze isolatieaanpak voort	In 2023 is de 'Arnhemse aanpak woningisolatie' vastgesteld met als operationele doelstelling de isolatie van 35.000 extra woningen tot de nationale standaard in 2030. De isolatieaanpak is wijkgericht en doelgroepgericht. In 2025 zetten we de aanpak voort waarbij we nieuwe doelgroepen toevoegen zoals VVE's, particuliere verhuurders en monument eigenaren. De aanpak zal worden vernieuwd met de innovaties van de winnaars van de innovatiechallenge die in 2024 heeft plaatsgevonden. Verder is in 2023 een aanvraag bij het Rijk voor middelen uit het Volkshuisvestingsfonds toegekend. Deze zijn vertaald in een subsidieregeling (SEWA) die we de komende jaren uitvoeren en jaarlijks verbeteren. Dit is onderdeel van de isolatieaanpak.	✓	✓	✗	✓
	We lopen achter op planning doordat: 1. Het ons niet lukt de doelgroep 'Particuliere verhuurders' actief aan het verduurzamen van hun bezit te krijgen. 2. Woningvoorbeeldinnovatie later gestart dan gepland vanwege een betere, gedegen voorbereiding. 3. De subsidieregeling voor erfgoed is nog niet gereed en in uitwerking, waardoor de brede uitvoer van verduurzamen erfgoed nog niet is gestart. 4. We hebben besloten om de isolatie-aanpak eerst actief te starten bij kwetsbare huishoudens, deze vragen om veel maatwerk en begeleiding, waardoor de uitvoer in aantallen langzaam gaat.					
	1.1.3 We stimuleren eigenaren van woningen deze aardgasvrij te maken	In 2022 heeft de raad de Transitievisie warmte vastgesteld. Hierin zijn tien buurten benoemd (kansrijke wijken) waar we verkennen hoe deze kunnen overstappen van aardgas naar een duurzaam alternatief voor verwarming. Daarnaast zijn vijf 'onderzoeksgebieden' benoemd om grootschalig te verkennen of een warmtenet als duurzaam alternatief mogelijk is. De doelstelling is om 6.500 woningen duurzaam te verwarmen in 2030 (aardgasvrij). Deze worden in 2025 voortgezet, afgesloten of uitgebreid. In 2024 en 2025 wordt de Transitievisie warmte verder geconcretiseerd waarbij samen met de 120 energiegebieden die we in Arnhem hebben gedefinieerd een energieplan voor het gebied wordt opgesteld. Wijken waarvoor nog geen energieplan wordt opgesteld krijgen een indicatie wanneer de wijk aan de beurt is. Kansrijke buurten en onderzoeksgebieden In 2025 werken we verder aan de ontwikkeling van warmtenetten met een aantal energiegebieden in Arnhem. Daarnaast gaan we door met het stimuleren van individuele warmtepompen in een aantal energiegebieden. Voor de onderzoeksgebieden starten we nieuwe verkenningen op naar de mogelijkheden voor grootschalige en kleinschalige warmtenetten met (nieuwe) duurzame warmtebronnen.	✓	✓	✓	✗

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	Er zijn verschillende haalbaarheidsstudies uitgevoerd, waaruit blijkt dat ontwikkeling in 20 gebieden kansrijk is. Als onderdeel van het koersdocument EvA, is de transitievisie warmte geëvalueerd. In deze evaluatie staan oorzaken die zorgen voor het trage verloop van de realisatie. Zonder actieve rolneming van de gemeente lopen we het risico dat de realisatie van aardgasvrije woningen niet volgens het geambieerde tempo verloopt.					
	1.2.1 We stimuleren veel meer opwek van zonne-energie middels zon op dak, grootschalige zonnevelden en innovatieve oplossingen zoals carports	We gaan door met de voorbereiding, bouw en/of exploitatie van diverse zonnevelden en zonnecarportlocaties. Daarbij stimuleren en ontwikkelen we innovaties zoals modulaire zonnecarports, smart energy hubs en verticale zonnepanelen. Indien uit haalbaarheidsonderzoek in 2024 of 2025 blijkt dat er een zonneveld binnen zoeklocatie Deelen haalbaar is, dan zal hier de voorbereiding en aanbesteding worden opgestart. Verder blijven we onderzoeken welke locaties geschikt zijn of geschikt gemaakt kunnen worden voor de opwek van zonne-energie. In 2024 en 2025 integreren we de resultaten van de milieueffectrapportage Regionale Energie Strategie (RES Arnhem Nijmegen in de RES 2.0. Er komen nieuwe zoekgebieden voor windprojecten in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen bij. Ook geven we een update over de bovenlokale warmteverdeling en starten we een proces voor de omgang met netcongestie en integraal programmeren.	✓	✓	✗	✗
	Uitbreiding van opwek van zonne-energie loopt niet conform planning, met name door netcongestie en doordat mogelijke opweklocaties (ook) voor andere doeleinden, zoals recreatie en defensie, kunnen worden ingezet. Het risico is dat de realisatie naar de toekomst toe verder achter gaat lopen bij onze ambitie.					
	1.2.2 We zijn gestart met (het plannen van) de realisatie van 20 collectieve warmteoplossingen, als alternatief voor aardgas	In 2022 heeft de raad de Transitievisie warmte vastgesteld. Hierin zijn tien buurten benoemd (kansrijke wijken) waar we verkennen hoe deze kunnen overstappen van aardgas naar een duurzaam alternatief voor verwarming. Daarnaast zijn vijf ‘onderzoeksgebieden’ benoemd om grootschalig te verkennen of een warmtenet als duurzaam alternatief mogelijk is. De doelstelling is om 6.500 woningen duurzaam te verwarmen in 2030 (aardgasvrij). Deze worden in 2025 voortgezet, afgesloten of uitgebreid. In 2024 en 2025 wordt de Transitievisie warmte verder geconcretiseerd waarbij samen met de 120 energiegebieden die we in Arnhem hebben gedefinieerd een energieplan voor het gebied wordt opgesteld. Wijken waarvoor nog geen energieplan wordt opgesteld krijgen een indicatie wanneer de wijk aan de beurt is. Kansrijke buurten en onderzoeksgebieden In 2025 werken we verder aan de ontwikkeling van warmtenetten met een aantal energiegebieden in Arnhem. Daarnaast gaan we door met het stimuleren van individuele warmtepompen in een aantal energiegebieden. Voor de onderzoeksgebieden starten we nieuwe verkenningen op naar de mogelijkheden voor grootschalige en kleinschalige warmtenetten met (nieuwe) duurzame warmtebronnen.	✓	✓	✓	✗

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	Zie toelichting onder 1.1.3					
	1.3.1 We delen per energiegebied (120 stuks) wat de kansrijke duurzame energieoplossing(en) zijn en wanneer deze worden gerealiseerd	We hebben de gemeente Arnhem opgedeeld in 120 energiegebieden (ongeveer 1.500 inwoners per stuk) die energetisch gezien logische clusters zijn. We hebben 20+ wijken, 60+ CBS buurten maar deze doorsnedes zijn te grof om over logische energiegebieden te praten die vergelijkbaar zijn. Per energiegebied willen we in 2025 de kansrijke duurzame energieoplossing of oplossingen opstellen in een participatief proces met inwoners en andere relevante partijen in het gebied. Wanneer een energiegebied nog niet aan de beurt is voor het gezamenlijk bepalen van de oplossing(en) van de toekomst dan krijgen ze een indicatie wanneer hun gebied aan de beurt is. Ook daarmee bieden we duidelijkheid waarmee inwoners keuzes voor zichzelf kunnen maken. We willen naast de technologische oplossing ook zoveel mogelijk informatie bieden over de organisatievorm en de financiële constructies die erbij komen kijken.	✔	✔	✔	✔
	1.3.2 We zijn gestart met (het plannen van) de realisatie van drie lokale energiesystemen	Lokale energiesystemen zijn ontzettend belangrijk om vraag en aanbod van energie lokaal te balanceren. Hierdoor verdwijnt de afhankelijkheid van het centrale elektriciteitsnet voor een deel waardoor toch ontwikkelingen mogelijk zijn in de nieuwe werkelijkheid van netcongestie.	✔	✔	✔	✔
	1.3.3 We lossen de energievoorziening van tien gebouwen en/of gebieden op binnen de nieuwe werkelijkheid van netcongestie	We willen de stad voorbeelden en referentiegebouwen bieden om te laten zien dat er ook in de nieuwe werkelijkheid van netcongestie nog steeds gebouwd en gerenoveerd kan worden. Dit willen we doen door het toepassen van innovatieve oplossingen zoals batterijen/accu en het onderzoeken van de mogelijkheden van het trolleynet waar Arnhem trots op is.	✔	✔	✘	✔
	We zijn met méér dan tien gebouwen en/of gebieden bezig om netcongestieproblemen op te lossen. Maar de oplossingen zijn niet fysiek gerealiseerd, de doorlooptijd is langer. We hebben wel goed in beeld wat de mogelijkheden zijn van het Trolleynet, en ook wat er niet mogelijk is. Maar hierbij zal fysieke realisatie ook meerdere jaren duren.					
	1.3.4 We starten met een vernieuwde wijkgerichte aanpak van de energietransitie	We hebben altijd een wijkgerichte aanpak nagestreefd en zijn daar bijvoorbeeld bij energiearmoede ook erg succesvol in. In 2025 willen we de wijkgerichte aanpak van de energietransitie vernieuwen door o.a. veel meer aandacht te geven aan lokale wijkinitiatieven die al lopen en het inzetten van de wijken om gezamenlijk aan het energiesysteem van de toekomst te werken. Zo kunnen we elkaar nog beter helpen.	✔	✔	✔	✔

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.4.1 We zorgen ervoor dat bedrijven bekend zijn met verduurzamingsmaatregelen	In 2025 blijven we bedrijven en maatschappelijke instellingen informeren over het belang van verduurzamen. Dit doen we door voor specifieke doelgroepen energycafé 's te organiseren die aansluiten bij de wensen en behoeften van de betreffende doelgroep. Ook worden ondernemersbijeenkomsten gehouden in het kader van de gebieds- en sectorgerichte Green Deals.	✓	✓	✓	✓
	1.4.2 We bevorderen het gebruik van minder energie bij bedrijven	Met een gebiedsgerichte aanpak via Green Deals stimuleren we bedrijven op werklocaties en maatschappelijke instellingen om energiebesparende maatregelen te nemen. In 2024 en 2025 zetten we in op Green Deals met de bedrijventerreinen Rijkerswoerd, De Overmaat en nog drie andere werklocaties of sectoren. In 2023 is in de kantorenvisie de ambitie opgenomen dat er in 2030 alleen nog maar kantoren met minimaal energielabel A zijn. Daarbij wordt bij renovatie gestimuleerd zoveel mogelijk richting label A+++ te renoveren, conform de renovatiestandaard. Hierbij wordt ingezet op een gestructureerde sectorale en gebiedsgerichte aanpak. In 2024 wordt deze aanpak ontwikkeld en wordt gestart met de uitvoering hiervan die doorloopt in 2025.In 2025 zetten we de handhaving door middel van energiecontroles op de verplichte maatregelen bij bedrijven en de energielabel C bij kantoren voort.	✓	✓	✗	✓
	De aanpak via Green Deals verloopt volgens plan, er zijn Green Deals getekend voor Rijkerswoerd, De Overmaat, Gelderse Poort, IJsseloord I, Nieuwe Haven en Gebedshuizen. Het opstellen en uitvoeren van een plan van aanpak voor kantoren heeft vertraging op gelopen. Hier wordt echter hard aan gewerkt om een inhaalslag te maken.					
	1.4.3 We stimuleren de opwek van duurzame energie bij bedrijven	In 2025 blijven we stimuleren dat bedrijven hun daken gaan benutten voor zonnepanelen. Dit doen we bij voorkeur via de gebiedsgerichte aanpak van de Green Deals. Hierin maken we afspraken over het benutten van daken voor zonnepanelen en ondersteunen we de ondernemers. Indien er problemen zijn met netcongestie helpen we met zoeken naar (innovatieve) oplossingen hiervoor. We blijven maatwerkgesprekken voeren met ondernemers.	✓	✓	✓	✓
	1.4.4 We stimuleren bedrijven om toe te werken naar een aardgasvrije energievoorziening	In de Transitievisie warmte is aangegeven dat de plannen voor de duurzame warmtevoorziening van werklocaties nader moeten worden uitgewerkt. Hiermee zijn we in de tweede helft van 2023 gestart. In 2024 werken we de plannen uit voor drie werklocaties en dit loopt door in 2025.	✗	✓	✗	✓
	Dit wordt onderdeel van het energietransitieplan Energie voor Arnhem. We gaan daarin integraal kijken naar het totale lokale energiesysteem voor werklocaties, niet alleen naar de duurzame warmtevoorziening. We zijn hiermee al begonnen op IJsseloord I en gebruiken de leerpunten voor EvA. In 2026 wordt gestart met het Energietransitieplan voor Arnhem. Hierdoor is het de uitvoering licht vertraagd.					

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.4.5 We werken met de 25 grootste netto energieverbruikers in de stad toe naar verduurzaming en naar het bij elkaar brengen van verbruik en opwek van energie.	Een relatief groot deel van het verbruik van energie en daarmee de uitstoot van CO2 komt voor rekening van een klein aantal grote bedrijven en industrie. Met een gerichte aanpak op deze doelgroep proberen we ze te bewegen om meer aan verduurzaming te doen. Hier zijn grote stappen te maken in de ambities van Arnhem. Hiervoor worden instrumenten als energycafe's, Green Deals en accountmanagers ingezet.	✔	✔	✔	✔
	1.5.1 We gaan door met de communicatiecampagnes onder Arnhem AAN	Arnhem Aan is de communicatiecampagne voor de energietransitie. Met Arnhem AAN willen we Arnhemmers enthousiasmeren en motiveren om aan de slag te gaan met energie besparen en hernieuwbare energie. Dit doen wij doelgroepgericht met een aanpak voor woningeigenaren, huurders, bedrijven en verenigingen. Met maatwerk voor huishoudens die leven in energiearmoede en huishoudens met een migratieachtergrond. We spelen daarbij in op de actualiteit, maatschappelijke trends en de belevingswereld van de Arnhemmers. Hiervoor zijn diverse en meerjarige communicatie- en bewustwordingsacties en inspanningen nodig. Al deze communicatie-activiteiten worden onder de vlag van Arnhem Aan gelanceerd. In 2025 gaan we o.a. verder met de intensivering van de Energieloketten bij bewoners en ondernemers. Een (tijdelijk) energieloket biedt een overzicht van alle maatregelen en financieringsmogelijkheden voor verduurzaming. Daarnaast heeft het een loketfunctie voor vragen van Arnhemmers over hun verduurzamingsplannen.	✔	✔	✔	✔
	1.5.2 We ontwikkelen drie gebieden o.b.v. een energievisie, naar netbewust en energieneutraal bouwen	De gebieden in o.a. Spoorzone-Oost moeten ontwikkeld worden op basis van een toekomstbestendige en realistische visie op energie en circulariteit. Dit om te faciliteren en stimuleren dat er netbewust en energieneutraal gebouwd gaat worden.	✔	✔	✔	✔
	1.5.3 We starten met de verduurzaming van vijf iconische gemeentelijke vastgoed objecten. Dit worden referentieprojecten voor toekomstig bouwen en ontwikkelen in de stad	We willen zo maximaal mogelijk vanuit een circulaire gedachte, met biobased materialen en innovatieve energiesystemen en technieken gaan verduurzamen. Hiervoor willen we iconische vastgoedobjecten in Arnhem gebruiken als voorbeelden in de stad die na succesvolle afronding als voorbeeld en referentieproject kunnen dienen voor andere ontwikkelaars in de stad.	✔	✔	✔	✔

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.6.1 We breiden het aantal laadpunten en snelladers uit	We blijven het aantal laadpunten uitbreiden met extra aandacht voor de, in de openbare ruimte passende, oplossingen zoals lantaarnpaalladen. Ook gaan we dit jaar minimaal 3 laadpleinen met in totaal 28 laadpunten en 96 afzonderlijke laadpalen (192 laadpunten) realiseren om onze doelstelling in 2030 te bereiken van 6000 laadpunten en 100 snelladers. Waar nodig zullen we, samen met regiogemeenten, nog meer laadinfrastructuur voor doelgroepenvervoer realiseren				
	1.6.2 We verminderen en verduurzamen mobiliteitsbewegingen in de stad	In 2025 wordt er conform de voorwaarden van de verstrekte vergunningen, deelvervoer geplaatst in Arnhem. We gaan samen met de marktpartijen bekijken hoe we tot een zo goed mogelijk aanbod kunnen komen. We willen in 2025 minimaal 50 elektrische deelauto's, 40 deelbakfietsen en 150 deelscooters hebben. We gaan met ondernemers én binnenstadsbewoners in overleg op welke manier de zero-emissiezone het best kan worden ingevoerd. Het gaat om het vinden van de juiste balans tussen adequate bevoorrading en een leefbare stad. De beschikbaarheid en betaalbaarheid van voertuigen en alternatieven zoals overstappen op gedeeld vervoer en levering via stadshubs is een essentieel onderdeel van gesprek. We stellen een verkeersbesluit op. In dat verkeersbesluit wordt een afweging gemaakt tussen verkeersbelangen (effectstudie: luchtkwaliteit, uitstoot, geluidemissie en verkeerseffecten zoals omrijdeffecten en modal-shift) en nadelige gevolgen voor getroffenen. Focus voor 2025 ligt op het verbeteren van de infrastructuur voor taxi's om vervolgens nader te verkennen of invoer van de taxi verordening mogelijk is. Daarna of daarbij zal dan verduurzaming worden meegenomen om het doel van 100% zero emissie voor taxi's in de binnenstad te bereiken in 2030. We gaan komend jaar de bedrijven waarmee we de afgelopen jaren contact hebben gelegd verder helpen met het verduurzamen van hun bedrijfsprocessen. Daarnaast gaan we ook weer contact zoeken met nieuwe bedrijven. We gaan hier het komend jaar meer op inzetten om zo een versnelling te realiseren. Daarnaast starten we ook een bewonersaanpak op, waarin we bewoners gaan helpen om het autogebruik te verminderen.	✗	✓	✓	✓

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
		Er zijn 77 deelauto's beschikbaar in Arnhem, waarvan een deel elektrisch. We verwachten voor het eind van het jaar 50 elektrische deelauto's te halen. Cargaroo is failliet gegaan, de doelstelling voor deelbakfietsen gaan we niet halen. De deelscooters zijn uit de markt teruggehaald, ook die doelstelling gaat niet gehaald worden. Overleg met ondernemers wordt gevoerd over op welke wijze de zero-emissie kan worden ingevoerd. Het verkeersbesluit voor de zero-emmissiezone en aanscherping milieuzone is opgesteld en gepubliceerd. Er zijn beperkt zienswijzen binnengekomen. 9 in totaal; 4 over de Milieuzone, 2 over de zero-emissie en 3 over beide. Gesprekken met de taxibranche worden gevoerd en leveren in ieder geval al het beeld op dat zero-emissie in de branche leeft en ook al ingezet is. Vanuit het Duurzaam Mobiliteitsplan en Uitvoeringsagenda Zero Emissie Stadslogsitiek werken we aan het verminderen én verschonen van de verkeersbewegingen in onze stad. Hiervoor is het 'Schoner Minder' programma opgezet. Samen met ondernemers hebben we gezocht naar goede ideeen en voorbeelden die bijdragen aan de schoner minder doelstellingen. We ondersteunen daarbij actief goede voorbeelden, lichten deze uit en inspireren we anderen om minder en schoner te gaan rijden..				
	1.6.3 We nemen zero emissie-doelstellingen op bij nieuwe aanbestedingen	Wij gaan ook komend jaar, in aanbestedingen van de gemeente in de GWW-sector, onderhoud wegen en groenvoorzieningen, inzet van zero emissie personenwagens en bestelauto's in de gunning meegenomen. We bekijken of we de eisen kunnen aanscherpen. We blijven in overleg met de provincie Gelderland ervoor zorgen dat de zero emissie wensen en eisen goed worden. We nemen hierbij de mogelijkheden van trolley 2.0 mee.				

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	30.566	450	31.016
Baten	17.667	0	17.667
Saldo lasten en baten	**-12.899**	**-450**	**-13.349**
Toevoegingen aan reserves	495	0	495
Onttrekkingen aan reserves	3.134	0	3.134
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	2.639	0	2.639
Prognose resultaat	**-10.260**	**-450**	**-10.710**

		Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
1.1	Minder energie gebouwde omgeving	-1.802	0	-1.802
1.2	Meer duurzaam aanbod van energie	0	0	0
1.3	Meer lokale energiesystemen	-30	0	-30
1.4	Meer bedrijven verduurzamen	-216	0	-216
1.5	Zichtbaar maken van de ambitie	0	0	0
1.6	Verduurzamen stadslogistiek	-298	-450	-748
9.8	Doeloverstijgend	-7.387	0	-7.387
9.9	Overige	-528	0	-528
Prognose resultaat		**-10.261**	**-450**	**-10.711**

Portefeuilleonderdeel		Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	**Doel**	450	N			
Duurzaamheid incl energietransitie	1.6	450	N	Laadpleinen (Uitvoeringskader elektrisch laden 2019)	I	AR
Baten		0				
Toevoegingen aan reserves		0				
Onttrekkingen aan reserves		0				

Laadpleinen (Uitvoeringskader elektrisch laden 2019)
Het totaal aan investeringen zoals opgenomen in het Uitvoeringskader elektrisch laden 2019 is hoger dan verwacht. Dit heeft te maken met vertraging door het wachten op aansluitingen, de meerlengte van kabels door de wijziging van locaties ten opzichte van de netaansluiting en gestegen kosten.
In 2025 loopt er nog een aantal projecten die reeds aanbesteed zijn. Hieronder vallen 7 nieuwe velden in Schuytgraaf, de Blauwe Golven en het Gashouderskwartier. Daarnaast worden samen met de wijk (Project Alteveer/Cranevelt) vier laadpleinen als pilot gerealiseerd. Om het laatste deel hiervan te realiseren is dit jaar nog een bedrag benodigd van € 450.000.

Ruimtelijke ontwikkeling

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Groeiende stad Arnhem 2040 (A)

Realiseren van de doelen van de omgevingsvisie (D)

De Groeiende Stad Arnhem 2040 stuurt op de doelen van de omgevingsvisie en ontwerpprincipes van de verstedelijkingsstrategie (inmiddels onder de noemer NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley). Hierbij hanteren we een gebiedsgerichte aanpak gericht op de versterking van het DNA van de bestaande stad in balans met de toekomstige stad. Via de programmatische aanpak wordt de koers van de omgevingsvisie bewaakt door deze te vertalen naar planvorming, regievoering op (grootschalige) gebiedsontwikkelingen en kennisontwikkeling/monitoring.

De inhoudelijke doelen voor de groeiende stad zijn beschreven in de omgevingsvisie. Ter illustratie:

- 14.000 huizen bouwen op de juiste plekken in de stad (in de periode 2022-2040);
- schoner en duurzamer verplaatsen in en naar de stad;
- realiseren van voldoende en duurzame werklocaties;
- gezonder leven in een groene en stedelijke omgeving.

Deze doelen vertalen we naar vier inspanningen waar we integraal en verbindend op sturen.

We implementeren en borgen de omgevingsvisie en verstedelijkingsstrategie (I)

Een belangrijke inspanning is het implementeren en borgen van de omgevingsvisie (met name hoofdstuk 7 en 8) als richtinggevend kader voor gebiedsuitwerkingen en ondersteunend beleid. We hebben in 2023 de organisatorische randvoorwaarden gereed gemaakt om integraal aan de doelen uit de omgevingsvisie te werken.

Inmiddels zijn de verschillende beleidsvisies afgerond of in besluitvorming bij de raad. Dit zijn de Woonvisie, de visie Gezonde Leefomgeving en het Duurzaam Mobiliteitsplan.

We voeren regie op grootschalige gebiedsontwikkelingen in balans met de hele stad (I)

Om gebiedsontwikkelingen op een goede manier binnenstedelijk te realiseren is een regisserende gemeente nodig die haar instrumenten waar nodig inzet en koersvast opereert. Naast het faciliteren van initiatieven uit de markt pakt de gemeente voor de grootschalige gebieden uit de omgevingsvisie waar veel opgaven samenkomen een regisserende rol. We streven naar nieuwe verbindingen in het ruimtelijke en sociale DNA van Arnhem en versterken daarmee de stad voor huidige en toekomstige bewoners.

Het gebiedsprogramma Spoorzone Arnhem-Oost is inmiddels vastgesteld door de raad en vormt het kader voor de verschillende (gebieds-)uitwerkingen zoals Rijnpark.

We versterken en bestendigen de (interne en externe) samenwerking (I)

Voor het realiseren van onze doelen zijn we afhankelijk van andere partijen zoals het Rijk, provincie, woningcorporaties, marktpartijen, ondernemers en (collectieven van) bewoners. Samenwerking op alle niveaus, publiek-publiek en publiek-privaat, is noodzakelijk om de ambitie te kunnen realiseren. Naast externe samenwerking vraagt het realiseren van de doelen uit de Omgevingsvisie om versterking van de interne samenwerking.

De regionale samenwerking met provincie en Groene Metropoolregio is versterkt met het opstellen van het Regioarrangement Groene Metropoolregio. De uitwerking met regio en Rijk van de verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley is geborgd in de NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley. Ten slotte is met de status van Grootschalig Woningbouwgebied Spoorzone Arnhem-Oost ook de langjarige samenwerking met regio en Rijk geborgd voor dit gebied.

We ontwikkelen en zetten nieuwe instrumenten en innovatieve werkwijzen in **(I)**

Door digitale ontsluiting en bewerking van data onderbouwen we planprocessen met informatie. Door te werken met eenduidige beslisdocumenten en uniformeren van werkwijzen willen we de kwaliteit van onze planuitwerking verbeteren en doorlooptijden versnellen. Daarmee ondersteunen we de gebiedsuitwerkingen die de gewenste groei van de stad binnenstedelijk* mogelijk maken. Veel van deze inspanningen betreffen verbeteringen en vernieuwingen 'achter de schermen'. Enkele voorbeelden van nieuwe instrumenten zijn de leidraad startnoties ruimtelijke ontwikkelingen en de woningbouwmonitor.

**binnenstedelijk bouwen brengt complexiteit met zich mee vanwege de vele ruimtelijke claims binnen een compact gebied, samenhang met de bestaande stedelijke omgeving, en draagvlak bij bewoners. Dit vergt een nieuwe manier van werken van onder andere de gemeente.*

Benutten van de kansen die de Omgevingswet biedt (D)

De Omgevingswet biedt Arnhem de kans om beleid te maken dat écht werkt: beleid dat niet alleen ambitieus is, maar ook uitvoerbaar en haalbaar in de praktijk. Door te werken in een integrale beleidscyclus — van visie en planvorming tot uitvoering en evaluatie — kunnen we continu leren en verbeteren.

We hebben de koers al vastgelegd in onze omgevingsvisie en deze verder uitgewerkt in onder andere het Mobiliteitsplan, de Woonvisie en het Plan Gezonde Leefomgeving. Deze beleidskaders geven richting en helpen ons keuzes maken. Op dit moment gaat we aan de slag met het vertalen van dit beleid naar gebiedsgerichte, concrete kaders in het omgevingsplan. Hierdoor geven we richting en duidelijkheid aan initiatiefnemers, kunnen we sneller beoordelen of een initiatief wenselijk is en kunnen we plannen sneller realiseren.

We voeren de Omgevingsvisie 2040 uit **(I)**

De Omgevingsvisie is door de gemeenteraad vastgesteld en de uitvoering wordt opgepakt. Daarnaast zijn de verschillende beleidsvisies als uitvoering van de Omgevingsvisie afgerond. Dit zijn de Woonvisie, het plan Gezonde Leefomgeving en het Duurzaam Mobiliteitsplan. Een deel van het beleid vraagt om kaderstelling in het omgevingsplan zoals normen voor geluid en veiligheid. Hier gaan we de komende tijd mee aan de slag.

We werken toe naar één integraal omgevingsplan voor het hele gemeentelijke grondgebied **(I)**

Arnhem heeft de afgelopen jaren een basis gelegd voor het nieuwe omgevingsplan. We hebben gebiedsgerichte plannen gemaakt voor de Binnenstad en Singels, het Spijkerkwartier – Arnhemse Broek, De Laar en voor verschillende gebiedsontwikkelingen. Daarnaast hebben we thematische plannen voor bijvoorbeeld archeologie en bodem (in voorbereiding) opgesteld. Deze plannen zijn modulair opgebouwd en beter vindbaar en bruikbaar via het omgevingsloket.

Ondertussen hebben we ook nieuwe landelijke inzichten en de lessen van andere (regio) gemeenten gebruikt om onze aanpak te verbeteren en aan te laten sluiten bij de uitvoeringspraktijk.

Tegelijkertijd staat de voortgang onder druk als gevolg van:
1. Continuiteit staat onder druk als gevolg van beperkte capaciteit in de organisatie: Door de toename van het aantal nieuwe ruimtelijke initiatieven en de begeleiding van planologische procedures bij gebiedsontwikkelingen zet de beschikbare capaciteit van het kernteam onder druk. Het opstellen van het omgevingsplan is een lange termijn-opgave die vraagt om continuïteit in voldoende bezetting, focus en toewijding. Daarnaast hebben de betrokken beleidsafdelingen beperkte capaciteit beschikbaar waardoor noodzakelijke keuzes en toelichtingen vaak niet tijdig kunnen worden geleverd en processen vertragen.
2. Nieuwe inzichten over de opbouw van het plan: Het omgevingsplan is een nieuw instrument in ontwikkeling. Er komen voortdurend nieuwe inzichten uit de praktijk die vragen om reflectie en vaak ook om aanpassingen in de techniek en de opbouw van het plan. Dit vertraagt het proces en maakt de planning minder voorspelbaar.
3. De Omgevingswet vraagt om een nieuwe manier van werken: integraal, gebiedsgericht en dienstverlenend. We hebben hierin al stappen gezet, maar het vraagt blijvend aandacht in de organisatie om beleid en uitvoering daadwerkelijk in de geest van de wet vorm te geven.

Gezamenlijk maken deze factoren dat het proces complexer en intensiever is dan vooraf voorzien. Zonder de borging van inzet en (eventueel) aanvullende middelen bestaat het risico dat de planning niet wordt gehaald en dat Arnhem later dan beoogd beschikt over één samenhangend en volledig omgevingsplan.

We toetsen en vergunnen initiatieven **(I)**

Op de gemeentelijke website is informatie toegevoegd over de procedure van nieuwe ruimtelijke initiatieven. Het is ook mogelijk om digitaal het initiatief in te dienen bij de gemeente. Er wordt gewerkt aan een digitale beleidsatlas zodat initiatiefnemers op één plek kunnen vinden waar initiatieven aan moeten voldoen.

We sluiten aan op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet **(I)**

De rijksoverheid heeft de website www.omgevingsloket.nl geïntroduceerd. Op deze website is het mogelijk om het omgevingsplan te raadplegen (via 'regels op de kaart'). Via deze website kunnen ook omgevingsvergunningen worden aangevraagd. Arnhem is succesvol aangesloten op het landelijke DSO en werkt actief mee in landelijke werkgroepen om het systeem door te ontwikkelen.

Samenhangende aanpak gezonde en veilige leefomgeving (D)

In de volle breedte van ons gemeentelijk beleid en handelen vragen wij aandacht voor een gezondere en veilige leefomgeving. Zo is het duurzaam mobiliteitsplan onlangs vastgesteld dat cruciaal is voor het gezonder maken van Arnhem Ook de inspanningen om Arnhem te vergroenen (Klimaatadaptatiestrategie) zijn van groot belang. Ook in gebiedsontwikkelingen wordt vroegtijdig dit thema meegenomen. Voor de specifieke (milieu)thema's zie hierna.

Uitvoeren activiteiten luchtkwaliteit **(I)**

Inspanning op dit thema loopt conform verwachting.

Uitvoeren activiteiten bodem en ondergrond **(I)**

We zijn op koers op deze inspanning. Zo lopen er meerdere saneringen en blijven we onderzoek doen.

Uitvoeren activiteiten geluidshinder **(I)**

Het plan omgevingslawaai is in voorbereiding en wordt in 2025 vastgesteld

Activiteiten externe veiligheid uitvoeren **(I)**

Voor deze inspanning is doorlopend aandacht.

Activiteiten milieuhandhaving uitvoeren **(I)**

We zijn doorlopend in gesprek met ODRA om dit goed te borgen.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	95.085	1.826	96.911
Baten	80.049	0	80.049
Saldo lasten en baten	**-15.036**	**-1.826**	**-16.862**
Toevoegingen aan reserves	8.748	0	8.748
Onttrekkingen aan reserves	10.525	88	10.613
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.777	88	1.865
Prognose resultaat	**-13.259**	**-1.738**	**-14.997**

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	1.826	N			
Water, milieu en luchtkwaliteit	635	N	Gemeentefonds meicirculaire - suppletieuitkering bommen regeling	I	AR
ODRA, vergunning en handhaving	546	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU uitvoeringskosten omgevingswet	I	AR
Stedel ontw. ruimt ord. omgevingswet	370	N	Verstedelijkingsopgave	I	AR
Stedel ontw. ruimt ord. omgevingswet	170	N	Herbouw Jansstraat	I	AR
Water, milieu en luchtkwaliteit	105	N	Trillingen Gelredome	I	AR
Baten	0				
Toevoeginge n aan reserves	0				
Onttrekkinge n aan reserves	88	V			
Stedel ontw. ruimt ord. omgevingswet	88	V	Dekking verstedelijkingsopgave BR Plankosten stedelijke ontwikkeling	I	BR

Gemeentefonds meicirculaire - suppletieuitkering bommen regeling
Ter dekking van de kosten van het opsporen en ruimen van explosieven ontvangt Arnhem in 2025 een bedrag van € 635.000.

Gemeentefonds meicirculaire - DU uitvoeringskosten omgevingswet
Arnhem ontvangt in 2025 € 546.000 waarmee ervoor gezorgd kan worden dat Arnhem aangesloten, geoefend en ingeregeld is en voldoet aan de in de Omgevingswet gestelde eisen.

Verstedelijkingsopgave
Arnhem groeit en de gemeente neemt regie om deze groei in balans met de stad in te zetten. Dat komt tot uitdrukking in meer gebiedsontwikkelingen en intensievere samenwerking met onze partners in de stad en in de regio. Hiermee neemt de druk op het verstedelijkingsbudget toe voor startnotities, verkenningen en onderzoeken. De lasten vallen in 2025 € 370.000 hoger uit, waarvan € 88.000 gedekt wordt uit de nog beschikbare ruimte in de bestemmingsreserve.

Herbouw Jansstraat
Naar aanleiding van de grote brand die op 6 maart een deel van onze historische binnenstad verwoestte, is een herbouwteam ingesteld. Het herbouwteam is per direct aan de slag gegaan met het opstarten van het proces tot herbouw van dit stuk stad.

Gezien de aanleiding en aard van het project zijn en worden kosten gemaakt die wij als gemeente niet hadden voorzien. Dit zijn bijvoorbeeld kosten voor advisering ten aanzien van behoud van erfgoed en sloop van monumentale bouwdelen. Maar ook extra kosten in de openbare ruimte en gemeentelijk vastgoed in de Varkensstraat als gevolge van de calamiteit en de sloop. Daarnaast wordt er ambtelijke capaciteit ingezet die niet was voorzien ten aanzien van de nasleep van de brand en de herbouw. Ook lopen er gesprekken over de toedeling van kosten ten tijde van de calamiteit. Op dit moment is sprake van ca. € 170.000 aan extra gemaakte kosten.

Daarnaast zijn wij momenteel met alle eigenaren in gesprek ten aanzien van herbouw. Op basis van deze gesprekken gaan wij er vooralsnog van uit dat alle eigenaren hun eigen perceel/ bebouwing zelf willen en kunnen opknappen danwel opnieuw bebouwen.

De sloop en asbestsanering is nu volop gaande. Daarbij zijn er actuele dilemma's rondom het al dan niet behouden van restanten qua erfgoed. Overstijgend zien wij dat de kosten van alleen al de sloop zwaar drukken op het totale financiële plaatje van herbouw danwel renovatie bij de diverse eigenaren. Ook zijn nog niet alle belendende muren

constructief onderzocht en of deze behouden kunnen blijven. Daarnaast ondervinden projecten in de omgeving vertraging als gevolg van de stadsbrand (met name project The Turner aan de Luthersestraat).

Inmiddels lopen er gesprekken met de provincie over een mogelijke bijdrage. Zodra daar meer duidelijkheid over is zullen we de raad informeren.

Trillingen Gelredome
Gezien de geplande woningbouw op 3 locaties in de buurt van het Gelredome (Olympus, Kronenburg en de Nijmeegseweg) zijn er de afgelopen jaren veel gesprekken gevoerd met Gelredome over de trillingen die veroorzaakt worden door concerten in het stadion.

Zo is het nodig om vast te stellen wat de toetspunten zijn en de waarden die daar gelden voor toegestane trillingen. Die worden dan gebruik bij het opstellen van maatwerkvoorschriften van Gelredome en komen in de planregels van de omgevingsplannen. Omdat dit deels nieuwe materie is, is externe expertise en juridisch advies nodig. Ook moeten trillingsmetingen worden uitgevoerd. De (meer)kosten die dit jaar worden gemaakt voor trillingsmetingen, inhuur van expertise, juridisch advies en projectbegeleiding zorgen voor een overschrijding van € 105.000 op het milieubudget.

Wonen en leefomgeving

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Een eerlijke stad waar iedere Arnhemmer goed kan wonen (A)

Woonruimte voor iedereen (D)

We zetten in op betaalbare en sociale huurwoningen (I)

De voortgang van de woningbouwproductie wordt jaarlijks gemonitord en gepresenteerd in de rapportage Arnhem biedt woonruimte. In juni 2025 heeft het college de raad geïnformeerd over de laatste stand van zaken. We liggen steeds meer op koers om te zorgen voor voldoende én voldoende betaalbare woningen. Locaties zijn in beeld, er is ruim voldoende programma en dit is steeds meer conform de afgesproken prijscategorieën ingedeeld. De afgelopen jaren is telkens de woningvoorraad gestegen en worden de ambities van de Woondeal 2.0 gehaald.

Zoals overal in Nederland spelen er in onze gemeente ook de gestegen bouwkosten, personeel, stikstof en netcongestie. In de uitvoeringspraktijk blijven we ons focussen om van beleid, via plannen, naar uitvoering te komen. We doen dit door zo goed mogelijk samen te werken met onze partners. Met corporaties werken we samen binnen het zogenaamde Premium Partnership om hen bij nieuwbouwprojecten in positie te brengen voor het ontwikkelen van het deel sociale huur. Met woningcorporaties en marktpartijen in de woningbouw hebben we de handen ineengeslagen over het bouwen van voldoende woningen en om de woningbouw te versnellen. Samenwerken doen wij in het Bouwberaad Arnhem, waar we thema's en zorgen tijdig onder de loep nemen en bespreken. De samenwerking met het Rijk, de provincie Gelderland en de regio is geregeld via de Woondeal 2.0. De horizon van de woondeal is recent verlegd van 2030 naar 2035. Zowel wethouders als raadsleden worden betrokken bij bestuurlijke overleggen, bijeenkomsten (‘regio overlegt’) en speciale bijeenkomsten voor raadsleden.

Evaluatie doelgroepenverordening en implementatie in omgevingsplannen (I)

De Doelgroepenverordening is geëvalueerd en de toekomstige inzet hiervan is verkend. Dit kostte wat extra tijd omdat er nieuwe wetgeving op ons afkomt. Het college heeft de opdracht gegeven de Doelgroepenverordening beleidsarm te vertalen en te actualiseren richting het Omgevingsplan. Over het geheel, de evaluatie en de doorvertaling, wordt de raad in het najaar geïnformeerd.

Collectieven, zelfbouw en flexwonen bevorderen (I)

Binnen lopende en nieuwe bouwplannen onderzoeken we hoe we projecten voor collectieve woonvormen mogelijk kunnen maken en kunnen versnellen. Vanwege beperkte capaciteit en ervaring op dit gebied zetten we een projectleider in uit de projectleiderspool van De Groene Metropoolregio (GMR). De extra ondersteuning helpt om de ambities waar te maken. We maken ruimte voor collectieve woonvormen binnen de ontwikkeling van onder andere Spoorzone (Rijnpark, Schaapsdrift), Presikhaaf en Schuytgraaf. De projecten in Coehoorn en Gaardenhage zijn in ontwikkeling. Bij het ondersteunen van collectieve wooninitiatieven hebben we al samenwerkingsafspraken opgezet. We zijn bijvoorbeeld aangesloten op regionale en landelijke netwerken, zoals De Collectieve Huisvesters, Cooplink (kennisnetwerk voor wooncoöperaties), de Provincie Gelderland en het expertteam RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland). Vanuit de samenwerking organiseren we inspiratie bijeenkomsten (najaar 2025).
Begin 2025 zijn 148 flexwoningen MerWijde in Presikhaaf opgeleverd, waarbij we een communitybuilder financieren voor het opzetten van een vitale leefgemeenschap.

Studentenhuisvesting en starters (I)

Gelet op de ambities voor Arnhem als studiestad, zijn we met de SSH& blijvend in gesprek over het toevoegen van meer tijdelijke eenheden in Arnhem en dit leggen we vast in prestatieafspraken. Daarnaast volgt medio 2025 een campagne (‘Dat huurt lekker’) om (kamer)huurders in Arnhem te wijzen op hun huurdersrechten. Met deze campagne informeren wij jaarlijks studenten en starters op hun rechten als huurder en werken we aan een eerlijke en transparante kamerverhuurmarkt.

Uitvoeren woningtoewijzingsbeleid **(I)**

In de gehele Groene Metropoolregio kennen we dezelfde regels voor woningtoewijzingen. De geactualiseerde Huisvestingsverordening is vanaf 2024 in werking getreden. In 2025 geven we hier uitvoering aan.

Doorstroming bevorderen **(I)**

We zijn in 2022 gestart met de pilot verhuiscoach voor de sociale huursector met de provincie en de corporaties. Gemeente en de betrokken corporaties bestendigen de inzet door de bestaande Samenwerkingsovereenkomst medio 2025 te verlengen voor de komende jaren. Incidenteel is er tot en met september 2026 dekking voor de verhuiscoach. In lijn met de aangenomen motie 25M122 wordt overgegaan tot een structurele dekking in de begroting 2026 (36 uur/week, € 75.000). Voorlopig blijft de focus liggen bij de inzet en het optimaliseren van de verhuiscoach in het sociale huursegment.
We organiseren in samenwerking met de corporaties in het derde kwartaal van 2025 de eerste "Week van de Woningruil" om de mogelijkheden van woningruil onder de aandacht te brengen.

Leegstandsverordening **(I)**

In het najaar van 2024 is de leegstandsverordening vastgesteld. Met de inwerkingtreding van de leegstandsvergunning per 1 juli 2025 hebben we een krachtig instrument in handen om leegstand tegen te gaan. Eigenaren zijn verplicht leegstand te melden wanneer een woning langer dan zes maanden leegstaat. Dit biedt zicht op leegstand, vergroot de mogelijkheden tot toezicht en handhaving, en voorkomt strategisch leegstandbeheer met speculatieve motieven.

Opkoopbescherming/zelfbewoningsplicht **(I)**

Sinds 2022 kent Arnhem de zogeheten opkoopbescherming. Hierdoor is het niet meer mogelijk dat koopwoningen met een WOZ-waarde tot € 434.000 (prijsgrens 2024) in twintig wijken worden opgekocht om te verhuren. Zo blijven deze (koop)woningen beschikbaar voor starters en doorstromers met een kleinere portemonnee. Jaarlijks doen we de raad een herijkt voorstel waarin we, indien mogelijk, hogere grenzen zullen hanteren, om zo nog meer woningen te beschermen voor opkopen door particuliere investeerders. Elk jaar volgt rond september een actualisatie van de opkoopbescherming. Het voorstel zal voor 2025 conform de planning naar de raad gaan.

Uitvoeren beleid op splitsen en verkameren **(I)**

Om beter te kunnen sturen op de negatieve effecten van woningsplitsing en verkamering, zoals de negatieve effecten op de leefbaarheid in bepaalde wijken en om grip te houden op de ruimtedruk in bepaalde wijken, geven we verder uitvoering aan het Omgevingsplan waarin een passage over splitsen en verkamering is opgenomen. Hierbij maken we het enerzijds mogelijk dat initiatiefnemers voldoende woonruimte in onze stad kunnen realiseren, maar gaan we anderzijds ook woonoverlast tegen en borgen we een hoogwaardige ruimtelijke kwaliteit.

Plan van aanpak beter benutten bestaande voorraad **(I)**

De huidige woningvoorraad gaan we efficiënter gebruiken door extra woonruimte te creëren en de woningen beter te laten aansluiten bij de behoeften van onze inwoners. Om dit te bereiken is op 1 juli een actieplan gepresenteerd met dertien acties binnen vier thema's: leegstand aanpakken, doorstroming bevorderen, optoppen aanjagen en woningsplitsen en woningdelen stimuleren. Zo blijven we de verhuiscoach in het sociale huursegment inzetten, organiseren we met de corporaties een week van de woningruil en gaan we een splitsingscoach werven die actief met eigenaar-bewoners aan de slag gaat. Kansrijk is vooral de gebiedsgerichte optop-aanpak, waarbij we starten met een pilot in samenwerking met de drie grote Arnhemse woningcorporaties.

Een ongedeelde stad (D)

Uitvoering meerjarige prestatieafspraken **(I)**

In 2024 hebben we meerjarige prestatieafspraken gemaakt met woningcorporaties en huurders. Daarin maken we wederkerige afspraken over de (uitbreiding van de) sociale woningvoorraad, duurzaamheid, betaalbaarheid, wonen en zorg, en leefbaarheid. Het doel om toe te werken naar een ongedeelde stad is in de afspraken opgenomen. In 2025 en 2026 ligt de focus op uitvoering van de afspraken en leggen we verantwoording daarover af in een monitor. Daarnaast zullen we de prestatieafspraken uit 2024 evalueren medio 2025. Ook blijven we met de woningcorporaties en huurdersverenigingen in gesprek over eventuele toevoeging van prestatieafspraken, als er nieuwe thema's spelen die urgent en belangrijk zijn.

Wijkstrategieën Wonen **(I)**

Eén van de manieren om te werken naar een ongedeelde stad is door wijkgericht te werken. Zo kunnen we meer investeren in kwetsbare wijken, terwijl we in betere wijken maatregelen nemen om de kwaliteit van wonen in stand te houden. Er zijn wijkstrategieën wonen opgesteld waarin we de veerkracht van wijken analyseren en kansen in beeld brengen. Samen met corporaties werken we aan een wijkgerichte aanpak, bijvoorbeeld via huurprijsdifferentiatie en het versterken van bewonerskracht, om zo een eerlijkere verdeling in wijken van de veerkracht over de stad te krijgen

Woningen met kwaliteit (D)

Woningen verduurzamen **(I)**

Zowel de Woondeal 2.0 als de Woonvisie bevatten ambities om de woningbouw te verduurzamen. In de bestaande bouw is er vooral aandacht voor het corporatiebezit. In de prestatieafspraken staan de afspraken over de invulling en fasering van deze ambities. De uitvoering komt terug in de monitor van de prestatieafspraken. Bij nieuwbouw gaat het vooral om circulair, natuur inclusief en conceptueel bouwen. Via anterieure overeenkomsten en vergunningen wordt dit uitgevoerd.

Hulp aan Verenigingen van Eigenaren **(I)**

In Arnhem is een VvE-loket ingesteld voor bewoners met hun energie- en verduurzamingsvragen.
VvE's kunnen gebruik maken van een coach om de eerste stappen te zetten in de plan- en besluitvorming. VvE's maar ook VvE-beheerders worden actief benadert met het aanbod vanuit het VvE-loket. Daarmee liggen we gedeeltelijk op koers voor dit doel. Bij veel VvE's zijn echter de basiszaken nog niet op orde.

Versterken positie huurders **(I)**

Sinds het actieplan "Arnhem helpt huurders" (2023) zetten we meerdere middelen in om vooral particuliere huurders te ondersteunen die te maken hebben met onwenselijke woonsituaties, zoals bijvoorbeeld onrechtvaardige huurverhogingen. Zo blijven we de huurders informeren over hun huurdersrechten met de campagne "Dat huurt lekker!" Het Huurdershuis is hierbij al jarenlang de instantie die huurders helpt bij al hun woon- en huurvragen. De Verhuurverordening die in 2024 is vastgesteld, wordt vanaf 2025 gefaseerd in dertien wijken ingevoerd waar de leefbaarheid aantoonbaar onder druk staat. Voor arbeidsmigranten is de verhuurvergunning inmiddels ingevoerd (maart 2025). In het voorjaar hebben we de resultaten van het in 2024 uitgevoerde onderzoek naar discriminatie op de Arnhemse woningmarkt gedeeld. We geven voorlichting aan woningzoekenden via de campagne "Dat huurt lekker!" om de meldingsbereidheid van misstanden en discriminatie te vergroten.

Gezond binnenklimaat/gezond wonen **(I)**

De aanpak van vocht- en schimmelproblematiek blijft belangrijk. Omdat we zelf niet de eigenaar zijn van woningen in onze stad, stimuleren we woningcorporaties en verhuurders om een gezond binnenklimaat te realiseren. In een samenwerkingsverband met de drie Arnhemse corporaties, hun huurdersorganisaties en Het Huurdershuis is een aanpak uitgewerkt, waarbij een schimmelexpert in lastige situaties ingezet kan worden.
Er wordt nog gewerkt aan een website waar onze bewoners betrouwbare informatie kunnen vinden over vocht en schimmelproblematiek.

Handhaving minimum woonkwaliteit **(I)**

Voor huurders die te maken hebben met achterstallig of gebrekkig onderhoud, waardoor hun woning niet meer voldoet aan de geldende wet- en regelgeving, zijn er duidelijke meldpunten ingericht. Bewoners kunnen terecht bij Het Huurdershuis met klachten over hun woning of over de verhuurder. Dit loket biedt ondersteuning, advies en zo nodig doorverwijzing.
Daarnaast kunnen bewoners in afstemming met de ODRA, een melding doen van ernstige bouwkundige gebreken die de veiligheid of gezondheid in gevaar brengen. Op basis van deze meldingen voert ODRA gerichte handhaving uit. Deze aanpak draagt bij aan de bescherming van huurdersrechten en aan de verbetering van de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad.
Als het gaat om nieuwbouw zorgt het facetbestemmingplan splitsen en verkameren voor minimale oppervlakte, buitenruimten en bergingen en verwijst de doelgroepenverordening naar product-marktcombinaties. Via anterieure overeenkomsten en vergunningen wordt hierop gestuurd.

Wonen als fundament: betaalbaar wonen en aandacht voor mensen met een hulpvraag (D)

Regievoeren: uitvoering geven aan woonzorgnota (I)

In 2023 is de Nota Wonen en Zorg vastgesteld. Uit deze nota volgen diverse acties waar we uitvoering aan geven. Deze acties liggen op het gebied van het vergroten van het aantal woningen voor aandachtsgroepen en ouderen, de bestaande woningvoorraad beter benutten en zorgen voor glasheldere toewijzingsroutes voor deze groepen naar een passende woning in een passende woonomgeving. Belangrijk punt hierbij is dat we in de regio in 2024 afspraken hebben gemaakt over hoe we deze opgave gezamenlijk beter kunnen oppakken. Hierbij vinden we het van belang dat regiogemeenten ook hun 'fair share' nemen. In 2025 richten we ons eerst met de corporaties op het verbeteren van een lokale werkwijze om woningen te verdelen onder uitstromers, herkansers en housing first. De nieuwe lokale werkwijze voor 2026 is tevens een opmaat voor een subregionale verdeeltafel in 2027 voor urgente aandachtsgroepen in Centraal Gelderland.

Huisvesting arbeidsmigranten (I)

Het organiseren van goede en veilige huisvesting voor arbeidsmigranten is een taak van veel partijen zoals gemeenten, provincies, werkgevers en huisvesters. Omdat arbeidsmigranten veelal niet gebonden zijn aan een specifieke plek, maar wonen en werken over gemeentegrenzen heen, pakken we dit thema in GMR verband op. In 2025 hebben we de verhuurvergunning geïntroduceerd voor deze doelgroep met als doel de kwaliteit van huisvesting voor deze mensen verbeteren en misstanden te voorkomen.

Uitbreiden woonwagenlocaties (I)

We geven uitwerking aan het ‘plan van aanpak uitbreiden woonwagenlocaties’ (juni 2020). Op de uitbreidingslocaties: Bethaniënstraat, Merwedestraat en Gelderse Rooslaan zijn projecten opgestart om woonwagenstandplaatsen toe te voegen. Vooralsnog zijn er helaas nog geen grondexploitaties vastgesteld voor de pilotlocaties. Dit heeft te maken met complexe dynamiek met verschillende betrokken partijen. Voor de nieuwbouwlocatie Schuytgraaf wordt in 2026 gestart ivm de bouwweg die over deze locatie loopt. In de Perspectiefnota 2026-2026 is een extra benodigd bedrag van € 3,1 miljoen incidenteel in 2026 opgenomen om de uitbreiding van de 22 standplaatsen op de drie pilotlocaties en de nieuwbouwlocatie in Schuytgraaf te kunnen realiseren.

Parallel hieraan is gewerkt aan kaderstellend beleid waaraan plannen en voorstellen kunnen worden getoetst, zoals het nieuwe woonwagenbeleid en ook het toewijzingsbeleid. Mede op basis hiervan wordt toegewerkt aan het maken van prestatieafspraken met de corporaties over woonwagenzaken.

Levensloopgeschikte woningen ontwikkelen en bestaande woningen levensloopgeschikt maken (I)

Conform de nota Wonen en Zorg houden we rekening met levensloopgeschikt wonen in onze gemeente. In de sociale huursector kennen we duidelijke normen over wanneer een woning wordt aangemerkt als ‘levensloopgeschikt’ of ‘rolstoeltoegankelijk’. Met corporaties en huurdersorganisaties hebben we in de prestatieafspraken afgesproken dat woningen voor senioren levensloopgeschikt gebouwd worden. De corporaties brengen in 2025 in beeld hoeveel nultredenwoningen, levensloopgeschikte, rolstoeltoegankelijke en -doorgankelijke woningen, geclusterde woningen en zorggeschikte woningen zij hebben. In complexen met veel ouderen onderzoeken corporaties bij geplande werkzaamheden tevens het levensloopgeschikter maken van woningen. Gemeente, corporaties en huurdersorganisaties gaan in 2025 verder met elkaar in gesprek over het thema toegankelijkheid en de inzet van ervaringsdeskundigheid.

Een klimaatbestendige, groene, biodiverse en leefbare openbare ruimte (A)

Naar een klimaatadaptieve stad (D)

Onlangs is de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie geactualiseerd. Najaar 2025 wordt deze aan de raad voorgelegd. Deze agenda geeft een beeld van de vorderingen die we op het gebied van klimaatadaptatie hebben gemaakt en hoe we de aanpak in de komende jaren zullen vervolgen.
Een in het oog springend voorbeeld is de vergroening van het Croydonplein in Kronenburg. Dit is een van de belangrijkste knelpunten op het gebied van hitte in Arnhem.

We voeren de klimaatadaptatietoets uit (I)

De klimaatadaptatietoets is in 2024 ingevoerd.

We voeren het Lokaal hitteplan uit **(I)**

Het lokaal hitteplan is gereed en treedt in werking wanneer een hittegolf optreedt.

We vergroenen door projecten Openbare Ruimte en Mobiliteit **(I)**

Bij alle onderhoudsactiviteiten en herinrichtingen benutten we de mogelijkheden om overbodige verharding te vervangen door groen. Dit zien we onder andere bij grote infrastructuurprojecten zoals de Velperweg en Onderlangs. Maar ook op kleine schaal vervangen we verharding door groen zoals bij de uitvoering van de wijkgroenagenda's.

We realiseren een koel netwerk **(I)**

In de loop van 2024 is gestart met het Europese project 'Cool Cities'. Hierbij werken we samen met onze Europese partners aan de uitwerking en realisatie van een koel netwerk in de stad. Tegelijkertijd worden er in lopende projecten al schakels van dit netwerk gerealiseerd.

We stimuleren de bewoners om klimaatadaptieve maatregelen te nemen **(I)**

Er wordt volop gebruik gemaakt van de groenblauwe subsidieregeling. In 2024 is een tussentijdse evaluatie met de raad gedeeld. Er is zoveel gebruik gemaakt van de subsidie dat in 2025 extra middelen beschikbaar zijn gesteld.

We zetten verharding om naar groen **(I)**

Bij alle onderhoudsactiviteiten en herinrichtingen benutten we de mogelijkheden om overbodige verharding te vervangen door groen. Ook in het kader van de wijkgroenagenda's wordt veel groen toegevoegd in de directe woonomgeving.

Arnhems groen versterken (D)

We werken hard aan het vergroenen van Arnhem. Van tegelwip acties in tuin en buurt, tot herinrichting van straat en wijk. Onderlangs, de Velperweg en de Hollandweg zijn sprekende voorbeelden van vergroenen. Uit de biodiversiteitsmonitoring blijkt dat Arnhem leefgebied is van gewone maar ook bijzondere en zeldzame planten en dieren.
Vergroenen in de wijk sluit goed aan op de robuuste verbindingen met de parken en bossen.

We zorgen voor kwalitatief hoogwaardige bossen, natuurterreinen en stads- en wijkparken (herkenbare en duurzaam beheerde stad) **(I)**

Deze ambities en inspanningen liggen op koers. Hier wordt op projectmatige wijze, in het groot onderhoud en/of in het dagelijks beheer, uitvoering aan gegeven.
Bijvoorbeeld in Park Westerveld zijn verpachte gronden teruggekomen in eigen beheer. Er zijn hagen, heggen, bomen en lanen aangeplant. Het beheer wordt natuurvolgend opgepakt.
Door het inzetten op zonering in onze bossen is er ruimte voor zowel de natuur als voor de recreant en ondernemers.

We vergroten de groenmassa van bomen (herkenbare stad) **(I)**

Bij alle onderhoudsactiviteiten en herinrichtingen is boominclusief ontwerpen het uitgangspunt en benutten we de mogelijkheden om overbodige verharding rondom bomen te vervangen door groen, zodat bestaande bomen beter kunnen groeien. Op projecten wordt geïnvesteerd in duurzame groeiplaatsen van nieuwe bomen zodat deze oud en groot kunnen worden, zodat er sprake is van toename van groenmassa.

Op onze landbouwgronden brengen we natuur en landbouw in verbinding, voegen we natuur toe en gaan we over op natuurinclusieve landbouw (natuurvriendelijke stad) **(I)**

Voor beide gebiedsprocessen is een gebiedsperspectief opgesteld, met daarin een visie hoe de landbouwgronden in deze gebieden te beheren op basis van landschappelijk systeemherstel met focus op herstel van bodem, waterhuishouding en biodiversiteit. Samen met de landbouwers in het gebied zijn bedrijfsplannen opgesteld die uitgevoerd gaan worden. De verpachte landbouwgronden in park Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem zijn teruggekomen in eigen beheer.

We vergroten onze kennis en verbeteren de biodiversiteit en het leefgebied van kenmerkende soorten (natuurvriendelijke stad) **(I)**

Deze ambities en inspanningen liggen op koers. Aan het versterken van de biodiversiteit wordt in het dagelijks beheer en bij de inrichting van de openbare ruimte, uitvoering gegeven. Als voorbeeld kan gewezen worden op het gras in het Musis- en Singelpark, dat minder wordt gemaaid met het oog op maximalisering van de biodiversiteit. Een soortenrijke kruidenvegetatie is per direct tot ontwikkeling gekomen. Er zijn op diverse plaatsen takkenrillen, zwaluwkasten en insectenhotels geplaatst.

We hanteren een groennorm van 3-30-300 (groene en gezonde stad) **(I)**

We hebben een eerste beeld van de mate waarin Arnhem voldoet aan de 3-30-300 regel. Mede aan de hand hiervan bepalen we de prioriteiten bij vergroening. We werken continu aan een verfijning van dit eerste beeld, waardoor een scherpere prioritering mogelijk wordt.

We stellen wijkgroenagenda's op (samenwerkende stad) **(I)**

In de loop van 2025 werken we verder aan het opstellen van wijkgroenagenda's We werken tegelijkertijd aan de uitvoering van de wijkgroenagenda's die al gereed waren.

We voeren de campagne Andere Arnhemmers uit (samenwerkende stad) **(I)**

Door de gemeente wordt bij monitoring van biodiversiteit en andere natuuronderzoeken veel data vergaard over aanwezigheid van bijzondere planten en dieren in de stad. Momenteel wordt bekeken of en hoe we deze data (of een deel daarvan) openbaar kunnen maken.

Aandacht voor dierenwelzijn (A)

We verbeteren het leven van huisdieren (D)

Arnhem zet zich in om het welzijn van huisdieren te verbeteren, met aandacht voor zowel preventie als ondersteuning. Dit doen we door goede opvang te faciliteren, ondersteuning te bieden aan huisdiereigenaren met een laag inkomen en te zorgen voor voldoende ruimte voor honden. Daarnaast helpen we inwoners die (tijdelijk) niet meer zelf voor hun huisdier kunnen zorgen. Daarmee streven we naar een stad waarin alle huisdieren passende zorg en een veilige leefomgeving hebben.

We zorgen voor opvang van huisdieren waarvoor niet (meer) wordt gezorgd **(I)**

De opvang van huisdieren in Arnhem is goed geregeld. Tegelijkertijd maakt het Dierentehuis hogere kosten dan eerder geraamd. Dat geldt zowel voor de jaarrekening 2024 als voor de begroting 2026. De uitgaven in 2025 verlopen vooralsnog volgens verwachting. We onderzoeken hoe we financiële risico's beter kunnen beheersen.

We zorgen voor meer en/of betere uitlaatplekken **(I)**

Het onderzoek naar hondenlosloopgebieden is gestart. Daarbij kijken we niet alleen naar de behoefte van hondenbezitters, maar ook naar de impact op andere gebruikers en de openbare ruimte. De eerste fase wordt afgerond eind 2025; realisatie van nieuwe of aangepaste losloopplekken vindt later plaats.

We geven ondersteuning aan eigenaren met een laag inkomen **(I)**

De Gelrepasregeling dierenartskosten is aangepast om aantrekkelijker te zijn voor dierenartspraktijken om deel te nemen. Deze is daarmee toekomstbestendiger geworden. Inmiddels zijn weer meer dierenartsenpraktijken aangesloten, waardoor meer Arnhemmers dicht bij huis gebruik kunnen maken van betaalbare zorg voor hun huisdier.

We ondersteunen mensen die niet meer voor hun huisdier kunnen zorgen **(I)**

Door samen met de Dierenbescherming te starten met het project Dierenbuddy, ondersteunen we mensen die niet meer volledig zelfstandig voor hun huisdier kunnen zorgen. We verwachten dat dit project in 2025 vorm krijgt. Voor ondersteuners die bij bewoners over de vloer komen, ontwikkelen we een netwerkkaart. Hiermee hebben zij snel en gemakkelijk een overzicht van instanties die benaderd kunnen worden als een eigenaar niet meer goed voor zijn of haar huisdier kan zorgen.

De leefomgeving van dieren in de gemeente Arnhem verbeteren (D)

We verbeteren en beschermen de leefomgeving van dieren in het wild door natuurbeheer dat gericht is op biodiversiteit, soortenbescherming en het versterken van ecosystemen. Denk aan het aanleggen van bosranden en poelen, het verminderen van barrières zoals hekwerken en het zorgvuldig beheren van recreatie en begrazing. Ook vissenwelzijn krijgt nadrukkelijk aandacht. We zetten in op het verbinden van natuurgebieden en het voorkomen van overlast of schade aan dierlijke leefgebieden. Zo bouwen we stap voor stap aan een diervriendelijker buitengebied.

We zetten in op dynamische begrazing (I)

We verbeteren door het inzetten op dynamische begrazing de biodiversiteit op gronden die bij ons in beheer zijn. Door de begrazing van verschillende soorten dieren op verschillende tijden komt er ruimte voor een meer diverse begroeiing van onze gronden. We voorkomen zo overbegrazing. Tot 2028 zetten we in op een pilot in de zuidelijke uiterwaarden en op een aantal weilanden waarvan wij de pachtovereenkomsten hebben opgezegd. Daarna evalueren we onze aanpak.

We verbeteren het vissenwelzijn (I)

We hebben besloten geen nieuwe visrechten meer uit te geven op gronden in eigendom van de gemeente Arnhem. Ook breiden we viswateren in bestaande overeenkomsten niet uit. Het volledig verbieden van sportvissen lijkt juridisch niet haalbaar, omdat de Visserijwet beperkingen stelt aan het gemeentelijke eigendomsrecht als wij al visrechten uit hebben gegeven. In de komende periode verkennen we hoe we het vissenwelzijn wél beter kunnen borgen ondanks deze juridische restrictie.

We verbinden en versterken de ecologische hoofdstructuur (I)

Voor de Bakenhof ligt er een plan voor natuur- en recreatiezonering. Dit plan beoogt een goede balans tussen natuurwaarden en recreatief gebruik van het gebied. In dit plan wordt ook rekening gehouden met de behoefte van hondenbezitters. We zijn in gesprek met buurtbewoners en gebruikers om te zorgen voor lokaal draagvlak en praktische afstemming.

Dierenwelzijn krijgt meer aandacht in onze communicatie (D)

Bewustwording en informatie zijn essentieel om dierenwelzijn duurzaam te verbeteren. We ontwikkelen campagnes gericht op verantwoord huisdierbezit en activeren de organisaties van evenementen om na te denken over dierenwelzijn bij evenementen met dieren. In onze rol als inkoper zoeken we actief samenwerking met organisaties die dierenwelzijn vooropstellen. Ook signaleren we thema's die aandacht vragen, zoals hobbyjacht. Arnhem kiest er op deze manier voor om dierenwelzijn niet alleen in beleid, maar ook in communicatie en samenwerking stevig te verankeren.

We helpen (potentiële) eigenaren met informatie over het houden van huisdieren (I)

We ontwerpen een campagne waarbij we inzetten op het weloverwogen aanschaffen van een huisdier en de mogelijkheid een dier op te halen in het asiel of opvang. In de uitvoering zoeken we de samenwerking op met partners, zoals het Dierentehuis Arnhem, Natuurcentrum Arnhem en de Dierenbescherming.

We vragen aandacht voor hobbyjacht bij onze partners (I)

We hebben in kaart gebracht met welke partijen in 2025 bestuurlijk overleg moet plaatsvinden over het terugdringen van jacht. We zijn kritisch op partners die nog benuttingsjacht toestaan, en ook op jacht die wordt uitgevoerd onder het mom van faunabeheer. Waar mogelijk sporen we deze partijen aan om alternatieven te onderzoeken of hun beleid aan te passen.

We willen diervriendelijk inkopen (I)

In het nieuwe gemeentelijke inkoopbeleid is dierenwelzijn expliciet opgenomen. Daardoor kunnen we bij inkoop en aanbestedingen actiever sturen op het beperken en voorkomen van dierenleed. Dat geldt zowel bij gehouden als bij in het wild levende dieren. Uitgangspunt is: we kiezen voor diervriendelijke alternatieven, tenzij dat aantoonbaar niet mogelijk is.

We informeren organisatoren van evenementen over dierenwelzijn (I)

Diergerelateerde evenementen zijn in Arnhem meldingsplichtig. Organisatoren wordt gevraagd bij het organiseren van een evenement hoe zij de Vijf Vrijheden van Brambell (de basisprincipes voor dierenwelzijn, Ze stellen dat een dier vrij moet zijn van: 1. honger en dorst, 2. fysiek en thermaal ongemak, 3. pijn, verwonding en ziekte, 4. angst en chronische stress, en 5. beperkingen in natuurlijk gedrag. Deze vrijheden zijn later door de British Farm Animal

Welfare Council omgevormd en vormen vandaag de dag nog steeds een belangrijk kader voor het beoordelen van dierenwelzijn) borgen. We toetsen daar niet op, omdat dit niet binnen de bevoegdheden van de gemeente valt. Wel wijzen we organisatoren actief op de landelijke meldplicht bij de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), zodat ook de landelijke handhaver tijdig op de hoogte is.

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling (A)

We streven naar reductie van de hoeveelheid restafval (D)

Met betrekking tot de gestelde doelen kan het volgende worden gemeld:

• De gemiddelde hoeveelheid restafval ligt op dit moment rond de 214 kg per inwoner per jaar. We zien geen daling in de afgelopen jaren. Daarmee liggen we voor deze ambitie dus niet op koers.
De aanbesteding voor toegankelijke GFE-containers wordt naar verwachting eind 2025 afgerond. We treffen nu voorbereidingen om in 2026 een stadsdekkend netwerk van verzamelcontainers uit te rollen. Dit verbetert de scheidingsmogelijkheden voor GFE wat zou kunnen leiden tot een vermindering van de hoeveelheid restafval.

• PBD(Plastic, Blik, Drankenkartons) maximaal 30% afkeur ligt op koers. In 2024 en de voorlopige cijfers 2025 halen we een goedkeurpercentage van rond de 71%. Daarnaast zijn de VNG-leden in juni 2025 akkoord gegaan met een onderhandelingsresultaat tussen gemeenten en het verpakkende bedrijfsleven (Verpact). Dit resultaat moet leiden tot een nieuwe ketenovereenkomst met daarin meer aandacht en focus op circulariteit van plastic verpakkingen, blik en drankkartons (PBD). De uitwerking hiervan vindt in de tweede helft van 2025 plaats.

• Afvalstoffenheffing 95% kostendekkend ligt op koers.

De adviezen van het burgerberaad afval (2024) zijn verwerkt in de Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026. Eén van de adviezen en maatregelen betreft het instellen van een klankbordgroep. Zodra de agenda en deze maatregel door de gemeenteraad vastgesteld worden, wordt de klankbordgroep ingericht. Op dat moment zal de reeds bestaande klankbordgroep opgaan in de nieuwe klankbordgroep.

In 2025 hebben we met afvalcoaches en toezichthouders bedrijven bezocht om ze verder te informeren over afvalcontracten en de verplichting uit de APV voor bedrijven om ook de omgeving schoon te houden. Dit traject wordt in 2025 verder doorgezet door onze toezichthouders afval.

In 2024 heeft PreZero ons laten weten dat zij stoppen met de inzameling van huishoudelijk afval. Daarop zijn we in juli 2024 gestart met een verkenning naar een manier en vorm waarin we in de toekomst de afvalinzameling in Arnhem kunnen borgen tegen acceptabele condities en zo blijven voldoen aan onze wettelijke zorgplicht .In juli 2025 hebben wij de rapportages van de eerste fase van de verkenning aan de gemeenteraad verzonden. De tweede fase van de verkenning is gestart en in september 2025 neemt het college een besluit nemen of we de afvalinzameling ‘zelf doen’ of ‘samen doen’ (met een publiek inzamelbedrijf). Dit principebesluit wordt besproken met de gemeenteraad middels een gespreksnotitie. In december 2025 wordt een (financieel) voorstel aan de gemeenteraad gedaan en wordt een ontwerp-collegebesluit voorgelegd.

We gaan door met beleidsontwikkeling gericht op afvaleducatie (I)

Begin 2024 heeft het college een evaluatie van het afvalbeleid naar de raad gestuurd. Uit deze evaluatie en de kwartaalrapportages afval blijkt dat de doelstelling van 30 kg restafval per inwoner per jaar in 2025 niet binnen bereik ligt.

In 2024 heeft het eerste Arnhemse burgerberaad over afval plaatsgevonden. De deelnemers hebben uiteindelijk met elkaar 28 adviezen uitgebracht aan de gemeente over hoe wij de hoeveelheid afval van inwoners, bedrijven en instellingen kunnen verminderen. Deze adviezen

zijn in 2024 (december) getoetst op juridisch en praktische haalbaarheid en financiële aspecten zijn in kaart gebracht. In 2025 zijn de adviezen verwerkt in de Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026. Deze agenda is in april 2024 aan de gemeenteraad verstuurd. De eerste bespreking in de gemeenteraad heeft plaatsgevonden op 25 juni 2025.

Het college heeft besloten om geen aanvullende maatregelen toe te voegen aan de op de adviezen van het burgerberaad gebaseerde maatregelen in de Uitvoeringsagenda. We hechten aan het burgerberaad als democratisch instrument in aanvulling op de representatieve democratie. We geven dit voor Arnhem nieuwe instrument hier graag het volledige podium. We kiezen er dan ook voor geen nieuwe, extra maatregelen toe te voegen als aanvulling op de adviezen van het burgerberaad.

Daarmee doen we recht aan het vele en harde werk dat verricht is door de deelnemers aan het burgerberaad en aan de breedte van de adviezen.

In de hotspot aanpak blijven we werken aan een schoner Arnhem. Participatie en betrokkenheid van onze inwoners in zowel het ontwikkelen van de aanpak als de uitvoering staat daarbij centraal en is essentieel.

In 2026 loopt de Afvalkoers Arnhem Schoner 2022-2026 af. Nieuwe instrumenten kunnen een plek krijgen in nieuw beleid.

We willen Arnhem schoner maken (D)

De aanpak wordt voortgezet. De resultaten laten een verbetering van het beeld zien. De hotspotaanpak draait om gedragsverandering en dat vraagt een lange adem. Concreet resultaat is nu al wel dat we echt samen met inwoners deze problematiek aangaan.

We pakken hotspots en zwerfafval aan **(I)**

In 2025 is de hotspot-aanpak op vijftien grote hotspots ingezet en gecontinueerd vanuit 2024. We zien een verbetering van de kwaliteit. In het resterende deel van 2025 zal de aanpak uitgebreid worden naar alle top-20 hotspots. In 2026 evalueren we om de aanpak van, met name, grofvuil in de openbare ruimte verder te ontwikkelen.

De zwerfafvalparaplu die bijdraagt aan een stadsdekkend netwerk van zwerfafvalvrijwilligers is gelanceerd en staat online op www.arnhemschoner.nl. Eind 2024 zijn we begonnen met het verder verbeteren van het platform om zo dit podium te vergroten. In 2025 is dit doorgezet.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	63.860	495	64.355
Baten	55.415	0	55.415
Saldo lasten en baten	**-8.445**	**-495**	**-8.940**
Toevoegingen aan reserves	1.667	0	1.667
Onttrekkingen aan reserves	18.240	530	18.770
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	16.573	530	17.103
Prognose resultaat	**8.128**	**35**	**8.163**

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	495	N			
Afval	415	N	Aanvullende kosten exploitatie afval	I	AR
Wonen	200	N	Arnhem Oost herbestemmingen 2025 NPAO	I	BR
Dierenwelzijn en biodiversiteit	180	N	Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie (25M124)	I	AR
Dierenwelzijn en biodiversiteit	60	N	Dierentehuis	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	-60	V	Dekking investeringskrediet Toegankelijke hoofdlooproutes	I	AR
Openbare ruimte	-300	V	Havenbeheer	I	AR
Baten	0				
Toevoeginge n aan reserves	0				
Onttrekkinge n aan reserves	530	V			
Wonen	530	V	Dekking Arnhem Oost herbestemming 2025 BR Arnhem Oost	I	BR

Aanvullende kosten exploitatie afval
Voor 2025 wordt een incidenteel nadeel van € 415.000 verwacht. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door lagere textielopbrengsten en anderzijds door hogere lasten voor grof restafval en onderhoud van ondergrondse containers. De aanbesteding van grof restafval is uitgelopen waardoor er een langere periode dan eerder gedacht een hoger tarief wordt berekend. Daarnaast is het onderhoud van de ondergrondse containers in de eerste drie maanden hoger uitgevallen dan geraamd.

Arnhem Oost herbestemming 2025 BR Arnhem Oost
Op 17 februari 2025 heeft de Kopgroep van de Alliantie Arnhem Oost ingestemd met het alternatief inzetten van middelen die in 2024 niet zijn besteed, in 2025 op andere trajecten in te zetten. Het gaat om een bedrag van € 530.000 welke anders wordt besteed dan aanvankelijk in het uitvoeringsplan NPAO was aangegeven. Met dit voorstel willen wij graag dit ook in de begroting 2025 verwerken. Voor de verdeling van deze middelen zie programma's Participatie, Welzijn en inclusie en Wonen en leefomgeving.

Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie (25M124)
De kosten voor rattenbeheersing nemen in 2025 toe. Het aantal meldingen nemen toe en is hoger dan vorig jaar. Ook duren vangacties langer. Dat maakt de inzet effectiever, maar ook duurder. Voor 2025 wordt een kostenoverschrijding van €180.000 verwacht.

Dierentehuis
Eind 2023 is een langjarige overeenkomst aangegaan met het Dierentehuis Arnhem e.o (SDA) waarbij tevens de afspraken over het gezamenlijk opdrachtgeverschap tussen de gemeenten is vastgelegd. In deze overeenkomst is opgenomen dat de definitieve bijdrage voor gemeenten op basis van de jaarrekening wordt vastgesteld. De jaarrekening laat een negatief resultaat van circa € 250.000 zien. Dit wordt met name veroorzaakt door hogere personele kosten aangezien er door krapte van het aanbod aan para-veterinaire medewerkers een beroep moest worden gedaan op aanzienlijk duurdere uitzendkrachten. Een deel van dit tekort kan door SDA zelf opgevangen worden, echter op basis van de overeenkomst zal een extra bijdrage aan de gemeente Arnhem gevraagd worden van € 60.000.

Dekking Investeringskrediet Toegankelijke hoofdlooproutes
In de begroting 2023-2026 zijn middelen gereserveerd voor het uitvoeren van de acties uit het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap op de domeinen Vastgoed en Openbare Ruimte. Inmiddels is er een start gemaakt met het uitvoeren van de werkzaamheden. Op basis van de opgedane ervaringen voor de looproutes is te zien dat de opgave voor de looproutes omvangrijker is dan eerder ingeschat. De kosten komen hoger uit door:

- Gedetailleerdere uitwerking van de route en maatwerk maatregelen
- Aanvullende wensen n.a.v. schouw door APCG
- Aanpassen en aantakken bushaltes
- Meenemen kansen voor vergroenen

De totale investeringskosten voor deze opgave worden geraamd op € 1.200.000. Voor een deel van deze investering is budget beschikbaar. Vanuit het Klimaatadaptatiefonds en mobiliteit worden in 2025 incidentele bijdragen geleverd van respectievelijk € 60.000 en €200.000 (zie S2), in totaal dus €260.000. Er wordt in totaal een investeringsbudget aangevraagd van € 1.200.000 (zie paragraaf investeringen). De daaruit voortvloeiende kapitaallasten bedragen € 60.000 vanaf 2026.

Havenbeheer
In de jaarrekening 2024 is een nadeel van €300.000 gemeld doordat hogere kosten Walstroom niet volledig aan de gebruiker in rekening gebracht is. Inmiddels zijn in 2025 voordelige eindafrekeningen van de leverancier ontvangen en wordt een voordeel in 2025 van € 300.000 verwacht.

Terugblik Nota Budgetoverheveling 2024

Wijken Algemeen

Onderwerp:	Opkoopfonds Experiment Immerloo Schuldenvrij
Bedrag:	€ 163.000
Toelichting:	In het experiment worden schulden van inwoners betaald en worden zij begeleid naar een schuldenvrije toekomst. Omdat de voorbereidingen hebben meer tijd gekost, is in 2024 een bedrag van €163.000 overgeheveld naar 2025. In 2025 wordt het bedrag van het Opkoopfonds besteed om de schulden uit het fonds te betalen.

Onderwerp:	Ervaringsdeskundigen
Bedrag:	€ 95.000
Toelichting:	De gelden voor de pilot Ervaringsdeskundigen zijn voor een groot deel overgeheveld naar 2025 om de pilot af te kunnen ronden. De pilot is eind 2024 gestart en wordt momenteel uitgevoerd.

Onderwerp:	Inkomensregelingen
Bedrag:	€ 600.000
Toelichting:	Voor het verder verbeteren van Inkomensregelingen is vier jaar incidenteel budget beschikbaar. De verbeteringen worden in diverse stappen doorgevoerd, dit loopt niet synchroon met het budget. Daarom is in 2024 een bedrag van €600.000 overgeheveld naar 2025. In 2025 zien we een stijging van de kosten van Inkomensregelingen, deze worden gedekt uit het overgehevelde budget.

Bestuur, dienstverlening en financiën

Onderwerp:	Dienstverleningsvisie
Bedrag:	€ 50.000
Toelichting:	In de begroting is voor het opstellen van een dienstverleningsvisie, beleid en uitvoeringsplan voor zowel 2024 als 2025 € 150.000 opgenomen. In tegenstelling tot de aanvankelijke verwachting dat middelen dit jaar zouden worden ingezet voor de inhuur van externen om de visie te ontwikkelen, is dit met bestaande formatie gedaan. Hierdoor zal naar inschatting de maximale besteding dit jaar hooguit op € 15.000 uitkomen. Naar verwachting zal de visie begin 2025 aan de raad worden voorgesteld. Een eerste inschatting voor nu is dat voor het opstellen van beleid en een uitvoeringsplan € 200.000 nodig zal zijn. Dit houdt in: - € 100.000 kosten kwartiermaker inclusief ondersteuning - € 75.000 aanpakken van “laaghangend fruit” - € 25.000 inzet van ervaringsdeskundigen en (interne) communicatie De verwachtte kosten voor 2025 vallen dus hoger uit dan begroot. Daarom stellen wij voor om van het niet benutte budget in 2024 van circa € 135.000, € 50.000 over te hevelen naar 2025, zodat in 2025 € 200.000 beschikbaar zal zijn. Het restant van circa € 85.000 zal bij de jaarrekening vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

Onderwerp:	Digitaal Versnellen
Bedrag:	€150.000
Toelichting:	Voor het programma Digitale versnelling zijn voor 2023 en 2024 incidentele middelen beschikbaar gesteld. Het programma was beoogd in 2024 te eindigen, maar kende nog een doorloop in 2025. De oplevering van de nieuwe website heeft enige vertraging opgeleverd en de realisatie van e-dienstverlening bij Burgerzaken en Werk & Inkomen was complexer dan voorheen bedacht. Dit in combinatie met beperkte beschikbaarheid van medewerkers,

	maakte dat bijstelling van het plan nodig was. De beoogde resultaten voor 2025 worden dit jaar gerealiseerd en afgerond

Onderwerp:	Informatieveiligheid en Privacy
Bedrag:	120.000
Toelichting:	Beschikbaar gestelde middelen zijn incidenteel, en hebben betrekking op de realisatie van Business Continuity Management (BCM) in 2024. De planning is in 2024 niet gehaald vanwege de veelheid aan activiteiten, en het lastig bemensen van het programma. De voorbereidende werkzaamheden zijn in 2024 gestart. De contouren van het project zijn eerst scherp gesteld, zodat meegenomen kon worden wat er al in de organisatie georganiseerd was op dit vlak, en we hierop verder konden bouwen. Hierna is een externe BCM-expert ingehuurd om samen met ons BCM in te richten conform ISO22301 vereisten. Het budget is in 2024 nog niet uitgegeven en om deze reden doorgeschoven naar 2025. De beoogde resultaten voor 2025 worden dit jaar gerealiseerd en afgerond.

Onderwerp:	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	Ook in 2025 is uitvoering gegeven aan de doelstelling uit de begroting voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Hiervoor is incidenteel budget beschikbaar, maar ondanks de eerdere melding in de Turap vorig jaar blijkt het zwaartepunt van de uitvoering op het onderdeel van de exploitatie-uitgaven verschoven van 2025 naar 2026.

Veiligheid

Onderwerp:	Experiment gesloten coffeeshopketen
Bedrag:	€ 440.000
Toelichting:	In het regeerakkoord van 2017 is afgesproken dat er een experiment komt met teelt en verkoop van hennep of hasjiesj voor recreatief gebruik. Arnhem ontvangt daarvoor middelen van het rijk, die zij met aanvulling van eigen middelen hiervoor inzet. Het is wenselijk het restant bedrag van € 440.000 beschikbaar te houden voor de resterende experimenteerfase (2025 - 2028). Deze middelen zullen voornamelijk worden ingezet voor inhuur extra capaciteit bij handhaving. Bij de PPN zullen we een voorstel doen tot het verdelen van de middelen over 2025 tot en met 2028. Voortgang juli 2025: bij verzamelbesluit 1 zijn deze middelen verdeeld over drie jaren, zijnde 2025 t/m 2028,elk jaar € 110.000. het deel van 2025 zal einde van het jaar zijn uitgegeven.

Onderwerp:	Zorg en Veiligheidshuis
Bedrag:	€ 220.000
Toelichting:	Gelderland Midden kent twee veiligheidshuizen, veiligheidshuis regio Arnhem en veiligheidshuis West Veluwe Vallei. De gemeenten Arnhem en Ede fungeren als centrumgemeenten en ontvangen regionaal budget dat voor regionale doeleinden bestemd is. Op dit moment is de doorontwikkeling van de veiligheidshuizen gaande. Veel casuïstiek zal en worden verplaatst naar wijkniveau en het veiligheidshuis zelf zal zich meer gaan positioneren als expertisecentrum voor urgente en geprioriteerde casuïstiek. Hiervoor zijn het komende jaar naar verwachting meer regionale middelen nodig om op organisatorisch en operationeel niveau deze structuurveranderingen door te voeren met expertise en ondersteuning. Omdat de doorontwikkeling later is gestart dan gepland wordt voorgesteld de middelen over te hevelen naar 2025. Voortgang juli 2025: bij de jaarrekening 2024 bleken er onvoldoende middelen over te blijven, waardoor de verwachte overheveling niet is uitgevoerd.

Onderwerp:	RIO / IPTA middelen (detentie en terugkeer)
Bedrag:	€ 404.640
Toelichting:	Vanuit het rijk zijn er middelen beschikbaar gesteld voor het project Re-Integratie Officer (RIO) en Integrale Persoonsgerichte Toeleiding Arbeid (IPTA) een aanpak om daderschap te voorkomen en de strijd tegen overvallen en andere geweldsdelicten door jongeren te begeleiden richting opleiding en/of werk. De projecten zijn nu in de opstartfase, daarom heeft de gemeente verlenging gekregen van het rijk. Hierbij het voorstel deze middelen over te hevelen naar 2025, dan zullen de projecten echt van start gaan. Omdat het gaat om geoormerkte gelden, worden hiermee ook de baten overgeheveld. Voortgang juli 2025: de benodigde functionarissen zijn inmiddels aangesteld, waardoor de verwachting is dat de overgehevelde middelen eind 2025 geheel zijn besteed.

Onderwerp:	Horeca stewards / Veilige steden
Bedrag:	€ 85.000
Toelichting:	De Sfeerteams van Stichting Veilige Steden zijn op dit moment in het gebied twee avonden per week aanwezig (de belangrijkste uitgaansavonden vrijdag en zaterdag) De Sfeerteams Arnhem worden ingezet om bezoekers wegwijs te maken in de binnenstad. Zij zijn hiermee een visitekaartje voor het Korenkwartier. Zij voorzien bezoekers van informatie over uitgaansgelegenheden en feesten, zij verwijzen door naar de taxistandplaatsen en overige centrumvoorzieningen of relevante instanties zoals de politie. De Sfeerteams werken nauw samen met de politie, gemeente (waaronder gemeentelijke handhaving), ondernemers en beveiligers. In andere steden zijn de ondernemers ook (financiële) drager van een dergelijk team. Ook de gemeente Arnhem vindt een dergelijk initiatief in de basis een verantwoordelijkheid van de ondernemers. Ondernemers zijn hier ook toe bereid en hebben via de BIZ (Bedrijveninvesteringszone) Korenkwartier middelen beschikbaar. De financiële ruimte is op dit moment nog niet voldoende, waardoor de gemeente heeft toegezegd eenmalig een subsidie beschikbaar te stellen van €85.000. De BIZ heeft vanwege organisatorische opstartproblemen niet eerder tot een aanvraag voor subsidie kunnen komen, waardoor voorgesteld wordt het bedrag dat in 2024 beschikbaar was in zijn geheel over te hevelen naar 2025. De BIZ en de continuering van de sfeerteams voor 1 jaar zijn zowel door het college als de raad vastgesteld. Ook de middelen van 85.000 zijn dit jaar opnieuw door college vastgesteld. Er wordt een overeenkomst gesloten door de BIZ met één leverancier met een looptijd van 1 jaar (met een optie tot verlenging van 1 jaar). De ingangsdatum zal zijn 01-01-2025 wat ook betekent dat de absolute einddatum 01-01-2026 is. Voortgang juli 2025: dit budget is reeds als subsidie beschikt begin 2025 en daarmee reeds uitgegeven.

Economie

Onderwerp:	Kwaliteitsimpuls werklocaties
Bedrag:	€ 200.000
Toelichting:	In de begroting is opgenomen dat de werklocaties in onze stad groen, duurzaam en toekomstbestendig moeten zijn. Dit vraagt om een kwaliteitsimpuls voor werklocaties waarbij optimaal ruimtegebruik het uitgangspunt is. Van de overgehevelde middelen uit 2024 is een groot deel in 2025 reeds ingezet voor onder andere het opstellen van de Gebiedsvisie Het Broek – IPKW – Nieuwe Haven (projectleiding, opstellen gebiedsvisie en uitvoeren van onderzoeken), subsidie voor STAB en de continuering van de Green Deal IJsseloord I. Verder zijn er nog beperkte mogelijkheid geweest om middelen als co financiering voor subsidie-aanvragen bij het Rijk, Oost NL en Provincie Gelderland in te zetten (dit is wel gebeurd bij de pilot herstructurering) omdat de pilot herstructurering nog niet is afgrond en de aangekondigde regeling vanuit het Rijk nog niet is opengesteld. In 2025 wordt verder ingezet op intensivering van deze samenwerking en het indienen voor aanvragen voor regelingen of fondsen.

Onderwerp:	Cleanport Arnhem
Bedrag:	€ 250.000
Toelichting:	De uit 2024 overgehevelde middelen zijn ingezet voor een kwartiermaker t.b.v. de doorontwikkeling van bedrijventerrein Nieuwe Haven en de financiering van het uitvoeringsprogramma (dat onderdeel is van het Visie- en implementatieplan Nieuwe Haven). De kwartiermaker gaat heel 2025 aan de slag (deel budget voor ureninzet) en voert daarbij het uitvoeringsprogramma Nieuwe Haven uit, waarbij twee projecten zijn voorzien in het tweede deel van 2025 gericht op vergroening en beveiliging in het gebied. Daarnaast vinden er dit jaar drie havencongressen plaats die samenwerking, innovatie en zichtbaarheid van de Nieuwe Haven vergroten. Verder wordt met betrokkenen in het gebied in het tweede deel van 2025 gewerkt aan een voorstel voor een Maritiem Service Center inclusief investeringsopgave

Onderwerp:	Hot spot energy
Bedrag:	€ 500.000
Toelichting:	U heeft in de begroting middelen beschikbaar gesteld als cofinanciering voor ruimtelijke en infrastructurele investeringen op de drie innovatieve campuslocaties IPKW, Arnhems Buiten en Kenniscampus Arnhem – Velp. Dit draagt bij aan ambitie om een Europese Hotspot voor energie-innovaties te worden. Hiervan is € 500.000 nog beschikbaar in 2025. Inmiddels is € 250.000 al cofinanciering beschikbaar gesteld voor de herontwikkeling van een gemeentelijk monument als onderdeel van de Electricity Campus Arnhems Buiten. Voor de Kenniscampus Arnhem is ten behoeve van de gebiedsontwikkeling is in 2024 een samenwerkingsovereenkomst ondertekend. Nu zijn we in gesprek over het realiseren van een 'energiesysteem van de toekomst'. We verwachten dit najaar een ingediende subsidieaanvraag voor cofinanciering waarmee we de Kenniscampus een impuls kunnen geven. Hiermee verwachten we voor het einde van 2025 het betreffende budget besteed te hebben.

Onderwijs

Onderwerp:	Schoolmoestuinen
Bedrag:	€ 240.000
Toelichting:	Zoals aangekondigd in de in de Turap-2 2024 en de Nota Budgetoverhevelingen zijn de middelen voor schoolmoestuinen bij de Perspectiefnota 2026 herverdeeld over de komende jaren tot en met 2027, om zo beter aan te sluiten bij de actuele bestedingsverwachting.

Onderwerp:	Herstel of tijdelijke voorziening Olympus College
Bedrag:	€ 758.000
Toelichting:	In januari 2024 zijn de daken van de gymzalen bij het Olympus college beschadigd en één dak is ingestort. Hierdoor zijn deze tijdelijk niet geschikt voor gebruik. Inmiddels is er opdracht gegeven om de gymzalen gefaseerd te herstellen. De gemeente voert de regie over de herstelwerkzaamheden en ziet toe op de correcte afhandeling van de overeengekomen werkzaamheden. De herstelwerkzaamheden worden tot er duidelijkheid is over de aansprakelijkheid bekostigd door de gemeente. Een eventuele verrekening vindt na uitspraak over de aansprakelijkheidskwestie plaats. Vanwege de duur van de werkzaamheden is er uitloop mogelijk in de tijdelijke huisvesting voor het bewegingsonderwijs, voor de andere huurders waar een tijdelijke optie is geboden is er de mogelijk tot verlenging tot eind 2025.

Cultuur

Onderwerp:	Toekomstvisie Synagoge
Bedrag:	€ 25.000
Toelichting:	Een extern bureau heeft de Toekomstvisie Synagoge Arnhem opgeleverd. Met de raadsbrief 'Toekomstvisie Synagoge Arnhem' van d.d. 27 augustus 2025 is de raad hierover geïnformeerd. De middelen zijn besteed.

Onderwerp:	Groningensingel 1245
Bedrag:	€ 500.000
Toelichting:	In het cultuurgebouw aan de Groningensingel 1245 is in het voorjaar een voormalige gymzaal ingericht en in gebruik genomen als theaterwerkplaats door de Stichting Zaal op Zuid. Daarnaast is de voormalige aula van het schoolgebouw geschikt gemaakt als popmuziekzaal door de Stichting Jacobiberg. Met regelmaat kunnen daar nu culturele activiteiten en evenementen plaatshebben, zoals de Zuidnacht en Koningsdag. De verwachting is dat in de tweede helft van 2025 de overige nog niet geschikte ruimte in het gebouw wordt ingericht als werk- en oefenruimte voor culturele en creatieve ondernemers.

Onderwerp:	Cultuurprogrammering
Bedrag:	€ 200.000
Toelichting:	Er is subsidie verstrekt aan Museum Arnhem voor het organiseren van de gratis zaterdag voor Arnhemmers. Op deze zaterdagen biedt Museum Arnhem een speciaal kennismakingsprogramma aan, zodat bezoekers op een laagdrempelige manier kennis kunnen maken met het museum. Dit initiatief loopt gedurende één jaar.

Onderwerp:	Kunstopdrachten
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	Het budget is grotendeels in 2025 ingezet voor alle kosten die gemoeid zijn met de vervaardiging van het kunstwerk. Te denken aan honorarium voor de kunstenaar, materiaalkosten, schets- en definitief ontwerp, advieskosten, etc.

Onderwerp:	Beeldende kunst
Bedrag:	€110.000
Toelichting:	De verplaatsing van het Feestaardvarken is in 2025 nog niet gerealiseerd. Bij vergunningverlening wordt deze naar verwachting in 2026 tot uitvoering gebracht. Afhankelijk van het besluit over het instellen van de bestemmingsreserve Kunst in de openbare worden de noodzakelijk middelen voor verplaatsing van het Feestaardvarken aan deze bestemmingsreserve gedoteerd of opgenomen in de nota budgetoverheveling 2025.

Participatie en armoedebestrijding

Onderwerp:	Regionale middelen in het kader van participatie
Bedrag:	€ 2,3 miljoen
Toelichting:	Arnhem is de centrumgemeente van de Arbeidsmarktregio Midden-Gelderland (AMR) en ontvangt in die hoedanigheid diverse rijksmiddelen gericht op participatie. Vanaf 2025 ontvangt de AMR extra middelen; voor 2025 is dit ongeveer € 2 miljoen. Dit verklaart grotendeels de afwijking in de budgetoverheveling ten opzichte van vorig jaar. Het Rijk stelt middelen beschikbaar voor een periode van 10 jaar (2025-2034) in het kader van de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur en de versterking van de sociale infrastructuur. Het jaar 2025 is een transitiejaar voor de AMR. In deze periode wordt gewerkt aan de opbouw van nieuwe samenwerkingsstructuren, waaronder regionale werkcentra en een versterkte sociale infrastructuur. Daarnaast is gestart met de ontwikkeling van een regionale meerjarenagenda. De totstandkoming hiervan vraagt om zorgvuldige afstemmen tussen de betrokken partijen. Als gevolg van deze voorbereidingsfase worden de beschikbare middelen in 2025 nog niet volledig ingezet. Dit geldt zowel voor middelen gericht op participatie als voor de versterking van de sociale infrastructuur. De onderbesteding is daarmee verklaarbaar en tijdelijk van aard. De verwachting is dat de inzet van deze middelen vanaf

	2026 structureel zal toenemen, parallel aan de implementatie van de meerjarenagenda en de verdere uitrol van de regionale uitvoeringsstructuur. Wij stellen daarom voor om het resterende bedrag over te hevelen naar 2026. Het totaal over te hevelen bedrag wordt geraamd op € 4,2 miljoen.

Onderwerp:	Middelen SW Infrastructuur
Bedrag:	€ 898.000
Toelichting:	In 2024 is geprobeerd om regionaal tot een bestedingsplan te komen voor de tijdelijke (incidentele) middelen, die door het Rijk beschikbaar zijn gesteld voor de positionering en het behoud van de sociaal ontwikkelbedrijven. Omdat andere gemeenten het budget niet hebben overgeheveld naar 2025, is regionale afstemming niet tot stand gekomen. Sinds begin 2025 heeft Werk en Inkomen zelfstandig invulling gegeven aan de inzet van deze middelen, gericht op het versterken van de sociale infrastructuur. Medio 2025 is een voorstel opgesteld dat aansluit op het koersplan sociale infrastructuur, vastgesteld in juni 2025. De inzet richt zich zoal op jongeren en nieuwkomers, onder andere via ervaringsdeskundigen en samenwerking met lokale partners zoals Scalabor. De verwachte besteding bedraagt ongeveer € 198.000 in 2025 en € 700.000 in 2026. Voorgesteld wordt om – als uitzondering – het bedrag voor 2026 voor een tweede keer over te hevelen. Monitoring vindt plaats op zowel kwantitatieve als kwalitatieve effecten. Er is nadrukkelijk aandacht voor het voorkomen van structurele verplichtingen bij inzet van incidentele middelen. Deze terugblik is bedoeld ter onderbouwing van het voorstel tot overheveling van middelen naar 2026.

Onderwerp:	Bijverdienbeloning
Bedrag:	€ 400.000
Toelichting:	In 2025 is een deel van het overgehevelde budget besteed. We zien echter dat de aanvragen nog steeds achterblijven met als gevolg een onderbesteding op het hele project van naar verwachting € 300.000. De pilot is nu (per 01-07-2025) ten einde en wordt nog geëvalueerd.

Onderwerp:	Implementatiekosten Schuldhulpverlening
Bedrag:	€ 700.000
Toelichting:	In 2025 wordt het budget besteed voor de verdere implementatie van ICT-systemen en het afronden van de lopende dossiers door Verdergroep.

Welzijn en inclusie

Onderwerp:	Bewustwording en kennisvergroting slavernijverleden
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	In de raadsbrief Excuses stadsbestuur voor slavernijverleden Arnhem en voortgang acties na het onderzoek' van 18 juni 2024 is aangegeven hoe de voor 2024 eenmalig toegekende € 100.000 voor de acties na het onderzoek zal worden besteed. De activiteiten en projecten zullen hoofdzakelijk in 2025 uitvoering krijgen, vandaar het verzoek dit budget daarvoor door te schuiven naar 2025. Naar verwachting zijn deze middelen eind 2025 geheel uitgegeven aan activiteiten als follow-up van de voorgenoemde raadsbrief.

Onderwerp:	Subsidieregelingen Inclusie
Bedrag:	€ 120.000
Toelichting:	Bij Inclusie lopen momenteel twee meerjarige subsidieregelingen waarvan naar verwachting het budget voor 2025 niet volledig wordt verbruikt. Het gaat om de regelingen 'naamswijziging en wijziging geslachtsregistratie' en het 'Toegankelijkheidsfonds'. Er lopen verschillende gesprekken met partijen in de stad en er wordt volop bekendheid gegeven bij verschillende gelegenheden voor deze subsidieregelingen, waardoor de verwachting is dat de middelen in 2025 uitgegeven kunnen worden. Van deze middelen wordt voorgesteld deze in te zetten in de verdere looptijd van de betreffende regelingen. Stand van zaken medio 2025: Voor het Toegankelijkheidsfond is in 2025 nog geen enkele toekenning van een subsidie geweest. Dit komt o.a. omdat de aanlooptijd voor organisaties in de stad om tot een aanvraag te komen, langer is dan verwacht. Zij zijn wel bekend met de

	regeling en geven aan dat zij aanvragen voorbereiden. Daarom verwachten wij niet dat alle overgehevelde middelen eind 2025 zijn uitgegeven. Binnenkort zal er een voorstel voor verlenging van de looptijd van deze regeling worden gedaan. Voor de regeling naamswijziging en wijziging geslachtsregistratie zijn 14 aanvragen binnengekomen voor een totaalbedrag van € 7.534. Hiervan is € 6.079 inmiddels verleend. Verwachting is dat er niet heel veel aanvragen nog gaan komen. Waardoor niet alle middelen eind 2025 zullen zijn uitgegeven. Voorstel is om deze regeling te beëindigen en mogelijke nieuwe aanvragen binnen de reguliere processen van Burgerzaken in te bedden voor de toekomst.

Gezondheid en sport

Onderwerp:	Sloop sporthal Kermisland
Bedrag:	€ 150.000
Toelichting:	In 2024 is het budget voor de sloop van sporthal Kermisland overgeheveld naar 2025, omdat de sloop werd vertraagd door onduidelijkheid over de capaciteit van de nieuwe sporthal Middachtensingel en de aansluitingen door Liander pas in het najaar van 2024 zijn afgesloten. De sloopwerkzaamheden zijn in de loop van 2025 afgerond en het volledige budget is hiervoor ingezet.

Klimaat en energie

Onderwerp:	Zero-emissie binnenstadslogistiek
Bedrag:	€ 190.000
Toelichting:	We zijn gestart met zero-emissie stadslogistiek via "Schoner en Minder". Samen met ondernemers onderzoekt Arnhem hoe stadslogistiek slimmer en duurzamer kan. Hiervan zijn drie projecten (Afvalretoursstromen, gebundelde leveringen aan binnenstadsondernemers en bouwhub) in voorbereiding. Rond september dit jaar is de verwachting dat deze projecten in uitvoering gaan. Deze projecten zullen nog doorlopen in het nieuwe jaar.

Ruimtelijke ontwikkeling

Onderwerp:	Subsidieregeling Verwijderen Kachels en Rookgaskanalen 2024
Bedrag:	€ 110.000
Toelichting:	In het kader van de regeling voor het verwijderen van kachels en rookgaskanalen hebben we ruim € 30.000 subsidie verstrekt. Daarmee zijn nog niet alle middelen besteed. Met het wijzigingsbesluit Subsidieregeling Verwijderen Kachels en Rookgaskanalen Arnhem 2024 van 24 juni 2025 is besloten de subsidieregeling te verlengen tot 1 december 2027.

Onderwerp:	Grondwal / uitbreiding woonwagenkamp Bethaniënstraat
Bedrag:	€ 4.500.000
Toelichting:	De sanering van de grondwal is in 2024 gestart en is onlangs afgerond. Het resterende budget is bestemd voor de herinrichting van het woonwagenkamp. De sanering van de vervuilde grond is een voorwaarde om op deze locatie de nieuwe standplaatsen (6-7) te realiseren. Nu aan deze voorwaarde is voldaan, wordt de planontwikkeling en de planologische procedures in samenwerking met woningcorporatie Volkshuisvesting voortgezet, zodat dit jaar contractuele afspraken kunnen worden gemaakt over de uitgifte van de grond en de voorwaarden voor uitgifte en perspectief is op de uitvoeringsplanning, De dit jaar niet-bestede middelen zullen nog nodig zijn voor de uitbreiding/herinrichting. .

Onderwerp:	Omgevingswet
Bedrag:	€ 1.500.000
Toelichting:	Tot 1 januari 2032 hebben de gemeenten de tijd om te komen tot één omgevingsplan voor de gemeente. Om dit te realiseren is er de aankomende jaren extra formatie nodig en zijn er vanuit het Rijk middelen beschikbaar gesteld. Dit is vastgelegd in een bestedingsplan. Met de Perspectiefnota 2026-2029 is besloten de incidentele middelen volgens het bestedingsplan te verdelen over de jaren 2025-2031.

Wonen en leefomgeving

Onderwerp:	Plan van aanpak Graffiti
Bedrag:	€ 140.000
Toelichting:	De middelen voor aanpak van Graffiti worden in 2025 volledig besteed. In 2025 wordt ingezet op het ondersteunen van buurtinitiatieven in het Spijkerkwartier en het Arnhemse Broek, op het snel verwijderen van aanstootgevende teksten in de openbare ruimte en het inventariseren van locaties waar street art kan bijdragen aan het verminderen van graffitioverlast. Eind 2025 wordt het "plan van aanpak Graffiti" geëvalueerd.

Onderwerp:	Uitbreiding woonwagenlocaties
Bedrag:	€ 750.000
Toelichting:	Ten aanzien van de Merwedestraat worden alle zeilen bijgezet om dit jaar in samenwerking met woningcorporatie Vivare tot contractuele afspraken te komen over de uitgifte van de grond en de voorwaarden voor uitgifte, zoals kostenverdeling. Te starten met de planontwikkeling en planologische procedures voor realisatie van de 6 nieuwe standplaatsen. Zodat perspectief kan worden geboden op de uitvoeringsplanning voor deze uitbreidingslocatie. Ten aanzien van de Gelderse Rooslaan wordt overwogen om voor de geplande 2 nieuwe standplaatsen op deze uitbreidingslocatie alternatieve uitbreidingslocaties te onderzoeken om te voldoen aan de woningbehoefte. De dit jaar niet-bestede middelen zullen de komende jaren nog benodigd zijn voor de uitbreiding/herinrichting van de woonwagenlocaties

Vooruitblik Nota Budgetoverheveling 2025

Wijken Algemeen

Bestuur, dienstverlening en financiën

Onderwerp:	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed
Bedrag:	€ 268.000
Toelichting:	Ook in 2025 is uitvoering gegeven aan de doelstelling uit de begroting voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Hiervoor is incidenteel budget beschikbaar, maar ondanks de eerdere melding in de Turap vorig jaar blijkt het zwaartepunt van de uitvoering op het onderdeel van de exploitatie-uitgaven verschoven van 2025 naar 2026. Om die reden zal in de nota budgetoverheveling voorgesteld worden een deel van het budget over te hevelen.

Participatie en armoedebestrijding

Onderwerp:	Regionale middelen in het kader van participatie
Bedrag:	€ 4,2 miljoen
Toelichting:	Arnhem is de centrumgemeente van de Arbeidsmarktregio Midden-Gelderland (AMR) en ontvangt in die hoedanigheid diverse rijksmiddelen gericht op participatie. Vanaf 2025 ontvangt de AMR extra middelen; voor 2025 is dit ongeveer € 2 miljoen. Dit verklaart grotendeels de afwijking in de budgetoverheveling ten opzichte van vorig jaar. Het Rijk stelt middelen beschikbaar voor een periode van 10 jaar (2025-2034) in het kader van de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur en de versterking van de sociale infrastructuur. Het jaar 2025 is een transitiejaar voor de AMR. In deze periode wordt gewerkt aan de opbouw van nieuwe samenwerkingsstructuren, waaronder regionale werkcentra en een versterkte sociale infrastructuur. Daarnaast is gestart met de ontwikkeling van een regionale meerjarenagenda. De totstandkoming hiervan vraagt om zorgvuldige afstemmen tussen de betrokken partijen. Als gevolg van deze voorbereidingsfase worden de beschikbare middelen in 2025 nog niet volledig ingezet. Dit geldt zowel voor middelen gericht op participatie als voor de versterking van de sociale infrastructuur. De onderbesteding is daarmee verklaarbaar en tijdelijk van aard. De verwachting is dat de inzet van deze middelen vanaf 2026 structureel zal toenemen, parallel aan de implementatie van de meerjarenagenda en de verdere uitrol van de regionale uitvoeringsstructuur. In de nota budgetoverheveling zal daarom voorgesteld worden om het resterende bedrag over te hevelen naar 2026. Het totaal over te hevelen bedrag wordt geraamd op € 4,2 miljoen.

Onderwerp:	Middelen SW Infrastructuur
Bedrag:	€ 700.000
Toelichting:	In 2024 is geprobeerd om samen met regiogemeenten tot een bestedingsplan te komen voor de tijdelijke (incidentele) middelen. Omdat andere gemeenten het budget niet hebben overgeheveld naar 2025, is regionale afstemming niet tot stand gekomen. Sinds begin 2025 heeft Werk en Inkomen zelfstandig invulling gegeven aan de inzet van deze middelen, gericht op het versterken van de sociale infrastructuur. Medio 2025 is een voorstel opgesteld dat aansluit op het koersplan sociale infrastructuur, vastgesteld in juni 2025. De inzet richt zich zoal op jongeren en nieuwkomers, onder andere via ervaringsdeskundigen en samenwerking met lokale partners zoals Scalabor. De verwachte besteding bedraagt circa € 198.000 in 2025 en € 700.000 in 2026. Voorgesteld zal worden om – als uitzondering – het bedrag voor 2026 voor een tweede keer over te hevelen. Deze overheveling is nodig om de uitvoering van het bestedingsplan zorgvuldig te kunnen afronden en ruimte te bieden voor lerend werken binnen de organisatie. Monitoring vindt plaats op zowel kwantitatieve als kwalitatieve effecten. Er is nadrukkelijk aandacht voor het voorkomen van structurele verplichtingen bij de inzet van incidentele middelen. De inzet van tijdelijke middelen, zoals de inzet van ervaringsdeskundigen, wordt geëvalueerd op effectiviteit en maatschappelijke impact.

Zorg

Onderwerp:	
Bedrag:	
Toelichting:	

Welzijn en inclusie

Onderwerp:	Roze zaterdag
Bedrag:	€150.000
Toelichting:	Op 28 mei j.l. is bekend geworden dat Arnhem gaststad zal zijn voor Roze Zaterdag 2027. In de nota budgetoverheveling zal voorgesteld worden om de reeds toegekende middelen hiervoor in de begroting 2025 mee te nemen naar 2026 e.v.

Onderwerp:	Toegankelijkheidsfonds
Bedrag:	Max. €150.000
Toelichting:	Zoals hierboven aangegeven, wordt er aan een voorstel gewerkt om de looptijd van de regeling te verlengen. Daarin zal worden voorgesteld het beschikbare budget mee te nemen naar de komende jaren.

Klimaat en energie

Onderwerp:	Subsidieregeling Verwijderen Kachels en Rookgaskanalen
Bedrag:	PM
Toelichting:	Met het wijzigingsbesluit Subsidieregeling Verwijderen Kachels en Rookgaskanalen Arnhem 2024 van 24 juni 2025 is besloten de subsidieregeling te verlengen tot 1 december 2027. In de nota budgetoverheveling zal daarom voorgesteld worden om de niet bestede middelen per jaareinde over te hevelen naar volgend jaar.

Ruimtelijke ontwikkeling

Onderwerp:	Grondwal / uitbreiding woonwagenkamp Bethaniënstraat
Bedrag:	PM
Toelichting:	Zie wonen en leefomgeving - uitbreiding woonwagenlocaties.

Wonen en leefomgeving

Onderwerp:	Uitbreiding Woonwagenlocaties
Bedrag:	P.m.
Toelichting:	Naar verwachting zullen de grondexploitaties van de pilotlocaties niet eerder dan in 2026 ter vaststelling aan de raad worden aangeboden. En van de nieuwbouwlocatie Schuytgraaf niet eerder dan 2027. We overwegen de mogelijkheid van het instellen van een bestemmingsreserve zodat de middelen die nodig zijn ter dekking van de vast te stellen grondexploitaties beschikbaar blijven. Indien een bestemmingsreserve de voorkeur heeft, zullen we hier bij de nota budgetoverheveling 2025 een voorstel voor doen.

Investeringen

Batterijsysteem G.S.G. Guido
Aanvullend op het door de raad beschikbaar gestelde budget voor de nieuwbouw van G.S.G. Guido is een investering in het energiesysteem van het gebouw noodzakelijk. Vanwege netcongestie gaat dit om de aanschaf van een batterijsysteem.

De bouw van de school is in volle gang en het batterijsysteem moest voor de zomer aangeschaft worden om de bouwplanning niet uit te laten lopen. De kosten zijn geraamd op € 412.520. Er is perspectief op dekking uit een aanbestedingsvoorstel binnen het project op de post onvoorziene uitgaven, maar hierover is pas zekerheid na afronding van de uitvoeringsfase. Indien deze zich niet voordoet zal de school een deel van de meerkosten dekken, omdat het gebruik van dit systeem een voordeel gaat opleveren op de jaarlijkse energiekosten. Omwille van de tijdsdruk en uit voorzichtigheid is deze investering nu ten laste gebracht van bestaande middelen voor het IHP.

Nadeel aanbesteding investering De Brouwerij
Onderdeel van het project verhuizing van De Brouwerij vso naar het Olympus College is het realiseren van semipermanente huisvesting voor het Olympus College. Op basis van de winnende inschrijving s gebleken dat de investering circa € 500.000 hoger uitvalt dan de projectraming. Dit kan deels verklaard worden, doordat bij de marktconsultatie nog werd uitgegaan van een kwaliteit op basis van het besluit bouwwerken leefomgeving (BBL), terwijl bij de aanbesteding een kwaliteit is gevraagd op basis van het programma van eisen Frisse Scholen klasse B. Daarnaast is gevraagd om semipermanente huisvesting die niet de uitstraling heeft van unitbouw. Dit heeft geresulteerd in een gevelsysteem dat kostbaarder is dan bij reguliere unitbouw. De overschrijding wordt gedekt uit bestaande middelen voor het IHP.

Afronding SUVIS-projecten Flores
Vanwege forse kostenstijgingen op diverse SUVIS-projecten heeft schoolbestuur Flores de gemeente gevraagd om een aanvullende bijdrage. Deze projecten worden dit jaar afgerond, in lijn met de looptijd van de SUVIS-regeling. De overschrijding wordt naar rato van huidige financiële inbreng op het project verdeeld. Voor de gemeente is dat een bedrag van € 225.000. Dit kan worden gedekt uit de vrijval van gemeentelijke bijdragen op andere SUVIS-projecten die eind dit jaar terugvloeien. Met het vaststellen van het IHP werden die maatregelen in verbetering van het binnenklimaat namelijk ook geborgd en kwamen diverse SUVIS-projecten te vervallen.

Investeringskrediet Toegankelijke hoofdlooproutes
Er is een start gemaakt met het toegankelijk maken van hoofdlooproutes conform het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap. Op basis van de opgedane ervaringen voor de looproutes is te zien dat de opgave voor de looproutes omvangrijker is dan eerder ingeschat waardoor de kosten hoger uitvallen. De totale investeringskosten voor deze opgave worden geraamd op € 1,2 miljoen waarvoor deels dekking aanwezig is (zie financiële afwijkingen S2 Mobiliteit en S12 Wonen en leefomgeving). Er is dan ook in totaal een investeringsbudget van € 1,2 miljoen nodig. De daaruit voortvloeiende kapitaallasten bedragen € 60.000 vanaf 2026.

Herstel vitrines voor Arnhemse kunst op het Willemsplein
In juni is de motie aangenomen om prioriteit geven te geven aan het Herstel van vitrines van het AKU monument. In het originele ontwerp voor de renovatie van de monumentale A.K.U.-fontein waren twee verlichte vitrines inbegrepen waarin lokale kunstenaars hun kunst konden etaleren in de openbare ruimte. Bij de renovatie is er niet genoeg geld om de vitrines te kunnen herstellen, mede omdat het kostbaar is om dit vandalismebestendig te doen. Om de vitrines te kunnen herstellen wordt in 2025 een bedrag van € 70.000 aan investeringsbudget opgenomen. Dit leidt tot circa €3.500 aan hogere kapitaallasten vanaf 2026.

Transformatie De Leuke Linde
Speeltuin De Leuke Linde wordt getransformeerd tot een toegankelijkere/ inclusievere, uitdagendere, klimaatbestendigere en groenere speeltuin. Daarnaast wordt de riolering aangepast. Dit wordt gedaan in samenwerking met Stichting Bouwplaats De Leuke Linde. Voor deze werkzaamheden wordt in 2025 een bedrag van € 966.000 aan investeringsbudget opgenomen. Dit leidt tot circa € 39.000 aan hogere kapitaallasten vanaf 2026.

Buurthuis De Overkant
De Overkant is een buurthuis in de wijk Presikhaaf. Het huidige gebouw wordt gesloopt en er zal een nieuw gebouw worden neergezet. Een aanvullend krediet van € 3,2 miljoen is nodig voor het slopen en nieuwbouw. De daaruit voortvloeiende kapitaallasten bedragen circa € 127.000 vanaf 2026.

Indexatie DMP van 2024 naar 2025
Het investeringskrediet voor de uitvoering van het duurzame mobiliteitsplan is dit jaar geïndexeerd, daarvoor is er een aanvullend krediet van € 2,4 miljoen nodig. Dit resulteert tot hogere kapitaallasten vanaf 2026 ter dekking van de hogere kosten.

Beheersing verbonden partijen

BVO De Connectie

Voortgang Beheersstrategie (Turap-2)

In oktober 2024 spraken de eigenaren van De Connectie – de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden – de intentie uit om met ingang van 1 januari 2026 de huidige bedrijfsvoeringsorganisatie om te vormen naar een hostingsmodel met één gastheergemeente (Arnhem) en twee gastgemeenten (Renkum en Rheden). Het gaat in beide gevallen om een gemeenschappelijke regeling op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen
De deelnemende gemeenten zijn tevreden over het werk van De Connectie, maar constateren dat de huidige samenwerkingsvorm tegen haar grenzen aanloopt. Qua ambities, handelingssnelheid en kostenverdeling. De samenwerking wordt gecontinueerd op een manier die beter past bij de huidige en toekomstige uitdagingen. Concreet biedt de nieuwe vorm meer slagkracht en flexibiliteit en een evenwichtige afstemming van eigenaarschap en financiële verantwoordelijkheid.

Dit project valt onder de definitie ‘grote, risicovolle projecten’ waarover in de Financiële verordening (art. 11) is afgesproken dat een onafhankelijke, los van de projectorganisatie staande, risicoanalyse wordt uitgevoerd. Deze is uitgevoerd door de eenheid Risicomanagement van de afdeling Financiën & Control. Op basis van de beschikbare documentatie en risicosessies zijn de belangrijkste risico’s geïnventariseerd en voorzien van beheersmaatregelen. Waar mogelijk en van toepassing, zijn de risico’s ook gekwantificeerd.

Beheersstrategie jaarstukken 2024

De beheersing is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen met de belangen van een goede bedrijfsvoeringsorganisatie. Op verschillende niveaus en vanuit verschillende perspectieven wordt er actief samengewerkt.

Er wordt in de begroting van De Connectie een aantal risico's beschreven die significant zijn in financiële termen, maar ook voor de dienstverlening. De Connectie onderschrijft de principes van het risico gestuurd werken. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat maatregelen worden genomen om de risico’s te beheersen. Afgelopen jaren heeft De Connectie belangrijke stappen gezet ten aanzien van de invulling van het risicomanagement. Zo heeft er een uitgebreide risico-inventarisatie plaatsgevonden, zowel vanuit het perspectief van de organisatiedoelstellingen als vanuit het perspectief van business continuïteit. Waar nodig zijn aanvullende beheersmaatregelen genomen.
De risico's die door De Connectie in de MJPB zijn beschreven, zijn in omvang gestegen. Dit wordt veroorzaakt door de onzekerheid ten aanzien van de stijgende WOZ-bezwaren en daaraan gekoppelde meerkosten. Bij het opstellen van de Begroting 2024 van de gemeente Arnhem is in het weerstandsvermogen voldoende rekening gehouden met deze risico's.

Gelet op het intentiebesluit om de Connectie met ingang van 1 januari 2026 om te vormen van een bedrijfsvoeringsorganisatie naar een enkelvoudige centrumregeling wordt in lijn met de gemaakte afspraken in de nota “Risicomanagement en weerstandsvermogen” ten aanzien van grote risicovolle projecten/voorstellen aanvullende afspraken gemaakt. Wanneer projecten een investering vragen van meer dan € 5 mln. en voldaan wordt aan een aantal criteria wordt er een onafhankelijke, los van de projectorganisatie staande, risicoanalyse uitgevoerd. In lijn met deze afspraak wordt voor dit project een onafhankelijke risicoanalyse uitgevoerd.

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

Voortgang Beheersstrategie (Turap-2)

BVO DRAN is verantwoordelijk voor het vervoer van inwoners met een (soms complexe) ondersteuningsbehoefte. De organisatie opereert in een dynamische omgeving waarin meerdere risico's samenkomen. Zo neemt de verkeersdrukte in en rondom Arnhem toe, is er sprake van een structureel en groeiend landelijk tekort aan chauffeurs. Deze combinatie van factoren brengt niet alleen operationele uitdagingen met zich mee, maar ook een verhoogde politieke en maatschappelijke gevoeligheid.

Ten aanzien van de aanhoudende personeelstekorten blijven vervoerders actief inzetten op wervingscampagnes. Daarnaast wordt er lokaal ook gekeken naar werving op kleinere schaal. De in 2024 gestarte pilot, gericht op het opleiden van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt tot chauffeur, wordt in het derde kwartaal van 2025 afgerond. De eerste resultaten van deze pilot zijn positief. Alle chauffeurs rijden gedurende hun opleiding al voor vervoerders van Avan. Na succesvolle afronding blijven ze bij deze vervoerder actief.

De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Hierom is de sturingsinformatie frequenter en gericht op continue monitoring. We ontvangen structureel managementinformatie en zogenaamde rittenbakken (uitnuttingsinformatie). Er is ongeveer zes keer per jaar ambtelijk en zes keer per jaar bestuurlijk overleg. Daarnaast is er frequent informeel en voorbereidend overleg. Informatie omtrent doelgroepenvervoer wordt verwerkt in Power BI en maakt onderdeel uit van de bestuursrapportages.

Beheersstrategie jaarstukken 2024

De risico's waarmee BVO DRAN te maken heeft zijn een toenemende verkeersdrukte in en rondom Arnhem, het landelijke groeiende tekort aan chauffeurs, kwetsbare burgers met complexe hulpvragen en daarmee politieke gevoeligheid.

Ten aanzien van de uitdagingen in relatie tot de personeelstekorten is er in 2023 actief ingezet op wervingscampagnes door vervoerders. In lijn hiermee is eind 2024 ook gestart met een pilot om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt op te leiden tot chauffeur. De eerste evaluatie hierover was positief.

De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek.
Hierom is de sturingsinformatie frequenter en gericht op continue monitoring. Structureel ontvangen we van de BVO DRAN managementinformatie en zogenaamde rittenbakken. Er is ongeveer tien keer per jaar ambtelijk en 6 keer per jaar bestuurlijk overleg. Informatie omtrent doelgroepenvervoer wordt verwerkt in PowerBI waardoor dit onderdeel uit zal gaan maken van de komende bestuursrapportages.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Voortgang Beheersstrategie (Turap-2)

Landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen grote invloed hebben op de taakomvang en -inhoud van de omgevingsdienst ODRA. De impact van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) is groot. Er zijn hiervoor werkprocessen aangepast. De Wkb kent een gefaseerde invoering, waarbij de oorspronkelijke fasering inmiddels is losgelaten. Het is niet duidelijk wanneer de volgende fase wordt ingevoerd.

In 2022 is gestart met de implementatie van de aanbevelingen uit het in 2021 verschenen rapport ‘Om de leefomgeving’ van de commissie Van Aartsen. De meeste initiatieven worden vanuit het rijk geïnitieerd. Eén van de aanbevelingen heeft betrekking op schaalvergrotingen van omgevingsdiensten. ODRA heeft in dat kader een samenwerking/fuse met ODRN onderzocht. Het Algemeen Bestuur heeft onlangs besloten per 1 januari 2026 een fusie aan te willen gaan met ODRN.

ODRA heeft voor een aantal vakgebieden last van krapte op de arbeidsmarkt. Daarom neemt ODRA starters aan die met behulp van interne scholing en begeleiding de werkplekken bezetten waarvoor moeilijk ervaren specialisten te vinden zijn.

De omvang van het takenpakket van ODRA op het gebied van bouw, vergunningverlening en toezicht is direct afhankelijk van initiatieven van particulieren en bedrijven in de stad en landelijke ontwikkelingen (bijv. discussie stikstof). Er kunnen grote verschillen zitten tussen jaren. Om hierop te anticiperen houdt ODRA een flexibele schil met personeel aan. Met de systematiek van outputfinanciering en een prognose van de gemeente op de bouwontwikkelingen wordt het beter mogelijk om de kosten voor de gemeente vooraf in te schatten.

De bij omgevingsdienst ODRA onderkende risico's voor gemeente Arnhem worden op de volgende wijzen beheerst. Allereerst is er maandelijks werkoverleg tussen de accounthouders van beide partijen. Relevante ontwikkelingen kunnen daar als eerste gesignaleerd worden. Actuele zaken worden op dagelijkse basis besproken. ODRA levert maandelijks productiecijfers en urenoverzichten. De cijfers worden met deze frequentie ook in het accountoverleg besproken. Realisatie van producten en uren kan zo getoetst worden aan planning en budget, indien nodig kan worden bijgestuurd en zullen relevante ontwikkelingen gemeld worden in de financiële cyclus van de gemeente.

De portefeuillehouder heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van ODRA. Meerdere keren per jaar worden financiële tussenrapportages van ODRA in de vorm van een financieel dashboard in de bestuursvergaderingen besproken. De business controller Arnhem adviseert de portefeuillehouder op deze rapportages en signaleert vroegtijdig risico's.

Beheersstrategie jaarstukken 2024

Landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen grote invloed hebben op de taakomvang en -inhoud van de omgevingsdienst ODRA. De impact van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) is groot. Er zijn hiervoor werkprocessen aangepast. De Wkb kent een gefaseerde invoering, waarbij de oorspronkelijke fasering inmiddels is losgelaten. Het is niet duidelijk wanneer de volgende fase wordt ingevoerd.

In 2022 is gestart met de implementatie van de aanbevelingen uit het in 2021 verschenen rapport ‘Om de leefomgeving’ van de commissie Van Aartsen. De meeste initiatieven worden vanuit het rijk geïnitieerd. Eén van de aanbevelingen heeft betrekking op schaalvergrotingen van omgevingsdiensten. ODRA heeft in dat kader een samenwerking met ODRN onderzocht.

ODRA heeft voor een aantal vakgebieden last van krapte op de arbeidsmarkt. Daarom neemt ODRA starters aan die met behulp van interne scholing en begeleiding de werkplekken bezetten waarvoor moeilijk ervaren specialisten te vinden zijn.

De omvang van het takenpakket van ODRA op het gebied van bouw, vergunningverlening en toezicht is direct afhankelijk van initiatieven van particulieren en bedrijven in de stad. Er kunnen grote verschillen zitten tussen jaren. Om hierop te anticiperen houdt ODRA een flexibele schil met personeel aan. Met de systematiek van outputfinanciering en een prognose van de gemeente op de bouwontwikkelingen wordt het beter mogelijk om de kosten voor de gemeente vooraf in te schatten.
De bij omgevingsdienst ODRA onderkende risico's voor gemeente Arnhem worden op de volgende wijzen beheerst. Allereerst is er maandelijks werkoverleg tussen de accounthouders van beide partijen. Relevante ontwikkelingen kunnen daar als eerste gesignaleerd worden. Actuele zaken worden op dagelijkse basis besproken. ODRA levert maandelijks productiecijfers en urenoverzichten. De cijfers worden met deze frequentie ook in het accountoverleg besproken. Realisatie van producten en uren kan zo getoetst worden aan planning en budget, indien nodig kan worden bijgestuurd en zullen relevante ontwikkelingen gemeld worden in de financiële cyclus van de gemeente.

De portefeuillehouder heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van ODRA. Meerdere keren per jaar worden financiële tussenrapportages van ODRA in de vorm van een financieel dashboard in de

bestuursvergaderingen besproken. De business controller Arnhem adviseert de portefeuillehouder op deze rapportages en signaleert vroegtijdig risico's

Scalabor B.V.

Voortgang Beheersstrategie (Turap-2)

Risico's

1. Prijsstijgingen en hogere energiekosten

De prijsstijgingen van bepaalde geïmporteerde grondstoffen en producten, evenals hogere energiekosten, beïnvloeden het resultaat van Scalabor.

2. Instroom trajecten divisie arbeidsontwikkeling

Het aantal deelnemers aan trajecten vanuit de regiogemeenten blijft achter bij de verwachtingen. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van de mogelijkheden voor beschut werk bij Scalabor, waarvoor Scalabor tijdelijk een aanvulling op de loonwaarde ontvangt via een begrotingssubsidie.

3. Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzet

Door de pensionering van SW-medewerkers en de afschaffing van de WsW in 2015 neemt het aantal medewerkers jaarlijks af. Dit maakt het steeds moeilijker om de dienstverlening van rendabele afdelingen zoals de dienstverlening van eigen rendabele afdelingen zoals Schoonmaak en Groenvoorziening in de lucht te houden.

4. Cybersecurity

Ook bij Scalabor merken ze een toename van het aantal phishingmails, wat in lijn is met de landelijke trend. Dit brengt financiële risico's met zich mee.

5. Dynamische arbeidsmarkt

Scalabor speelt een belangrijke rol in het begeleiden van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar werk. Veranderende wet- en regelgeving en krapte op de arbeidsmarkt zijn belangrijke risico's. De krapte op de arbeidsmarkt is niet alleen een risico, maar biedt ook kansen voor Scalabor. De belangrijkste risico's voor krapte op de arbeidsmarkt zijn:

- Beperkte beschikbaarheid van begeleiders en vakmensen: Scalabor is afhankelijk van goed opgeleide begeleiders, werkcoaches en vakmensen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te ondersteunen. Bij arbeidsmarktkrapte kan het moeilijk zijn om deze professionals aan te trekken en te behouden.
- Financiële risico's: als Scalabor minder mensen kan begeleiden of plaatsen, daalt de instroom den daarmee ook de financiering vanuit de gemeenten of andere opdrachtgevers. Dit kan leiden tot tekorten of bezuinigingen.
- Moeilijkheden bij het vinden van passende werkplekken: Scalabor werkt ook samen met externe werkgevers om mensen te plaatsen. Als die werkgevers zelf kampen met personeelstekorten, hebben ze minder ruimte of tijd om mensen met een ondersteuningsbehoefte goed te begeleiden.

6. Duurzame nieuwbouw

Scalabor zal in 2026 een nieuw pand betrekken. Dit kan een risico vormen om verschillende redenen, ondanks de positieve intenties en lange termijnvoordelen. De belangrijkste risico's zijn.

- Hoge initiële investeringskosten
- Langdurige terugverdientijd
- Risico op vertraging of kostenoverschrijding

Beheersmaatregelen

1. Prijsstijgingen en hogere energiekosten

Scalabor onderzoekt mogelijkheden en contractafspraken om met leveranciers in gesprek te gaan. Tegelijkertijd overleggen ze met hun klanten en afnemers over het doorvoeren van prijsverhogingen. Als gemeente streven wij er ook naar om passende indexatie van de tarieven te bieden. Daarnaast is Scalabor actief bezig met energiebesparing, onder andere door aanpassingen in de huisvesting.

2. Instroom trajecten divisie arbeidsontwikkeling

Vanuit de gemeente Arnhem hebben we nieuwe afspraken met Scalabor gemaakt over de inzet van arbeidsontwikkeling en beschut werk. Tegelijkertijd blijven we ook actief in de regio de mogelijkheden van Scalabor onder de aandacht brengen.

3. Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzet

Er zijn regionale financiële afspraken gemaakt over SW tot en met 2028. We voeren actief overleg met de regiogemeenten over de ontwikkeling en toekomst van Scalabor als Sociaal Ontwikkelbedrijf.

4. Cybersecurity

Scalabor heeft diverse beheersmaatregelen getroffen om de risico's te beheersen. Naast de bestaande technische en organisatorische maatregelen hebben ze al hun, kantoormedewerkers een securitytraining laten volgen om meer bewustzijn en kennis op dit gebied te vergroten..

5. Dynamische arbeidsmarkt

Scalabor anticipeert actief op de voortdurend veranderde arbeidsmarkt. Door structurele monitoring van wet- en regelgeving kan tijdig worden ingespeeld op beleidswijzigingen. Daarnaast ontwikkelt Scalabor voortdurend nieuwe initiatieven, gericht op zowel het aantrekken van nieuwe doelgroepen als het uitbreiden van het netwerk van opdrachtgevers. Op deze manier wordt Scalabor in staat gesteld om ook in de toekomst kwetsbare werkzoekenden duurzaam en zo passend mogelijk naar werk te begeleiden. Daarnaast bouwen ze aan een Regionaal Werkcentrum, waar ze krachten bundelen met onder andere het Werkgeversservicepunt. Dit versterkt de regionale

aanpak van arbeidsmarktvraagstukken. Intern investeren ze in goed werkgeverschap om hun eigen medewerkers te behouden en te motiveren, wat cruciaal is in een krappe arbeidsmarkt.

6. Duurzame nieuwbouw

Scalabor heeft diverse maatregelen genomen om de risico's van duurzame nieuwbouw te beheersen. Zo is er een financieel plan opgesteld waarin een risicobuffer is opgenomen. Ook is er een verhuisplan uitgewerkt om het proces goed te laten verlopen.

Beheersstrategie jaarstukken 2024

De begroting 2025 kent meerdere onzekerheden. Het gaat daarbij om ontwikkelingen die ook op langere termijn een effect kunnen hebben op het businessmodel van Scalabor.

Inflatie en recessie

De huidige ontwikkelingen rondom energieprijzen, langere levertijden en duurder wordende producten zijn ongekend in de afgelopen decennia. In de begroting 2025 heeft Scalabor een zo goed mogelijke inschatting gemaakt op basis van wat zij nu weten. Echter is vooruit kijken erg lastig. Scalabor probeert met zoveel mogelijk maatregelen de gevolgen te beperken en risico's monitoren. De stijgende prijzen en rentes alsmede de onzekerheid in de wereld kan leiden tot een recessie die er op haar beurt weer voor kan zorgen dat er minder productiewerk wordt uitbesteed en dat bedrijven die door Scalabor gedetacheerde medewerkers in dienst hebben minder personeel nodig hebben. Voor geplaatste medewerkers uit de participatiewet geldt bovendien conform de cao een terugkeergarantie.

Instroom trajecten divisie Arbeidsontwikkeling

De instroom van het aantal trajectdeelnemers vanuit de regiogemeenten blijft – ondanks hun enthousiasme over Mogelijk Maken - achterlopen. Het nieuwe, flexibele en bredere aanbod dat ontwikkeld is, moet bijdragen aan een hogere instroom. Uitstroom naar werk bij reguliere werkgevers niet meer altijd mogelijk, daarom zal de focus meer liggen op het maken van stappen op de participatieladder.

Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzetgroei

Door de pensionering van SW medewerkers en de afschaffing van de WsW in 2015 daalt het aantal medewerkers jaarlijks. Hierdoor wordt het steeds lastiger de dienstverlening van eigen – rendabele – afdelingen zoals Schoonmaak en Groenvoorziening in de lucht te houden. Dit terwijl de vraag uit de markt er wel is. Ook kan Scalabor steeds vaker niet voldoen aan werkgevers die meer SW medewerkers via detacheringen passend werk willen bieden. Omdat het hier over de twee divisies gaat die een positieve bijdrage leveren aan andere – niet rendabele – divisies, brengt dit de continuïteit op de langere termijn in gevaar. Medewerkers tegen loonwaarde aannemen is niet rendabel zolang het systeem van loonkostensubsidie niet aangepast wordt.

Ook stafafdelingen en de interne dienstverlening hebben last van dit effect: SW-medewerkers die daar werken nemen seniorendagen open een aantal is langdurig ziek. Vervanging van de werkzaamheden van deze medewerkers wordt wellicht regulier en dus duurder.

Tegelijkertijd heeft Scalabor een stijgende omzet begroot als gevolg van de verschillende plannen voor de divisie Werken in Productie, Aan de Slag Personeelsdiensten en Intratuin. Ze zijn van mening dat deze omzetgroei te realiseren is, maar het blijft een risico.

Aanbestedingsplicht

Om mogelijk te maken dat de Gemeente Arnhem haar Arbeidsontwikkeling middels quasi inbesteding direct bij Scalabor kan inkopen, zijn in overleg met de aandeelhouder en de RvC de statuten van Scalabor aangepast. Een consequentie hiervan is dat Scalabor zelf voor haar inkopen aanbestedingsplichtig wordt (m.i.v. 2024). In 2024 heeft Scalabor stappen gemaakt in de aanpassing van hun inkoopproces (beleid, werkprocedures, procuratie en inrichting systemen) en aanbestedingsrichtlijnen. Hun accountant toetst bij de jaarrekening of ze conform de regels inkopen/ handelen.

Beheersmaatregelen

SW bestand

De begeleiding van SW medewerkers is ondergebracht in een aparte module binnen de gemeenschappelijke regeling (MGR). De vertegenwoordigers van de diverse gemeenten komen heel regelmatig bij elkaar over diverse ontwikkelingen binnen de gemeenschappelijke regelingen. De MGR is tevreden over Scalabor en heeft eind 2023 ook het aanwijsbesluit verlengd. Indien er ontwikkelingen zijn die aandacht behoeven is daar direct aandacht voor en kan het reguliere overleg daarvoor gebruikt worden. Hierdoor worden ontwikkelingen tijdig opgepakt en kan er op dat moment gehandeld worden om een risico te beperken.

Arbeidsontwikkeling

Scalabor heeft in 2022 haar complete producten en dienstpakket aangepast in afstemming met de gemeente Arnhem. Door een combinatie van

- gebruik maken van de opgedane ervaringen;
- in contact blijven met de Gemeente over de stand van zaken;
- open staan voor verbeteringen;

- verbeteringen ook doorvoeren;

wordt het risico op verminderde toeleiding van inwoners naar Scalabor verkleind. Scalabor promoot haar producten en dienstenpakket in de arbeidsmarktregio. Daarnaast worden gesprekken met regiogemeenten gevoerd over de positionering van het sociaal ontwikkelbedrijf en wat er nodig is om instroom vanuit regiogemeenten op beschutte werkplekken en arbeidsontwikkelingstrajecten te bevorderen.

Sportbedrijf Arnhem

Voortgang Beheersstrategie (Turap-2)

Sturing

Het Sportbedrijf is de grootste uitvoerder van het sportbeleid van de gemeente Arnhem. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf, zijn vanuit de gemeente als opdrachtgever en eigenaar van het Sportbedrijf, afspraken gemaakt over de informatie- en stuurmogelijkheden voor de gemeente. Voor 2024 geven we op dezelfde wijze als voorgaande jaren sturing aan het Sportbedrijf. Onderdeel van die sturing is het subsidieproces aan het Sportbedrijf. Dat bestaat uit een gezamenlijke, integrale, uitvraag aan het Sportbedrijf. Gevolgd door een subsidieaanvraag en een gezamenlijke (door sportbeleid, TLO en BC) beoordeling van de aanvraag. Door het jaar heen houden we aan de hand van kwartaalrapportages inhoudelijk en financieel vinger aan de pols wat betreft de voortgang. Ten slotte volgt vaststelling aan de hand van het jaarverslag en de jaarrapportage. Tegelijkertijd voert de gemeente als aandeelhouder ook regelmatig gesprekken met het Sportbedrijf door middel van aandeelhoudersvergaderingen. De dagdagelijkse aansturing gebeurt vanuit de bestuursadviseur sport die fungeert als ambtelijk opdrachtgever.

Tot op moment van rapporteren loopt het hier boven beschreven proces ook in 2025 voorspoedig. Er zijn geen noemenswaardige afwijkingen die bijsturing vereisen. De subsidieaanvraag voor 2025 was in lijn met de uitvraag van de gemeente en afgezien van een paar kleine wijzigingen akkoord bevonden. Er is een eerste kwartaalrapportage ontvangen waaruit blijkt dat het Sportbedrijf inhoudelijk en financieel redelijk op koers ligt. Een aantal zaken loopt voorspoediger dan verwacht en een aantal zaken wat trager. Met de hoeveelheid activiteiten die het Sportbedrijf uitvoert is dat normaal en geen reden tot zorg.

In 2025 is het rekenkamer onderzoek uitgevoerd naar subsidieverstrekking door de gemeente, waaronder het account Sportbedrijf. Uit dit onderzoek bleek dat het subsidieproces goed ingericht is. Er waren met betrekking tot het Sportbedrijf geen noemenswaardige aandachtspunten. Naar aanleiding van het onderzoek is door de accounthouder het advies gegeven aan het Sportbedrijf om een ‘publieksversie’ van de verantwoording te maken (jaarverslag), waarbij de belangrijkste ontwikkelingen ook met de gemeenteraad eenvoudig gedeeld kunnen worden. Dat is dit jaar voor het eerst gebeurd over het jaar 2024.

Financieel

Het Sportbedrijf heeft voor 2025 extra voorzieningen voor hogere onvermijdelijke kosten (kosten van de afvoer van kunstgrasvelden) in de komende jaren kunnen treffen. Voor 2025 zijn er vooralsnog geen financieel grote afwijkingen. Het Sportbedrijf geeft vooralsnog een prognose van een klein verlies (plusminus €300.000,-). Het is afwachten hoe deze prognose zich ontwikkeld door het jaar heen. Indien het verlies blijft bestaan heeft de BV voldoende eigen vermogen om dit op te vangen. Voor de komende jaren is het de verwachting dat het Sportbedrijf haar eigen inkomsten verhoogd en daarmee een gelijkblijvend of minder hoge subsidiebehoefte heeft. Dit is wel nog onzeker en afhankelijk van verschillende factoren, zoals energieprijzen maar ook het (financieel) kabinetsbeleid. Over het algemeen ziet het financieel beeld er goed en gezond uit.

Samenwerking

De samenwerking verloopt voorspoedig. Het Sportbedrijf neemt veel eigen initiatief en is zelfs op een aantal onderwerpen landelijk koploper. Voorbeelden hiervan zijn het schoolzwemmodel en het 2+1+2 model. Zij werken hierin goed samen met de gemeente, zodat zij niet te ver ‘voor de troepen uit lopen’ en wat zij doen in lijn is met beleid van de gemeente. Het Sportbedrijf verkent verdere samenwerkingen in de regio en informeert de gemeente hier van en betrekt ons actief waar dat nodig is. Zo is er dit jaar een samenwerking met de gemeente Rheden onderzocht.

Uit het rekenkamer onderzoek blijkt dat het Sportbedrijf tevreden is over het subsidieproces zoals dat ingericht is. Zij waarderen dat er een duidelijke uitvraag is, er een accounthouder is en dat de lijnen kort zijn. Zij noemen de samenwerking met de gemeente als positief.

Beheersstrategie jaarstukken 2024

Sturing

Het Sportbedrijf is de grootste uitvoerder van het sportbeleid van de gemeente Arnhem. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf, zijn vanuit de gemeente als opdrachtgever en eigenaar van het Sportbedrijf, afspraken gemaakt over de informatie- en stuurmogelijkheden voor de gemeente. Voor 2024 geven we op dezelfde wijze als voorgaande jaren sturing aan het Sportbedrijf. Onderdeel van die sturing is het subsidieproces aan het Sportbedrijf. Dat bestaat uit een gezamenlijke, integrale, uitvraag aan het Sportbedrijf. Gevolgd door een subsidieaanvraag en een gezamenlijke (door sportbeleid, TLO en BC) beoordeling van de aanvraag. Door het jaar heen houden we aan de hand van kwartaalrapportages inhoudelijk en financieel vinger aan de pols wat betreft de voortgang. Ten slotte volgt vaststelling aan de hand van het jaarverslag en de jaarrapportage. Tegelijkertijd voert de gemeente als aandeelhouder ook regelmatig gesprekken met het Sportbedrijf door middel van aandeelhoudersvergaderingen. De dagdagelijkse aansturing gebeurt vanuit de bestuursadviseur sport die fungeert als ambtelijk opdrachtgever.

Het verbeteren van inhoudelijk en financieel inzicht is een continu proces waarover Sportbedrijf en gemeente afstemmen met betrekking tot gewenste inzichten. Over de kwaliteit en met name over de (on)mogelijkheden van rapportage over effectiviteit en efficiëntie van interventies in de stad wordt met elkaar gesproken, alsmede wensen voor de toekomst op wijkniveau. Er is steeds meer inzicht in kosten per locatie en per ‘product’. Sportbedrijf en gemeente doorlopen gezamenlijk stappen om dit af te zetten tegen maatschappelijke meerwaarde. Hierdoor komt er steeds meer kennis beschikbaar over in hoeverre uitgaven zich verhouden tot gemeentelijke doelstellingen. Op basis daarvan kunnen beleidskeuzes gemaakt worden.

Financieel

Het Sportbedrijf heeft in 2024 een positief resultaat behaald. Het exacte bedrag is op dit moment nog niet bekend, maar zal naar verwachting rond de €700.000,- liggen. Dit is na het treffen van een voorziening voor hogere onvermijdelijke kosten (kosten van de afvoer van kunstgrasvelden) in de komende jaren. De subsidieverlening zal ter hoogte van dit bedrag lager vastgesteld worden. Voor de komende jaren is het de verwachting dat het Sportbedrijf haar eigen inkomsten verhoogd en daarmee een gelijkblijvend of minder hoge subsidiebehoefte heeft. Dit is wel nog onzeker en afhankelijk van verschillende factoren, zoals energieprijzen maar ook het (financieel) kabinetsbeleid. Over het algemeen ziet het financieel beeld er goed en gezond uit.

Samenwerking

Nu het Sportbedrijf stabiel staat, is er ruimte om de focus te verleggen naar het gesprek op inhoud en gezamenlijke belangen. De afgelopen jaren is de samenwerking tussen gemeente en Sportbedrijf sterk verbeterd. De samenwerking blijft een onderwerp waarin continu geïnvesteerd wordt, ook in 2024 en verder.
Voorbeelden van inhoudelijke onderwerpen die gezamenlijk worden opgepakt zijn: verenigingsondersteuning, de bezetting van accommodaties en ontwikkeling van een positief sportklimaat. We verwachten deze ontwikkeling met het MT van het Sportbedrijf in 2025 voort te kunnen zetten. We ervaren de samenwerking en relatie met het Sportbedrijf als goed.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Voortgang Beheersstrategie (Turap-2)

De veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden is een wettelijk aangewezen regeling waarin wordt samengewerkt met 15 verschillende gemeenten. De taken zijn onder verdeeld in een vijftal programma's (crisisbeheersing, brandweerzorg, GGD, ambulancezorg en bedrijfsvoering). VGGM wijst in haar (ontwerp)begroting 2026 op de volgende risico's:

- Besparingsopgave vanuit gemeenten, wat gepaard kan gaan met hoger financieel risico voor gemeenten
- Arbeidsontwikkelingen, waaronder een krappe arbeidsmarkt, vergrijzing en vitaliteit.
- Ziekteverzuim en werkdruk
- Grotere druk op zorg- en veiligheidsketen (weerbaarheid) en afnemende budgetten (vanuit het Rijk bezuiniging op SPUK en BDUR-gelden en besparingen gemeente)
- Maatschappelijke ontwikkelingen en geopolitieke dreigingen

In het kader van de besparingsopdracht vanuit gemeenten werkt VGGM nu uit op welke wijze daar invulling aan kan worden gegeven. Voor 2025 en 2026 zit de besparing van 2% (zoals verzocht door gemeenten) in financieel technische oplossingen:

- Begroten van hogere rentebaten
- Begroten van lagere kapitaallasten
- Begroten van hogere opbrengst verkoop afgestoten materieel
- Temporiseren versterkingsprogramma Samen Beter Bedrijfsvoeren

De beheersing van bovenstaande risico's is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen. Het regionaal controllersoverleg en de Financiële Commissie die regelmatig bijeen komen vervullen hierin een belangrijke adviesrol, ook ten aanzien van de P&C-producten van de VGGM. Daarnaast wordt er actief samengewerkt bij bestuurlijke opdrachten. Per programma is door de VGGM een doelenboom opgesteld waarbij tevens de belangrijkste risicofactoren en migranten zijn genoemd.
Aan de hand van de zogenaamde 'kans x effect'-methode wordt jaarlijks door VGGM een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico’s en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt er een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico’s te relateren aan de weerstandscapaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen).

Daarnaast ontvangen de deelnemende gemeenten gedurende het jaar tussenrapportages van VGGM waarin wordt stilgestaan bij de actuele ontwikkelingen en de verwachtingen met betrekking tot de risico's worden beschreven.

De burgemeester is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van VGGM. Ook heeft de burgemeester zitting in de Bestuurscommissie Veiligheid en de wethouder publieke gezondheid in de Bestuurscommissie Gezondheid.

Vanwege het delegeren van taken van het AB naar de Bestuurscommissies, komt het AB nog slechts tweemaal per jaar samen. De BC Veiligheid & Gezondheid komen beiden vijf keer per jaar samen. Dat geldt ook voor het Dagelijks Bestuur.

Onderwerp van gesprek is onder andere de P&C-cyclus. Begrotingen en jaarrekeningen worden daar vastgesteld. Ook inhoudelijke ontwikkelingen/ risico's worden daar gedeeld.

Ondersteunende ambtenaren adviseren de burgemeester en wethouder als het gaat om de inhoud van de agenda. Deze ondersteunende ambtenaren zijn ook aangesloten op het controllersoverleg zoals eerder genoemd.

De raad krijgt de mogelijkheid om een zienswijze uit te brengen ten aanzien van de begroting en de jaarrekening van VGGM. Eventuele financiële risico’s worden opgenomen in gemeentelijke risicoprofiel.

In de afgelopen jaren is gebleken dat deze beheersstrategie volstaat.

Beheersstrategie jaarstukken 2024

De veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden is een wettelijk aangewezen regeling waarin wordt samengewerkt met vijftien verschillende gemeenten. De taken zijn onder verdeeld in een vijftal programma's (crisisbeheersing, brandweerzorg, GGD, ambulancezorg en bedrijfsvoering). VGGM wijst in haar begroting 2024 op de volgende risico's:

- De krapte op de arbeidsmarkt en de hoge inflatie hebben grote invloed op de organisatie van de VGGM.
- De bedrijfsvoering binnen VGGM heeft versterking nodig. Uit extern benchmarkonderzoek is gebleken dat deze nu onder gemiddeld en kwetsbaar is georganiseerd. Het betreft een inhaalslag in de robuustheid van de systemen, het beschrijven van de processen, het versterken van het management en de wijze van samenwerken. De directie stelt voor om in de komende 4 jaar minimaal toe te groeien naar de gemiddelde personele overhead voor Veiligheidsregio's (18,8%), zoals blijkt uit de Berenschot rapportage.
- Meerjarig effect van het COVID19 virus; preventie ten aanzien van kwetsbare groepen, advisering van hygiënemaatregelen, versterking infectieziektebestrijding, terug op niveau van reguliere diensten voor derden zoals reizigersvaccinaties en binden van medewerkers en vrijwilligers aan de organisatie;
- Naar aanleiding van de implementatie van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) is een complexiteit met betrekking tot de positie van de vrijwilligers ontstaan. Op basis van de huidige wet- en regelgeving is het onderscheid tussen een brandweervrijwilliger en een brandweermedewerker nauwelijks te maken. Hiermee heeft de invoering van WNRA een groot financieel risico op de betaalbaarheid van het huidige brandweermodel. Landelijk heeft een Denktank een oplossing voor deze ontstane situatie bedacht in de vorm van taakdifferentiatie. De financiële consequenties van de taakdifferentiatie worden nog nader geanalyseerd;
- Verdeelsleutel huisvestingskosten brandweer. De gemeentelijke bijdragen aan de brandweer zijn op basis van een nieuwe verdeelsleutel vastgesteld. De (regionale) huisvestingskosten van de kazernes en andere brandweeronderdelen zijn daarvan vooralsnog uitgezonderd;
- Arbeidsontwikkelingen, waaronder functiewaardering van verpleegkundigen. Vergelijkbare organisaties hebben verpleegkundigen hoger ingeschaald. Een aanpassing van de functiewaardering heeft grote consequenties op het budget of op de dienstverlening van de Jeugdgezondheidszorg en Algemene gezondheidszorg. Hiervoor is in de gemeentelijke begroting een extra budget opgenomen. Dat geldt ook voor de ICT-lasten;
- Toenemende ICT-lasten als gevolg van verdere digitalisering en plaats onafhankelijk werken. Meerdere (verouderde) systemen dienen op korte termijn vernieuwd te worden gebracht en toenemende gebruikerswensen gebaseerd op maatschappelijke 0ntwikkelingen zijn niet passend binnen de huidige ICT-budgetten.
- De grote druk op (gemeentelijke)financiën en bij andere opdrachtgevers leidt tot continuïteitsrisico's van niet door gemeentelijke bijdrage gefinancierde activiteiten.

De beheersing van bovenstaande risico's is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen. Het regionaal controllersoverleg en de Financiële Commissie die regelmatig bijeen komen vervullen hierin een belangrijke adviesrol, ook ten aanzien van de P&C-producten van de VGGM. Daarnaast wordt er actief samengewerkt bij bestuurlijke opdrachten. Per programma is door de VGGM een doelenboom opgesteld waarbij tevens de belangrijkste risicofactoren en mitiganten zijn genoemd.

Aan de hand van de zogenaamde "kans x effect"-methode wordt jaarlijks door VGGM een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt er een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico's te relateren aan de weerstandscapaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen).

Daarnaast ontvangen de deelnemende gemeenten gedurende het jaar tussenrapportages van VGGM waarin wordt stilgestaan bij de actuele ontwikkelingen en de verwachtingen met betrekking tot de risico's worden beschreven.

Zowel de burgemeester als de wethouder publieke gezondheid zijn lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van VGGM. Het dagelijks bestuur en algemeen bestuur komen afzonderlijk van elkaar jaarlijks vijf keer bij elkaar. Onderwerp van gesprek is onder andere de P&C cyclus. Begrotingen en jaarrekeningen worden daar vastgesteld. Ook inhoudelijke ontwikkelingen/ risico's worden daar gedeeld.

Ondersteunende ambtenaren adviseren de burgemeester en wethouder als het gaat om de inhoud van de agenda. Deze ondersteunende ambtenaren zijn ook aangesloten op het controllersoverleg zoals eerder genoemd.

De raad krijgt de mogelijkheid om een zienswijze uit te brengen ten aanzien van de begroting en de bestemming van het resultaat na opmaken van de jaarrekening van VGGM. De raad houdt waar nodig rekening met eventuele financiële risico's in de eigen begroting.

In de afgelopen jaren is gebleken dat deze beheersstrategie volstaat. De VGGM is al jaren een betrouwbare en stabiele partner.

Stand van zaken amendementen en moties

Hieronder is de stand van zaken van de amendementen en moties opgenomen die zijn aangenomen bij de behandeling van de Begroting 2025.

Bestuur, dienstverlening en financiën

24A39 Realisatiekracht bewaken
De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

24A44 Aanpak voor vitale en leefbare wijkwinkelcentra
De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

24M151 Maak verantwoord gebruik van AI mogelijk
Bij de vaststelling van de begroting is de motie: 24M151 Maak verantwoord gebruik van AI mogelijk aangenomen. Deze motie is afgedaan met de raadsbrief opvolging motie 'Maak verantwoord gebruik van AI mogelijk' (24M151gg).

24M136 Voorbeeldfunctie gemeente bij re-integratie ex-gedetineerden
In Q1 2025 is een eerste verkenning gedaan voor de uitvoering van deze motie.
Hierbij is gekeken naar de volgende aspecten:

- Het VOG-beleid van de gemeente Arnhem (met het oog op risicovolle functies en posities)
- De belangrijke taak van de gemeente in de nazorg van ex-gedetineerden, waaronder ook het begeleiden naar werk of uitkering valt
- Het inclusieve wervings- en selectiebeleid van de gemeente Arnhem
- De wijze van periodiek informeren van de Gemeenteraad
- Het t.z.t. informeren van de Gemeenteraad over de uitkomsten van het project Detentie en Terugkeer

N.a.v. deze eerste verkenning wordt in Q3 en Q4 2025 vanuit de gemeentelijke organisatie contact gelegd met organisaties zoals de reclassering en Exodus (begeleiding en opvang aan gemotiveerde (ex-)gedetineerden).
Dit contact heeft tot doel om als potentiële werkgever mogelijkheden te onderzoeken voor de re-integratie van ex-gedetineerden op functies binnen de gemeentelijke organisatie/ initiatieven.
Bij het verkennen van de eventuele mogelijkheden worden de eerder verkende aspecten in ogenschouw genomen.

Economie

24M134 Geef ruimte aan onze evenementen
Is op 25 juni 2025 afgedaan met een raadsbrief.

24M144 Bezuinigen op regeldruk Arnhemse (mkb-)ondernemers'
Is op 12 maart 2025 afgedaan met een raadsbrief.

Cultuur

24M154 Betaalbaar muziekonderwijs voor kinderen en jongeren
De motie over muziekonderwijs (24M154) is in behandeling, we verwachten de raad na de zomer (Q3) te informeren

24M155 Historische trolleybussen onderdak behouden
In deze motie verzoekt de raad het college om voor het jaar 2025 eenmalig € 20.000 ter beschikking te stellen vanuit het budget algemene middelen. Dit bedrag van € 20.000 is inmiddels toegekend en uitgekeerd. Daarmee beschouwen we deze motie als afgedaan.

Participatie en armoedebestrijding

24A37 Partners in Armoedebestrijding en schulddienstverlening
De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

24A42 Signalering gokproblematiek
De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

24M135 Vele handen maken licht werk
Deze motie is afgedaan met de raadsbrief: 'Stand van zaken Arnhemse Aanpak Krapte op de Arbeidsmarkt 2025', d.d. 01-04-2025

Welzijn en inclusie

24A36 Aanvullende financiering voor bestrijding discriminatie en racisme
De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

24A41 Eigen ruimte voor elke doelgroep
De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

24A46 Toegankelijkheidsfonds ook voor maatschappelijke organisaties
De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

24M130 Kansrijke start voor statushouders
Afdoen van deze motie is deel van het raadsvoorstel 'Het Arnhemse beleidskader 'Arnhem, gastvrije stad' voor opvang, meedoen en wonen van mensen die gevlucht zijn 2025-2035', dat in de agendavoorraad van de raad zit.

24M131 Informatiepunt arbeidsmigranten
In overleg met de gemeente Nijmegen wordt een kwartiermaker geworven voor de opzet van een informatiepunt voor arbeidsmigranten (WIN punt) voor de regio Midden-Gelderland en Rijk van Nijmegen. Deze kwartiermaker start eind 2025 en de bedoeling is dat het informatiepunt medio 2026 staat.

24M139 Problemen met de opvang is nog geen asielcrisis
Deze motie is afgedaan met de raadsbrief Afdoen motie 24M139 'Problemen met de opvang is nog geen asielcrisis' d.d. 17-12-2024

24M142 Integrale aanpak moslimdiscriminatie in Arnhem
Naar aanleiding van motie 24M142 zijn we gestart met de ontwikkeling van een lokaal actieplan tegen moslimdiscriminatie. Als eerste stap zijn vertegenwoordigers van de islamitische gemeenschap uitgenodigd voor een startbijeenkomst, waarin zij input hebben geleverd op de uitgangspunten en prioriteiten van het plan.
Het actieplan is gebaseerd op drie kernprincipes:

1. Cocreatie met de doelgroep staat centraal;
2. Interventies worden geselecteerd op basis van bewezen effectiviteit;
3. Het plan is gericht op structurele en duurzame verandering.

Op dit moment is een conceptplan gereed. In de komende periode wordt dit voorgelegd aan extern deskundigen om de voorgestelde interventies te toetsen. De definitieve versie wordt uiterlijk in het vierde kwartaal van dit jaar aan de raad aangeboden en tevens gepresenteerd aan de stad.

Sport en gezondheid

24M164 Eerst onderbouwing, dan budget
Deze motie is afgedaan in de Zienswijze kaderbrief VGGM 2026 (d.d. 03-02-2025).

Klimaat en energie

24M133 Houd de energietransitie rechtvaardig
Deze motie is afgedaan in de Perspectiefnota 2026-2029. Hierin zijn voorstellen gedaan waarbij de doelgroep van de Arnhemse aanpak energiearmoede zijn geprioriteerd binnen energiebesparing gebouwde omgeving.

24M152 Klimaat tussendoelen voor 2050 toevoegen
We werken op dit moment de tussendoelen CO2 reductie voor 2035 en 2040 uit en bepalen welke benodigde inspanningen hiervoor noodzakelijk zijn. Eind 2025 informeren we de raad hierover. In de begroting 2027 worden de doelen en eventuele consequenties meegenomen in de besluitvorming.

Ruimtelijke ontwikkeling

24M143 Behoud Stadsontwikkelfonds
In de Perspectiefnota 2026-2029 is een voorstel gedaan voor een financieel robuuste systematiek voor het Stadsontwikkelfonds.

GEMEENTE ARNHEM
Postbus 9029
6802 EL Arnhem
Tel: 0800-1809 (gratis)
E-mail: info@arnhem.nl